kacak@leman.com.tr

KAÇAK YAYIN

Nisan 2004/Sayı: 12 - 2.000.000 TL. KDV Dahil

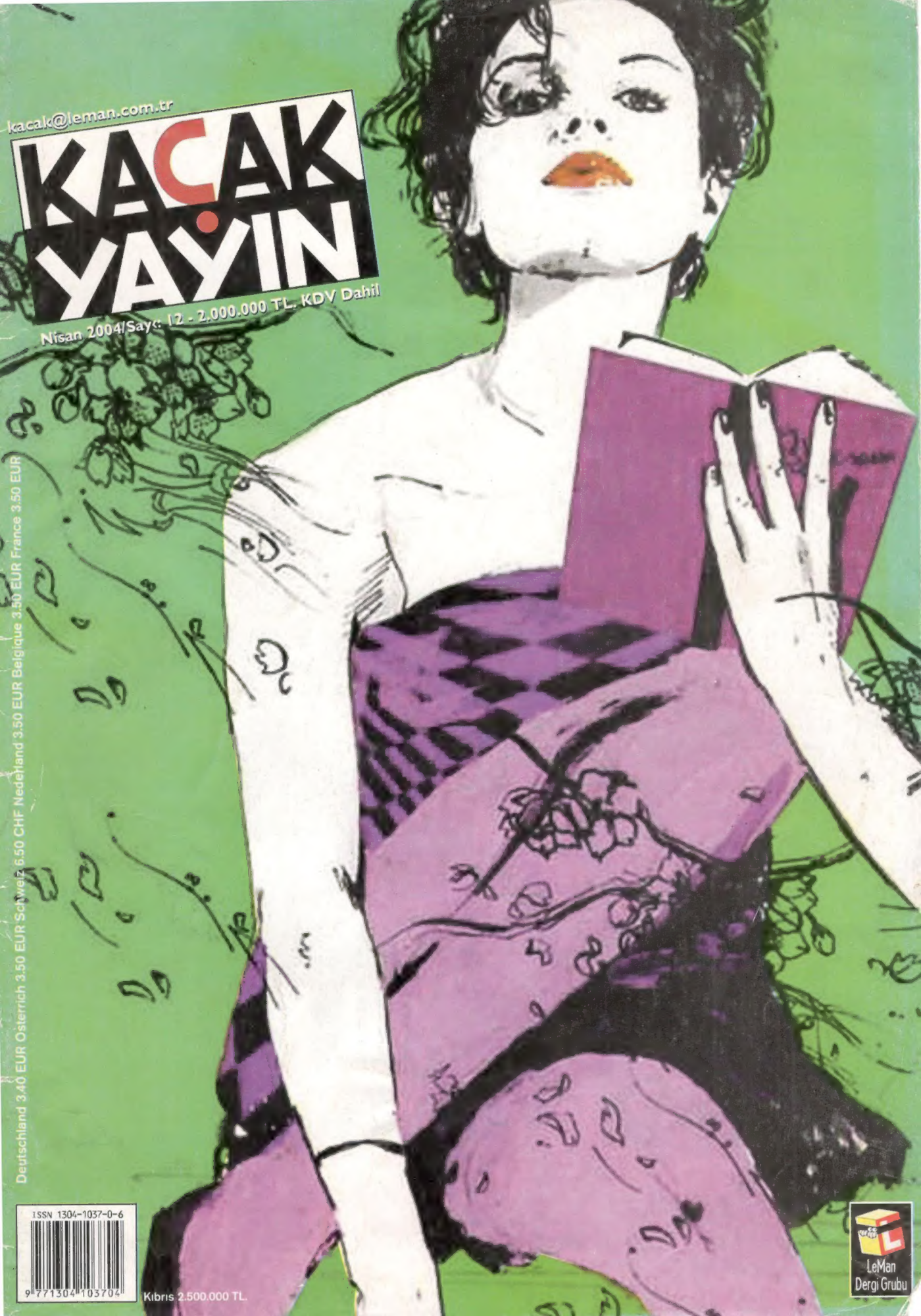

Deutschland 3.40 EUR Osterrich 3.50 EUR Schweiz 6.50 CHF Nederland 3.50 EUR Belgique 3.50 EUR France 3.50 EUR

ISSN 1304-1037-0-6

9 771304 103704

Kıbrıs 2.500.000 TL.

LeMan Dergi Grubu

Cadde, Türk Edebiyatı'na yeni yazarlar kazandırıyor!

KAMİL KARLIDAĞ

KARGA KOROSU

Roman

CADDE

KaçakEditör

Kolombiyalı yazar Garcia Marquez'in "Albaya Kimseden Mektup Yok" adlı romanını yazarken anne tarafından dedesi Albay Mejia Marquez'den esinlenmiş olduğunu keşfettiler geçenlerde. Albay bir pansiyon odasında yıllarca ona ulaşılmasını beklemişti. Yaşamda bazen kendimizi büyük gönül ve ruh yatırımı yaptığımız çevreden, şeylerden uzak buluveririz. O zaman tarih durmuş gibi olur.

Düzce'de **Haydar Abi** yirmi dört yılın ilgisizliğinden yakınıyor. Bir sineması var Haydar Abi'nin, adı As. O sinemada Kaçak Yayın var; tabii Haydar Abi bulunduruyor.

Düzce muhabirimiz Sabri Özdemir gönderdi fotoğrafını; arkasındaki As Sineması.

Yirmi dört yıl ve Düzce'de Haydar Abi. İnsan ve edebiyat, edebiyat ve insan. Konu tükenmiyor!

KAÇAK YAYIN

Sayı: 12 - Nisan 2004 / Ayda bir yayımlanır

Sahibi	LM Basın Yayın Ltd. Şti. adına Tuncay AKGÜN
Yayın Yönetmeni	Tuncay AKGÜN
Yayın Danışmanı	Adnan ÖZER
Editör	Aslan ÖZDEMİR aslanozdemir@leman.com.tr
Sorumlu Yazışleri Müdürü	Ayhan ERDOĞAN
Sanat Yönetmeni	Tanzer ERCANPOLAT
Fotoğraflar	Sinan GÖKSEL
Dizgi	Nurgül Sedef KIRAN
Desenler	Onur GÜÇEL Melike Yavuz ÖZTÜRK
Müessese Müdürü	Ali YAVUZ
Satış Müdürü	Cengiz KOCALI
Matbaa Sorumlusu	Tanju Kirte
Abone-Reklam	Sevinç Selvi
E-mail	kacak@leman.com.tr

Tel: 0.212.292 94 50 - 292 94 51 (4 Hat) - **Fax:** 0.212.292 44 91
Abonelik için Tel: 0.212.292 94 50/119
Adres: Firuzağa Mahallesi, Defterdar Yokuşu No: 47 Beyoğlu / İstanbul
Baskı: LeMan Matbaası **Tel:** 0.212.858 00 93 (Pbx)
Dağıtım: BBD Merkez

içindekiler

2- 2. Dönem Seminerler
3- Kaçak Haber
4- Geçen Yıl Ne Dediler?
Adnan Özer
6- Sabahattin Ali Dosyası
İbrahim Baştuğ
11- Tanıklıklar
Salih Bolat
12- Forum: Kültür-Sanat Haberciliği
20- Vicdanlardaki Ayrıntı
İskender Pala
21- Şiir Atölyesi
Oktay Taftalı
22- İlk Amerikan Romanı
Hasine Şen
25- Bir Şiir, Bir Öykü
Aslan Özdemir, Björn Kern
26- 23. Uluslararası İstanbul Film Festivali
34- Anadolu Haber
38- Almanya Haber
Gültekin Emre
40- Kaçak Aktif
42- Paul Auster ne der?...
Oktay Taftalı
42- Bir Kitabın Öyküsü
Nafer Ermiş
45- Edebiyat Kaynakları
46- Kaçak Atölye
49- Kanat Alıştıranlar
50- Kaçak Kitap
52- Ömer Seyfettin'in izinde...
Bülent Karakaş
54- Deneme
Yudum Şaşmaz
56- Hümanizmin Eleştirisine Doğru
Oktay Taftalı
58- Kaçak Ropörtaj: Kürtçe Sözlük
60- Deneme
İsmail Güzelsoy
62- E-Posta'da 3 soru
64- Nejat Yavaşoğulları ile söyleşi
72- Zweig'ın çilesi
Kürşad Oğuz
77- Kaçak Kitap
Nena Çalidis
78- Tersten Okuma
Yahya Kebir

Kaçıranlar için

Kaçak Yayın

3'lü setler

%50 indirimli Bayiilerde

Tek set 3 Milyon TL.

Kaçak Yayın seminerleri devam ediyor.

Yazarlık eğitimi olurdu, olmazdı derken

2. Dönem daha kalabalık

Kaçak Yayın'ın iki ay önce başlattığı edebiyat seminerlerinin ilki sona erdi ve hiç ara verilmeden ikincisine başlandı. 13 Mart Cumartesi günü, yine ilkokulu andıran sınıflarda, yine ücretsiz ve yine edebiyat dünyasının önemli isimlerinin eşliğinde edebiyata "sıfırdan" adım atıldı. Edebiyatla uzaktan yakından ilgilenen, yazınsal sanatla özel bir bağı olan katılımcılar için bu bir ilk ders.

İlk seminer dönemi için çeşitli basın yayın organlarında haberler çıkınca ikinci dönem için başvurular arttı. Bu kez seminerlere katılmak için istenilen kompozisyonun konusu "Gitmek" idi. Bu konu/tema dolayımında (bazıları da gayet dışında!) yazılar geldikçe geldi. Seçici kurulun işi zorlaşmıştı. Buna bir de gelişen teknolojiye rağmen hâlâ el yazısı ile yazmak eklenince zorluğu düşünün. Nihayet 34 kişi seçilmişti. Bu ücretsiz seminerlere seçilen şanslı yazar adayları (Bazı çevreler, bu nitelemeye karşı çıkıyorlar, bunun koşullandırma olduğunu söylüyorlar. Bu eleştiride doğruluk payı olmakla birlikte, bu çevreler seminerlerin başlığının "Yazınsal ve Düşünsel Geliştiricilik" olduğunu unutuyorlar) yine defter ve kalemleriyle, kelimeler ve imgeler dünyasına daldılar...

Katılım böyle olunca **Kaçak Yayın'ın** hazırladığı dersliğin sandalyeleri yetmedi ve **LeMan Kültür**'den sandalye takviyesi yapıldı. İki ayrı sınıf oluşturuldu: 1/A ve 1/B.

Kaçak Yayın seminerlerinin ikinci bölümününde yaş ortalaması da yükselmişti. İşadamı, tiyatrocu, reklamcı, tekstilci, ev kadını ve üniversite öğrencilerinden oluşan sınıflarda, farklı mesleklerden farklı katılımcıların tek ortak noktası edebiyattı.

Genç Eleştirmenler 5 yaşında

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü'nün bahar etkinlikleri başladı.

Genç Elestirmenler Sempozyumu, 19-20 Nisan tarihleri arasında yapılıyor.

Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyati Bölümü'nün bu yıl beşincisini düzenlediği Genç Elestirmenler Sempozyumu, 19-20 Nisan 2004 tarihlerinde Bilkent'te yapılacak. Bu yılki sempozyumda bölümün yüksek lisans öğrencileri, edebiyatımızın çesitli dönemleri, türleri ve konularıyla ilgili bildiriler sunacaklar. Sempozyumda sunulacak bildirilerde Fatma Aliye Hanım, Halit Ziya Uşaklıgil, Halide Edib-Adıvar, Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdullah Rıza Kozanoglu, Adalet Ağaoglu, Bilge Karasu, Leylâ Erbil ve Fatma Karabıyık Barbarosoğlu'nun romanlarının yanı sıra Osmanlı edebiyatı, tiyatro, şiir, eleştiri, mizah ve çeviri konulari ele alınacak. Bütün dinleyicilere açık olan Genç Elestirmenler Sempozyumu 5, 19-20 Nisan'da Bilkent Üniversitesi, Merkez Kampus, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, FFB 05'te saat 10:00 ile 16:00 arasında yapılacak. Etkinlik programı ve bildiri konularına şu adresten ulaşılabilir:

http://www.bilkent.edu.tr/~tebsite/

Jazz Cafe'de Tiyatro, "Gümüşsuyu Papatyalar"

İstiklal caddesinin seçkin mekânlarından olan Jazz Café'de müzikli akşamların yanı sıra, tiyatro da yer alacak. Atilla Birkiye'nin yazıp yönettiği "Gümüşsuyu Papatyalar" adlı tek kişilik oyun Nisan ve Mayıs ayı boyunca sergilenecek. "Gümüşsuyu Papatyalar"ın oyuncusu Zerda adlı dizide de oynayan Evrim Solmaz. İzleyiciler Evrim Solmaz'ı, daha önce "Otogargara", "Bir İstanbul Masalı" (müzikal) gibi oyunlardan ve " Gülşen Ağbi", "Dilber", "Kralın Hayatı", "Karaoğlan" vb. televizyon dizilerinden tanıyor.

"Gümüşsuyu Papatyalar" Freudyen göndermelerle günümüzün erkek egemen toplumundaki başarısız bir sanatçının parçalanmış yaşamını şiirsel bir dille ele alıyor.

2, 3,9,10,17,19, 26, ve 30 Nisan günlerinde sergilenecek oyunun saati 20.00. Jazz Café, Hasnun Galip sok. No:2 Beyoğlu (Vakko'nun arka sokağı); tel: 0212 245 05 16; e-mail: jazzcafe@e-kolay.net.

KAÇAK YAYIN
İZMİR KİTAP FUARI'NDA

Kaçak Yayın yazarları ve çizerleri, **10-18 Nisan** tarihleri arasında düzenlenecek olan **9. İzmir Kitap Fuarı'nda...**

11 Nisan Pazar günü **Kaçak Yayın** paneli...

Ayrıca **LeMan** standında **Kaçak Yayın** imza günü olacak, yazarlar ve çizerler okurla buluşup söyleşecekler...

Atladık mı acaba?

Geçen yıl ne

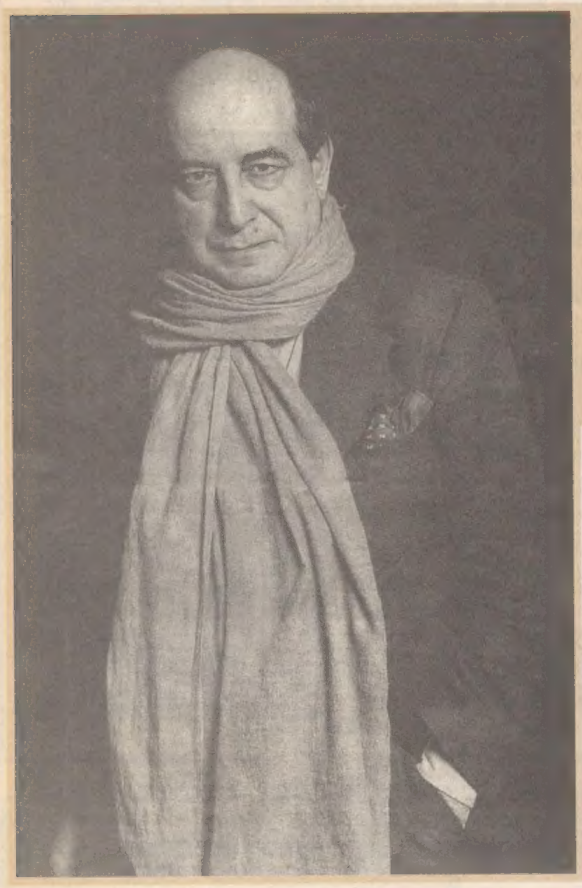

Roberto Calasso:

"Edebiyatta kafasının dikene gitme gibi bir davranış vardır."

"Edebiyat tanrılarla konuşarak doğdu," diyen 1941 Floransa doğumlu eleştirmen, bu sözü edebiyat ile toplum arasındaki ilişkileri açıklarken söyledi.

Ne yazdı:

Edebiyat ve Tanrılar, Ka. (Kafka romanı)...

Jonathan Franzen

"Edebiyatın, kendi içinde eğlencelik bir yapısı olduğunu reddeden bir varlık olduğuna inanmıyorum."

"Çoğu kez kendimi yalnız hissettiren televizyonu kapatıyorum ardından, bana gerçekten arkadaşlık edecek iyi bir kitap okuyorum." diyen 1959 Illinois (Western Springs) doğumlu yazar bu sözleri romanlarının ailesi içinde bile büyük ciddiyetle okunması üzerine sarf etti.

Ne yazdı: "The Correccions" (Bizde Aile Sırları) olarak yayımlandı), **"Yirmi Yedinci Şehir"**...

Claudio Magris

".... büyük yazarlar senin anlamanı sağlarlar, gözlerini açarlar, ve bu edebiyatın büyük işleridir, ahlaki bir belirlenmişlik değildir bu, ancak ahlakın bir kişinin hayatında ne büyük bir önemi olduğunu gösterir. Diyelim ki biri Canetti okuyor, şerefli ya da demokrat olmayı mı öğreniyor; fakat anlıyor ki her şey fikirler ve görüşler değildir, bunlar ancak hayatın bir parçasını oluşturur. Bu yüzden, edebiyat hayatın bir görünüşüdür.

1939 Trieste doğumlu 'sınır tanımayan düşünür' sıfatını alan bu edebiyat adamı 'büyük yazarlara borçlu değil miyiz; edebiyattan bir ahlak çıkarımı yapabilir miyiz?' sorusuna yanıt olarak konuşmuştur.

Ne yazdı: Ütopya ve Hayalkırıklığı. Modernizmin Tarihi, Umutları ve Hayalleri, Microcosmos, Modern Edebiyatta Gelenek ve Nihilizm...

dediler

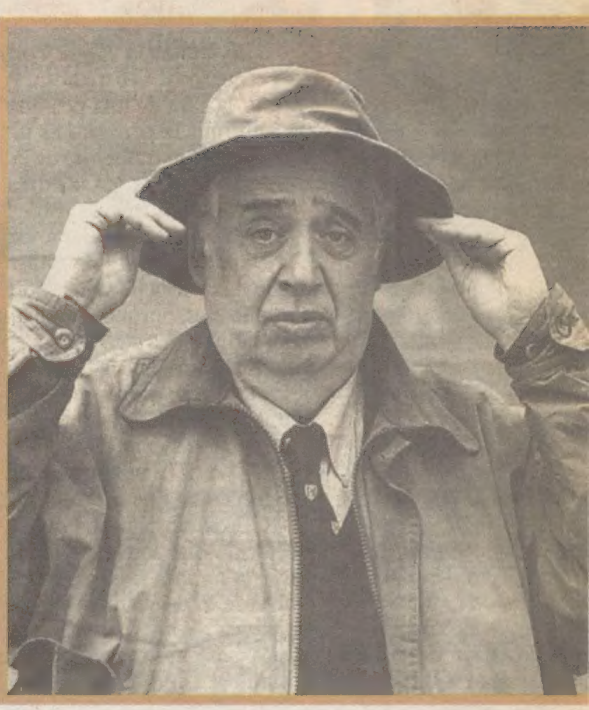

Harold Bloom

"Ben kendimi büyük bir şevkle edebiyatın hayatta bir işe yaradığına inandırmaya çalışmaktayım."
İngiliz ve Amerikan edebiyat çevrelerini, özellikle de üniversiteleri ölü bir edebiyat üzerine ciddi ciddi kafa yormakla eleştiren 1930 doğumlu New Yorklu eleştirmen bu sözü "Batılı Ölçüt (Kanon)" adlı çalışmasının yarattığı yankı üzerine sarf etti.

Ne yazdı: Nasıl Okuyoruz; Ve Neden?, Shakespeare İnsanlığın İcadı Bir Adam...

Michel Tournier

"Mitos bize dünyayı anlamanın anahtarını verir: O, yerleşiklere karşı göçmenlerin, kimliksizlerin savaşıdır."
80 yaşında, Paris'in otuz kilometre kadar dışında Choisel köyünde yaşayan 'Mitos çiftçisi' yazar bu sözü, mitosların tarihi bilmekteki rolü üzerine konuşurken sarf etti.

Ne yazdı: Meteorlar, Fikirlerin Aynası, Ağaç ve Yol...

Yves Bonnefoy

"Şiir odur ki, erkekleri onları fakirleştiren ideolojiler, önyargılar ve kuruntulardan kurtarmak ister."
"Hakikat, insanî ilerlemenin tasarlanabilir yegâne motorudur," diyen 1923 Tours doğumlu şair, denemeci, eleştirmen ve çevirmen Yves Bonnefoy bu sözleri, son şiir kitabı üzerine konuşurken sarf etti.

Ne Yazdı: Kırmızı Bulut, Karın Başlangıcı ve Sonu, Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü...

Derleyen: Adnan Özer

Sabahattin Ali'yi ölümünün 56. yılında *Kuyucaklı Yusuf* adlı romanının satır aralarından hareketle İbrahim Baştuğ'un keşfettiği, Edremit'te eski bir evdeki duvar resimleriyle ve Sabahattin Ali'nin "Arap Hayri" adlı hikâyesinin yazılış hikâyesini Pertev Naili Boratav'ın kaleminden aktararak anıyoruz.

Ölüm Tarihini Celladı Bilir

Sabahattin Ali gerçek yaşamında da, hayalinden yarattığı olaylara, gerçekmiş gibi etrafındakileri inandırma oyununda, bir türlü hikâye yaratıcılığının provasını yapmaktan ayrı bir tad duyardı.

Geçen ayki yazımı okuyanlar bilir, Sabahattin Ali'nin Edremit bağlantısını. Okumayanlar için, onun ilkokul çağındayken Edremit'e geldiğini, çocukluk ve ilkgençlik yıllarını geçirdiği Edremit'i ünlü romanı **Kuyucaklı Yusuf**'a mekân seçtiğini anımsatalım. Öyle ki roman gazetelerde tefrika edilirken, Edremitlilerin "Gazetelerde bizim eski meseleler kurcalanıyormuş," diye telaşa kapıldıklarına değinmiştik.

Edremit ve çevresi Sabahattin Ali'nin yalnızca **Kuyucaklı Yusuf** adlı romanına girmiş değildir. **Kürk Mantolu Madonna**'nın Raif'i Havranlıdır örneğin. Pek çok öyküsü, Edremit'te bugün de yaşayan halk söylenleriyle, coğrafi isimlerle ilişkilidir. Pertev Naili Boratav, Sabahattin Ali'nin "Hasanboğuldu" adlı öyküsü ile aynı adlı halk söylenini karşılaştırır ve halkbilimcileri bu konuda araştırmaya davet eder. Biz de bu davete uyarak konuyu uzmanına bırakıp karşımıza kendiliğinden çıkan birkaç resim üzerinde duralım öyleyse.

Kuyucaklı Yusuf'tan anımsadığım bir ayrıntı vardı: Sabahattin Ali ve Edremit ilişkisini yazmaya karar verince romana tekrar göz attım, yanılmamıştım: "Şehrin içerisi orta halli bir esnaf manzarası gösterirdi. Dar sokakların iki tarafındaki ahşap, fakat oldukça biçimli ve aşağı yukarı birbirine benziyen evlerin hepsinde muhakkak bir bahçe vardı. Bunların arasında bazan sivriliveren büyük eşraf evleri, beyaz badanaları, çifte kanatlı sokak kapıları ve ikinci katın sokağa doğru yaptığı çıkıntıdaki tozlu kalyon ve muharebe resimleri ile insana küçükken dinlediği masalları hatırlatırdı." (**Kuyucaklı Yusuf**, s. 37, Cem Yayınevi, İstanbul 1980)

Tozlu kalyon ve muharebe resimleri... Bunları göremeyeceğim için hayıflanıyordum. Ama mucize gerçekleşti ve eşimin çocukluk belleği yardımıma koştu. Eşim, Edremit'le ilgili puslu çocukluk anıları arasında bu resimlerin de bulunduğunu söyleyince duyduğum heyecanı anlatamam. Uzaktan akrabaların evinin hâlâ ayakta olduğu bilgisine ulaşır ulaşmaz da yola koyulduk.

Şükür, atıl durumdaki ev hâlâ ayaktaydı ve duvarlardaki resimler de yerinde duruyordu. Gaziilyas Mahallesi, Şafak Sokak'taki 11 numaralı evin sokak kapısı açılmayacak kadar kaynaşmıştı toprakla. Yandaki bahçe kapısını kullanıp evin ana girişine geldik. Uzun süredir oturulmayan evde elektrik lambası yanmıyordu. Kapı aralarından, üst kata çıkan merdivendeki pencerenin kirli camından sızan ışıkta, aradığım resimlerin karşısındaydım. Fotoğraf makinemin pozometre değerlerine göre, duvarlarda bana bakan resimlerin fotoğraflarını çekmem olanaksız görünüyordu. Benimse orayı ışıklandıracak olanağım yoktu. Flu çıkmasını göze alarak, nefesimi tutup peşi peşine bastım deklanşöre.

Büyük bir askeri kışlayı andıran ilk resim, sokak kapısından girildiğinde sol duvarda, orta boy bir insanın baş hizasından biraz yukarıdaydı. Bu resmin bir metre kadar solunda ise kuleli bir ev resmi vardı. Evdeki üçüncü resmi ise ikinci kata çıkan tahta merdivenleri aydınlatan pencerenin altında buldum. Küçük bir kalyonla deniz fenerinin betimlendiği bu resim, pencere altında olmasından dolayı üzerine kirli sular akmıştı. Üç resim de beyaz badananın saldırısına uğramış, kenar çizgileri simetrisini kaybetmişti. Ama en azından üzerleri tamamen badanayla örtülmemişti.

Fotoğrafları çektikten sonra bitişikteki 9 numaralı, yine harap durumdaki evin de aynı şahsa ait olduğunu, onu da görebileceğimizi öğrenince, arka bahçesinden o eve de girdik. Resim yoktu ama, ikinci kattaki odalardan birinde, tavana yakın, ikonaların konduğu niş yerli yerinde duruyordu.

Sahiplerinin duvarlardaki resimler ve her iki evin tarihsel değeri konusunda duyarlı olduğunu görmek içimi rahatlattı. Sanırım restorasyon için uygun zamanı bekliyorlar. Ama turizm denince akıllarına kum, deniz, havuz ve çok yıldızlı otellerin konforundan başka şey gelmeyen yöneticilerin tarihsel mekânları göz ardı etmesi zihniyetinin artık değişmesi gerekiyor. Korkarım, artık can çekişen pek çok değerli tarihsel mekân, yardım eli yetişmeden yıkılıp gidecek. Edremit pekâlâ Sabahattin Ali Müzesi ve Bayramyeri semtine kurulacak bir etnografya müzesiyle donatılabilir. Geçen yazımda fotoğrafını yayımladığım "Kaymakamın Evi" satılıktı. Bir

Atatürk Orman Çiftliği'nde, kızı Filiz Ali ile (solda).

müze ya da kültür merkezi için son derece uygun bir mekân, üstelik Sabahattin Ali Evi'yle aynı meydana bakıyor. O küçük meydana, Kuyucaklı Yusuf'ta betimlenen bulgur sokusu da konsa fena mı olur? Yenimahalle'de, bu bulgur taşlarından bir tanesini kaderine terk edilmiş olarak gördüm; rahatlıkla Sabahattin Ali Evi'nin oraya taşınabilir.

Unutmamalı ki mekânların ruhu, tanıklık ettikleri zamanlardır. Eşya ve nesneler ise eşi bulunmaz andaçlarıdır geçmişin. Nasıl bir gelecek kuracağımız, nasıl bir geçmiş algımız olduğuyla doğrudan ilişkilidir. Edremit, Sabahattin Ali'ye sahip çıkmalı, hatta onun adına verilen öykü ödülünün en azından törenlerinin Edremit'te yapılmasının yollarını aramalıdır. Çok şey mi hayal ediyorum! Hayalle gerçek arasındaki sınır, yalnızca niyetimizle ilgilidir. Gerçekleştirmeyi tasarladıklarımız, niyetimiz ölçüsünde gerçekleşir. Ben Edremit'te, güzel tasarımlara gönlü açık Egelilerin varlığına inanıyorum.

Sabahattin Ali'nin yazarlığında da kurmacayla gerçek iç içedir. Gerçeği anlatabilmek için başvurduğu kurmacayla, kurmacayı beslemek için başvurduğu gerçek yapışık gibidir. Bunu en iyi Pertev Naili Boratav tanımlamıştır: "Sabahattin Ali hikâyelerinde, okuyucularını anlattığı şeylerin 'gerçek'liğine inandırmasını bilen bir sanatçıydı. Günlük hayatında da, akla hayale gelmeyecek olayları, coşkulu anlatmasıyla dostlarını, yakınlarını ağzına baktırıp büyülemesini bilen bir 'konuşucu' idi. Hikâyelerini, yazmadan önce, bütün ayrıntılarıyla yakınlarına anlatma, onun yaratma yönteminin başlıca niteliğiydi. Hikâyelerinin pek çoğunun konularını, kendisinin doğrudan doğruya kaltıldığı olaylardan, ya da onlara katılmış kimselerden aldığını da unutmamalı. Onun birçok hikâyelerinde kişiler, gerçek yaşamlarındaki adlarıyla kalmıştır. Anlatılarındaki 'gerçek' öğelerle, bunları geliştiren, zenginleştiren 'hayal ürünü' öğeleri ayırt etmek güçtür; bu, aslında, her sanatçı için böyledir, ama Sabahattin Ali gerçek yaşamında da, hayalinden yarattığı olaylara, gerçekmiş gibi etrafındakileri inandırma oyununda, bir türlü hikâye yaratıcılığının provasını yapmaktan ayrı bir tad duyardı. Kimi zaman oyununun tuzağına kendi de düştüğü olurdu: biz dostları, anlattığı bu türden şeylerin 'gerçek' olmadığını öğrendikten bir süre sonra, onları kendisine tekrar anlattığımızda, inanır: 'Sahi mi? Yok canım! ... Kim söyledi?' diye şaşırırdı. Biz de: 'Sen anlattın ya!' karşılığını verdiğimizde, hep birlikte gülerdik...

"Aziz Nesin'in şu sözlerinde büyük bir gerçek payı var: 'Sabahattin Ali hikâye yazmak için yaşayan bir adamdı. Bütün hayatı parça parça hikâyelerdir. (...) Hikâyeleri için kendi kurduğu hayallere kendisi de inanır ve başkalarını da inandırmaya çalışırdı. Onu anlamayanlar yalan söylüyor sanırlar. Halbuki o kimseyi aldatmış değildir. Daima, hikâyelerinin ve hayalinin uğruna kendi kendini aldatmıştır.'

"Daha uzun zaman esrar perdesi sıyrılmadan kalacak olan ölümüne de -onun herkesi şaşırtmaktan tad çıkarma huyunu bildiğim için- yıllarca inanamamışımdır; ve bilinçaltımda bu şüphe öyle yerleşmiş ki, birçok kereler rüyalarımda Sabahattin Ali'nin karşıma dikildiğini ve, 'Sizi ne güzel aldattım!' diye katıla katıla güldüğünü görmüşümdür." (P. N. Boratav, **Folklor ve Edebiyat-1**, s. 439, Adam Yayıncılık, İstanbul 1982)

Sabahattin Ali 25 Şubat 1907'de Gümülcine'nin Eğridere köyünde doğdu. Kırk yaşını bitirmişti ki, birbirinden değerli pek çok eser sığdırdığı kısacık ömrü sona erdirildi. Ne zaman öldüğü bilinmiyor. Daha doğrusu öldüğü bilinmiyor. Bilinen şu: 1948'in 31 Mart'ında, hapisteyken tanıdığı Berber Hasan Tural'ın bulduğu Ali Ertekin aracılığıyla yurtdışına kaçmaya kalkışır. Sonra ne bir ses, ne iz! Ta ki 21 Ocak 1949'a kadar.

Kamuoyuna bu tarihte açıklanır Sabahattin Ali'nin öldüğü. 16 Haziran 1948'de Kırklareli'nin Sazara köyü yakınlarında bulunan bir cesedin tanımayacak durumda olmasına karşın Sabahattin Ali'ye ait olduğu düşüncesiyle koğuşturma açılmış, sonunda Ali Ertekin suçunu kabul etmiş; cinayeti 2 Nisan 1948'de "milli duygularla" işlediğini söylemiştir. Dört yıla hüküm giyen katil zanlısı, 15 Ekim 1950'de aftan yararlanarak serbest kalır.

Sabahattin Ali'nin ölümü edebiyat tarihine 2 Nisan 1948 olarak geçer. Antolojiler, biyografi kitapları için yeterlidir belki bu. Ama okuduğunu imgeleminde yeniden üreten okur için daha fazlası gerekir. O, gerçekle düş arasındaki ince zarın her iki yanında da dolaşandır. O, Sabahattin Ali ve pek çok gerçek yazarın açtığı yolun değerini bilir.

Sabahattin Ali'nin ölüm tarihini celladından başka kimse bilemez. Ama cellat da ölümlüdür, oysa Sabahattin Ali ölümsüzlüğünü çoktan kanıtladı! Pertev Naili Boratav haklı çıktı. O, en umulmadık yerlerde çıkıyor karşımıza; eski bir evin duvarındaki resimde, bir izbeye terk edilmiş bulgur sokusunda ve en çok dağlarda, rüzgârda...

Bir hikâyenin hikâyesi

Pertev Naili Boratav'ın kaleminden

"Arap Hayri" hikâyesinin konusunu Sabahattin'e ben vermiştim. ("Varlık" dergisinde yayımlanması tarihi, Asım Bezirci'ye göre, 1.5.1935; Sofya baskısında, s.203, verilen 1936 tarihi yanlış olmalı.) O 29 Ekim 1933'te, genel aftan yararlanarak Sinop Hapishanesi'nden çıktıktan sonra Ankara'da Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki girişimleri olumlu bir sonucu eriştirmiş ve bir göreve atanmayı beklerken, bir ara, benim askerliğimi yapmakta olduğum Beyşehir'e uğramıştı. Orada birkaç gün birlikte kaldık. Bizim tabur manevraya çıkarken ben evimi Sabahattin'e bırakıp gittim. O benden sonra daha birkaç gün kalıp Ankara'ya döndü. İşte "Arap Hayri"yi Beyşehir'de o kalışı sırasında tanımıştı (hikâyede onun adını olduğu gibi bırakmıştır.) Arap Hayri'nin tiyatrocularla, kasabada dillere destan olan bir macerası geçmişti; ama hikâyede sözü edilen tiyatro kumpanyasının Beyşehir'de oyunlar verdiği sırada Sabahattin orada değildi. Olayı Sabahattin'e, Nevşehir'de bulunduğu sırada ben anlattım. Gerçekte olay, Sabahattin'in hikâyede süsleyip püsleyip geliştirdği gibi "melodramatik-romantik" bir aşk macerası değil, çok basit, komik bir olaydır. Bir akşam kumpanya Halit Fahri'nin "Baykuş" piyesini oynuyordu. Arap Hayri'ye perdecilik görevi verilmişti. Oyunun en son sahnesine kadar işini aksatmadan yürüttü Arap Hayri. Ama, dram kahramanının, ölüm döşeğinde, son sözlerini söylemesini ve "Bana baykuş, ölüm ve kan derler" mısraıyla düşüp ölmesini beklemeden perdenin iplerine asıldı... Münasebetsiz bir yerde tiradı yarıda bırakmış olan aktör hiddetle yerinden atlayıp Arap Hayri'nin üstüne atıldı; Arap Hayri de hatasını anlayıp yeniden perdeyi açtı ve sahne, ölüm döşeğinden fırlamış adamın Arap Hayri'yi kovalaması ve seyircilerin kahkahalarıyla sona erdi."

Ankara Dikmen'de Hacı Yusuf ile

***(Kaynak:** Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat-1, s. 435, Adam Yayıncılık, İstanbul 1982.)*

Sabahattin Ali Zamandizini

1907
* Gümülcine'ye bağlı Eğridere'de doğdu (25 Şubat).
* Babası, Bahriye Alay Emini Oflu Salih'in oğlu Piyade Yüzbaşı Cihangirli Selahattin; annesi Bandırmalı Mülazım Mehmet Ali'nin kızı Hüsniye.

1914
* İstanbul Üsküdar'daki Füyuzat-ı Osmaniye'de ilköğrenimine başladı.
* Çanakkale, Edremit iptidailerinde okudu.

1921
* Edremit İptidaisi'ni bitirdi.
* Balıkesir Öğretmen Okulu'na girdi (Aralık).

1926
* İstanbul Erkek Öğretmen Okulu'na geçti, son sınıfı burada okudu.
* Balıkesir **Çağlayan** dergisinde ilk şiirleri yayımlandı.

1927
* İstanbul Öğretmen Okulu'nu bitirdi (21 Ağustos).
* Yozgat Cumhuriyet İlkokulu'na atandı (1 Ekim).

1928
* Yaz tatilini İstanbul'da geçirdi.
* Açılan bir sınavı kazanarak Maarif Vekaleti'nce Almanya'ya gönderildi (Kasım sonu).

1930
* Almanya'dan döndü (İlkbahar).
* Yaz maaşlarını alabilmesi için Çorum'un Osmancık ilçesine (ya da Bursa'nın Orhangazi-Orhaneli) atandı.
* Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Almanca yeterlik sınavını verdi.
* Aydın Ortaokulu Almanca öğretmenliğine getirildi (24 Eylül).
* İlk toplumsal gerçekçi öyküleri **Resimli Ay**'da yayımlandı.
* Aynı dergide düzeltmen ve sekreter olarak çalışan Nazım Hikmet'le tanıştı.

1931
* İhbar sonucu yıkıcı propaganda yaptığı gerekçesiyle tutuklandı.
Aydın'da üç ay tutuklu kaldıktan sonra aklandı.
* Konya Ortaokulu Almanca öğretmenliğine atandı (30 Eylül).

1932
* Bir eğlenti sırasında okuduğu taşlamayla Atatürk'e hakaret ettiği Cemal Kutay ve Emin Soysal tarafından ihbar edilince tutuklandı (26 Aralık).
Konya Asliye Ceza Mahkemesi'nce bir yıl hapse (ya da on dört ay) mahkûm edildi.

1933
* Sinop hapishanesine nakledildi.
* Memurluk kaydı silindi (29 Nisan).
* Cumhuriyetin onuncu yılı nedeniyle çıkarılan genel aftan yararlanarak cezasının bitimine birkaç ay kala özgürlüğüne kavuştu.

1934
* Eski düşüncelerini değiştirdiğini kanıtlaması koşuluyla devlet görevine alınacağı bildirildi.
* **Varlık** dergisinde "Benim Aşkım" adlı Atatürk'e övgü olan şiirini yayımladı (15 Ocak).
* MEB Talim ve Terbiye Dairesi mümeyyizliğine atandı (30 Eylül).
* **Dağlar ve Rüzgâr** adlı ilk şiir kitabı yayımlandı.

1935
* Hüseyin kızı Aliye ile İstanbul'da evlendi (16 Mayıs).
* MEB Neşriyat Müdürlüğü kalembaşlığına getirildi (25 Haziran).
* Ek görev olarak Ankara İkinci Ortaokulu Almanca öğretmenliği verildi.
* **Değirmen** adlı öykü kitabı çıktı.

1937
* Askere alındı. İstanbul'daki yedeksubay okulundan çavuş çıkarılacakken Saffet Arıkan'ın aracılığıyla teğmen oldu.
* Kızı Filiz doğdu (30 Eylül).
* **Ses** adlı öykü kitabı, **Kuyucaklı Yusuf** romanı yayımlandı.

1938
* Teğmen olarak Eskişehir'de görevlendirildi.
* Önce Musiki Muallim Mektebi'ne (3 Aralık) ardından Devlet Konservatuvarı'na atandı (10 Aralık). Carl Ebert'in çevirmeni, öğretmen ve dramaturg olarak çalıştı.

1939
* Savaş nedeniyle yeniden askere alındı. İstanbul'da Büyükdere'de ekmekçi kolunda görevlendirildi.

1940
* **İçimizdeki Şeytan** romanı yayımlandı. Türkçülerin tepkisiyle karşılandı. Yazarına karşı yıpratıcı bir yayına başlandı.

1943
* **Yeni Dünya** adlı öykü kitabı yayımlandı.
* **Kürk Mantolu Madonna** çıktı.
* İgnazio Silone'den **Fontamara**'yı çevirdi.

1944
* Kendisine yayın yoluyla hakaret eden Nihal Atsız'ı mahkemeye verdi (26 Nisan). Atsız suçlu görülüp dört ay hapisle cezalandırıldı.
* Üçüncü kez askere alındı.

1945
* Cami Baykurt'la **Yeni Dünya** gazetesini çıkardı (1 Aralık).
* Yönetimce de desteklenen gösteriler sonucu **Tan** gazetesi ve bazı yayınevleri saldırıya uğradı, yakılıp yıkıldı. (4 Aralık).
* Bakanlık emrine alındı (11 Aralık).

1946
* Esat Adil, Türkiye Sosyalist Partisi'ni kurdu (14 Mayıs).
* Şefik Hüsnü, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi'ni kurdu (20 Haziran).
* Aziz Nesin'le birlikte **Marko Paşa**'yı çıkardı (25 Kasım).
* Her iki parti de kapatıldı (16 Aralık), yöneticileri tutuklandı.

1947
* "Topunuzun Köküne Kibrit Suyu" başlıklı imzasız (Aziz Nesin yazmıştı) yazıdan (**Marko Paşa**, 16 Aralık 1946) dolayı Cemil Sait Barlas'a hakaretten dört aya (10 Mart); "Biliyor musunuz?" başlıklı yazıdan dolayı da Falih Rıfkı Atay'a hakaretten üç aya mahkûm oldu (25 Haziran). Yargıtay'a başvurdu.
* **Marko Paşa** sıkıyönetimce kapatılınca **Merhum Paşa** (26 Mayıs), **Malum Paşa** (8 Eylül) **Ali Baba** (25 Kasım) adlarıyla çıkarıldı.
* "Hasan Ali-Kenan Döner Komedisi" yazısından (**Merhum Paşa**, 26 Mayıs) dolayı Nihal Atsız'a hakaretten dava açıldı.
* Cemil Sait Barlas'la ilgili cezası kesinleşince İstanbul Cezaevi'ne konuldu (Mayıs), sonra Üsküdar'a nakledildi.
* Hapisten çıktı (Eylül).
* "Adalet Koridorlarında" yazısı nedeniyle "adaleti tahkir" davası açıldı, tutuklama kararı verildi (14 Kasım).
* Tutuklanarak (19 Aralık) Sultanahmet'te on iki gün yattı. Duruşmadan sonra serbest bırakıldı.
* **Sırça Köşk** adlı öykü kitabı yayımlandı. (Daha sonra Bakanlar Kurulu kararıyla toplatılacaktır.)

1948
* M. Ali Aybar'ın çıkardığı **Zincirli Hürriyet**'teki bir yazısından (5 şubat) dolayı kovuşturmaya uğradı.
* Bir kamyon satın alarak nakliyeciliğe başladı.
* Hapisteyken tanıdığı Berber Hasan Tural'ın bulduğu Ali Ertekin aracılığıyla yurtdışına kaçma girişiminde bulundu (31 Mart).
* Ölüsü Kırklareli'nin Sazara köyü yakınlarında bulundu (16 Haziran), teşhis edilemedi.
* Kamuoyu öldürüldüğünü aylarca sonra öğrendi. İstanbul polisinin Bulgaristan'a adam kaçıran bir şebekeyi izlediği sırada yakalanan Ali Ertekin'in Sabahattin Ali'nin katili olduğu açıklandı (12 Ocak 1949). Cinayeti 2 Nisan'da "milli duygularla" işlediğini söyleyen katilin sabıkalı olduğu, bir süre emniyet örgütünde görev aldığı duruşmalar sırasında ortaya çıktı.

1949
* Kırklareli Ağır Ceza Mahkemesi'nde Ali Ertekin'in yargılanmasına başlandı (30 Nisan).

1950
* Katil Ali Ertekin dört yıla hüküm giydi (15 Ekim). Aynı yıl çıkarılan af yasasından yararlandı.

1965
* Bütün Eserleri'nin yayımına başlandı.

*(**Kaynak:** Kuyucaklı Yusuf, s. 5-9, Cem Yayınevi, İstanbul 1980.)*

KaçakYazar Salih Bolat

Şairin ve yazarın toplumsal görevi

"Aldatılan yoksul ve çaresiz çoğunluğun, bilinçli azınlık üzerindeki tahakkümü" anlamına gelen demokrasilerde, yani bizim ülkemiz gibi ülkelerde, hükümetlerin muhalefet kanallarını kapatmaları, sivil örgütlenmelerin hareketlerini sınırlandırmaları, karar mekanizmalarına açılan yolları tıkamaları, kitleleri etkileyebilen sanata ve sanatçılara önemli sorumluluklar yükler. Dünya ülkelerinin demokratikleşme süreçleri incelendiğinde, bu süreçler içindeki mücadelelerde yer almış çok sayıda sanatçı örnek gösterilebilir. Sanatın imgesel dili, toplumsal muhalefetin sesinin dolaylı ifadesine olanak tanır. Daha önce **Varlık** dergisinde yazdığım bir yazıda, edebiyatçıların, özellikle yaygın edebiyat dergilerinin çevresinde toplanmış olan entelektüellerin, ülkemizin içinde bulunduğu savaş, yoksulluk, cahilleştirme gibi toplumsal ve siyasal sorunlarla ilgilenmediklerini vurgulamış, adeta bir eli yağda, bir eli balda bir toplumsal yaşamın içinde yaşıyorlarmış gibi davrandıklarını belirtmiştim. Geçtiğimiz haftalarda, **Radikal** gazetesi yazarlarından **Türker Alkan**'ın köşesinde yayımladığı bir mektup, bu bağlamda oldukça çarpıcıydı. Söz konusu mektupta yer alan bazı satırları, bütün şairlere ve yazarlara yönelik bir sesleniş olarak algılıyor ve **Kaçak Yayın** okurlarıyla paylaşmak istiyorum:

" İstanbul'u vuran soğuk havanın faturasını bizim hücrede karşılıyoruz, kemiklerimiz ağrıyor, donuyor soğuk ve nemden. (...) 4 Senedir tecrit altındayız. Ölenlerimizin, yaralananlarımızın sayısını unuttum. Özgürlüğümüz gasp edilmiş, diğer gasp edilen haklarımızdan söz etmeye gerek var mı sizce? Masanıza 107 mektup kâğıdı buruşturup bırakın. Ne kadar çok geniş yer kaplıyor değil mi? 500 tane yere, bacaklarınızın dibine koyun. Bunları insan olarak düşünün? ABD emperyalizmi karış karış topraklarımızı gasp ediyor, palazlanan AKP hükümetinin desteğiyle. Ülkedeki, vatan topraklarındaki Conileri düşünün, bunların üslerini sayın. Her biri için bir kâğıt buruşturun. Conileri masanıza atın, üsleri bacak dibinize atın. Gençler eğitim hakkı istiyorlar. (...) Bunları buruşuk kâğıtlar olarak düşünün. (...) Bu 365 günde siz bu buruşuk, bir köşeye atılmış kâğıt çöplüğünden kaç tanesini yazdınız, duyurdunuz, aydınlattınız? Her okuyucu bir aydındır, bunu unutmayın! Sınırlı aydınlığınız bizler için artık doyurucu değil! Önümüzü değil, ilerisini görmek istiyoruz! Görmemizde, ilerlememizde siz ne kadar görev aldınız, nereye kadar kendi ışığınızı yaktınız?...Ülkemiz satılıyor, satılıyor. Gün geçtikçe her bir parçası satılıyor, gasp ediliyor. Yerden veya masanızdan o buruşmuş "kağıtlardan bir tanesini alıp, aydınlatsanız? (...) Sizden istediğimiz, daha duyarlı olmanız. Bırakın, her zaman okunursunuz. Biraz da aydın görevi olarak başkalarına zaman ayırın. Ayırıyorsunuz, ama ayırdığınız yetmiyor..."

Evet, hiçbir yoksul ve sömürülen ülkede, içinde yaşadığı toplumsal gerçekliğe sırtını dönmüş, yalnızca artistik kaygılarla sanat yaparak kendini var etmiş bir sanatçı hatırlamıyorum. Arjantin'li **Borges** karşı örnek olarak verilebilir. Ve denebilir ki, "ülkesindeki faşist cuntanın başı olan general **Videla** ile arası iyi olduğu halde, bugün dünyanın önemli yazarları arasındadır." Oysa unutulmamalı ki, Borges, Arjantin'in gelmiş geçmiş en istisnai Milli Kütüphane Genel Müdürü'dür. Kitap okumaktan gözlerini kaybetmiştir. En şiddetli baskı dönemlerinde, en önemli mücadele yollarından biri, okumaktır! Ülkemizde kitap okuyan bir Milli Kütüphane Genel Müdürü hatırlıyor musunuz?

Bugün Türkiye'de şiir, roman ve öykü yazan insanlar bilmeliler ki, 1940'lı yıllarda, Avrupa'da "saf şiir" düşüncesine karşı çıkan görevci şairlerden **Eluard, Aragon, Neruda**, sanatın varlık nedeninin düş olduğunu öne süren birer sürrealistlerdi. Kapalı (hermetik) şiirin babalarından olan **Rene Char**, Fransız Direniş Hareketinin önemli savaşçılarındandı. Epik tiyatronun babası **Brecht**, faşizme karşı savaşan en büyük savaşçılardandı. Öyle uzaklara gitmemize de gerek yok; Türk şiirinde biçimsel ve ideolojik devrim yapmış olan **Nazım Hikmet** de, çok iyi bildiğimiz gibi, gerçek bir halk savaşçısıdır. Demek, sanatçının aydın olma sorumluluğu ve görevi ile sanatçı sorumluluğu ve görevi asla ters yönlü bir ilişki içinde değil, tersine doğrusal bir ilişki içindedir. Aşağıdaki şiirimi bu kaygılar içinde sizinle paylaşmak istiyorum:

DİP

ışığı düşünmekle suçlanan çocuklar geliyorlar
gülüşleriyle ürkütüyorlar ölümün yatağını
artık bir neden kalmıyor uykunun bedelini ödemeye
kanla kapanmasına avuçlarımızın ve saklanmasına
yazdan kalmış tohumların bir bir çatlamasına
neden kalmıyor korkmamıza söndürülmüş ateşten.

türkiye, eylül 1980. bunu unutmuyoruz.
çalıları titreten rüzgârın elleriyle kapatmıştık
yüzlerimizi, bir ayrılığı izlerken.
görmek istememiştik çaresizliğin gözlerindeki
soruyu, yağmur içinde eve giren adamların
ceketlerindeki uçurumu, bir itiraz gibi akan
kızılırmak'ın sonunu ve umulmadık doğu'yu.

siren sesleriyle ara sokaklara dağılan öfke
şimdi bir zambağın şiddetiyle yeniden toplanıyor.
gökyüzü el konulmuş hak gibi duruyor üstümüzde
biz de katılıyoruz geri istemeye, alınanı
cerrahın gözlük camına düşen ışık nasıl kırılırsa
nasıl kımıldarsa bir batık, dip akıntılarıyla.

Forum: Kültür-Sanat Haberciliği

OKUR-YAZAR ARASINDA:

Edebiyatın haber değerini belirlemek...

Adnan Özer birkaç aydır şu toplantıyı yapalım diyordu. Kültür-sanat editörleri ve muhabirlerini biraraya getirmekten söz ediyordu. Ona göre kültür-sanat, basında uzmanlık dalı olmalıydı. Piyasa ölçeğinden kurtulup sektörleşmeye doğru giden kültür yayıncılığının, basında bu alanın genişlemesine yol açtığı bir gerçekti. Genişleme olunca istihdam, hizmette çeşitlenme, rekabet ve bunlara bağlı olarak kalite kavramları ortaya çıkacaktı. Hatta bu alanda farklı mesleki sorunlar şimdiden başgöstermişti. Haber, röportaj, kitap tanıtım, başta okurlar olmak üzere, yazarların, yayıncıların ihtiyacını karşılıyor muydu? Tüm bunları konuşmanın sırası gelmişti. Toplam on beş kişiyi Tepebaşı'ndaki Büyük Londra Oteli'ne, kahvaltıya davet ettik. Pazar günü olmasına rağmen bazıları görev başında olmalıydı. İşler yoğundu açıkçası. Katılamamalarına onlar da, biz de üzüldük... Ayrıca Şebnem Atılgan bu toplantının düzenlenmesinde, forum niteliğinde geçen söyleşiyi yayına hazırlamada bize yardımcı oldu. Konular dallanıp budaklandı; genişleyip uzadı. Nuray Soysal'ın sözleri bu toplantının havasını vermek adına çarpıcı bir örnek: "Her gün en az otuz tane kitap geliyor bana... Ancak on, on beş tanesine göz gezdirebiliyorum. İki tane kitabı baştan sona okuyabiliyorum. Bu okumaların ardından okura dönüp, 'Bu kitap iyidir. Satın alınabilir,' deme şansına sahip oluyorum, ki okurun da böyle tavsiyelere çok ihtiyacı var. Okumak istiyorlar, ama ne okuyacaklarını bilmiyorlar. 'Edebiyat' değil ama 'kitap' dergilerinin çoğalması gerektiğini düşünüyorum."

Aslan Özdemir

Katılanlar:

Nur Aydın
CNN Türk

Nuray Soysal
Tempo

Fadime Özkan
Yeni Şafak

Aynur Altuntaş, Fatma Onat
Best FM

Sibel Kilimci
Cosmopolitan

Fulya Öztürk
www.websehir.com

Şebnem Atılgan
www.nevarneyok.com

Adnan Özer: Davetimizi kabul ederek geldiğiniz için hepinize çok teşekkür ederiz; söyleşimize yayın dünyamız ile başlayalım mı? Yayıncılığımız ciddi bir atılım içinde... Bu da birtakım sonuçlar doğuruyor. Medyanın da yayıncılığın sektörleşmesinde ciddi katkıları var. Bu nedenle sizlerle 'edebiyatın haber değeri'ni konuşmak istedik. Edebiyatın haber değeri var mıdır? Yayın dünyasına dönüp baktığımızda, sektörün buna yoğun olarak ihtiyacı olduğunu görüyoruz. Çünkü yayıncılığımız da sektör olma konusunda hızla ilerliyor. Ama bu arada kültür-sanat sayfalarımız ne durumda? Nasıl yönetiliyor? Örneğin üniversitelerden yeni mezun olan arkadaşlarımız kültür-sanat sayfalarında muhabir olarak çalıştırılmaya başlanıyor; çocuklar yazarla röportaja gittiğinde ilk soruları 'Sizi tanıyabilir miyiz?' oluyor...

Sibel Kilimci: Yıllar öncesinden bir hikâyem var; sanıyorum 1986-87 yılları... Bir güzellik yarışması düzenlenmiş ve dereceye girenlere gazete bünyesinde kurulacak dergide işler veriliyor. Bu kızlardan biri de dergiye röportaj yapacak. Bu arada yönetimin bu kızı 'star' yapmak gibi bir derdi de var. O günlerde **Ayşe Armanlar** yoktu ama demek ki benzer bir şey üretme çabası varmış...

Adnan Özer: Bu durumda Ayşe Arman bir marka mı?

Sibel Kilimci: Hayır! **Ayşe Arman**'ın kulvarı kültür-sanat değil... İsim olarak örnek vermek istedim. O yıllarda da bir 'star' üretmek, 'güzel bir yüz' üretmek düşüncesi var demek ki... Ben de fotoğraf çekiyor ve bir yandan da yazıyorum. Fotoğrafları çekmemi rica ettiler. Bilin bakalım kiminle röportaj yapmaya gidiyoruz? **Orhan Pamuk**! İlk romanı yayımlanmış ve galiba ödül de almıştı. Bu başarısının ardından kapısını çaldık. Röportaja başlar başlamaz kızın ilk sorduğu soru şu olmuştu: "Acaba burçlara inanıyor musunuz? Burcunuz nedir?" **Orhan Pamuk** durdu ve "Çok özür dilerim. Çok şeker bir insansınız.. Ama ben bu röportajı yapamayacağım," dedi. Ben nasıl oldum, biliyor musunuz? **Orhan Pamuk**'un kitabını okumuşum... Üstelik beğenmişim de... Yerin dibine geçtim tabii... Sonra kızla beraber kös kös geri döndük. Belki de yazarların böyle bir tavır alması gerekiyor.

Bugün, geldiğimiz noktada artık röportajı yapmayı 'istememek' gibi bir durum var. Gazetecinin durumu bu... Çünkü her yerde benzer yazılar, benzer şekillerde yapılıyor. Sorulacak sorular üç aşağı, beş yukarı belli... Ne yapacaksınız? Benim 'Bu röportajı hiç yapmasam' diye gittiğim pek çok röportaj var.

Fadime Özkan: Haber türü olarak röportaj çok popüler hale geldi. Bir yazarın kitabı çıkmış ise mutlaka haber yapılır ve haberin şekli de genelde röportajdır. Değerlendirme yazılarına çok az rastlanır. En fazla, yaptığınız röportajın girişine yazarın kullandığı dili, kurgusunu açıklayan bir yazı eklersiniz.

Sibel Kilimci: Neden röportaj tercih ediliyor? Hatayı azaltıyor da ondan. Röportaj yazarın sesinin daha çok duyulmasını sağlıyor.

Nuray Soysal: Ama eleştirmen kalmadı ki... Açıkçası ben kendimi kitap eleştirmeni olarak kabul etmiyorum. Sadece 'kitap tanıtımları' yapıyorum. Tanıtımlarımda da çok öznel bir dil kullanıyorum: "Beğendim" ya da 'beğenmedim' diyorum. Etrafımda da 'Bu kitap şu kadar kötü, anlatımlar da böyle hatalar yapılmış, kurgusu da bozuk,' diyebilecek yeterlilikte hiç kimseyi görmüyorum. **Doğan Hızlan**'dan sonra bu işi böyle yapan kimse kalmadı. Bu durumda en basiti nedir? Gidip yazar ile röportaj yapmak; 'Bu kitabı neden yazdın?' ya da 'Ne anlatmak istiyorsun?' sorularını sormak...

Sibel Kilimci: Bugün, geldiğimiz noktada artık röportajı yapmayı 'istememek' gibi bir durum var.

Sibel Kilimci: Edebiyat çok idealize edildi. Bizler edebiyatın çok değerli sayıldığı, yazarların çilekeş olduğu yılları da yaşadık. O yıllarda belki 'çok' satmıyorlardı ama, yazar deyince elimiz ayağımız titrerdi.

Nuray Soysal: Edebiyatın bu kadar idealize edilmesi bir hata değil miydi? Bu kadar kutsallaştırılmaması gerekiyordu. Böyle olduğu için kitap satmıyor, okunmuyor... Oysa bugün hepimiz bir yazarla röportaj yapabiliyoruz; olması gereken de bu değil mi?

Adnan Özer: Daha çoğulcu ve bireyin kendi kişisel düşüncelerine dayalı bir çalışma ortamı...

Nuray Soysal: Evet! Kitabı bir sanayi ürünü olarak görmek zorundayız. Çok fazla yayımlanmalı, çok daha fazla okunmalı... Aralarında 'iyi edebiyat' olanlar zaten kalıcı olacaktır. Edebiyatı kutsallaştırdığımız için yıllarca kitap okunmadı, yazılamadı... Çok az edebiyat eseri çıktı. Halbuki herkes okumalı ve herkes eleştirebilmeli; beğenmedim diyebilmeli... Bunun için de kitap seçeneklerinin artması gerekiyor.

Sibel Kilimci: Bizler, bir şekilde kendi okurlarımıza 'Kitap okuyun!' demek zorundayız. Sen haftada altı tane, ben ayda on tane, on iki tane kitabı okura sunuyorum. Ama senede iki kitabı seviyor, beğeniyorum.

Nuray Soysal: Başka seçenek yok ki! Her gün en az otuz tane kitap geliyor bana... Ancak on, onbeş tanesine göz gezdirebiliyorum. İki tane kitabı baştan sona okuyabiliyorum. Bu okumaların ardından okura dönüp, 'Bu kitap iyidir, satın alınabilir,' deme şansına sahip oluyorum ki, okurun da böyle tavsiyelere çok ihtiyacı var. Okumak istiyorlar, ama ne okuyacaklarını bilmiyorlar.

'Edebiyat' değil ama 'kitap' dergilerinin çoğalması gerektiğini düşünüyorum.

Şebnem Atılgan: Yazarlarla röportajlar yapılıyor, dedik. Röportajlarda daha rahat bir dil kullanılıyor neredeyse konuşma dili-. Bu durumda röportajlar kitabın satın alınmasını daha kolaylaştırıyor olmalı...

Nuray Soysal: Bir bu var; bir de edebiyat dergilerine göre daha yaygınlar... Edebiyat dergileri kaç satıyor, gazeteler kaç satıyor? Bir edebiyat okurunun yazarla yapılan bir röportaja günlük gazete, dergi ya da haftalık dergilerde rastlama şansı daha fazla...

Fadime Özkan: Gazetede olaylar üzerinden haberler yaparız; malzememiz budur. Bir kitabın kapağının sayfada olduğu haberi okumak yerine, yazarın fotoğrafının kullanıldığı haberi ya da röportajı okumak okura

Fadime Özkan: Kafamızı karıştıran şu: Bir itiraf kitabı ya da bir mahremin anlatıldığı eserler kültür-sanat mıdır?

daha cazip geliyor. Sayfaya bir insan fotoğrafı koyuyorsunuz; yüz mimikleri, el kol hareketleri ile bir şeyler anlatıyor... Bu haber okunuyor. Neden? İnsanın insanı seyrederken aldığı zevkle ilgili bir şey bu! Gazete veya dergiler, televizyonun görselliği ile yarışabilmek için kendilerini değiştirmek 'görsel' malzemelerini çeşitlendirmek zorundalar. Hız artık çok önemli... Okurların röportajı tercih etmelerinde bu tür nedenler olduğunu düşünüyorum.

Adnan Özer: Geçmiş dönemlerde de tartışıldı bu konular... Şimdi her şey, yayıncılığın endüstrileşmesinin getirdiği ihtiyaca göre düzenleniyor. Toplum ile kitap arasında bağı sizler oluşturuyorsunuz.

Fulya Öztürk: Kitap sanayi ürünü olmaya başladı dendi... Kitap, sonuçta bir insanın üretimi; bu durumda üretenin hayatını tanımak gerek gibi geliyor bana... Bu nedenle röportajlar ilgi görüyor. Çünkü üreten kişinin kim olduğunu ya da alt yapısının ne olduğunu merak ediyor

okuyucular... Yazarın hayatından izler bulmak istiyorlar metinlerinde; yazar ile kendini özdeşleştirip, daha sonra kitabı satın almak istiyorlar. Örneğin websehir.com bir medya organına ya da bir politik düşünceye bağlı olmayan bir internet sitesi... Röportaj yaparken teyp kullanmıyorum. Çünkü yazarın kendini mümkün olduğunca özgür hissetmesini istiyorum. Daha sonra e-posta ile röportaj üzerine konuşabiliyoruz. Ama sonuçta yazarı serbest bıraktığım zaman kendini kanatlanmış gibi hissediyor; hayatından parçalar vermeye başlıyor ki, bu da benim çok hoşuma gidiyor... Okuyucuların da röportajlarda bulmak istedikleri bu sanırım... Yaklaşık iki yıldır kitap eleştirileri yazıyorum...

Sibel Kilimci: Aslında ben okurun yazarı çok da merak ettiğini düşünmüyorum. Yazarın alt yapısı ya da özel yaşamı dediğimiz, magazinsel bakıştan uzak bir şey değil. Biraz da bu nedenle kitap iyi bir şey söylüyorsa altını çizmek ve yazarı ile konuşmak istiyorum. **"Kusma Kulübü"** örneğin... İnsanlar ya çok sevdiler bu kitabı ya da hiç sevmediler... **Kusma Kulübü**, beni şu açıdan çok ilgilendirdi: Vicdanımız ciddi sorunlar yaşıyor. O halde ben de 'vicdan' üzerinden yola çıkarak bir röportaj yapabilirim, dedim. Çünkü benim okurum yirmi-otuz yaş arasında ve bu genç kesime bir iki söz söyleyebilecek bir yazar var karşımda... Ben de o yazarla bu nedenle röportaj yapmak istiyorum zaten... Ama röportaj tekliflerinin bize geldiği de oluyor; sizi aramıyor mu çok değer verdiğiniz bir yazar? 'Kitabım çıkıyor. Bir röportaj yapar mısın?' diye sormuyor mu? Bu röportajı da yapıyorum. Kıramıyorum çünkü karşımdakini...

Nuray Soysal: Ben de sayfamda tanıtacağım kitabı mutlaka görmeli, hızlı da olsa karıştırmalı, okumalıyım...

Nuray Soysal: Kitabı bir sanayi ürünü olarak görmek zorundayız. Çok fazla yayımlanmalı, çok daha fazla okunmalı...

Fadime Özkan: Gazeteye haftada otuz, kırk kitap geliyor. Mutlaka her paketi açıyorum. Kitapları ve basın bültenlerini inceliyorum. Kitapları edebiyat ve edebiyat dışı olarak ayırıyorum. Edebiyat dışı kitapların içinde de mutlaka benim okuruma hitap edenler vardır. Onları da kendi içlerinde ayırıyorum.

Adnan Özer: Nedir bunun kriteri?

Fadime Özkan: Örneğin kişisel gelişim kitapları son aylarda oldukça popüler... Her yayınevi değilse bile, belli yayınevleri mutlaka böyle kitaplar çıkartıyor. Ama o kadar çoklar ki, hepsini tanıtmak imkansız... Ayrıca haftada bir kitap sayfası da yapamıyorum. Böyle çalışmıyoruz çünkü... Hafta sonu eki ya da bir kitap dergimiz de yok. Kültür-sanat tanımının altındaki her şeyi bu sayfada yazmak zorundayım. Yayınevleri kimi zaman üçüncü ya da beşinci baskı yapmış kitaplarını da yeniden haber olması için gönderiyorlar. Oysa daha önce aynı kitabın haberini yaptığım için ye-

ni bir haber yapmam mümkün değil...

Adnan Özer: Üçüncü ya da beşinci baskı yapan kitaplarını tekrar gönderiyorlar, çünkü tanıtım tanıtımdır diye düşünülüyor. Enteresan bir şey daha var; kitabın güncelliği bitmiyor. Yeni çıkan bir kitap iki yıl güncel... Batı'da altı aydır bu; sonra ikinci ele düşer kitap... Medyada da düşer... Bizde böyle bir şey yok. Hangi kitap güncel, vitrinlere baktığınız zaman bunu göremiyorsunuz. "Çok Satanlar Listesi" de karmaşık bir liste... İkinci el çok satanlar gibi bir listemiz yok.

Fadime Özkan: Yayınevi çok satan yazarının tanıtımını yapmaktan vazgeçmiyor. Siz dışında kalsanız bile birilerini bunu sürdürüyor.

Adnan Özer: Yeni Şafak yayıncılığın sektörleşmesine nasıl bakıyor? 'Bu iş böyle olacaktır. Biz de habercililiğimizi buna göre yönlendirelim,' gibi bir düşünce var mı?

Fadime Özkan: Tamamen o çarkın içinde yer almak anlamında değil ama, evet yayıncılığın sektörleşmeye doğru gittiğini biliyoruz. Okurun çok ilgi gösterdiği bir kitabı ben de okuyorum. Nasıl bir haber yapacağıma karar veriyorum. Röportaj olabilir; bir değerlendirme yazısı olabilir.

Şebnem Atılgan: Kitap hakkında olumsuz yazdığınız oluyor mu? "Bu kitabı beğenmedim." Cümlesini kullandınız mı hiç?

Nur Aydın:
Yönlendirmeden çok yoruma girince doğrusu biraz tedirgin oluyorum, okur olarak...

Fadime Özkan: Hayır. Bu cümleyi hiç kullanmadım. Ancak romanın dilinde ya da kurgusunda bir problem varsa bunu bir şekilde dile getiriyorum. Ama 'Beğenmedim,' gibi çok kişisel bir yorumda bulunmuyorum.

Şebnem Atılgan: Neden?

Fadime Özkan: Neden?! Çünkü ben, okur ile yazar arasında bir köprü durumundayım. Okuduğum kitap hakkında kişisel bir fikrim var, ama az sonra okura bir röportaj sunacağım... Kişisel düşüncelerimi satır aralarında okura aktarmayı tercih ediyorum.

Sibel Kilimci: Bugüne kadar edindiğim bir izlenim daha var: Herhangi bir kitap ya da yazar, bir kaç yerde haber olduktan sonra, diğer gazetecilerin dikkatini çekiyor; basın da birbirini tetikliyormuş gibi geliyor bana... Bir de samimiyetle bir şey söyleyeceğim: Ayda kaç para ayırıp, kendi kitabımızı satın alıyoruz?

Nuray Soysal: Benim ciddi bir kitap bütçem vardır.

Sibel Kilimci: Buradan yayınevlerine duyuruyorum, üzülmesinler ama kitaplarınızı takas yapıyorum... (Gülüşmeler) Evet! Nereye koyacağım o kadar kitabı?

Adnan Özer: Artık sana daha az kitap gönderecekler...

Sibel Kilimci: Olsun! Kitap haberi yapmak isteyen, kitabı bulur.

Adnan Özer: Bana da çok kitap geliyor. Takas yapmasak da bir kitaplık oluştursak. Yapabilir miyiz acaba?

Nuray Soysal: Ben biriken kitapları Silopi'ye ve Eskişehir'e ilkokullara gönderiyorum.

Fadime Özkan: Ben de ilkokullara gönderiyorum; çocuklardan mektuplar geliyor. Cezaevlerine ya da belediyelerde açılan kütüphanelere gönderiyorum.

Sibel Kilimci: **Kadın Eserleri Kütüphanesi**, **Acil İhtiyaç Vakfı** ve iki tane de deprem kütüphanesi kuruldu; buralara gönderiyorum. Gelen onlarca kitabı evde barındırmanın imkanı yok! Sağolun yayınevleri; kitaplarınız hayır işine de yarıyor...

Adnan Özer: Bir tane kitabevi açan muhabir yok yani... (Gülüşmeler)

Nur Aydın: Az önceki konu ile ilgili bir şeyler söylemek istiyorum ben... Bana kalırsa okur eleştiri yerine röportaj okumak, görmek istiyor... Bunun nedeni okurun gazetecinin yetkinliğine olan güvensizliği mi acaba, diye kafamda bir soru işareti oluştu. Empati kurmaya çalışıyorum. Ben ne okumak istiyorum? Röportaj okumak istiyorum. Çünkü eleştiriyi yazan bir de bu işin duayeni değilse, açıkçası kafa karıştırıyor ya da o yazıya çok güvenle yaklaşamıyorum. Benim için bir kriter oluşturmuyor.

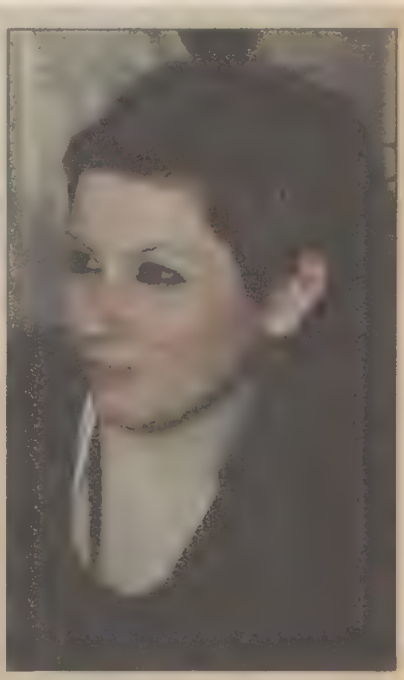

Şebnem Atılgan:
Yayınevleri tanıtım ve reklam konusunda iki önemli alanı atlıyorlar: Radyolar ve internet.

Sibel Kilimci: Aslında ben bunu çok doğru bulmuyorum. Neden biliyor musunuz? Okur çok dikkatli ise **Varlık** dergisini ya da diğer edebiyat dergilerini okusun... Onların da içinden çıkamaz. Ben bile zorlanıyorum; sizin söylediğinizi düşünüyorum şimdi... Eğer eleştiriyi yazan vahim hatalar yapmışsa bu sonuç çıkarılabilir tabii...

Nur Aydın: Yönlendirmeden çok yoruma girince doğrusu biraz tedirgin oluyorum okur olarak...

Sibel Kilimci: İster istemez olacaktır. Neden yorum yapmasın? Ama şu da var: Kendini anlatma hastalığı başladı insanlarda... Çünkü yazan herkes kendini edebiyata yakın hissediyor, ya da herkes yazmaya başladı. Herkesin bir kitabı ya da bir dosyası var.

Aynur Altuntaş: Benim de şöyle bir problemim var: Kitap tanıtımları radyolarda yeterince yapılamıyormuş gibi bir izlenim var. Örneğin bana ayda otuz, kırk kitap gelmiyor. Evet, belli yayınevleri düzenli olarak gönderiyor. Ben telefon açıp istediğim halde kitap göndermeyen yayınevleri de var.

Adnan Özer: Neden radyolara kitap göndermiyorlar? Acaba görsellik olmadığı için mi?

Aynur Altuntaş: Evet. Söz uçar yazı kalır misali... Gazete ya da dergide çıkan bir haber uzun süre okunabiliyor elbette...

Yayınevleri radyoların tanıtım açısından yeterli olmadığını düşünüyorlar. Yayınevleri ile böyle bir problemim var benim.. Dolayısıyla benimle çalışmak isteyen yayınevleri ile işbirliği yapıyorum. Ayrıca kısıtlı bir sürede anlatmak zorundayım kitapları... Bana ulaşmayan ama hoşuma giden kitapları da, dergilerden ya da gazetelerde çıkan haberlerden takip ediyorum.

Nuray Soysal: Kitap tanıtımları da radyo programları ile çok daha etkili olabilir. Hepimiz '**Arkası Yarın**'lar ile büyümedik mi? Pek çok edebiyat eserini radyoda tanıdık. Yayınevleri radyolar konusunda bir kısıtlamaya gidiyorlarsa büyük hata yapıyorlar...

Şebnem Atılgan: Yayınevleri tanıtım ve reklam konusunda iki önemli alanı atlıyorlar: Radyolar ve internet... Oysa her ikisi de doğrudan kitap okurlarının ilgi alanları içinde...

Adnan Özer: Edebiyatın magazini olur mu? Gerçi toplumun buna da ihtiyacı var.

Nuray Soysal: Kitap sanayileşince yazar da magazinleşmeye başlıyor. Sonra da haberin ardından tuhaf şeyler yaşıyorsunuz yazar ile... Örneğin **Hasan Öztoprak** ile benzeri bir durum yaşadım. "Benim söylemediklerimi yazdın," dedi. Ben de "Buyrun, kaseti çözelim," dedim. Cevap gelmedi.

Aynur Altuntaş: Yayınevleri radyoların tanıtım açısından yeterli olmadığını düşünüyorlar.

Adnan Özer: Amerikalı yayıncılar yazarlara gündelik hayatı yazmayı önerdiler. Sıradan yaşamlar edebiyatın konusu olmaya başladı. Medya da bunun peşinden gidince hepimiz böyle bir gerçekle yüzyüze kalıyoruz.

Fulya Öztürk: Ropörtaj yaparken teyp kullanmıyorum. Çünkü yazarın kendini mümkün olduğunca özgür hissetmesini istiyorum.

Sibel Kilimci: Edebiyatın tanımı değişiyor, diyorsunuz.

Adnan Özer: Evet, edebiyatın tanımı da değişiyor. Hasan'ın kitabı gibi başka örnekler de var.

Nuray Soysal: Ama o metinleri edebiyat olarak kabul edebilir miyiz?

Adnan Özer: Bunun sorumlusu kim? Editörler değil mi? Önce editör sorumludur. Böyle bir sağduyu var mı? Edebiyatın kriterleri bunlardır; evet endüstrileşelim ama bu kriterleri koruyalım, demek gerekmiyor mu? Böyle düşünen bir yayınevi ile karşılaştınız mı?

Sibel Kilimci: Hayır. Tam tersi... Daha doğrusu yazarlar böyle düşünüyor. Yazarların hakkını vermek lazım... Yayınevleri genel olarak satışın ön planda tutulduğu çalışmalar yapıyor.

Fadime Özkan: Aslında bir yere kadar anlaşılabilir bir durum... Bir edebiyat eserinin yanından dört tane de farklı alanlardan kitaplar basılabilir gibi geliyor bana... Tabii haber yaparken de ayırımı iyi yapmak zorundasınız... Örneğin bir anı-itiraf kitabını es geçebilirsiniz... Çünkü, sizi magazinsel haber yapmaya zorlayan, kışkırtan bir amaç var... Editörlerin ya da kültür habercilerinin yapması gereken de bu... Edebiyat haberini öne çıkartmak...

Nuray Soysal: Yo hayır! Ben böyle düşünmüyorum. Böyle bir kitap da haberdir ve ben de bu haberi yaparım. Edebi midir, değil midir gibi bir ayırıma da asla girmem...

Fadime Özkan: Kafamızı karıştıran şu: Bir itiraf kitabı ya da bir mahremin anlatıldığı eserler kültür-sanat mıdır? Eğer bu tür kitaplar kültür-sanat adı altında veriliyorsa, sorun var demektir.

Nuray Soysal: Evet. Ben de bu tür haberleri kültür-sanat olarak değil, yaşam sayfalarının altında kullanıyorum. Sonuçta elimizdeki bir kitap ise, öyle de olur böyle de...

Fadime Özkan: Elbette magazinsel bir haberdir, ses getirir, tartışılır. Bunu yadsımıyorum ama, okuyucunun kafasında bir karışıklığa neden olduğunu düşünüyorum.

Nuray Soysal: Bana kalırsa okuyucu çok güzel ayırıyor bunu...

Fulya Öztürk: Peki, kültür sayfasına girmiyor diye bir kitap tanıtılmamalı mı?

Fadime Özkan: Kültür-sanat haberi olmadığını düşündüğüm için sayfama almıyorum. Ama başka sayfalarda değerlendirilebilir. Kültür-sanat sayfaları çok sınırlı olduğu halde, haberi çok fazla olan bir sayfa... Bu nedenle gerçek edebiyat olanı yazmayı tercih ediyorum. Alanım edebiyat ise eğer...

Sibel Kilimci: Cosmopolitan'da yazıyorsanız, bir diyet kitabı sizin için çok önemlidir ve sayfalara da edebiyat olduğu için değil, diyet kitabı olduğu için girecektir. Ama bunun yanında **İbrahim Yıldırım** bir kitap yazdığı zaman ilgimi çekiyor. İlgimi çekenle yakınlaşır, röportajını yapmak isteyebilirim. Bir sürü röportaj yapıyorum, hem de kıldan tüyden konuşuyorum... **İbrahim Yıldırım**'a beş tane 12 Eylül sorusu sorarım... Bu konunun kitabına nasıl girdiğini sorarım; buna cesaret gösterebilirim.

Adnan Özer: Yazarlara bir gecelik ilişkileri soruyor musunuz? Böyle bir haber yapılmıştı galiba...

Sibel Kilimci: Sorabilirim. Yazar, yaşamı açıklamak zorunda... **Cosmopolitan**'ın dışında olsam da sorabilirim. Çünkü yazarın bana, hayatı anladığı biçimde açıklama borcu var. Hele biraz da ilgi alanıma giriyorsa, utanmadan her soruyu sorarım. Yazarın da "Ben böyle bir soruya cevap vermem," demesi yanlış... Bugün, **Orhan Pamuk**'a da burcunun ne olduğunu sorabilirim. Yazarın hayatı nasıl anladığının bir ipucu değil mi bu?

Adnan Özer: Sorabilirsiniz tabii... Bir yazar kendini billboard'lar ile bu kadar toplumsallaştırıyor ise, artık ona her şey sorulabilir.

Sibel Kilimci: Yok! **Orhan Pamuk**'a haksızlık yapmayalım... Elbette kitabın tanıtımı yapılacaktır.

Adnan Özer: Canım, biraz espri yapalım, **Orhan Pamuk**'a işaret ediyor değilim; ayrıca bilboard'lara da karşı değilim. Neyse, geçelim. Eskiden 'değini' diye bir şey vardı. Kitap üzerine bir deneme yazılırdı. Sonra tanıtım olmaya başladı. Eleştiri de vardı. Şimdi bir yazı okuyorsun; ne deneme, ne kritik, hepsi birden...

Sibel Kilimci: Üç satırda ne tanıtacaksınız?

Adnan Özer: Üç satırda da tanıtılır. Reklamcılar bunu yapabiliyor...

Sibel Kilimci: Biz de tamamen böyle kullanıyoruz zaten... Bu da ne oluyor; içeriğini açmak değil, tam tersine kapatmak oluyor. Eğer okuru yönlendirmek istiyorsan, bir yerden kışkırtacaksın...

Adnan Özer: Ama Sibelciğim, **Cosmopolitan** sana, "Sibel hanım siz tanıtım değil de, ciğerine kadar eleştiri yapın?" mı diyor.

Sibel Kilimci: Hayır! Bana hiçbir şey söylemiyor. Ben gitmeden önce kitap sayfası yoktu dergide... Röportaj yoktu. Ben gittiğim yere bunu da götürdüm.

Adnan Özer: Hakikaten çok güzel bir şey söyledin. Ben buna katılıyorum; bu biraz da bizim cengaverliklerimizle oluyor. Çalıştığımız kurumlar da biz götürüyoruz bunları..

Sibel Kilimci: Öykü de kullanıyorum ben... Her ay bir öykücünün öyküsünü basıyorum.

Fatma Onat: Ropörtaj ve düz yazılar bir okur olarak bana yeterli gelmiyor.

Adnan Özer: Genelde kültür-sanat haberciliği pek sıcak karşılanmaz... Ne dersiniz?

Nuray Soysal: Ben Boğaziçi Üniversitesi'de tarih okudum. Kitap sayfaları bana verildi, çünkü yayın yönetmenim benim kitap okumayı sevdiğimi biliyor.

Sibel Kilimci: Bize de stajer öğrenciler geliyor. Boğaziçi bilmem ne bölümünden mezun olmuş. Çok yetenekli hissediyor kendini... Konuşuyoruz: "Ne yapmayı düşünüyorsun?" diyorum. "Sizde stajer olarak çalışacağım," diyor. "Sonra," diyorum. "Genel Yayın Yönetmeni olmak istiyorum," diyor.

Nuray Soysal: Bana gelenler de **Ayşe Arman** gibi yazılar yazmak istediklerini söylüyorlar. "Ben **Ayşe Arman** gibi köşe istiyorum," diyor. Sonra anlatıyoruz; **Ayşe Arman** olmak o kadar kolay değil...

Fatma Onat: Ben de **Müjdat Gezen**'de "Yazarlık-yaratıcılık" dersini alıyorum. Henüz öğrenciyim, ama zaman zaman yazar röportajları da yapıyorum. Az önce genç muhabirlerin konusu oldu. Röportaja giderken çok rahatım ben... Belki de öğrenci olduğumuz için yazarlar bizlere daha yumuşak yaklaşıyorlar. Örneğin **Tuna Kiremitçi** ile röportaj yaparken futbol üzerine bile konuştuk... Konuyu oralara ben götürmedim; ama futbol ya da sinemadan da konuşuyoruz. Bir de öğrenci olduğumuz için ciddi sorular hazırlayarak gitmemiz gerekiyor. Röportajlar üzerine konuştunuz. Şunu merak ediyorum, bu röportaj ya da deneme-eleştiri yazılarının yazara, yayınevine dönüşümü oluyor mu? Gazete ya da dergilerde çıkan haberler bir kitabın 'çok satması'nı sağlıyor mu?

Açıkçası yazılan röportaj ya da düzyazılar bir okur olarak bana yeterli gelmiyor. Bazı köşe yazarlarının yazılarını sıkılmadan takip edebiliyorum. **Perihan Mağden** örneğin... **Perihan Mağden**'in köşesinde yazdığı bütün kitapları satın alıp, okumaya çalışıyorum. Bilmiyorum bu yanlış bir şey mi ama, kültür-sanat sayfaları bana yeterli gelimiyor...

Aslan Özdemir: Ben de okur olarak kitap seçmek için kitabevlerine gitmeyi tercih ediyorum...

Fatma Onat: Evet. Kitap beğenilerimi kitabevlerini gezerek kendim oluşturmak istiyorum.

Sibel Kilimci: Bu arada **Perihan Mağden**'in yazdıklarına da değer veriyorsun...

Fatma Onat: Değer veriyor muyum? Evet ama, dediğim gibi kendi beğenime de önem veriyorum. Birilerinin bana 'bu kitap iyi', 'bu değil' diyerek dayatmasını sevmiyorum.

Aslan Özdemir: Ama şöyle de bir durum var; Türkiye'nin her yerinde kitabı incelemek için gidebileceğin bir

kitabevi yok. Sonuçta yeni çıkan kitapları takip etmek için buradaki arkadaşlara muhtacız...

Sibel Kilimci: Ben kendime kitap seçerken belirli tutarlılıklar ararım... Mesela **Perihan Mağden** gibi, BBG Evi ya da mehşur-damatlar gibi konuları yazan birisinin önerdiği kitaplar beni düşündürür...

Fatma Onat: Perihan Mağden'in son günlerde birçok yazısını yarım bıraktım. Son bir aydır yazılarında inanılmaz bir sapma var, kendisi de bunun farkında olmalı ki geçenlerde bir temize çıkma yazısı kaleme aldı. Örneğin **Zeki Coşkun**'a da güveniyorum. **Haydar Ergülen** ne önerirse okumaya çalışıyorum. **Doğan Hızlan**'ı da okuyorum. **Perihan Mağden**'in önerilerini sürekli takip ediyorum diyemem ama, onun beğendiklerini nedense ben de beğeniyorum. Çok övdüğü ve benim okuduktan sonra hayal kırıklığına uğradığım hiçbir kitap yok mesela...

Sibel Kilimci: Bazı yazarlar da röportajları yazılı olarak yapmak istiyorlar. Röportaj yaparken rahat konuşmaya başladıklarını hissettikleri anda, bundan rahatsız oluyorlar. Örneğin Hasan Öztoprak meselesi...

Nuray Soysal: Hasan Öztoprak buna baştan hazırdı. Yapılan röportaj ya da yazılan düzyazıların yazara ne kadar faydası olur, bilemiyorum. Bizim yaptığımız daha çok kitabı koklamak çünkü... Bu kitap iyi satar; bu kitap tutulur, bu kitap tutulmaz gibi... Ama bizler de hatalar yapabiliriz. Örneğin **Tuna Kiremitçi**... **Tuna**'yı beşinci baskıda fark etmeye başladı insanlar... Hatta yayınevi de öyle... **Tuna**, kendi kendine satan bir yazar oldu. Ama bizim tanıttığımız kitaplar çok mu satıyor, açıkçası sanmıyorum.

Sibel Kilimci: Ayrıca kitabın çok satması ya da satmaması benim derdim değil ki... Bir röportaj yapacaksam, bunun nedeni kitabın çok satıyor olması değildir...

Adnan Özer: Senin haberinin garantisi bu değil, demek ki...

Sibel Kilimci: Evet! Haberi yapma nedenim bu değil... Böyle bir derdim olmadığı gibi, buna katkım olsun diye de düşünmedim hiç... Kimse kusura bakmasın... Bir arkadaşımın kitabını da tanıtabilirim. Hatta utanmadan söylerim de bunu... Neden söylemeyeyim? Madem böyle bir yarış var... Bana bir sürü malzeme geliyorsa ve bu haberleri yapmak için bana baskılar yapılıyorsa... Tabii ki arkadaşımın kitabını kayırabilirim. Yaptığım haberlerin etkili olup olmadığına gelince.. Yazar dostlarım etkili olduğunu söylüyor.

Fadime Özkan: Ben de bu tür geri dönüşler yaşıyorum; yayınevleri de gazetede çıkan haberlerin kitap satışlarında etkili olduğunu söylüyor. Ama kesinlikle sayfamda tanıttığım kitaplar da temel kaygım 'çok satsın' ya da 'çok tanıtılsın' değil...

Yayıncı masasınan söylüyorum şimdi; kitap satışlarında birinci unsur her zaman 'fsıltı' olmuştur. Bu, beklenilmeyen bir satış sağlıyor. İkincisi ise **Ayşe Arman**. Üçüncüsü **Hıncal Uluç**. Şimdi **Hıncal Ağabey** zayıfladı biraz... Onların oluşturduğu ortam, değişik bir sosyalleşme yaratmış durumda... Diğer tanıtımlar kitabı legalleştiriyor, ve artık sadece yayınevinin varolduğunun göstergesi haline dönüşüyor.

Neyse bu satış meselesini de geçelim. Peki, nerede örgütlüyüz biz? Yazarlar sendikasına da üye değiliz. Gazetelerin örgütleri de bizi iş tanımı olarak karşılamıyor.

Nuray Soysal: Birtakım dernek ve birlikler var: **Gazeteciler Cemiyeti; Çağdaş Gazeteciler Cemiyeti; Ekonomi Muhabirleri Derneği, Magazin Muhabirleri Derneği ve Spor Yazarları Derneği...**

Adnan Özer: Almanya'da örneğin altmış bin üyeli medya sendikası var. Belki de **Yazarlar Sendikası** içinde bir bölüm olarak gelişmesi gerekiyor ya da **Gazeteciler Cemiyeti**'nin içinde bir alan oluşturulacak. Bilemiyorum...

Fulya Öztürk: Eleştirdiğimiz yazarlar bizi kabul eder mi?

Adnan Özer: Çok hoşlarına gidebilir. Fakat böyle bir yapılanmayı önermem...

Sibel Kilimci: Bağımsız bir yapılanma oluşturulmalı...

Nuray Soysal: Siz hem editör hem de yayıncısınız; tanıtım kampanyaları sizi rahatsız etmiyor mu? Ben böyle bir turnike içine girmekten son derece rahatsız oluyorum. Fakat yayınlar birtakım öncelikler belirleyip böyle turnikeler oluşturuyorlar. Öncelik **Ayşe Arman**... O kabul etmez ise sırayla diğerleri... Ben açıkçası böyle turnikelere elimden geldiğince girmemeye çalışıyorum. Ama zaman zaman aldanıyorsunuz tabii... Örneğin en son **"Kusma Kulübü"**nde yaşadık bunu... Bu çok rahatsızlık verici; bana kalırsa bir süre sonra bu tür 'turnike' çalışmaları ters tepecek...

Adnan Özer: Ben de az önce bunu söylemeye çalıştım... Bu kitabın yanlış sosyalleşmesine neden oluyor.

Fadime Özkan: Kesinlikle!

Sibel Kilimci: Az önceki konuya dönersek; önce kültür-sanat ile ilgili bir dernek kuralım.. Arkasından da ödülümüzü koyarız... **'Editörler Ödülü'** mesela...

Adnan Özer: Evet! **'Editörler Ödülü'** çok prestijli bir ödül olur.

Vicdanlardaki ayrıntı

Önce The Da Vinci Coda, sonra The Passion of the Christ. Neler oluyor!?..

Bilmem eski mecmuaları karıştırmak gibi bir özelliğiniz var mıdır. Doğrusu ben pek severim. Üstelik de tarih konulu periyodiklerin hepsi ilgi alanıma girer. Resimli Tarih Mecmuası'nın 1954 yılına ait cildini karıştırıyordum. Mayıs ayına ait 53. sayısında dünya tarihinden garip fıkralar sütununda yer alan "Vicdan Hürriyeti" başlıklı yazı bana ilginç geldi (s.3081):

"1807 senesine kadar Frankfurt'ta Yahudilerin kahve ve gazinolara girmeleri yasaktı. Ancak 1832 yılında bir Yahudinin bir evden ve bir bahçeden fazla mülkü olmasına müsaade edilmiştir. 1834 senesine kadar mevcut bir kanuna göre Almanya'da bir sene içinde ancak muayyen bir miktar Yahudi evlenebiliyordu. Yahudilere Hristiyanlarla müsavi hukuk, 1864'te verilmiştir."

Bu satırları okurken Fatih'in İstanbul'u aldığı vakit gayrimüslimlere gösterdiği toleransı, İspanya'dan kaçıp Osmanlı'ya sığınan Yahudileri hatırladım.

*

Tarihi kayıtlara göre, 1455 yılında İstanbul'un Samatya semtinde 13 Müslüman, 42 Yahudi ve 14 Rum aile var imiş. 1871 yılında İstanbul sur içinde 243 mahalle mevcut olup bunlardan 24'ü Rum, 14'ü Ermeni ve 9'u Yahudi mahallesi imiş. Bütün o asırlar boyunca Osmanlı'daki gayrimüslimler emn ü eman içinde hayatlarını devam ettirmişler. XVIII. Yüzyıl şairi Nedim diyor ki:

Ahali ızz ü devlette, reâyâ emn ü rahatta
Hüner erbabı rif'atte, cihan yekpâre nûrânî

Resimli Tarih Mecmuası'nın verdiği başka bilgiler de var; okuyalım:

"1900 senesinde Çin'de zuhur eden kargaşalıkların mühim bir sebebi de halk arasında misyonerlere karşı beliren hoşnutsuzluktu. Bu misyonerlerin Çin'de çocuklarla meşgul olan, küçük Çinlileri kendi dinlerine döndürüp imana getirmeye uğraşan Enfance teşkilatı her sene bu iş için milyonlar sarfederdi. Enfance'ın çıkardığı yıllığın Haziran 1897 nüshasında şunlar yazılıdır:

1884 senesinden beri 20.552 tane çocuğu ölürken vaftiz etmek fırsatına nail olduk. Mukadderat bizim mesaimizi pek basitleştirdi. Yani himayemiz altında bulunan çocukların mühim bir kısmını, Allah yukarıya, kendi yanına aldı. Bir Hristiyan memleketinde fevkalade hüzün verici bir hadise olan bu vakitsiz ölüm, bu dinsizlik ve putperestlik diyarında bizim için bir neşe ve bir teselli âmilidir.

(...)

Pekin'deki Mukaddes Bakire yuvasını ziyaret ediniz.Pek mütevazı bir kapısı vardır. Fakat burası bu sene birçok yavruları cennete götüren bir kapı olmuştur. Yarım dolar mukabilinde ve bakılmak üzere buraya bırakılan 873 çocuktan 843'ü mukaddes su ile vaftiz edilip ölmüşlerdir.

(...)

Bir keşişin raporundan:

Bize teslim edilen bir süt çocuğu ayda 5 franga mâl oluyor. Bu sevgili ve küçük ruhların bizi mümkün olduğu

kadar çabuk terk ederek gökyüzüne uçmaları için Allah'a dua ediyorum. Maamafih buna rağmen ölmeyecek olurlarsa, onları besleyip terbiye edeceğimiz pek tabiidir."

Tüyler ürperten satırlar bunlar. Yazık ki gökkubbenin altında daima benzeri vukuatlar ola gelmiştir. Çağımızda adı şiddet ve terör ile birlikte anılmaya başlayan İslâm'ın din ve vicdan hürriyetine verdiği önemin ihtişamı işte bu satırlardan sonra ortaya çıkıyor.

Akılımıza öyle geliyor ki gelecek çeyrek yüzyılda Hıristiyan ve Yahudi dünyası birbirleriyle daha derin hesaplaşmalar içine girdiğinde yukarıdaki satırların benzeri pek çok olay ortalığa saçılacak ve asıl o zaman bizim toplumumuzun değer yargılarında ne derece insancıl olduğu kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Çünkü tarih şahittir ki, atalarımız her gittikleri yere kötülükten çok iyilik, zulümden çok adalet götürmüştür. Her çağda bu adalet dengesi aynı düzeyde korunamamış ise de hemen bütün batılı Osmanlı tarihçileri bu konuda atalarımızı öven fikirleri dillendirirler. Mağluplarına karşı alicenap davranmak, onların toplumsal vicdanlarında yer edinmişti. Aldıkları yerlerin dinlerine, din adamlarına ve mabetlerine karşı asla zor kullanmadıklarını, bu tarihçilerin hepsi önce itiraf, sonra takdir ederler.

*

Şimdi de yukarıdaki olaya bir de tersinden bakalım:

Hz. Ömer zamanında İslam orduları Kudüs'ü kuşatırlar. Dört ay direnen Kudüs sonunda teslim olma kararı alır. Ancak şehrin kahraman müdafii Patrik Sophronius'un bir tek şartı vardır. Şehri, bizzat Hz. Ömer'e teslim etmek.

Hz. Ömer, yanına bir hizmetkar, bir kırba su ve büyükçe bir kese dolusu hurma alarak Medine'den yola çıkar. Gece gündüz giderek (bu yolculuk esnasında hizmetkarıyla nöbetleşe deveye binmesi de tarihin ender kaydedeceği hadiselerdendir) mukaddes şehre gelir. Patrik ve şehir ahalisi Hz. Ömer'i âdeta bir kurtarıcı gibi karşılarlar. Çünkü onun adaletini duymuşlardır. Hz. Ömer kendilerine, emniyette olduklarını söyler ve hiç mecburiyeti bulunmadığı halde, şehrin idaresi için yeni bir nizam oluşturacağını, ahalinin canının, malının ve ırzının garanti altına alınacağı teminatını verir.

Halife, şehrin tesliminden sonra bütün gün kutsal mekanları dolaşır ve patrikten oralara ait hikayeleri dinler. Nihayet büyük kilisenin önüne geldiklerinde namaz vakti girer ve patrik onu kilisede namaz kılmaya davet eder. Hz. Ömer bu daveti:

- Benim namaz kılacağım kilise müslüman olur; burada namaz kılarak büyük bir kiliseden hıristiyanları mahrum etmek istemem, diyerek geri çevirir.

*

Aradan yıllar ve çağlar geçince...

Haçlı orduları 15 Temmuz 1099 tarihinde Kudüs'ü ele geçirirler. Puy Rahibi Raymond Agiles bu sırada Ömer Camii'ne sığınan 10.000 müslümanı kılıçtan geçirtir. O gün Hz. Süleyman'ın eski mabedinde o denli kan dökülmüştür ki, büyük avluyu dolduran cesetler bir kan deryasında yüzer, kesilmiş eller, kollar, bacaklar, kendilerine ait olmayan vücutların üzerinde beşer-onarlı gruplar halinde dalgalanır olmuştur.

Bize inanmayanlar Avrupa'nın büyük tarihçilerinden sayılan Carra de Vaux'un Les Penseurs de l'Islam (Paris 1921) kitabını okusunlar.

ŞİİRE ÇALIŞIRKEN

Sırt numarası: 8

İçerik

Yaygın kanı, bir sanat yapıtının biçim ve içerik olmak üzere iki varlık alanından oluştuğu yönündedir. İlk bakışta doğru gibi gözükse de bu değerlendirme son derece kısıtlı ve dar bir bakış açısını ifade eder. Bu sütunda gördüğümüz gibi, bir sanat yapıtını oluşturan çok sayıda unsur vardır ve içerik bunlardan sadece bir tanesidir.

Anımsayacak olursak, daha önce şöyle demiştik: Şiir, bir olayı, bir kişiyi, bir nesneyi, bir ruh durumunu, varlığı ve hayatı konu edinebilir. Veya konusuzluğu konu edinebilir. Hiçbir şey anlatmamayı konu edinebilir. İşte bu edinilen şey ne ise, içerik de odur. İçerik: Ele alınıp yeniden üretim aracılığıyla biçim verilen şeydir. Ve nerede bir biçim varsa orada bir de içerik olmak zorundadır. Soyut sanat, salt biçim yapmayı denemişse de, biçim olarak ifade ettiği şeyler, bir içeriğin soyutlamaları olarak, yine içeriğe bağlıydılar. Dolayısıyla, maddenin ve ruhun olduğu yerde sanat ve şiir mecburen bir şey içermek zorundadır. Bu nedenle şiirde örnek verilebilmesi en kolay unsurdur. Çünkü, iyi veya kötü, güzel veya çirkin her şiirin bir içeriği, her şiir tarafından içerilen bir şeyler vardır.

Şimdi bakalım büyük üstad Yahya Kemal Beyatlı (1884-1958) herhangi bir şiirine nasıl bir içerik vermiş:

RİNDLERİN ÖLÜMÜ

Hafız'ın kabri olan bahçede bir gül varmış;
Yeniden her gün açarmış kanayan rengiyle,
Gece, bülbül ağaran vakte kadar ağlarmış
Eski Şiraz'ı hayal ettiren âhengiyle.

Ölüm âsude bahar ülkesidir bir rinde;
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter.
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar, her gece bir bülbül öter.

Üstadın yukardaki şiirinde içerik, büyük acem şairi Hafız'ın kişiliğinde bir büyük hayatın, bir büyük insan tarzının, ölüm karşısındaki duruşudur.

Biz de şiir çalışırken, isteğimizden bağımsız olarak, bir içerikle uğraşmak durumundayız. Dolayısıyla "bilmiyor ama yapıyor" tehlikesine düşmemek için, hangi içeriğe biçim verdiğimizi bilmek, yani şiirimiz üzerine, yazdığımızdan fazla, düşünmek zorundayız.

otaftalı@hotmail.com

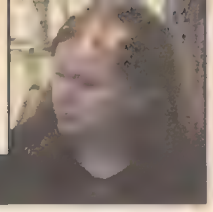

İlk Amerikan Romanı

İlk Amerikan romanı nedir sorusu, genel olarak ilk roman nedir sorusu gibi, eleştirmenler ve edebiyat tarihçileri arasında bir çok tartışmaya sebep olsa da, bu genç ulusun yazarları oldukça yeni bir tür olan romanın ilk örneklerini onsekizinci yüzyılın ikinci yarısında, yani türün İngiltere'de ortaya çıkmasından sonra ve İngiliz romanlarını örnek olarak yazdıkları, su götürmez bir gerçek olarak kabul edilmektedir. **1789** yılında yayımlanan **The Power of Sympathy**, bir Amerikalı tarafından yazılmış, Amerika'da basılmış ve Amerika'yı konu edinmiş bir eser olduğundan dolayı, ilk Amerikan romanı olma özelliklerine en çok yaklaşan romanlardandır. Anonim bir şekilde yayımlandığından uzun süre **Sarah Wentworth Morton** adında bir kadın tarafından yazıldığına inanılmış, fakat daha sonra o dönemde şiirleriyle ve makaleleriyle tanınan **William Hill Brown**'un (1765-1793) eseri olduğu iddia edilmiş.

Daha erken tarihlerde yazılmış olan bir çok roman, türün özelliklerini tam olarak yansıtmadıkları veya gerçek anlamda Amerikalı yazarlar tarafından kaleme alınmadıklarından dolayı öncülüğü **The Power of Sympathy** romanına bırakmıştır. Londra'da **1775**'de anonim bir şekilde yayımlanan **The Adventures of Alonso, Susana Rowson**'ın **1791**'de Londra'da ve **1794**'te New York'ta yayımladığı **Charlotte Temple** romanı, veya **Charlotte Lennox**'un 1752'de çıkan **The Female Quixote** eserine, bu tür gerekçelerle "ilk" olma özelliği atfedilmemiştir.

The Power of Sympathy, romanların zararlı olduğu inancının Amerika'da hala çok yaygın olduğu bir dönemde yazılmıştır. Puritan geleneklerin hakim olduğu New England bölgesinde romanlara karşı beslenen bu önyargı daha da bir güçlüdür. Puritanlık, onaltıncı yüzyılda, İngiltere'de, dini akidelerin basitleştirilmesine yönelik bir reform hareket olarak başlamıştır. Kralın, otoritesini kaybetme korkusuyla Puritan liderlerine yaptığı baskı, birçoğunun dinlerini istedikleri şekilde uygulayabilme umuduyla Yeni Dünya' ya göç etmesine neden olmuş. Gösterişe, eğlenceye, savurganlığa karşı olan Puritanlar, edebiyatı da ancak Tanrı' ya hizmet aracı olarak görür. Bu nedenle yeni yeni gelişen roman türüne karşı da önyargılıdırlar. Bu tutumları, romanın gelişimini etkilediği gibi, yazılan romanların özelliklerine de yansımıştır. On sekizinci yüzyılda Amerika'da büyük yaygınlık kazanan gazete ve dergilerin sayfalarında romanların hem ahlaki değerlerin hem de ülkede hakim olan demokrasinin üzerindeki olumsuz etkilerinden sık sık söz edilir. Özellikle de genç kızların ebeveynleri kitapların kızlarının üzerindeki olumsuz etkileri konusunda uyarılır. Uyarılara göre roman okumak tutkuları canlandırır, genç kızların akıllarını çeler, hayat konusunda yanıltıcı bilgiler verir, ebeveynlerine karşı gelmelerine neden olur, dini inançlarını zedeler, taciz ve intihar gibi olumsuz olaylara sebep olur.

Puritan çevreler romanı ahlaki değerlere ciddi bir tehdit olarak görür, hem de kurmaca niteliğinden dolayı ona karşı çıkar, roman yazarlarını da insanları yalan öykülerle kandırmakla suçlar. Bu nedenle dönemin birçok yazarı kitaplarının önsözlerinde öykülerinin gerçek olaylar üzerine kurulduğu üzerine uzun uzun yeminler eder veya anlattıkları olayın örgüsüne gerçekte yaşanmış güncel olayları katar. **The Power of Sympathy** romanında da dönemin okuru hemencecik tanıdık bir trajedi yakalamıştır, çünkü romanın yazarı bilinçli olarak benzer ortamda gerçekleşen gerçek bir olaya başvurmuştur.

Romanın ana kahramanı Harrington, Harriott Fawcett adında bir kıza aşık olur. Harriott hizmetçidir, kendi ise soylu bir ailenin oğludur. Bu nedenle ilk başta onunla evlenmek gibi bir niyeti yoktur. Daha sonra Harrington gerçek bir aşka tutulduğunu anlayınca sevgilisiyle gizlice evlenmeye karar verir, fakat tam bu noktada bir dost ona Harriott'la kardeş olduklarını açıklar. Harrington'un baba-

Samuel Richardson: mektup romanın babası.

Eğitime çok önem veren Puritanlar, 1726'daki şekli ile görülen Harvard Kolejini Yeni Dünya'ya ayak basmalarından sadece 16 yıl sonra kurmuşlardır.

sı gençliğinde yasak bir ilişki yaşar, Harriott ise bu ilişkinin yasak meyvesidir. Böylece iki kardeş arasındaki evlilik engellenir fakat Harriott bu gerçeğin verdiği acıyı kaldıramayıp ölür, Harrington ise sevgilisinin ölümüne dayanamayıp, elinde Goethe'nin **Genç Werther'in Acıları** kitabı, intihar eder.

Bu acıklı öykünün yanı sıra roman iki yan öyküyle daha zenginleştirilmiştir. Birincisinde, Martin adında biri, baldızı Ophelia' ya tecavüz eder. Yaşadığı bu olaydan sonra babasının hakaretleriyle de baş etmek zorunda kalan Ophelia, çözümü kendini zehirlemekte bulur. İkinci yan öyküde ise Fidelia adında bir kızın evliliğinden hemen önce gerçekleşen kaçırılış öyküsü ve sevgilisinin buna dayanamayıp kendisini nehre atması anlatılır.

Romanda anlatılan Ophelia öyküsünün, Fanny Apthorp adında bir kızın yaşadığı gerçek bir olayın üzerine kurulmuş olması, 18.yüzyıl Amerikan okurlarının gerçeklik beklentisini karşılamış ve ilk başta romanın yaygınlaşmasını sağlamıştır fakat romanın yazarı, Apthorp ailesine verdiği zararı görünce, kitabın satışlarının durdurulmasına, kalan kitapların da imha edilmesine izin vermiş.

The Power of Sympathy romanının değeri, yukarıdaki özetten de görüldüğü gibi, on sekizinci yüzyıl okuru için (özellikle genç kadın okurları için) taşıdığı ahlaki değerlerle ölçülür. Her ne kadar da İngiliz yazarlarının takipçisi/taklitçisi olsa da, Amerikan roman yazarı Puritan değerlerine sımsıkı bağlı olan bir kitleye seslendiğinin farkında, dolayısıyla örnek olarak **Fielding** veya **Smolett** gibi açıkça cinselliği vurgulayan yazarlar değil, **Richardson** gibi ahlaki değerler üzerinde duran bir romancıyı alıyor. **Richardson**, **Clarissa** (**1747-48**) ve **Pamela** (**1740**) başlıklı romanlarıyla, dönemin özellikle kadın okurlarının büyük ilgisini çeker. İlk romanda Clarissa adında genç bir kız, kendisinden daha zengin olan Lovelace'in saldırılarına maruz kalıyor, tecavüze uğruyor ve romanın sonundaki intiharıyla okurun gözünde neredeyse bir azize mertebesine yükseliyor. Diğer romanın kadın kahramanı Pamela, hizmetçi olduğu evin sahibinin kötü niyetlerine karşı direniyor, iffetini koruma çabaları ise efendisinden aldığı evlilik teklifi ile ödüllendiriliyor. Pamela'nın öyküsü 18.yüzyıl İngiltere'sinde o kadar büyük bir yankı yaratır ki, bir köyde bir nalbantın demir ocağının etrafına toplanan köylülere kitabı yüksek sesle okuduğu, başka

**Robert M. Lovett, Hellen Hughes, The History of the Novel in England. George G. Harrap &Co. Ltd., Londra: 1973, s.55*
***Herbert Brown, The Sentimental Novel in America, 1798-1860; DUP: 1970, s.120*

Bir Puritan evi.

bir yerde ise Pamela'nın evliliği kasabanın kilise çanının çalınmasıyla kutlandığı anlatılır*.

Konu açısından incelendiğinde **The Power of Sympathy** dönemin özelliklerine hiç de yabancı olmayan bir romandır. Yüksek edebi değerden yoksun bu kitaplarda genelde inseste dayanan bir ilişki anlatılır, öykü de bu ilişkinin önlenmesiyle sonuçlanır. İffetini koruyamayan bir kızın hazin sonu (genelde intihar), tercih edilen başka bir şematik öyküdür. Puritan gelenekleri bağlamında değerlendiğinde bu tür konuları işleyen romanların hakim olması son derece şaşırtıcı gelse de, bu kitaplar, ahlaki değer aşılama misyonundan dolayı kabul görür. Romancının görevi de, bundan dolayı, gerçekçi olmaktan çok didaktik olmaktır. Bu özelliğe uymadığı için İngiliz romanının başka bir ustası, **Henry Fielding**'in, yazdığı **Tom Jones** romanına, örneğin, zararlı damgası vurulmuştur. Bu eserin ana karakteri özünde iyi bir insandır fakat ara sıra kötülük de yapar ve bu tutarsızlığı ile zıtlıklar üzerine kurulan Puritan ahlak sisteminin katı çizgilerini aşar. Puritanlarin değerler sistemi çift kutupludur: **Tanrı-Şeytan**, **Cennet-Cehennem**, **İyilik-Kötülük**... İnsanlar da iki gruba ayrılmıştır inançlarına göre: bazıları doğuştan Tanrı' nın lütfunu kazanmıştır, bunlar **Seçilenler**'i oluşturur; bazıları da cehenneme mahkum edilmiştir, bunlar da **Lanetlenmiş olanların** grubunu oluşturur. Puritan çevreler kitap karakterlerinin de bu şemaya uymasını bekler. Karakter ya **Seçilenleri** temsil edecek kadar erdemli olmalıdır ya da kolayca **Lanetlenmişler**in listesine yerleştirilebilecek kadar kötü olmalıdır. Bu beklentiler yazılan romanların konularını ve estetik değerlerini büyük bir ölçüde etkilemiştir.

The Power of Sympathy, aynı döneme ait birçok roman gibi, (örneğin Mrs. Rawson'ın Charlotte Temple, The Coquette başlıklı kitapları), duygusal (santimental) roman örneğidir. Bu romanlarda kişilerin veya sevdiklerinin çektiği acılara gösterilen aşırı duygusallıkla yüklü tepki ön plandadır. Güzellik, saygınlık, yücelik gibi duygular da bol bol göz yaşları ile ifade edilen yine bu tür bir tepkiye neden olur. Bu tür kitapların birçoğu, erkek kahramanın kadın kahramanının vücuduna sahip olma denemeleri üzerine kurulur. Kadın kahramanlar ise, genelde genç ve masum kızlar, bir eleştirmenin de belirttiği gibi, bir bedene sahip olduğunun bile farkında değildir çoğu zaman.** Fiziksel tutkuların yol açabileceği sonuçlar üzerinde ısrarla durulurken, cinsel duygulardan asla söz edilmez bu tür kitaplarda. **Richardson**'un **Clarissa** ve **Pamela** başlıklı romanında olduğu gibi, **The Power of Sympathy** de saf genç kızlara iffetlerini nasıl korumaları gerektiğini öğretiyor, hem ebeveynlerin hem çocukların evlilik konusundaki yanılgılarını anlatıyor.

İlk Amerikan romanı biçimsel özellikleri açısından da **Richardson**'un romanlarıyla benzerlik gösteriyor. **The Power of Sympathy**, **Richardson**'un icadı olan roman-mektup olarak yazılmıştır. **Daniel Defoe**'nun kullandığı otobiyografik anlatım tekniğinden ve **Henry Fielding** tarafından daha sonra geliştirilecek olan her şeyi bilen bir yazarın bakış açısına dayanan anlatımdan farklıdır **Richardson**'un tekniği. Tümüyle mektuba dayandığı için içtenlik, yürektenlik hissi uyandırır, karakterler okura kendi iç sesleriyle, doğrudan doğruya, seslendikleri için dönemin okuru için son derece önemli olan gerçeklik duygusu da artırılmış olur. Hayatın tüm ayrıntılarını mektup yoluyla okura iletmenin zorluklarıyla baş etmek de kolay değildir şüphesiz. Bu türün ustası sayılan **Richardson** bile bazen yapaylıkla suçlayabileceğimiz "hatalar" yapmıştır. Pamela'da, örneğin, baş kahramanının nikah gününde bile altı

Pamela Found'u yazı masasında gösteren gravür.

adet uzun uzun mektup yazmaya zaman bulması biraz şaşırtıcıdır. **Richardson**'ın bir öğrencisi olarak görebileceğimiz **William Hill Brown**'un romanında da bu tür "hatalar" göze çarpsa da, her ikisinin de temel amacı teknik ustalıktan çok ahlak hocalığı yapmak olduğu unutulmamalıdır.

Bir Şiir

Aslan Özdemir

Aynalı mezar

Yukarı Anadolu, 2027

- Veda.
İşte mezartaşım karşımda ayna
Yas vakitleri ölü evinden kopmayan
Şöyle bir baktım da geçmişin yansımasından:
dökülen birkaç damla gözyaşı ardımda,
benim arı ölümümün işareti bakır bir tas.

- Darıbeka.
Sevdiğim insanların yüzleri gibi mezartaşları.
Ölüler servi olup, aramıza karışır, derdi çocukluğum,
göğe de yakın olurdu ruhları.
Mezar taşlarını aydınlatıyor gözlerimin aydınlığı.
Bedenim yorgun, düşüm zamansız bir yolcu
Uzanıyorum, yastığım mezar taşım,
ayın sıcaklığı üstüme dökülen yorgan.
Ölümüm, uykusu olmayan gecede,
sabah olacak ve bir mezarda uyuyakalacak.

- Mıntıka.
Çekilip birkaç adım, mezarlıkta duran halime baktım,
kocamış, bitkin bedenimi, uzun serviler içinden seçtim
Öylece duruyordum,
üzerimde gezinen hâle, yumuşamış huyum.
Bir çocuk kabrine
oturdum yağmuru şemsiye yapıp.
Dua olup sızdım toprağına,
hâlâ ipek olan saçlarını okşadım,
sarıldım omuzumda duran başına.
Ben kendi mezarlığında gezinen ruh'um.

-Hatıra.
Çocukluğum, benim işte mezarına dikilen.
Sana yeniden can bahşettiğim şu anda
Yatma sırası senin bitkin bedenim,
ve kalk tabiat tekrar etsin,
ruhun yeniden can olsun
Her yaşımın yattığı bu mezarlıkta
ölüler tekrar hayat bulsun.

- Aynada.
Yılan gerçeği bilmek istemez ya, kendini gösterip kaçar.
Korkusunu gizler insan da ve ölür onunla
- mezarında yanına alıp harcayamadığı korkusu -
Ah, insanlığın öğrenmesi gereken çok şey var;
karşılıksız da kalsa
sevgiden zarar gelmez, bilgiden de.
Öl bu mezarda, yan bu mezarda
Üryan geldin, bütün arınmışlığınla yat bu mezarda.
Mezarımda ayna,
baksın diye insanlar kendine
baksın da bu mezarda yatanı görsün.

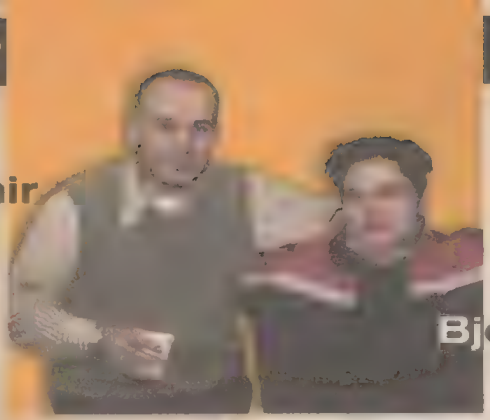

Bir Öykü

Björn Kern

Minyatür Aşk

İlk kız arkadaşımı ondan çok uzaklara gittiğim için kaybettim. İkinci kız arkadaşımı ona çok olmayı sürdürdüğüm için. Aslında sorunun o kadar da zor olmaması gerektiğini düşündüm ve üçüncü kız arkadaşımı bazen çok sık gördüm, bazen de onu rahat bıraktım. Hiçbiri işe yaramadı. Günün birinde dedi ki: Seni seviyorum, ama sen gelip gidiyorsun, senin nerede olduğunu hiçbir zaman bilemiyorum. Bunun üzerine tekrar yalnız kaldım.

İlişkiyi tersine çevirmeye karar verdim ve kendime ait ilk evimi kiraladım. Taşınırken dördüncü kız arkadaşıma dedim ki; ben burada oturuyorum, hoşuna gittiyse gelebilirsin, gitmediyse kendi evinde oturmaya devam edersin. Dördüncü kız arkadaşım ellerini çırptı, birkaç hafta boyunca gelip gitti, kendi nasıl uygun bulduysa, ve sonra dedi ki: Sen sürekli evdesin ben de geldiğimde bazen kapıların açılmamasından hoşlanıyorum. Evimden bir daha ayrılmak istemediğim için, o geldiğinde kapıyı açmadım. Zili iki kere çaldı, sonra sinirlenerek sürekli çalmaya başladı. Ertesi gün ilişkimizi bitirdi.

O hafta içinde evi boşalttım ve yeniden sırt çantamla yaşamaya başladım. İlk kız arkadaşıma gittim ve: Bugün olsaydı asla yurtdışına gitmezdim dedim. Bana baktı, sonra yattık ve birinci kız arkadaşım aynı zamanda beşinci kız arkadaşım oldu. Üç ay boyunca dar yatağını paylaştık ve nihayet yaz gelince artık yatak bana gerçekten dar gelmeye başladı. Bir süre dışarı çıkmalıyım, dedim, ama geri geleceğim, inan bana.

Bir süre şehirde dolaştım ve kafelerde, parklarda oturdum, mektuplar yazdım. Hepsini de ikinci kız arkadaşıma yazdım. Bir akşam şöyle yazdım: Bugün olsaydı sürekli senin etrafında oynayıp durmazdım. İki gün sonra onu telefonla aradığımda dedi ki: On üç aydır bekliyorum, hemen gel.

Sırt çantamı yüklendim ve yola koyuldum. Kapıyı açınca ikinci kız arkadaşım bana eskisi kadar çekici görünmedi ve yeniden parklara döndüm. Bütün yaz yalnız kaldım, çimenlerin üzerinde yattım ve kadınları izledim. Günden güne üzerlerindeki elbiseler azalıyordu ve artık sadece suskun bir şekilde çimenlere uzanıp güneşleniyorlardı. Askılı tişörtlerini yeniden ceketlerinin altına soktuklarında yazın bittiğini anladım, havalar soğudu. İlk kız arkadaşım artık beni görmek istemiyordu ve hava sıcaklıkları hızla sıfırın altına indi.

Çev: Nafer Ermiş

Derleyen: Şebnem Atılgan

Festivalde şahane filmler var!

Uluslararası İstanbul Film Festivali 23. kez sinemaseverlerle buluşuyor. Festival bu yıl, yeni yapıtların yanısıra, unutulmaz klasik filmler ve sinema tarihinin usta yönetmenlerinin başyapıtlarından örnekler içeren 200'ü aşkın filmle sinemaseverlere zengin bir seçki sunuyor. Uluslararası İstanbul Film Festivali 10 - 25 Nisan tarihleri arasında gerçekleşecek.

23. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nin "Uluslararası Yarışma" bölümü festivalin ana temasını oluşturan "Sanat Ve Sanatçı"nın Dünyası"nı ele alan filmlerden ve edebiyat uyarlamalarından oluşuyor.

Bu yıl 14 film, Uluslararası Yarışma bölümünde Altın Lale ödülü için yarışacak. Bu filmlerin yönetmenleri ve oyuncuları da festivale konuk olacak. Filmleri değerlendirecek olan Uluslararası Jüri'de çeşitli ülkelerden yönetmen, oyuncu ve sinema yazarları yer alıyor.

Altın Lâle için hangi filmler yarışacak?

Güneşe Suikast / The Sun Assassinated:
Cezayirli yönetmen **Abdelkerim Bahloul**'ün San Sebastian ve Montréal'den ödüllü filmi, 1970'li yılların, özgürlüğüne yeni kavuşmuş Cezayir'inde geçen gerçek olaylar ve eşcinsel şair Jean Senec ile oyun yazarı öğrenci Hamid'in ilişkisi üzerine kurulu.

Bekleme Odası / The Waiting Room:
Dostoyevski'nin ünlü "Suç ve Ceza"sını filme çekmek isterken yüce değerleri sorgulayan Ahmet, bir yandan da kanser olma ihtimali ve Serap'la ilişkisi de dahil, her şeye karşı nedensiz bir kayıtsızlık içindedir. "Karanlık Öyküler" adlı üçlemesinin son bölümünde, film çekme sürecini de sorgulayan yönetmeni, **Zeki Demirkubuz** oynuyor.

Düşüncelerdeki Aşk / Love in Thoughts: İki ergenin ölümüyle sonuçlanan Steglitz Öğrenci Trajedisi aslında, dört lise öğrencisinin en büyük mutluluğu, en büyük aşkı ve hayatın zirvesini yakalamayı hedeflemesiyle başlamıştı. Alman yönetmen **Achim von Barries**'den gençlik, ergenliğin sorunları ve aşkın gizemli doğasıyla ilgili bir film.

Yeniden Sev Beni / Reconstruction:
Bu yıl FİPRESCI tarafından Yılın Yönetmeni seçilen Danimarkalı **Christopher Boe**, kaderin en münasebetsiz anlarda el atmasıyla, aşk hayatının tek bir gün zarfında birkaç kez yeniden düzenlendiğini gören genç bir adamın ele avuca sığmaz hikâyesini anlatıyor.

Bir Şarkı Yetmez / A Song Is Not Enough:
Elissavet Chronopoulou'nun filmi, tiyatro oyuncusu İrene'in 1972 kışında direniş faaliyetleri nedeniyle Yunan cuntası tarafından tutuklanmasının ardından, kendisinde ve yakın çevresinde meydana gelen değişiklikler üzerine.
Alila: / Festival'e filmleriyle sık sık konuk olan **Amos Gitai** bu yeni yapıtında, en acil ve çağdaş açmazlarla karşı karşıya olan İsrail devletine, tartışmalara yol açacak, tedirgin edici bir bakış atıyor

Şeytana Karşı / Evil :
Jan Guillou'nun skandal yaratan otobiyografik romanından uyarlanan ve bu yıl Oscar'larda, Yabancı Film dalında son beş aday arasına giren bu film, bir kolejdeki yaşam aracılığıyla, imtiyaz sistemlerinin zulme dönüşme eğilimini eleştiriyor. İsveç'li yönetmen **Mikael Håfström**, filmini Nicholas Ray'e yönelik göndermelerle bezemiş.

Pupendo:
Çek yönetmen **Jan Hebejk**'in filmi, Orwell'in meşum 1984 yılının hemen öncesinde geçiyor. Eski sosyalist Çekoslovakya'da, farklı tercihleri olan iki sanatçı ailesinin, vicdanlarını temiz tutma ve ekmek kazanma mücadelelerini konu alan ve yer yer trajik unsurlar barındıran bir komedi.

Kaçak / L'esquive:
Paris'in banliyölerinde yaşayan göçmen ailelerinden gençlerin hikâyesini, okulda sahneye konan bir piyesin ve aşk öyküsünün etrafında anlatan **Abdel Kechiche**, çete tecavüzleri, uyuşturucu, peçeli kızlar gibi bu tür filmlere özgü klişelerden kaçınmış. Filmi de tam bu yüzden daha vurucu ve pozitif bir mesaj taşıyor.

Profesyonel / The Professional:
Dusan Kovacevic'in Montréal ve Viareggio'dan aldığı çok sayıda ödüle ek olarak, Yabancı Dilde En İyi Film Oscar'ına da aday olmuş filmi, birbirine zıt karakterlere sahip iki adamın hayatlarının son on yılını, adım adım ortaya çıkaran bir kara komedi.

Tahta Kamera / The Wooden Camera :
Ayrımcı Güney Afrika yönetiminin sona ermesinden kısa süre sonra, Capetown yakınlarındaki karaderililere ayrılmış bölgede iki çocuk, bir silah ve bir video kamera bulur. Güney Afrikalı genç yönetmen **Ntshavheni Wu Luruli** onların farklı yönlerde ilerleyişini anlatırken, ülkedeki sorunları irdeliyor.

Kasım / November:
İspanyol yönetmen **Achero Manas**'ın umut dolu, idealist filmi, yaşları ilerlemiş bir grup aktörün ağzından, geçmişteki bir rüyayı anlatıyor.

Elveda Sinema / Goodbye, Dragon Inn:
Taipei'deki eski bir sinema salonunun kapanmasından önceki son gecesinde, bir kung-fu klasiği olan **"Dragon Inn"** gösterilmektedir, ancak izleyicilerin ve personelin derdi başkadır. Tayvan sinemasının özgün yönetmeni **Tsai Ming-Liang**, bu neredeyse konuşmasız kara komedide bir devrin ölümüne ağıt yakıyor.

Genç Tanrılar / Young Gods:
Helsinki'de bir grup genç arkadaş mezuniyet partisinden sonra cinsel fetihlerini filme alıp birbirleriyle yarıştırmaya karar verir. **J-P Siili**'nin bu çarpıcı ve stilize ilk filmi, karanlık bir yolculuğa dönüşen çocukça bir macera üzerine.

Özel gösteri: "Damgalı Kadın/A Woman Of Affairs"
Festival'in **Özel Gösteriler** bölümünde, **Greta Garbo**'nun unutulmaz sessiz filmi **"Damgalı Kadın / A Woman of Affairs"**, **Ender Sakpınar**'ın yöneteceği **Borusan Oda Orkestrası** eşliğinde, **Cemal Reşit Rey Konser Salonu**'nda **13 Nisan Salı gecesi saat 21:30**'da izleyiciyle buluşacak.

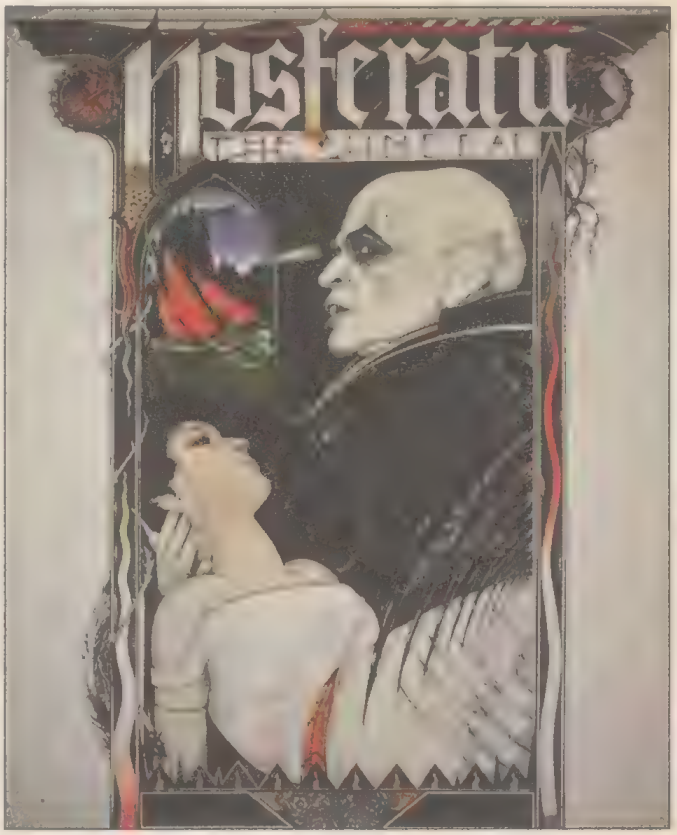

Özel gösteri: Piyano eşliğinde "Nosferatu"
Sessiz sinema tarihinin başyapıtlarından biri olarak kabul edilen, **F. W. Murnau**'nun 1921 yılından gelen ilk Dracula uyarlaması **"Nosferatu"**, Alman piyanist **Eunice Martins** eşliğinde **Cemal Reşit Rey Konser Salonu**'nda, **20 Nisan Salı gecesi saat 21:30**'da gösterilecek. Bu yıl festival programında, Werner Herzog'un Klaus Kinski'li "Vampir Nosferatu"sunun da yer alması, iki önemli Alman yönetmenin farklı bakış açılarını görmek açısından kaçırılmayacak bir fırsat.

Özel gösteri: Lucas Belvaux'nun"Üçleme"si
Festivalin bu yılki bir başka özel gösterisini ise, Belçikalı ünlü aktör Lucas Belvaux'nun, gelenekleri başaşağı çeviren ilk yönetmenlik denemesi "The Trilogy / Üçleme"si

oluşturuyor: **"Kaçış / On The Run", "Şahane Bir Çift / An Amazing Couple" ve "After Life / Yaşamdan Sonra"**, bambaşka sinemasal tarzlarda (polisiye, romantik komedi ve evlilik melodramı) sunulmuş, 24 saatlik bir süreye yayılan çapraz kesişmeler ilkesiyle işleyen üç uzun metrajlı film. Ayrı ayrı her film, kendi içinde bütünlüğe sahip ama, bir arada izlendiklerinde hem sinemada anlatının olanakları yeniden tanımlanıyor, hem de ortaya tüm olayları biraraya toplayan geniş bir tablo, çok kapsamlı dördüncü bir film ortaya çıkıyor.

Kaçış / On The Run:
"Üçleme"nin ilk bölümü, en dolaysız ve birçok açıdan en doyurucu olanı. Jean-Pierre Melville usûlü, onun ince, ferah tarzını ve ahlaki muğlaklığını hatırlatan bir kara film bu.

Şahane Bir Çift / An Amazing Couple:
Belvaux'nun üçlemesinin en kısa ve özlü parçası olan "Şahane Bir Çift", ilk filmle taban tabana zıt, eski moda bir Fransız evlilik komedisi.

Yaşamdan Sonra / After Life:
Bu güçlü melodram, Belvaux'nun birbirine bağlanmış ya-

Acı-Yılmaz Güney

şamlardan oluşan bir düğümü alıp örerek, ortaya olağanüstü güce sahip üç parçalı bir tablo çıkaran yaratıcı sinemasal zaferini çok başarılı bir biçimde tamamlıyor.

Martin Scorsese sunar: Blues

Yapımcılığını Martin Scorsese'nin, rejisini ise yedi önemli yönetmenin üstlendiği "Blues", bu sanat biçiminin özünü yakalarken, bu müziğin dünyanın dört bir yanındaki insanları nasıl derinden etkilediğini de araştıran yedi uzun metrajlı filmden oluşuyor. 1920'li yıllardaki ilk blues kayıtlarını keşfederek başlayan ve günümüzün çağdaş blues'uyla sona eren bu kapsamlı rehber, **Scorsese**'nin çok arzuladığı bir hedefini gerçekleştiriyor: Çok sevdiği bu müzik türüne saygısını göstermek, onun mirasını korumak ve bu sanatı anma arzusuyla biraraya gelmiş yetenekli yönetmenlerle dirsek temasında çalışmak.

Unutulmayan yönetmenler: John Cassavetes

Ünlü bir aktör olduğu halde, oynadığı filmlerden kazandığı paralarla, keyif aldığı küçük bütçeli filmlerin yapım ve yönetimini gerçekleştiren Cassavetes, talihsiz ve kısa bir Hollywood tecrübesi dışında, hep kendi üslûbunda filmlere imza attı. Oyuncularını doğaçlamada serbest bıraktı, **"Gloria"** hariç, tümünü kendi yazdığı senaryolarını gevşek tuttu, el kamerasıyla grenli çekimlere itibar etti, insan ve aile sorunlarının çevresinde döndü. Aktör olarak kötü filmlere bile can verirken, yönetmen olarak kendine Amerikan ve dünya sinemasında emsalsiz bir yer edinen **Cassavetes**, 1959 ile 1984 arasında yönettiği sekiz filmiyle Festival seyircisinin huzurunda.
Gölgeler / Shadows (1959); Yüzler / Faces (1968); Kocalar / Husbands (1970); Etki Altında Bir Kadın / A Woman Under the Influence (1974); Çinli Bir Bahisçinin Ölümü / The Killing of a Chinese Bookie (1976); Açılış Gecesi / Opening Night (1979); Gloria (1980); Aşk Irmakları / Love Streams (1984)

Yılmaz Güney'i anarken

Yılmaz Güney'i ölümünün 20. yılında, yakın dönemde pek izlenme olanağı bulunamayan bir filmiyle anıyoruz: **"Acı"**, 1971'de Adana Film Festivali'nde "En İyi İkinci Film"; "En İyi Erkek Oyuncu" (*Yılmaz Güney*); "En İyi Kadın Oyuncu" (*Fatma Girik*); "En İyi Görüntü Yönetmeni" ve "En İyi Müzik" ödüllerini almıştı. Baştan sona hiç düşmeyen bir tempoyla, eksilmeyen bir gerilimle anlatılmış, tam bir uslûp bütünlüğüne ulaşmış bir film olan **"Acı"**, hem Türk sinemasında, hem de Güney'in sinemasında bir aşama.

Bir ustanın seçtikleri: Theo Angelopoulos

Bölümün ilk konuğu olan Yunan yönetmen Theo Angelopoulos'un seçimleri, sinema tarihinin en önemli filmlerinden beşini biraraya getiriyor.

Oyunun Kuralı / Rules of the Game (1939):
Jean Renoir'ın bu filmi, ilk kez gösterime çıktığında, İkinci Dünya Savaşı eşiğindeki Fransa'nın hakim sınıfını hicvettiği için nefretle karşılanmış, acımasızca kesilmiş, neredeyse katledilmişti. 1959'da özgün haline kavuşan film, şimdi dünya çapında bir başyapıt sayılıyor.

Sonsuz Sokaklar / The Road (1954):
Federico Fellini'nin yitirilen masumiyet ve hepimizin seçmesi gereken yolları anlatan filmi, Yeni-Gerçekçilik'in en iyi örneklerinden biri. 1956'da Yabancı Dildeki En İyi Film'e verilen ilk resmi Akademi Ödülü'nü alan **"Sonsuz Sokaklar"**, Fellini'nin eşi Giulietta Masina'nın trajik oyunuyla da hatırlanıyor.

Macera / The Adventure (1960):
Michelangelo Antonioni'nin **"Macera"**sı, güzelliği, sinema dili, kendine has özelliği ve saf kompozisyonlarıyla aldığı övgülerin hepsini hak ediyor. Bir yat gezisi sırasında ortadan

yok olan bir genç kadın, nişanlısı ve en yakın arkadaşı hakkındaki hikâyenin her ayrıntısı, çevredeki manzaraların ve pasif diyalogların her biri, karakterlerin kimlikleri ve en gizli duygularıyla, metafizik dünyalarıyla bağlantılı.

Yurttaş Kane

Yurttaş Kane / Citizen Kane (1940):
1941'de gösterime girdiğinde New York Eleştirmenler Ödülü ile ABD Ulusal Eleştiri Kurulu Ödülü'nü alan **"Yurttaş Kane"**, hâlâ sinema tarihinin en önemli filmi sayılıyor. **Orson Welles**'in filmi, teknik virtüözlük ve dramatik yapı yönünden, sesli film döneminin en etkin çalışması...

Persona (1965):
Ingmar Bergman'ın **"Persona"**sı değişken gerçeklik düzlemlerine sahip özgün, büyüleyici ve kışkırtıcı bir sinemasal deneyim. Hayatlarında düşlerle gerçeğin şaşırtıcı bir biçimde içiçe geçtiği iki kadından hemşire Alma'yı oynayan Bibi Andersson, başarılı performansıyla çok sayıda ödül almıştı.

Ustalara saygı

Bu kez, zengin filmografilerinden seçilen önemli filmleriyle sinemaseverlerin karşısına çıkacak usta sinemacılar: İran'dan **Bahram Bayzai**, Almanya'dan (Klaus Kinski'li filmleriyle) Werner Herzog, Türkiye'den **Ömer Kavur** ve İngiltere'den **Ken Russell**.

Geceyarısı sineması

Festival'in bu yıl Cumartesi geceleri 24:00'te ikişer filmlik programlarda sunulacak geceyarısı filmlerinin arasında, "Cube"ün yönetmeni Vincenzo Natali'den iki yeni bilim-kurgu; "Romans"ın yönetmeni Catherine Breillat'nın cinselliğin anatomisini yansıtan yepyeni skandal yapıtı; Hong Kong sinemasından hızlı ve çarpıcı bir polisiye; gerilimli, ürkütücü ve stilize bir bilim-kurgu; ve tabii ki, Festival'in değişmez kült yönetmeni Takashi Miike'nin geçen yıl yönettiği filmlerin en güzeli yer alıyor.

Gozu:
Takashi Miike, geçen yıl Neuchâtel'de En İyi Asya Filmi seçilen harika bir yakuza hayalet öyküsüyle – deliliğe gerçeküstü bir yolculukla – Geceyarısı Sineması'na dönüyor.

Şifre / Cypher:
Sinema dünyasında heyecan yaratan "Cube"un yönetmeni **Vincenzo Natali**, iki filmiyle "Geceyarısı Sineması"nın konuğu.

Hiç / Nothing:
Vincenzo Natali'nin son filmi ise, kaybetmeye mahkûm olanlara nefret ettikleri her şeyi yok etme gücü verilirse neler olacağını anlatıyor.

Festival'in "Geceyarısı Sineması" bölümünde yer alan diğer filmler ise:

Jeff Renfroe ile Marteinn Thorsson'un yönettiği alışılmadık ölçüde ürkütücü bir bilim-kurgu gerilim filmi olan **"Bir Nokta Sıfır / One Point O"**; **Catherine Breillat**'nın kendine özgü cesur bakış açısıyla cinsellik, arzu ve kadın-erkek ilişkisi üzerine keşfini sınırlarına kadar götürdüğü **"Romans 2 / Anatomie de l'enfer / Anatomy of Hell"** ve ünlü aksiyon filmlerinin koreografı Corey Yuen'in yönettiği, bir tür Hong Kong tarzı "Charlie'nin Melekleri" sayılabilecek **"So Close / Yakın Temas"**.

MAYINLI BÖLGE

Mayınlı bölge, sıradışı ve "biraz zorlayıcı" filmlerden oluşuyor. Bölümün ilginç adı ise, Festival'de daha geleneksel

filmlerden hoşlanan izleyiciye bir uyarı niteliği taşıyor.
Son Tren / Posledniy poezd / The Last Train:
Aleksei German Jr.'ın muhteşem siyah-beyaz sinemaskop filmi, savaş fikrini reddeden iyi bir adam, her savaşta tek bir kurşun bile atmadan ölmeye mahkûm tipte biri üzerine yer yer şoke edici, gerçeküstü, ama hep insanî niteli-

ğini koruyan bir film.

Hayatın Taklitleri / Imitations of Life:
Mike Hoolboom'un yönettiği "Hayatın Taklitleri", reklamlardan, sinema klasiklerinden ve son zamanların çok iş yapan filmlerinden alınmış, hemen tanınabilecek sahnelerle özgün görüntüleri birleştiren, 10 bölümlük bir düşler ve anılar silsilesi.

Dünyanın En Hüzünlü Müziği / Saddest Music in the World:
Garip ama dahiyane kaprisleriyle ünlü **Guy Maddin**'in en son çalışması olan bu abartılı müzikal, Kanadalı kült yönetmenin şimdiye kadarki en popüler filmi.

Gel ve Git / Vai-e-Vem / Come and Go:
2003 Şubat'ında ölen, kendine özgü tarzıyla Festival izleyicilerinin hiç de yabancısı olmadığı Portekizli sinemacı **João César Monteiro**'nun parlak ve abartılı vasiyetnamesi.

Evrendeki Son Yaşam / Ruang Rak Noi Nid Mahasan / Last Life in the Universe:
Pen-ek Ratanaruang, modern yalnızlığın özel bir türüne yargılamayan, mahrem bir bakış atarken, onu başkalarından ayıran anlatım üslûbuna yeni bir alan buluyor.

Tulse Luper'ın Çantaları, 1. Bölüm: Moab Öyküsü / The Tulse Luper Suitcases - Part 1: Moab Story:
Peter Greenaway'in son projesi, destansı özellikler taşıyan bir adam olan Tulse Luper'in yaşamı ve devri üzerine muhteşem bir üçleme/epik.

Twentynine Palms:
İlk filmi "*La vie de Jésus* / İsa'nın Yaşamı"*yla herkesin takdirini toplayan*, ardından "*L'humanité* / İnsanlık"*la* hayranlarının pek çoğunu yabancılaştıran **Bruno Dumont**, basit sinema biçimlerinin sanrısallaştığı tartışmalı bir film olan son yapıtıyla izleyicileri bir kez daha bölmeye azimli görünüyor.

Dünya sinemasının genç yıldızları

Her yıl, yeni ve genç bir yönetmen kuşağının imzasını taşıyan filmler dünya sinemasına farklı bir soluk ve taze kan getiriyor. Festival'in bu bölümü, ilk veya ikinci filmlerini çeken ve özgün sinema anlayışlarıyla geçtiğimiz yıl değişik festivallerde gerek film eleştirmenlerinin, gerekse izleyicilerin büyük beğenisini toplayan genç yönetmenlerin, çoğu ödüllü yapıtlarından oluşuyor. Bölümde çeşitli ülkelerden genç gözlerin özelde çevrelerini, genelde dünyayı nasıl gördüklerini yansıtan, farklı tadlar içeren 15 film yer alıyor.

Dünya festivallerinden

Uluslararası İstanbul Film Festivali, bu yıl yine dünyanın farklı köşelerinde düzenlenen belli başlı film festivallerinde gösterilmiş ve çoğu ödül kazanmış filmlerden derlenen bir bölüm sunuyor. Festival'e bir "Festivaller Festivali" özelliği katan bu bölümde, aralarında Cannes, Berlin, Locarno, Venedik, San Sebastian, Montréal ve Karlovy Vary gibi sayılı festivallerde ödül kazanmış yapıtların da bulunduğu tam 30 seçkin film yer alıyor.

Ara / InterMission:
Hayatın rüzgârına kapılmış insanlar ve onların sevgiyi ararken kendilerini buldukları dolambaçlı yollar konusunda bir kent aşkı hikâyesi. **John Crowley**'in hızlı, güldürücü, çarpıcı, zekice dramında on bir farklı hikâyede 54 karakterin hayatları birbirine karışıyor.

Mutfak Hikâyeleri / Salmer Fra Kjokkenet / Kitchen Stories:
Güya soğuk ve akılcı bilimle fani insan ihtiyaçlarının arasındaki çelişki, pek çok film yönetmeninin ilgisini çekmiştir. Fakat aralarından pek azı bu çelişkiyi "Mutfak Hikâyeleri"nde **Bent Hamer**'ın (birkaç yıl öncesinin ilginç filmi "Eggs / Yumurta"nın yönetmeni) yaptığı kadar mizahi bir şekilde - ya da bunca hevesle - işlemiştir.

İlkbahar, Yaz, Sonbahar, Kış... ve İlkbahar / Bom, Yeoreum, Gaeul, Gyeowool, Geurigo, Bom / Spring, Summer, Fall, Winter... and Spring:
Kore sinemasının yaramaz çocuğu **Kim Ki-duk**'un imzasını taşıyan bu dingin film, eşsiz zarafette bir dizi görüntüyü görünürde farklı, ama içten içe benzer dört öyküde toplu-

yor. Doğumundan ölümüne kadar insanoğlunun varoluşuna ritm kazandıran mevsimlerin gücünü aktaran bu Budist

fresk, hayatın özünü huşu verici bir şekilde irdeliyor.

Çağımızın aynası sinema

Günümüzde, dünyanın dörtbir yanında yaşanan gerçekleri tarafsız bir gözle perdeye aktaran, toplumların ve kişilerin yaşamını değiştiren politikaları sorgulayan bu geleneksel bölümde, 15 film yer alıyor.

Umuda yolculuk: Göçmenler

Önemli bir evrensel soruna parmak basan bu yeni bölümde yedi film yer alıyo. Göçmenlerin başlıca kaygıları varlık mücadelesi, iş bulmak, geçinmek ve hayatta kalmak.

Batıya Giden Yol / The Way to the West:
Yunanistan'dan gelen bu etkili film, insan pazarlanmasıyla ilgili, dramatize bölümleri de bulunan bir belgesel. Eski Sovyetler'den daha iyi bir hayatın peşinde Yunanistan'a gelen ve seks kölesi ticaretinin kurbanı olan genç İrina'nın bir dizi itiraf ve geriye dönüş aracılığıyla ilerleyen hikâyesi, Atina'daki mültecilerin gerçek öykülerine ve itiraflarına bağlanıyor.

Yedek Parçalar / Rezervni deli / Spare Parts:
Sloven yönetmen **Damjam Kozole**'nin yönettiği, kaçak göçmen taşımacılığı konusunda, potansiyel olarak moral bozucu mesajını dünyayı siyah ve beyaza boyamayı reddetmesiyle telafi eden, sert ama tuhaf bir biçimde seyir zevki veren bir dram.

Bu Dünyada / In This World:
Pek çok cesur ve yaratıcı güç sahibi mültecinin, daha iyi bir hayatın peşinde her gün göğüs gerdiği tehlikeli deneyimlerin bir tür özeti. Festival seyircilerinin tanıdığı genç İngiliz yönetmen **Michael Winterbottom**, 2003 Altın Ayı ödüllü bu filminde de, önceki filmlerinden tamamen farklı bir alana eğiliyor ve Afganistan'dan İngiltere'ye gitmeye çalışan iki delikanlıyı izliyor.

Belgeseller

Uluslararası İstanbul Film Festivali önceki yıllarda olduğu gibi bu yıl da, belgesel filmlere özel bir bölüm ayırdı. Belgesel yönetmenlerinin, başka yönetmenler, müzik, insanlık halleri, siyasi hareketler üzerine yaptığı 15 çarpıcı belgeselden oluşan bölümde, dört Türk yönetmenin de farklı tonda filmleri var.

Canlandırma sineması: Küba

Önceki yıllarda Kanada, Hollanda, İngiltere, İtalya, Belçika ve Fransa'dan gelen animasyon filmlerini izlemiştik. Bu türün meraklılarına, bu yıl da Küba animasyon sinemasının seçkin örneklerinden derlenen iki ayrı program ve ünlü çizer Juan Padrón'dan 2 uzun metrajlı çizgi film sunulacak.

Havana'daki Vampirler / Vampiros en la Habana! / Vampires in Havana:
Juan Padrón'un ilk "Havana Vampirleri" filmi, gangster ve vampir filmleriyle kafa bulan neşeli bir yapım. 1933'te bir vampir-gangsterler birliği, vampirlerin gün ışığında kalabilmesini sağlayan yeni iksir "Vampisol"u ellerine geçirmek için Havana'da toplanır.

Havana'daki Vampirler Çoğaldı! / Mas vampiros en la Habana! / More Vampires in Havana!:
Önde gelen Kübalı animatör **Juan Padrón**'un bu son çalışması ise, 1985 yapımı "Havana'daki Vampirler"inin devam filmi. Muziplik, açık saçıklık ve siyasi hicvin bu enerjik ve komik karışımı, en fazla yetişkin animasyon hayran-

larına uygun..
Programda ayrıca, 12 seçkin Küba animasyon filminden oluşan bir derleme ile Küba'da uzun metrajlı filmlerden önce gösterilen, Filminutos (Minik Filmler) diye adlandırılan ve filmlerin isim yerine numaralarla tanımlandığı kısa filmlerden bir seçki yer alıyor.

Latin Amerika sineması

Yeni Latin Amerika sineması, iki kıdemli ulusal film endüstrisinin – Arjantin ve Brezilya - yapımlarından hız ala-

rak, son zamanlarda uluslararası pazarlardaki konumunu yeniledi. Bu pazarlarda, gittikçe daha çok sayıda filmleri, hem festival gözdeleri arasında yer aldı, hem de gişede başarı kazandı. Bu kapsamlı bölüm, Arjantin'den 6, Brezilya'dan 4, Meksika'dan 2 filmle, 7 farklı Latin Amerika ülkesinden: Ekvador, Bolivya, Şili, Kolombiya, Peru, Uruguay ve Venezüella'dan birer filmi biraraya getiriyor.

Türk sineması: Ulusal Yarışma

Festivalin "Ulusal Yarışma" bölümünde bu yıl 12 film, 50 milyar TL'lik "Yılın En İyi Türk Filmi" ve "En İyi Türk Yönetmen" ödülleri için yarışacak. Ayrıca Festival'in "En İyi Erkek" ve "En İyi Kadın Oyuncu" ödülleri de sahiplerini bulacak. Uluslararası Film Eleştirmenleri (FİPRESCİ) Jürisi'nin seçeceği, Onat Kutlar'ın anısına verilen "En İyi Film Ödülü"nü kazanan filmin yönetmeni de, bir sonraki filminde kullanılmak üzere, Efes Pilsen tarafından verilen 50.000 dolarlık ödülü kazanacak.

Bu yıl Ulusal Yarışma'ya katılan filmler şunlar:
Ezel Akay-Neredesin Firuze? / Reis Çelik-İnat Hikâyeleri / **Zeki Demirkubuz-Bekleme Odası** / Reha Erdem-İnsan Nedir ki... / **Yılmaz Erdoğan-Vizontele Tuuba** / Ümit Cin Güven-Metropol Kâbusu / **Taylan Biraderler-Okul** / Ahmet Uluçay-Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak / **Yüksel Yavuz-Küçük Özgürlük** / Yeşim Ustaoğlu-Bulutları Beklerken / **Ömer Vargı-İnşaat** / **Derviş Zaim-Çamur**

Film Festivali Rehberi

Filmler bu yıl Beyoğlu'nda Emek, Atlas, Sinepop, Beyoğlu ve Atlas 2 sinemaları ile Kadıköy'de Rexx sinemasında sunulacak. Bu yıl filmlerin gösterim saatleri 11.00 – 13.30 – 16.00 – 19.00 ve 21.30 olarak belirlendi.

Bu yıl festivalin bilet rezervasyonları, 27 – 30 Mart tarihleri arasında, Beyoğlu'ndaki SESAM Binası'nda (*İstiklâl Caddesi, No:122/4*) yapılacak. Her seans için kısıtlı sayıda yer, 27 Mart – 5 Nisan tarihleri arasında Biletix satış noktaları; **www.biletix.com**, ve Biletix çağrı merkezi (0216) 556 98 00 aracılığıyla da satışa sunulacak.

Rezervasyon sırasında satın alınacak biletler için, sabah 11.00 seansları hariç, tam biletlerde 1.5 milyon TL, indirimli biletlerde ise 1 milyon TL "özel rezervasyon indirimi" yapılacak. Buna göre, rezervasyon süresince, tam biletler 8.5 milyon TL'den, indirimli biletler ise 6.5 milyon TL'den satın alınacak. Tüm 11.00 seanslarının biletleri 6 milyon TL.

Rezervasyon döneminde yapılan bilet alımlarında kredi kartı da geçerli olacak.

Gişede bilet fiyatları

Festival gösterimlerinin bu yıl gişedeki bilet fiyatları tam 10 milyon TL; tüm seanslarda öğrenci ile 65 yaş ve üstü izleyiciler için 7.5 milyon TL olarak saptandı.

Sabah 11.00 seanslarının biletleri ise herkese indirimli olarak 6 milyon TL'den satılacak.

Festival boyunca, resmi bayramlar hariç, haftaiçi günlerinde 13.30 ve 16.00 seanslarında, festival boyunca herkese rezervasyon dönemi bilet fiyatları uygulanacak ve tam biletler 8.5 milyon TL; öğrenci ile 65 yaş ve üstü seyirciler için biletler 6.5 milyon TL'den satın alınabilecek.

Festival broşürü ve rezervasyon formları

Festival kitapçığı, film gösterim çizelgesi ve rezervasyon formları, 20 Mart Cumartesi gününden itibaren Festival sinemalarında, AKM'de ve İKSV merkezinde *(İstiklal Caddesi No:146, Beyoğlu)*, 2 milyon TL'den satışa sunulacak.

Bir gerçeğin içinden geçiyorum

Sıfır noktasına dönüş yok biliyorum, biliyorum ama yine de zaman nedir? Görece mi? Zamanı geriye döndüremeyeceğiz, biliyoruz; peki ya anılarımız, bizde iyi kötü, çirkin güzel, hüzünlü sevinçli iz bırakan anlar, insanlar!

Yeni bir yılın ilk günleri, Ocak başı olmalı, yalnızlık zamanının hüküm sürdüğü. Hani şöyle içinizde bazen tanımsız bir sıkıntı, bir keder duyumsarsınız, yaşarsınız; işte öyle bir şeydir. Akşamüstüdür, gecenin karanlığı yeryüzünde başlamıştır. İçiniz sıkıntı, dışarısı karanlıktır. Bir duble rakı koyarsınız kendinize, yalnızlığınızla baş başa içeceksinizdir. Bir iki küçük meze tabağı içinde atıştırdıklarınız. Tabii ki beyaz peynir ve maydonoz; rakının vazgeçilmez müttefikleri.

Ben de öyle yaptım o sıkıntılı akşamüstünde, ki gecenin karanlığı artık kentin üstündeydi. Sonra, bir şey dinlemeli dedim kendi kendime. O ortama uyan; ilk akla gelen tabii ki Münir Nurettin Selçuk'tu. Beni her zaman büyüleyen sesi. Sonra en sevdiğim şarkısına, beni en çok anlatan, özellikle de aşka dair duyumsadıklarımı söyleyen şarkıya geldi sıra. "Tereddüt"ü bu parçanın adı. Yanılmıyorsa belleğim sözlerini bir kadın yazmıştı:

Sarahaten acaba söylesem darılmaz mı,
Darılmak âdeti bilmem ki çapkının naz mı,
Desem ki... Ben seni, yok dinlemez ki hiddet eder,
Niçin bu sözde ne var, sanki hiddet etse ne der,
Desem ki... Ben seni pek, ya kızar konuşmazsa,
Derim bu çektiğim insaf edin eğer azsa,
Desem ki... Ben seni pek çok, hayır kızar bilirim.
Tereddüdüm acaba hiddetinden az mı elim.
Desem ki... Ben seni pek çok, sakın gücenme e mi,
Sakın gücenme eğer anladınsa sevdiğimi.

Münir Nurettin ile yol aldı rakı masam. Baş başa içmenin keyfini de sürüyordum hani söylemek gerekirse kendimle. Nedense bir zaman sorunu yaşadım birdenbire; bir zaman sorununun içine girdim. Tanpınar'ın dizelerinde gibiydim. Bir yandan Münir Nurettin bir yandan Tanpınar:

Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpâre, geniş bir ânın
Parçalanmaz akışında.

Sonra konuklarım geldi, anıların içinden mum ışığıyla aydınlatılmış rakı masama. Babam geldi, şaşırmadım, gerçekliği zorladı diye sevindim, ne kadar da özlemişim. Sonra Onat Kutlar geldi, her zamanki gibi sevecendi, bir yemek yiyecektik, olmamıştı; sonra kadim dostum, ağabeyim Aziz Çalışlar, arkadaşım, yayıncım Refik Ulu geldi.

Rakı içiyorduk sessiz sohbetimizle, ben zaman içinde bir tüy kadar hafiftim Tanpınar'ın betimlediği gibi:

Bir garip rüyâ rengiyle
Uyuşmuş gibi her şekil,
Rüzgârda uçan tüy bile
Benim kadar hafif değil.

Sonra dayım göründü, yengemin elini tutuyordu; hep âşıktı ona, yengem utanırdı, herkesin içinde ona sarılmak istemesinden; hep âşıktı, oğlan dayıya çekermiş. Benim aşk tutkum demek ondan geliyor. Ama hayret vericidir, belki eski kuşaktan olduğundan tek bir kadına bunca yıl aşkla bağlılık! Neyse onlar fazla durmadılar. Babam da öyle, bilirim hem içkiye dayanıksızdır hem de uykusu erken gelir; demek değişmemiş alışkanlıkları. Dürüstlüğü öğrendiğim babam da gitti, kim bilir bir daha görür müyüm!

Aziz de Onat da ikisi de iyi içerdi; devam ettik sessiz sohbetimize rakının eşliğinde. Bir yanda şarkı, kim bilir kaç kez dinletiyordum onlara "ben"i anlatan "Tereddüt"ü. Belki kendimi anlatamadığım için dinletiyordum şarkıyı, durmadan.

Sonra Halil Kıyak geldi, tanımazsınız, ünlü değildi, hiç olmadı, belki olacaktı. Tam yirmi üç yaşındaydı ve yirmi üç yaşında kalmıştı. En son konuşmamız bir Ankara dönüşüydü; ucuz bir otobüs, öğrenci işi. Fotoğraf çekerdi; fotoğraflarımızı çekti ve gitti. Dört kişidiydik masada; bir Babıâli anısıydı. Keşke babam da olsaydı. Son zamanlarda babam ile hiç fotoğrafım olmadı.

Konuklarım teker teker terk ettiler rakı sofrasını; gitmek zorundaydılar, kalamazlardı; ben de başka bir evrendeydim, sanki bir düşevreni!

Başım sükûtu öğüten
Uçsuz, bucaksız değirmen;
İçim muradına ermiş
Abasız, postsuz bir derviş;

Karanlık ilerlemişti, şişenin de dibi görünmüştü. "Tereddüt", hiç tereddüt etmeden dönüyordu; kısır bir döngü değil, kendini yenileyen bir bellek gibiydi. Yalnızdım, mum ışığının aydınlattığı masamda; son dubleyi de tabaklarda kalmış meze kırıntılarıyla içtim.

Sonra kendimi dışarı attım, belki başkaları da gelecekti ama, artık evde duramazdım, gece hüküm sürmeye başlamıştı yalnızlaştıkça yalnızlaştığım kentimde. Ne kadar geçmişti bu kentte, ömrüm. Zaman neydi! Dönüşsüz bir akış mıydı? Yoksa acıların, sevinçlerin, özlemlerin, kederlerin, aşkların, aşk acılarının bir toplamı mıydı? Yoksa umut etmenin, beklemenin yanılsaması mıydı?

Kendimi gizemli çağrısının çekiciliğine kaptırdığım kentin karanlığında, sokaklarda, caddelerde yol aldım. Bir yandan da Tereddüt'ün makamıyla, Tanpınar'ın şiirinin son dizelerini söylüyordum; bir düşkurgusunda değil, bir gerçeğin içinden geçiyordum:

Kökü bende bir sarmaşık
Olmuş dünya sezmekteyim,
Mavi, masmavi bir ışık
Ortasında yüzmekteyim.

İzmir Öykü-Şiir günlerini sevdi

Şiir Günleri'nin ikincisi, Öykü Günleri'nin üçüncüsü geçtiğimiz aylarda İzmir'de yapıldı. Edebiyatçılar Derneği ve Konak Belediyesi'nin işbirliğiyle yapılan bu günlere İzmirliler alıştı.

İzmir'deki etkinliklerin çoğunun yapıldığı Konak Kültür Merkezi, bu etkinliklere de ev sahipliği yaptı. Bu merkezin Müdürü Salim Çetin işin üstesinden geliyor. Kültür merkezi adıyla tam anlamıyla örtüşüyor.

"Kültür merkezi olarak üzerimize düşen görevi yapıyoruz. Edebiyat söyleşilerinden, sivil toplum örgütlerinin panel, toplantı, söyleşileri yapabileceği; resim, fotoğraf sergilerinin açılabileceği bir mekanı İzmirliler'e kazandırmanın zevkini yaşıyoruz. Bir günümüz boş geçmiyor. Her ay çıkarttığımız bültenimizde her türlü etkinliği görmek olası. Aşktan ekonomiye, felsefeden şiire sözü olan herkese, her düşünceye platform burası. Her sözü olan gelsin, anlatsın." diyor Salim Çetin.

Konak Belediyesi'nce başlatılan "Öykü Günleri'ni" önümüzdeki yıllarda daha başka boyutlara taşımayı planladığını söylüyor Salim Çetin. Öykü Günleri'ni uluslararası boyuta taşımayı istiyor. Öykülere görsellik kazandırmak amacıyla kısa filme dönüştürmek arzusunda. Devlet Tiyatrosu sanatçılarıyla işbirliğine gidilerek öyküleri onların okumasını sağlamak.

"İzmirliler öykü ve şiire alıştı. Kendi sponsorlarını getiriyor. Kurumlar severek sponsor oluyorlar. Bu günlerde tartışmalara zemin hazırlanıyor. Sanatçıları buluşturuyoruz, sorgulatıyoruz. Özellikle şiir üzerinde tartışmalar, iyi şiir yazılmaması, şiirdeki tıkanma tartışılıyor. Bu, dergilerde devam eder diliyoruz. Tartışılması gereken çok şey var. Bir şeyler yapabiliyorsak, ne mutlu bizlere." diyor Salim Çetin.

Sekiz yıldır kültür müdürlüğü yapan Salim Çetin kendini işine vermiş donanımlı çağdaş bir yönetici. İzmir kenti de böyle yöneticileri kabullenir. Yolunuz İzmir'e düşerse, haftanın yedi günü Alsancak'taki Kültür Merkezi'ne uğrayın. Bir etkinlik izleyin. Salim Çetin'in de bir çayını içiniz. Sohbette de çayda da aynı sıcaklığı bulacaksınız.

Öykü Günleri'nden
Cemil Kavukçu, Salim Çetin, Erdal Öz, Ercan Günaydın, Savaş Ünlü, Özcan Karabulut

Erzurum'da bir Kültür Sarayı

"Sivas ne ki, Erzurum yayla." Dadaşlar diyarı, kültür yönünden de epey yol almış. Çıkan gazeteler, dergiler bunun kanıtı. Erzurum'da dev bir kültür merkezi var: Vehip Atalay Kültür Sarayı.

Tam anlamıyla bir kültür merkezi. Ona benzer bir yapı İzmir'de yok. 7 katlı bir bina. Her kat ayrı bir hizmet sunuyor. Perakende satıştan cep sinemasına kadar kültür hizmetleri, bu yedi kat arasında paylaşılmış. Her katta ayrı bir birim var. Kafeterya, okuma odaları bile yer alıyor.

Babalarının tırnakla kuyu kazmasıyla bu dev kültür merkezinin temelleri atılmış. Vehip Atalay, yıllar boyu omzunda gazete satarak çocuklarını yetiştirmiş. Onlar da babalarının anısına bu merkezi oluşturmuşlar. Oğlu Mutlu Atalay ile söyleşiyoruz.

1947 yılında kurulmuş merkezini ilk şekli. Küçücük bir dükkândan bu duruma gelmişler.

"Hele üniversitenin açılmasıyla işlerimiz daha da güzelleşti. Öğrenci dostlarımıza en iyiyi en güzeli sunmayı hedefledik. Onlar da memnun, bizler de... Onların isteklerine göre hareket ediyoruz. Sanatçıları getiriyoruz. Şimdiye dek **Cezmi Ersöz, Duygu Asena, Yılmaz Odabaşı,** daha pek çok sanatçıyı öğrenci dostlarımızla buluşturduk. **Erkan Oğur, İsmail Hakkı Demircioğlu, Yaşar Kurt, Bülent Ortaçgil**'i dinletme olanağını sağladık. **Sultan of the Dance**, Anadolu Ateşi'ni Erzurumlular'a izlettik." diyor mutlu Atalay.

Dönem dönem kitaplarda indirim yapılarak okuyuculara ucuz kitap okuma imkanı sunuluyor. Kültür merkezinin büyüklüğüne şaşırdığımı söylüyorum. Mutlu Bey, "Erzurum'a da böylesi yakışır." diyor.

İMECE'den Arkadaş Radyo'ya

Kemal Atamtürk Sivas'ın sessiz, ama renkli bir siması. Yıllar öncesinden öğrencim, kardeşim, arkadaşım, dostum. Öğrencilik yıllarında başlayan yazma sevdası giderek büyümüş. Yazma, yaratma sevdalısı. Bu sevda yüzünden üniversiteyi üçüncü sınıfta bıraktı.

1980-1982 yıllarında Sivas'ta çıkan Anadolu gazetesinde yazdı. 1985 yılında İMECE dergisini çıkarttı. Tüm beş yıl sürdü bu derginin yaşamı. Hem de tüm engellere karşın.

Derginin çıkışı çok ilginçtir. 1981 yılında Kemal'in babası, Almanya'dan renkli televizyon ve video yollamıştı. Bana soruyordu. "Ne yapalım bunları?" Okumaktan pek izlemeye fırsat yoktu. Gel bunları satalım, bir baskı makinesi alalım dedim. Kemal'in arayıp da bulamadığı şeydi. Denilenler yapıldı. Ankara'dan bir baskı makinesi alındı. Bu makinede ne yapılabilirdi? Karşısına geçip düşünüyorduk. Kemal, dedim, dergi çıkartalım. Baskı makinesine bakarken kararımızı vermiştik. Kolları sıvadık. Dilekçeler verildi. Her dilekçeye red cevabı alıyordu. Şaşkın ördek suya kıçın kıçın dalarmış. 12 Eylül'ün en karanlık, en acımasız günleri ve dergi çıkarmak isteyen Kemal Atamtürk. Çoğu akşam umudu kırılmış olarak geliyor. Kabul etmediler hocam, diyordu. Ben Sivas'tan ayrıldıktan sonra izni alabildi. Yıl 1985'ti. Dilekçe verilen günlerde polis sürekli evimizi basıyor, evin altını üstüne getiriyordu. Yapacağımız çok kötü ve tehlikeli bir şeydi, dergi çıkartmak istiyorduk. Oysa dilekçelerde adım sanım da geçmiyordu.

1995 yılında, radyoculuğa başlıyor bu kez. 1999'da ise fiilen işin içine giriyor. O günden beri de radyocu...

Radyoculuktaki amacın ne? diyorum.

İnsanlara ulaşmak için radyo. Basın yoluyla ulaşmak daha zor. Radyo bu açıdan daha olumlu. Radyo, insanın düş gücünü geliştirmesi açısından da önemli. Dergide mesaj veriyorsunuz. Radyoda ise ilk kıvılcımı. Mesaj vermek daha zor. Köşe yazısında istediğiniz gibi hareket şansı var. Radyoda yok, zaman sınırlaması vr.

Sivas'ta radyocu olmak nasıl bir şey?

Daha önceki anlayışı, eğlenceye dayalı geyik yapma anlayışını yıktık. Artık insanlar bunu yapmıyor. Yaparlarsa tepki alıyorlar. Daha ciddi olmak zorundalar, zevzekliği bile yapamıyorlar. Sıradanlık kalktı, kalite yükseldi. Diğer radyolara önderlik yaptık. Halk müziği ve özgün müzik değildi. Bunu yerleştirdik. Diğer radyolar da bizi izliyor...

Bir ara dergicilik de yaptın...

Bunu biliyorsunuz. Olayların tanığısınız. Dergicilik o yıllarda, matbaasından dizgisine, düzeltmesinden dağıtımına hep sorundu. Hele o yıllarda yaşadıklarımız Faruk Güçlü'nün "**Yasaklamak Yasak**" kitabını bile geçti. 29 sayısı ard arda toplandı. 4 yazı işleri müdürü haklarında soruşturmaya uğrayıp ceza aldılar. Dergide eski **GIRGIR** tekniğini kullandık. Yazıp çizen insanları bire bir yazı kadrosuna dahil ettik. Durağan kadro anlayışını yıktık. O yüzden uzun ömürlü oldu. 33 il ve sayısız beldede satış ve dağıtım yaptık.

Dergi olarak neler yaptınız?

Cezaevleri için kitap kampanyası açtık. Elbise, ilaç kampanyasıyla peşmergelere -Irak savaşından kaçan- yardımda bulunduk. **Selda**, **Abuzer Karakoç** gibi sanatçıları getirdik. **Azime Korkmazgil** ve **Aziz Nesin**'e imza günü düzenledik. **Aydınlar Dilekçesi, Ekmek- Hak Dilekçeleri**'ne binlerce imza topladık. **Fakir Baykurt**'tan **Aziz Nesin**'e, **Muzaffer İzgü**'den **Abdullah Şanal**'a kadar onlarca yazarı Anadolu insanıyla tanıştırdık...

Kemal Atamtürk en kısa bu kadar anlatılır. Bir özelliği de, bir bağlama üstadı olmasıdır. Çalar ve söyler. Dut ağacından en güzel bağlamaları kendi elleriyle yapar...

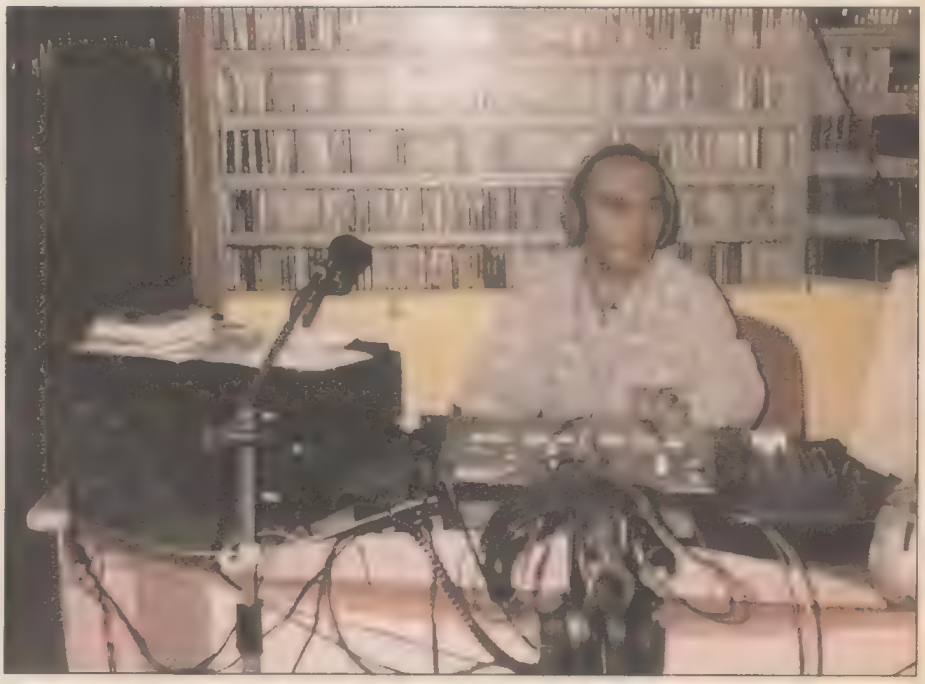

Anadolu Haber Düzce Notları

*Hayatın ritmine uyanlara...

Merhaba ilkyaza, Nisan'a ve aşka... Merhaba hayata...

Nazan Öncel'in şarkıları düşüyor aşkın ve nisanın dansına. Doğanın dişi dirilişinde ki akıl almaz erotizm. Uyuma, mevsimin ışıkları yandı, tüm şiirler aşka. Ve unutma, aşk benzemez şaraba, kahverengi bir tonda ansızın bitirir adamı ve kışkırtır tutkularımızı ıslakkızıl saçlarıyla.

Gözetleyen geceye aldırma ve beni dansa kaldır İrina.

Cemreler aşkına, aşka vardığında nisanda.

Ve şaka bile olsa hafiften dokun buzlarımıza.

Posta

Hayatı ve sevinçlerimizi borçluyuz postacılara. Her seferinde yabancı bakışlarımızı çoğullayan ve anılarımızı çokça taşıyan bu insanlara,kim taşır kendi mektuplarını acaba?

Selam Eskişehir'e ve İlhan İrem dostlarına. Kaç **Kaçak Yayın** okuru var orada Birseli'den başka. Bir kahve söyleyin ve söyleyin Krizalit kafe plakçısına bir şarkıda bana çalsın, tam düşlerime denk düşsün ama. Unutmayın düştür her şey ilkyazda. Buna ben de inanmamıştım ilk yazdığımda. Dostlar **Kaçak Yayın** olsun masanızda

Selam Trabzon'a, Barış'a, küçük kızına ve Muğla'dan hayatın kurallarını durmadan anlatan Özden Hanım'a. **Kaçak Yayın**'ı tanıt yurttaki tüm kızlara ve kendini bırak hayatın akışına.

Dergiler de geldi martta ayrıca. Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü'ndeki tüm dostlara (Süha Oğuzertem'e, Talat Halman Hoca'ya) teşekkürler. **'KANAT'** Dergisi'yle birlikte hayatı ve dostluğunuzu ve **"Kuram Şiirleri"**ni gönderdiniz bana. (suha@bilkent.edu.tr)

"KİMSESİZ"e yazdığım mektup geriye geldi sonra. Sonra tuhaflaştım. Nasıl silikleşiyor izler, mektuplar yerine varmayınca. Karar verdim mektup yazmalıyım kendime ara sıra. (Acele posta silikleşen anılarıma ve kırılganlığıma). Sevgili Şenol Yazıcı PK 202 Ulucami Bursa adresi bir şey anımsatıyor mu sana?

"ŞİİRİ ÖZLÜYORUM" Dergisi'nin Mart-Nisan sayısı duruyor masamda.Yeni geldi postadan. Şiirler var her sayfasında. Hüseyin Alemdar en sonda (bir dinletiden şiir okuyuşu kalmış aklımda) ve Şimdi artık çıkmayan **SİMURG**'tan tanıdığım Asım Öztürk arada. 3.sayıda **İmlasız**'la yollarını ayıran Soner Demirbaş da orada. (Şiirlerini karıştırdım Asım Öztürk'ün Simurg'un eski sayılarında). Fuat Çiftçi'ye yazın ve şiir okuyun, hep şiirler yükleyin hayatınıza (ciftcifuat@mynet.com)

ADAM ÖYKÜ... Hayatın öyküleri var onda ve Nuray Çiftçi'den Binbir Yaşam Masalları el yazısıyla.

Taktım trenlere. **"TİREN"** diye bir dergi çıkıyor haberiniz ola. (Bu arada Engin Geçtan'ın **"Tren"** adlı kitabı Metis'ten piyasada).

Ve bir kitap **KÜL**'den. Hilal Karahan - **"BİR TEPENİN ÖNÜNDE"**

Ve tek dize kitaptan hepimizin yağmurlarına : "rüzgar iğde dalıyla dokunur algılara..."

İbrahimoğlu Pasajı ressamları "Kadınlar Günü" arasına.

Sergiler

Ahşap boyama sergisi vardı bir marketin VİP salonunda. Ve insanlar, emek veren, yaratan yanlarıyla.

Düzce'de Mart ayında kadınlar vardı her tarafta.

8 Mart'ta herkes seslendi kadınlara. Duygu Asena kadar kadındı tüm erkekler bir günlüğüne aslında. Oysa Gamze Altındağ ve arkadaşları gerçekten vardılar insan olarak. Ve tepki gösteren duyarlı kadınlar olarak yine kadınları anlatmışlardı yağlı boya tablolarında iki günlüğüne İbrahimoğlu Pasajı'nda. Kadınlar bakıyordu tablolarından, tüm yitikliklerden sıyrılıp inadına.

Ve yine kadınlar. Tam 33 kadın EG Sanat Galerisi çatısı altında, tüm olumsuzluklarla zıtlaşıp, gözlerimize bir şenlik hazırlamışlardı martın ayazında yarattıkları resim karmasıyla. Hepsi ev kadınıydı ama renkleriyle 'kadın' olarak vardılar işte hayatın tam ortasında. Teşekkürler resim öğretmeni Ertül Gürsoy'a ve tüm kadın ressamlara.

Haydar Abi ve Sinema Sinema

As Sineması'ndan merhaba!

Ve Kaçak Yayın artık As Sineması'nda. Haydar Abi dergiyi masaya koyuyor seyirciler okusun diye iki film arasında.

Hababam Sınıfı'ydı ilk film martta. Rıfat Ilgaz'ı Çanakkale'de tanımıştım. Halil Nebiler de vardı. Dün-

yalar benim olmuştu kitabını imzaladığında. Filme giderken kaygılıydım, sorular vardı kafamda. Beklediğim olmadı, aşk vardı, eski filmler atlanmamıştı ve mutluydu herkes okul satılmadığında.

Teşekkürler **Hababam**'a.

"Eğitim şart" esprisiyle girdik "Okul"a. İyi enerjiye ve her şeyin bizim elimizde olduğuna inanan Nehir Erdoğan harika. Korku filmiydi, korkma- lıydık, ancak korkuyu unuttuk ara ara, fazla kaptırınca kendimizi yazılan öykülere ve aşka. (Filmden: "İnsan iki durumda söylediklerine inanamaz. Bir, rüya gördüğünde; iki, aşık olduğunda).

Yazmak istiyordum ama **"Gothika"** kaldı artık başka bahara. Onurlu bir yaşamın ve onurlu bir aşkın anlatıldığı **"Son Samuray"**dançıkınca çok net anladım. Hayatımızın gereksinimi vardı aşka ve samuraylara, ama onurluca. (Filmden: -Bana nasıl öldüğünü anlat, sana nasıl yaşadığını anlatacağım).

Ayrıca, tekrar izleyin "Titanic"i... mutlaka.

Ve benim düşlerimin sinemasında (Karışık Takıntılar Sineması) oynayan film bu aralar : "Mekana Ters Bir Çınar Ağacı"... Sonyazda...

Herkes kendi hayatını oynamalı kendi sinemasında.

Müzik

Dumanlı bir akşamda, **"DUMAN"** vardı burada. Aşk için ölesimiz geldi. "İçerim ben bu akşam" dedi ve sahnede durmadan sigara içti Kaan. Müthişti, canlıydı ve belki alışmak lazımdı hayata.

Çok sevdim bu çocukları, **Bedensel Engelliler Derneği** için gelmişlerdi ve garip bir suskunlukta sadece müzik vardı hayatlarında.

Konserden sonra Kaçak Yayın'dan geldiğimi söyleyince "süpersin baba" dedi Kaan ve "müzisyeniz" yanıtını verdi "anarşist misiniz" diye sorduğumda. "Bol dumanlı bir konser oldu" dedim güldü.

Bir de fotoğraf çektirdik **Kaçak Yayın** anısına.

Haluk (Levent) geldi sonra. Hayat adına, rock adına. Sert söyledi. Havamda değildim. Düşlerimiz çarpıştı salonda, kendimiz sallanmasak da. Nasıl sevmiştim onu Erzurum'da ilk tanıdığımda. Sonra Çanakkale'de Karabiga'da denizden geldiğinde gecenin ortasına.

Yine geldi Haluk. "Islak ıslak bakma" dedi Cem Baba anısına. Ve herkes ayaklandı bir ilk şarkıda "sensin eksik yanım/sensiz olmaz" diye bağırdığında.

Gitti sonra gecenin karanlığına.

Kitaplar... Dergiler...

Ütopya'da Ayşe Sönmez kitap satışlarının azlığından yakındı ve ben ona Cadde Yayınları'ndan söz ederken, Düzce'de kitap satışlarına ilişkin şu listeyi verdi sonra:

(Alışkanlıklarımıza yakın bir liste, Küçük İskender ise yok ortada).

1.**Bilinç Altının Gücü** (Joseph Murphy), 2. **Başucumda** Müzik(Kürşat Başar), 3. **Türkiye Cumhuriyeti Çökerken** (Vural Savaş), 4. **Kuraldışı Yayınları**'ndan 'Yaşam Cesurları Sever', 5. **Mutluluk** (Zülfü Livaneli).

Özlem Kumrular vardı aklımda,nedeni belirsiz biçimde sevindim kitabını gördüğümde hastane yolunda bir kitapçıda.

Dergilerde ise; son lobi(!) çalışmalarımdan sonra **Kaçak Yayın** Düzce'de oldukça iyi durumda. Ancak bu Mart'ta **Atlas 'Abhazya'** konusunu işlediği için ataktaydı Düzce ayağında. Bunun dışında Halis'ten Osman Kırtay'ın verdiği bilgiye göre dergiler satışına göre şöyle sıralanmakta : **LeMan, L-Manyak, Tarih - Düşünce, Sinema, Popüler Tarih...** Ayrıca Kırtay Genç Beyin diye bir derginin çok sattığından söz etti bir ara...

E-Dergi (Site Önerisi)

Kültür, sanat, edebiyat var **Ayrıntı-Yakamoz**'da.(www.ayrinti. net)

Aşk! (aşkın ateş rengi)

Şiir aralarında, ısırgan sürülür ağdalı bacaklara* çok fena...

(Önce yağmurun sesini dinleyin vardığınızda o baş döndüren tutkuya).

"Hayır pembe değil, rengini mor severim ben aşkın, arada bir şaraba dönüştüğü de görülmüştür ansızın."

(Zamk sürülmez aşkın ve şiirin kırıklarına.)

Trenler

Aşık olduğunuz sevgili hangi kompartımanda?

Bu kadar...

Bana yazın dostlar ve iyi bakın çağlalarınıza.

Merhaba ilkyaza.

Aşka.

Ve nisana...

*Kaçak Yayın, Düzce'de **Halis**'te, **Kardeşler Kırtasiye**'de ve **GİMA**'da...

"Duman" üyeleri ve ben Kaçak Yayın anasına.

MOMA Berlin'i kasıp kavuruyor

En az bir buçuk saat kuyrukta beklemeyi göze alanlar girebiliyorlar **Yeni Ulusal Galeri**'den (Die neue Nationalgaleria) içeri. Kuyrukta en az 100 kişi oluyor hiç eksilmeden. Kuyruğun eksilmemesi bir yana, eğer kuyruğa girmediniz ise yandınız, siz karar verene dek mutlaka sıra biraz daha uzamıştır. İçerden biri çıkar çıkmaz görevliler hemen bir başkasını alıyorlar sırayı hafifletmek için. Günde en az 4000 ziyaretçiden yedi ayda tam 700 000 ziyaretçi hesaplıyor müze yöneticileri. Ziyaretçi sayısı 500 000'e ulaştığında müzenin kasasına 8.5 milyon Euro girecek. Berlin'e tur düzenleyen seyahat büroları sergi biletini de dahil ediyorlar iki günlük Berlin gezisinin içine. Ayrıca 27 Euro karşılığında VIP giriş kartından yararlanmak mümkün. Kuyrukta beklemeden hemen içeri alınmak isteyenler için böylesi bir uygulama başlatmış sergiyi düzenleyenler. Almanya'nın önde gelen işyerleri önem verdikleri çevrelerine kaçırılmaması gereken bu serginin giriş kartını armağan ediyorlarmış.

Hangi sergiden söz ediyoruz peki? Elbette, **MOMA**'dan. 20 Şubat'tan beri Berlinlilerin **Yeni Ulusal Galeri**'nin, yani **MOMA**'nın önünde kuyruğa girmelerine neden olan nasıl bir sergi peki? Meraklılar dünyaca ünlü New York Modern Sanatlar Müzesi'nden 200'den fazla çok önemli, özgün başyapıtı görmek için kuyrukta dakikalarca beklemeyi göze alıyorlar.

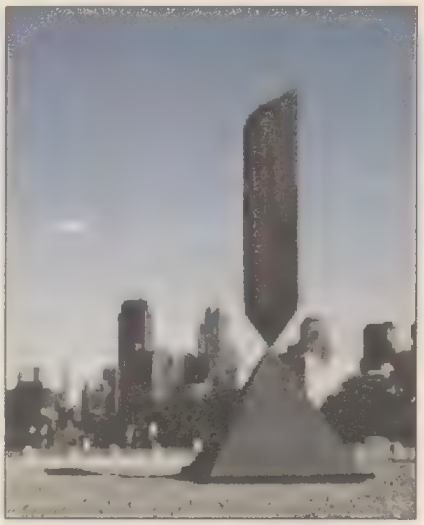

Bu önemli sergide resim sanatına yansıyan tüm akımların en önemli temsilcilerinin yapıtları yer alıyor. Picasso'nun **"Avignon'lu Kızlar"** (1907) tablosuyla Rodin'in **"Balzac'ın Büstü"**nü, Dali'nin eriyen saatleri gösteren resmi, Cezannes'ın 1885'te yaptığı **"Banyo Yapan"**ı, Van Gogh'un **"Zeytin Ağaçları"** (1889), Seurats'ın **"Limanın Önünü"** ("888), Gauguin'in **"Samen der Areoi"**si (1892), Henri Rousseaus'nun egzotik **"Düş"**ü (1910), birkaç adım ötede Claude Monet'nin **"Nilüferler"**i (1920), Berlinlilerle buluşmanın sevincini mi yaşıyorlar acaba? Matisse'den, Andre Dorain'e, Barque'dan Jameer Ensor'un 1888'de yaptığı **"Ölümün Maskı"**na, Edvard Munch'un **"Fırtına"**sına (1893) neler yok ki **MOMA**'da? Klasik dönem ressamlarının yanında expresyonistler, sembolistler, savaş sonrası avangartları, abstraktlar, pop artçılar, minimalistler... Onların da en önemli yapıtları, başyapıtları. Kaçırılacak bir sergi mi bu? Günümüzün, belki de bu yılın en önemli sergisini kim kaçırmak ister? Gazetelere yansıdı Roy Lichtenstein'in **"Toplu Kız"** (1961) resminin yanında duran kravatlı adamın fotoğrafı da, **MAMO** sergisinin dev afişinin önündeki kuyruk da.

MAMO sergisi öncesinde okuduğum üç kitap var: Üçü de resim, ressam yorumunu içeriyor. Ayrıca benzersiz denemelerle okurun resim belleğine, bilgisine, dille unutulmaz tatlar bırakıyor bu üç resim yüklü, imge deposu kitap: Hem Türkiye, hem de dünya resmine değişik bakış açıları getiren denemeleri bir kez daha elime aldım **MAMO**'ya giderken; hepsi de daha önce ya bir katalogda, ya da bir dergide yayımlanan yazılarını bir araya getirmiş, böylece yazılar bir kez daha okur önüne çıkmış yepyeni bir çerçevede: Ferit Edgü'nün **"Görsel Yolculuklar"**ını Uğur Kökden'in **"Zaman Devriyeleri"** izledi. Ardından da Enis Batur'un can alıcı denemeleri içeren **"İmgeleri Kim Dinler?"**i geldi kondu ellerimin arasına. Resimde odaklanan bu üç kitabın verdiği coşkuyu New York Modern Sanatlar Müzesi'nin resimleriyle bütünledim. Türk ve dünya resim tarihinde dilsel, görsel bir geziye çıktım **MAMO**'da gördüğüm resimlerin coşkusu daha yatışmadan

"TELLÂL"ı bir raslantı sonucu gördüm. Berlin'de yeni açılan bir kuruyemiş dükkânından çamfıstığı alan arkadaşıma eşlik ederken gördüm "duyduk duymadık demeyin..." alt başlığıyla okurlarına kentin kültürel yaşamından haberler veren 48 sayfalık minik **"TELLÂL"**ı.

Bir kuruyemişci dükkânımız da var artık ve herkes birbirine telefonla haber veriyor, çünkü bir o eksikti yaşamımızda, o da oldu işte.

Bir süre önce kentin en şık, en seçkin semtlerinden birinde açılan

Galeri Artist'teki (ortaklardan biri Türk ve İstanbul'da da bu adla bir resim galerisi var) **"Sarkis"**in sergisini de oradan öğreniyorum. Hemen Ferit Edgü'nün Sarkis'e ilişkin yazdığı yazının bir bölümü aklıma geliyor. **"Sarkis İkonalar"** başlığını taşıyan yazısında Ferit Edgü değerli ressam dostuna yazdığı bir mektupla giriyor yazısına: mektup yazarken Ferit Edgü, Sarkis'ten de mektup alır. Neyse, lafı uzatmayayım, yazının 3. bölümünün tamamını buraya alayım:

"Göze yol gösteren el.

Çerçeveyi tutan el. Düşleyen el. Bir imgeye, bir kokuya, bir soluğa, havaya, neme, yosunlu duvarlara dokunan el.

Elin yarattığı imgenin kaynakları bunlar. Çerçevenin içinde, yerini aldığında imge tüm bunlardan kurtuluyor. Artık özgür.

Aydınlığı oranında pencere. Karanlığı oranında zindan."

"TELLÂL" da bu yıl ki Berlin Film Festivali'nde **"Duvara Karşı"** filmiyle Altın Ayı'yı alan Fatih Akın üstüne ve filmine ilişkin bir de yazı yer alıyor. Şu günlerde tüm Almanya'da gösterime giren **"Duvara Karşı"** üstüne daha pek çok şey konuşulacak, yazılacak gibi geliyor bana. Ayrıca bu kültür haberleri dergisinde bir aylık etkinlikler listesi de çok ayrıntılı ele alınmış. Aylık olarak yayımlanan **"TELLÂL"**ı sevdim. Bizimkilerden birileri de kentin kültürüyle daha yakından ilgilenmeye başladılar, buna sevinilir elbette.

Bugün sergilerden açtık sözü, sürdürelim öyleyse. Kültür Devrimini, Mao dönemini, başka dönemleri şöyle böyle bildiğimiz **Çin**'in ne kadar gizemli bir ülke olduğunu hepimiz biliyoruz. O yüzden, son yıllarda Pekin'de **Pekin Ördeği** yemenin yanında ülkenin gizemli yanlarını keşfetmek için seyahat büroları durmadan yolcu taşıyorlar Çin'e. Gezi ücretleri giderek düşüyor ve bir süre sonra Çin'i görmeyen pek az insan kalacak. İşte bu Çin'deki siyasal değişiklikler, Batılıların ülkede uygulanan baskı yönetimini sürekli kınamaları da belki yararlı oldu ki, Çin kimi değişikliklere gideceğini açıklayıp duruyor bir süredir. Bakalım nasıl bir değişme gösterecek bu dünyanın en kalabalık ülkesi, bekleyelim, göreceğiz. İşte bu Çin'den geliyor **"I. Kuyzer'in Savaşçıları"** sergisi.Yıllarca süren zorlu bir arkeolojik çalışmanın sonucu ortaya çıkan heykeller Berlinlilerin karşısına çıktı bir süre önce. Hem de eski Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin parlamento binasında: Halk Meclisi'nin birer milletvekili gibi dikilip duruyorlar öyle, ne bir yorum çıkıyor ağızlarından, ne de bir hayat belirtisi gözleniyor gözlerinde. Onlar yaşadıkları kadar yaşadılar ve tarihe mal oldular. Şimdi onların yaşadıkları dönemi yüzlerinden, duruşlarından okumak da bize düşüyor. Heykeller İÖ 259-210 yılları arasındaki Çin Kayzer'i Quin Shi Huang dönemi savaşçılarını gösteriyor. İşte bu Kayzer yapımı 38 yıl süren ve 700 000 işçinin emeğiyle örülen ünlü Çin Seddi'nin de kanlı mimarı. Onlar yaşadıkları tarihin önemini vurgularcasına sessizliklerini koruyorlar Berlinliler'in önünde, ama kentin sanata düşkün halkı bu heykellerin yüzlerine yansıyan tarihi, yazgıyı, dönemi konuşuyorlar birbirleriyle sergiyi gezerken.

MAMO Berlin'i kasıp kavuruyor. Bu yıl Berlin'de doğru dürüst kış olmadı. Manolya ağaçları güneşin biraz sevimli yüzünü göstermesini bekliyorlar tomurcuklarını salıvermek için. Günlerdir manşetlerden inmeyen bu kaçırılmaması gereken sergi için kuyrukta bekleyenler, **Yeni Ulusal Galeri**'nin içindeki özgün resimlerin sıcaklığı, büyüleyiciliği karşısında kuyrukta bekledikleri dakikaları, üşüyen ellerini hemen unutuveriyorlar.

Sözü Enis Batur'un İlhan Berk'in resmi üzerine yazdığı yazıdan kısa bir alıntıyla bitirmek istiyorum: "Camın arkasında,/çerçevenin ve paspartunun/ortasında/şimdilik tutuklu,/her hükmü dinlemeye,/her hükmü dinlemeye hazır,/oysa çekip gitmekte kararlı:/Her kadın/kendi serüvenine çağrılı,/kendi ölüm dirim kilidine açık,/bekliyorlar:/Ayartmaya ayartılmaya bir adım kalmış aramızda-"

Her resim insanı biraz gününden uzaklaştırır, koparır, alır başka yerlere götürür, uzaklara, ötelere, daha içerlere, ayartmaya, yoldan çıkarmaya yani.

Selamlar, Kaçak Yayın Ekibi,

Ben Ayşegül, Aydın Fen Lisesi 2.sınıf öğrencisiyim. 17 yaşındayım. Aydın'da oturuyorum.

Kaçak Yayın'la tanışmam kısa bir süre önce arkadaşım sayesinde oldu. Daha önceleri Leman Yayınları hakkında biraz bilgim vardı, ama Kaçak Yayın'ı takip etmemiştim.

Yazılarımı okuyan arkadaşımın isteği üzerine harekete geçip, derginize yazı göndermeye karar verdim.

Farklı çizginiz, kaliteli yazılarınız ve düzeyli röportajlarınızdan dolayı sizi takdir ettiğimi de belirtmem gerek.

Bizim gibi, edebiyatla ilgilenen, bir yerlere gelmek isteyen gençleri desteklediğiniz için çok teşekkürler.

Amacım kendi tarzımı ortaya koyup, özgünlüğü yakalamak. Bun ilerleyen zamanlarda yakalayacağıma inanıyorum.

Sormak istediğim bir şey var. Derginiz yazarlarından İskender Pala ile diyalog kurabileceğim herhangi bir e-mail adresi ya da başka bir adresi var mı?

İlginiz için şimdiden teşekkür ediyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Aydın-Ayşegül Gelmiş

Merhaba Kaçak Yayın,

Ben inatla elle yazan okuyucunuz Ayşegül Menteş. Size yeni şiirimi kıvançla sunuyoum.

Yaşıyorum
Yaşıyorum
Bağırmak yerine susmanın acısını
Tadıyorum
Başka yöne bakmanın utancını
Ve lanet okuyorum bin kez
Beni buna zorlayan
Her gördüğümde
Mendilci çocukları.

Kendimi tanıtmama gerek yok sanırım. On kere aynı şey yazılmaz. Ama çok yalvardınız size bir anımı anlatayım. Şimdi benim amcam üzerinize afiyet yurtdışında yaşıyordu. Bir de öyle Almanya filan değil tee A....' da. Söylemiyim diyodum dayanamadım bak! Avustralya. Avusturya değil. Benim dediğim kıta olan. Hah, orası! Şimdi biz mâsülale toplanıp arıyoruz amcamı. Ama düşürmek ne mümkün. 5-10 saat arası bekledikten sonra zar zor düşürürdük. Fakat konuşamazdık. Sesimiz yankı yapar. Psikolojik olarak ona yetişmeye çalışırdık. Zaten çoğu zaman mevzunun orta yerinde çat diye kesilirdi. Bazen de hatlar karışır elin gavuruyla iletişim kurmaya çalışırdık. Neyse amcam da olaya dahil olur, İngilizce anlatırdı derdini. Grup komünikasyonuna katılırdık. Tabii bu 4 kişilik de olabilirdi. Misal Cevdet amca vardı. Hep onunla bizim hatlar karışırdı. Hiç yüzünü görmediğimiz bu adam sonradan telefon sohbetlerinin odak merkezi oldu. Amcam hattan giderdi biz onla sohbet ederdik. Duldu adamcağız, yalnız tabi bizimle konuşmaktan büyük zevk alırdı. Ah aah nerden çıktı bu mevzu yaaa, deştik gene maziyi. Şimdi hiç yaşanmıyor böyle şeyler. Numarayı tuşluyorsun Tak diye karşın da. Hani Cevdet Amca?! teknoloji dediğin tek dişi kalmış canavar ulan. Bari bi numarasını alaydık Cevdet dayımın. O zaman gerekmiyordu ki, nasıl olsa hatlar karışırdı.

Ah ulan AAAHHH!!!

Ayşegül Menteş- Bakırköy

Üşüyorum, ellerin nerede

Ocak ayının kokulu günlerinden biriydi. Hastahanenin ışıltılı yer taşlarının her birinde acının ayrı ayrı renkleri saklıydı... Ve soğuktu. Çok soğuktu...

Kar İstanbul'un tozlu sokaklarını biraz olsun hafifletirken benim yüreğimdeki dayanılmaz sancının karanlığını dindirmiyordu. O saf temizlik bile hayatımda dönülmesi güç bir yolculuğun başladığını anlamış ve benden önce kabullenmişti belki de...

Omzuma dokunan sıcak bir el benim ne kadar acınası bir halde göründüğümü hissetmeme neden oldu. Gözlerim gözleriyle buluştuğunda, ellerindeki sıcaklık bütün vücuduma yayılmıştı bile. Göğsümdeki derin sancı yerinii kalbime bırakmış kısacık bir zamanda tarifi mümkün olmayan duygular içerisinde kıvranır bulmuştum kendimi.

"Üzülme" dedi. "Hayat her şeye rağmen çok güzel" Peki öyle miydi? Hayat gerçekten güzel ve yaşanılası mıydı? Yani bazı şeyler yitirildikten sonrada hayat güzel olabiliyor muydu?

Elini uzattı. Artık ellerimiz de kavuşmuştu birbirine. Haftalardır yaşadığım bu soğuk, can sıkıcı yerden çekip çıkardı beni.

Arkamı döndüğümde insanlar küçülüyor, ufuk daralıyor, bense hayatın tam orta yerinde tutunacak bir dal bulmanın sevinciyle ağlıyordum.

Yol boyunca sevgiye dair bütün güzelliklerden bahsettik hiç konuşmadan. İnsanın uykuda bile başına gelemeyecek bir rüya görüyordum sanki.

Kocaman bir gelincik tarlasında buluverdik kendimizi. Hiç durmadan koşuyorduk. Gökkuşağı, önümüze bir tasta sunulmuş gibiydi. Yanı başımızda deli bir şelale çağlıyordu ve çılgın rüzgâr saçlarımı dağlıyordu. Gelincikler hassastırlar, onlar nasıl dayanır bu çılgın rüzgâra derken gökyüzünde kırmızı bir bulut rüzgârla sevişmeye başladı.

İşte hayat gerçekten yaşanılasıydı.

Ama bu rüyada ters giden bir şeyler vardı. Bir an ruhumu ısıtan o sıcak el bedenimi terk etmiş beni adi yalnızlığımla baş başa bırakmıştı. Gelinciğin ömrü bir mevsimlikti ve ben bu düşün farkına vardığımda kara bir kışın tam ortasında, soğuk bir yatakta çırıl çıplak toprağın saf sıcaklığına kavuşmanın özlemiyle uyuyordum.

Meğer ölüm böyle bir şeymiş. Bazen bir gelincik tarlasında, bazen bir dipsiz kuyuda, bazen de bir düşte karşına çıkıp, sessizce elinden tutup götürürmüş seni o güzelliklerin içine, sonra da bırakıverirmiş öylece, hayatın orta yerinde....

Birsen Güven

Sevgili Kaçak Yayın,

1980 Osmaniye/Bahçe doğumluyum. 2 yıldır Alanya'da bir kuyumcu şirketinde çalışıyorum.

Derginizi bu yıl okumaya başladım. Daha önce Leman'da böyle bir derginin çıkacağından -çıktığından- bahsediliyordu. Derginizi okumaya başladıktan sonra daha önceki sayıları okumadığım için pişmanlık duydum. Fakat 3'lü setlerle bu kusurumu telâfi ettim. Derginizin içinde bulmak istediğim her şeyi buluyor, keyifle okuyor ve arkadaşlarıma tavsiye ediyorum. Kendimi geliştirmek için can attığım şu zamanda dergilerinizin artılarının eksilerimi kapattığına inanıyor, bu yüzden kimlere teşekkür etmem gerekiyorsa herkese ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Benim çocukluğumdan beridir şiire aşırı bir merakım, aşırı bir tutkum var. Amatör olarak şiir yazmaya başladığım 10 yıl içerisinde kendimi geliştirdiğime -henüz merdivenin ilk basamağındayım inanıyor ve bunlardan bir kaçını sizlerle paylaşmak istiyorum. İlk kez bir dergiye şiir göndereceğim, bu yüzden ne denir ne yazılır bilmiyorum. Eğer gönderdiklerimi okurlarınızla paylaşabilecek kadar seviyeli bulursanız, beni, bu yolda ilerleyebilmek adına azimle yürümem gerektiğine inandıracaksınız. Geçen ay ilk öykümü yazdım. Çok yakında yeni bir öyküye başlayacağım ve ilerde bunları da sizlerle paylaşacağım.

Umarım uzun yıllar aramızda görürüz sizleri.

Başarılar Kaçak Yayın.

Erkan Güneş-Alanya

Uzaklar dayatır kendini
GİT diye
Uzmanlar dayatıyor uyumsuzluk diye
Benim olmalı herşey herşeyden ote
Bencillik kabul etmiyor başkasını başkası kabul etmiyor bencilliği
Sitemler kendini doğuruyor yitiyor kırıntılar ki
Bi tek onlar kalmıştı
Aşk demistim ya kul oldu artık
Geçmiş yabancı gelecek muamma
Artık derin uykular çeker kendine
Ne iş ne para imkansız delirtir beni
Kontrol oto olur zamanla
Kendi kendini imha edersin işte
Bahisler sonuçlar üzerine oynanır

Başarı kirli bir madalyon olur boyunlara
Cehennem olsa oraya göndericem bütün yan yan yürüyenleri
Bitti....

Tunay Can

Merhaba

Kaçak Yayın dergisini 3. sayısından beri takip ediyorum. Yazarla-okur ilişkisini çok güzel tuturmuş; ama ben mart ayındaki bir yazıya dikkat çekmek istiyorum. Sözedilen yazı Ali ERGÜL'e ait. Kendisi Kürtçe bir çok kelimeyi yanlış yazmış.'ı' harfi yerine geçen 'İ' harfi ve de 'i' yerine geçen 'ĭ' harflerinde ciddi bir sorun görülmektedir. Önceki sayıda da böyle bir yazma sorunu çıkmıştı. Bundan sonra çıkmaması dileğiyle...

Cigerxin; Cigerxwîn
Kime ez; Kîme ez
Emır Celalettin Bedır Xan; Emir Celalettîn Bedir Xan
Navémın Sore; Navé Min Sor e
Şevra Azadi; Şewra Azadî

Ve sanki Yezidiler evcil hayvanlardan daha aşağılık bir yerdedir de kitap listesinin bir yerinde 'Yezidiler ile ilgili kitaplar'. Yezidi inancına inananları doğrudan doğruya anlatan kitaplar demek istemiş.

Eğer sıraladıklarım matbaadan kaynaklanmışsa özür diliyorum ama yazımda kontrol edilmeden baskıya geçirilmişse mantıklı bir cevap isterim tabi ki.

Yayın hayatında başarılar.

Ali Eser-Diyarbakır

Sevgili Kaçak Yayın,

Derginizin sadık(ça) bir okuruyum. Ancak Mart 2004 sayınızdaki "Eleştirmek ya da eleştirmemek" yazınızı okuduktan sonra cidden kaygılandım, acaba derginizi alarak hata mı yapıyorum diye.

Picus dergisi de takip ettiğim diğer bir dergi ve bu yazıyı oraya da kopyalıyorum.

Adı geçen yazıdaki mantığı anlayabilmiş değilim, Eğer mizah yazısı ise, içindeki mizah dozunu da bulamadım.

Yazanın söylemek istediği eğer, "bir konuda eleştiri yapabilmek yetkinliği ancak o konuda eser verenin hakkıdır" ise, böyle bir mantığı -affedersiniz- hazmedecek insan herhalde azdır. Yani film eleştirisi yapabilmek için illa film yönetmiş, en azından birinde falan oynamış, müzik eleştirisi için baba bir icrâcı, edebiyat eleştirmenliğinde -derginizin terimiyle- haklı olabilmek için biraz roman, hikaye yazmışlık şart.Ya da sizin bakış açınızla Fethi Naci, Ömer A.Türkeş gibi edebiyat eleştirmenleri zaten kendileri roman falan yazmamış oldukları için, öyle eleştiri yazmaya yetkin değilller. Nasıl "çevirmen olmayan, çeviri yapmamış birinin çeviri eleştirisi yapması doğru mu" sorusunu sormaya cüret edebiliyorsanız, aynı soruyu film yönetmemiş, senaryo yazmamış, hatta bir filmde oynamamış bile olan Atilla Dorsay'a, Sevin Okyay, Fatih Özgüven, Pauline Kael'e falan sorun. Ya da hiç bir albümü olmayan, konser bile vermemiş Filiz Ali'ye ne haddine düşüp klasik müzik eleştirisi yazdığını; profesör mrofesör, ama yine de zerre kadar sahne deneyimi olmayan Sevda Şener, Ayşegül Yüksel'e ne cüretle tiyatro eleştirisi yazma hakkını kendilerinde gördüklerini de sorun.

Bence yazının dozu epey kaçmış, hafiften saçmalama-abuklama boyutuna kaymış. Herhalde yazınızla dolaylı olarak hedeflemiş olduğunuz bütün eleştirmenlerden ve topyekün eleştiri müessesinden makul bir özür dilersiniz. Yok eğer niyetiniz tarafımdan yanlış anlaşılmış, bütün eleştirmenleri kapsamıyor ise de sayın Sırma Köksal'a - ve bir önceki sayfada da Picus dergisine- ne gibi bir kuyruk acınız var diye düşünmeden edemedim.

Saygılarımla,

Murat Yeğenoğlu

Sevgiliye mektup,

Duy beni kim olduğunu bilmediğim dilber!

Senin, bu mektubu bir gün mutlaka okuyacağını, senin için yazdığımı öğreneceğini bildiğim için yazıyorum sana. Şu an seni tanıyıp tanımadığımı bile bilmiyorum. Muhtemelen sen de benimle aynı durumdasın. Ama benim taşıdığım duyguları taşıdığını söyleyemem. Kalbinde sevgime dair neyi sakladığını bilmiyorum.

Ne kadar zor sana anlatmak bana benzeyişini, sana benzeyişimi ...

Tıpkı şu an olduğu gibi, kendi odamdan seninle konuşarak kim bilir kaç gece sabahladığımı, ve kaç gece daha sabahlayacağımı nereden bileceksin?

Sensiz değilim ama seninle de değilim. Yani yalnız olup olmadığımı bile bilmiyorum. Sadece arıyorum. Seni bulmadan yaşamaya devam edemiyorum. Ne kadar gecikirsen başlangıçlarım sende kalır. Ne kadar gecikirsen o kadar da geleceğim senin geçmişinde erir. İçinde olmadığın her günüm hayatımın en kof geçmişini oluşturur. Yüreğimi özlemlere açtım... seni dayanılmaz özlüyorum, senin kim olduğunu hiç bilmeden!..

Tanıştığım her kişinin sen olabileceği ihtimaliyle, sözcüklerden oluşturduğum sıcacık bir güneşle en kırılgan yerlerinden sokulmaya çalışıyorum içlerine. Onların sen olmadığını anladığımda bakışlarımı kaçırıp susuyorum. İşte o an sen; dudağında aşığını arayan bir aşk şarkısının çıkmaz sokaklarını adımlarken benden habersiz, aşka karşı kayıtsız kalmakla suçluyorlar beni

Oysa sensiz muhabbetler bir yaradır, sancılanır yüreğim sana dair. Sen, sensiz olmanın ne demek olduğunu nereden bileceksin. Sensizliğin özlemiyle tutuşmadın ki, hiç sensiz kalmadın ki... Sana öyle hasretim ki denize ulaşmaya sabırsızlanan bir nehir gibiyim. Sevgili ey; gel, gel ki seninle denizime ulaşayım, hayatıma sahip olayım. Gel ay yüzlü dilber, kameri kıskandır. Aydınlat gecemi. Özleminden bir çöle dönüşmüşsem yeşert kumlarımı âb-ı vuslat'ınla, susuzluğumu gider. Gel dört mevsimim ol, ılımanlaştır içimdeki kara iklimi. Sana kavuşmanın sevinciyle hayatın bu kadar güzelleşeceğini, hayatı bu kadar sevebileceğimi hiç düşünmemiştim... Birden aklıma geldi. Dünyada senin kadar sevilen tek bir sevgili var mıdır?

Ben bu satırları yazarken gözlerinin güldüğünü görüyorum. Gülüşün öyle parlak ve sade ki, daha seni tanımadan bir tutam sevgi koparıyorum gönlünden.

Sevgiye acıkıyorum sevgili... Her geçen gün içimdeki şehrin kapıları biraz daha kapanıyor üstüme. Bunun için biraz da sana kızıyorum. Çünkü beni sana götüren yollarda koşacak gücüm kalmadı. Sadece senin yolunun üzerinde bekliyorum artık. Ve geçen herkesten sevgi dileniyorum. Seni onlarda görüyorum. Herkes sana benziyor. Biliyorum, o herkesten biri de sensin sevgili. Seninle ilgili her şeyi o kadar çok ciddiye alıyorum ki, alabildiğine...

Yıllardır seni görecek olmanın kalp çırpıntılarıyla sarılıyorum hayata. Seni sevmenin ihtimaliyle yaşıyorum. Kuşkun olmasın, senin emanetine; yani kendime çok iyi bakıyorum. Birbirimizi bulduğumuz ana kadar sen de emanetime iyi bak olur mu? O ânın en yakın an olması için gel, dayanamıyorum.

Gel sevgili, sen gelirsen, benden yasak meyve isteyen bir kadınım olur. Belki ben de cennetten kovulma yürekliliğini gösterirm.

Behçet YANİ

Dilek

Güzel gözlerini guruplara bırak
Bir yolculuk başlasın derinliğince
Yüreğimde demirle yelkenleri kapat
Denizler kıskansın sen güldüğünde
Işıklarla dolsun hep kalbinin içi
Kapatmasın bulutlar doğan güneşi
Bir sevda olsun efkarın beni düşündüğünde
Umutların gerçekleşsin kâbusların yalan
Sevdiklerin yaşasın kaybolmasın hâtıran
Dileğim odur ki yüreğimden arta kalan
Solsun bütün çiçekler sen küstüğünde

Not: Soluğunuz umut olsun Kaçak'çı dostlar.

Erdek Kapalı Cezaevi-Erdek Balıkesir-Ramazan Kaynar

Kitap, Kadın ve Balık Burcu

Aslan Özdemir Kaçak Yayın için benden bir öykü değil de, kitabın öyküsünü isteyince biraz şaşırdım, ama sonra bunun ilginç olabileceğini düşündüm. Ancak tek başına olmazdı. Aslan'ı arayıp, "İçinde kadın olmayan bir kitap öyküsü yazmam ben," dedim, "çünkü hiçbir öykü tek başına yaşanmaz, farkına varsak da varmasak da ona eşlik eden başka öyküler vardır." "Sen nasıl istiyorsan öyle yap," dedi Aslan ve beni hayat, kitap ve kadın üçgeniyle baş başa bıraktı.

Kasım ayında, dişçi koltuğunda otururken cep telefonum çalmıştı, (Günther Grass'ın Nobel ödülünü kazandığını dişçide öğrenmesiyle bunun arasında bir paralellik var mıdır acaba?) O sırada ağzımın uyuşmasını beklediğim için telefonu açabildim. Adnan Özer, "öykünü beğendim, başka böyle iyi öykülerin var mı bakalım..." dedi sevecen ve dalgalı bir üslubla. Kaçak Yayın'ın ikinci sayısında çıkan öykümden söz ediyordu. "Olmaz mı," dedim. "O zaman onlardan bir kitap yapalım," dedi. Ben değilsem bile, öyküler yıllardır bu anı bekliyordu. Bir aylık bir çabanın sonucunda öyküleri masanın üzerine yığdım. Aralık ayının sonlarıydı. 29 Aralık günü, adı Y. olan Balık Burcu bir genç kızla tanıştım. Y. tek başına bir mucize gibiydi. Bunu sonsuz hale getirebilirdik. Bir yayınevinin yılbaşı partisine gittik. Kendimi o kadar rahat hissettim ki, hayatımda ilk kez bu kadar dans ettim. Yeni yılla birlikte öykülere döndüm. Bazılarını yeniden ele almam, hatta yeniden yazmam gerekti. Tek sorun aralarından yapılacak seçme işlemiydi. Bu da bir tür 'Sophie'nin Seçimi' oldu benim için. 1984 ile 1997 yılları arasında, düzensiz aralıklarla yazılmış öykülerden 13 tanesini seçtim. Sayı tamamen rastlantı. Bunların kendi aralarında bir kitap bütünlüğü oluşturacağını düşündüm Ancak bir süre sonra bunun bana öyle geldiği anlaşıldı. Büyük bir tevazu göstererek öykülerin redaksiyonunu yapan Hakan Şenocak dört öykünün bu kitaba uymayacağını, hatta şimdiden uymadığını söyledi. Bunların redaksiyonunu yapmayı bile reddetti. Her halde tavrı inandırıcı olsun diye yapmıştır. Üç öykü konusunda doğrusu ben de pek emin değildim. Hakan Şenocak'tan da böyle bir şey (hadi teklif diyelim) gelince bu öyküyü çıkarmayı derhal kabul ettim. Ancak sorun bir öyküde tıkanıp kaldı. O da aslında bu kitabın hazırlanmasına karınca kararınca katkıda bulunmuş olan öyküydü. Yani Kaçak Yayın'da yayınlanmış olan "Bir Sokağın Yok Oluşu" adlı öykü. Onu kitaba koymazsam tuhaf, hatta öyküye haksızlık olacaktı. Kafam karışınca Y.'yi arayıp, "Hafta sonu bir şey yapalım," dedim. Pazar günü adalara gitmeye karar verdik. Ancak daha pazara çok vardı. Yayınevine gittim, Hakan, Adnan Özer'le oturuyordu. Başıma gelecekleri hemen anladım. Tek umudum Adnan Özer'di, ancak çok geç kalmıştım, Hakan dört öykünün çıkarılması konusunda onu da ikna etmişti. Ancak ben son öykü konusunda bir türlü ikna olamıyordum. Çünkü o öykünün 'bütünlüğü' neden bozduğunu anlamak istemiyordum. Y. Pazar sabahı mesaj attı. Havanın çok soğuk olduğunu ve kendisinin de hasta olduğunu söyleyerek adalar fikrinin bir süre daha hayal alemlerinde kalmasını istiyordu. Sorun değildi. O sıralarda kafamı kurcalayan bir başka sorun da kitabın adı meselesiydi. Öykü kitabına isim koymanın ne kadar zor olduğunu o zaman anladım. Çünkü aralarında bir bütünlük var gibi görünse de sonuçta birbirinden farklı öykülerdi. Onları bir arada tutacak bir isim bulmak gerekiyordu. Bunun için dosyayı baştan sona okudum. Sonunda kitabı en iyi anlatacak ismin "ÖTEKİ AŞK" olacağına karar verdim. Hakan Şenocak isme bayıldı. Y. pek net bir tepki vermedi. Adnan Özer ise, "Ne? Aşk mı? Yeter artık, piyasa adında aşk geçen kitaplarla dolu, bıktık yahu," demekle yetindi. Sonra oturup öykülerin isimlerini inceledi ve "Sayın Bayanın Aldığı İki Mektup" adlı öykünün adını çok beğendi ve kitabın adının bu olmasını istedi. Ben kesinlikle karşı çıktım. Birincisi, çok uzundu, ikincisi de, fazla klasik bir kokusu vardı. Bunun üzerine Adnan Özer, "Bak Nafer," dedi, "ben senin hem editörünüm, hem büyüğünüm, hem de 25 yıldır bu işi yapıyorum, bana güven." Biraz ikna olup kabul ettim. *Y. birkaç arkadaşla birlikte cumartesi bende toplanmayı planladı-*

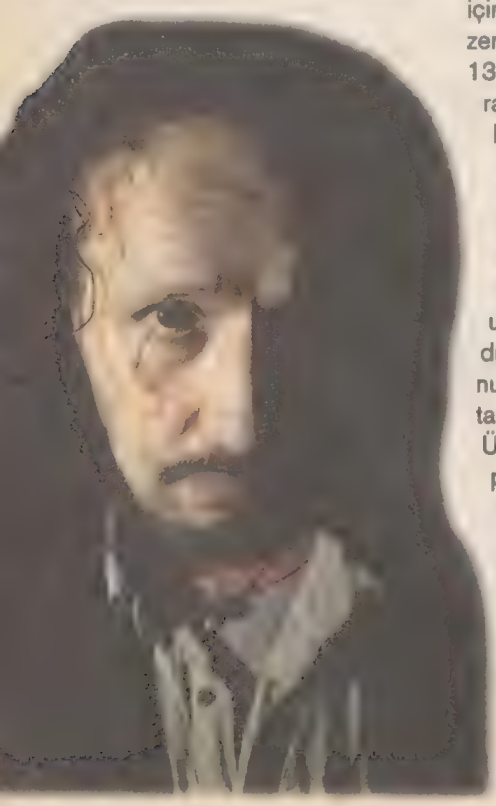

ğını söyledi. Kahvaltı, öğle yemeği, öyle uykusu, parkta yürüyüş, akşam yemeği ve sonra hâlâ enerjimiz varsa dans. Plan harikaydı. Dans hariç hepsini yaptık. Enerjimiz vardı aslında. O kadar keyifliydim ki, dans bunu sadece bozabilirdi. Kafamı kurcalayan tek şey kitabın adıydı. Herkesin fikri farklıydı. Ancak ÖTEKİ AŞK hâlâ ağırlığını koruyordu. Adnan Özer'e, kitabı ne zaman basmayı düşündüğünü sordum. "Mart ayının ilk haftası," dedi. Bir an içimde tuhaf bir duygu belirdi. Çünkü 8 yıl önce, yurt dışında yaşarken, ilk romanımın yayın sürecini takip eden arkadaşımın bana çektiği faksı hatırladım. "Kitap matbaada, birkaç gün sonra da elimizde... yani çocuk Balık Burcu olacak ..." Kendisi de Balık Burcuydu. Anlaşılan bu kitap da Balık Burcu olacaktı. Bu rastlantı içime bir sıkıntı vermişti nedense. *O gün Y. aradı ve geçen toplantının aynısını gelecek cuma ortak arkadaşımız Ç.'nin evinde tekrarlamayı planladıklarını söyledi.* Hafta içi kitabın redaksiyon ve tashih işlemleri bitti. Sıra kapağın yapılmasına geldi. Mithat Çınar bir takım taslaklar hazırladı. Çoğu mektupla ilgiliydi. Sonunda seçenekleri azaltıp birinde karar kıldık. Ancak bu sefer de kapak Adnan Özer'in içine sinmemişti. Fakat Mithat'ı ikna etmek neredeyse imkansızdı. Çünkü o sonuçtan memnundu, yeni arayışlara girmeye gerek yoktu. Bense kapaktan çok adını düşünüyordum. Bir de hafta sonunu. *Y. hafta içi arayıp cuma akşamı önemli işi çıktığı için, görüşmeyi cumartesiye ertelemeyi rica etti. Hiç sorun değil, dedim. Öteki aşk, Öteki Aşk, diye mırıldanarak yayınevine gittim.* Mithat Çınar, Adnan Özer ve ben yine kapak meselesini konuşmaya başladık. Adnan Özer bir ara dalmış olmalı ki, bana dönüp, "Kitabın adı ne olsun demiştik?" diye sordu. "Abi, sen bile öğrenemedin, bu kadar uzun bir kitap adı olmaz bu devirde," dedim. Mithat'ın da desteği ile Adnan Özer'i sonunda ikna ettik. O gece yatağa yatarken, Öteki Aşk, deyip huzurlu bir uyku çektim. *Ertesi gün Y. ile buluştuk. Sultanahmet'te çay içtik, sonra Beyoğlu'a geldik. Y., "beni ilginç bir kafeye götür," diye tutturdu. Fazla vaktimiz de yoktu, iki kilometre kadar koşarak, onu yeterince ilginç bir kafeye götürdüm. İlginç bir kafe isteyen bir kadına ona gerçekten ilginç gelecek bir kafe bulmak sahiden bir başarıdır. Ayrılırken Y. cumartesi toplanmamızın mümkün olmadığını, erteleyemeyeceği bir işinin olduğunu söyledi ve bu durumda olayı pazar günü yapmaya karar verdik. Ben cumartesi Ç.'de kalacaktım, o da ertesi günü gelecekti.*

İsim sorunu hallolduğuna göre tekrar kapak konusuna dönebilirdik. O gün Adnan Özer, biz Mithat Çınar'la kapak konusunu konuşurken yanımıza gelip, gece bir rüya gördüğünü söyledi. "Senin kitap kapağını gördüm," dedi. "İlk defa bir kitap kapağını rüyamda gördüm, bence onu yapalım." Geniş bir oda, tam ortasında bıçak saplı boş bir yatak ve yüzü görünmeyen genç bir adam pencereden dışarı bakıyor." Harika. Hem kitaba uyuyor, hem de rüyada görüldüğü için metafizik bir yanı var. Kim böyle bir alemin yardımını reddedebilir ki? Ben dahil bir takım genç adamların fotoğrafları incelendi, yataklar tarandı, hatta bıçağın nasıl olacağı bile düşünüldü. Ancak bütün bunları bir araya getirmek çok zahmetli bir işti. Zaten baştan beri bu işi uygulamanın zor olacağını söyleyen Mithat haklı çıktı. *Y. tekrar aradı. İki seçenek sunuyordu. Ya pazar kahvaltıya gelip bir süre sonra gidecek ya da işlerini bitirip öğleden sonra gelecek ve akşam geç vakte kadar kalacaktı. Sen işlerini bitir öyle gel, dedim ben de. Zaten kahvaltı dediğin nedir ki. İstanbul'da*

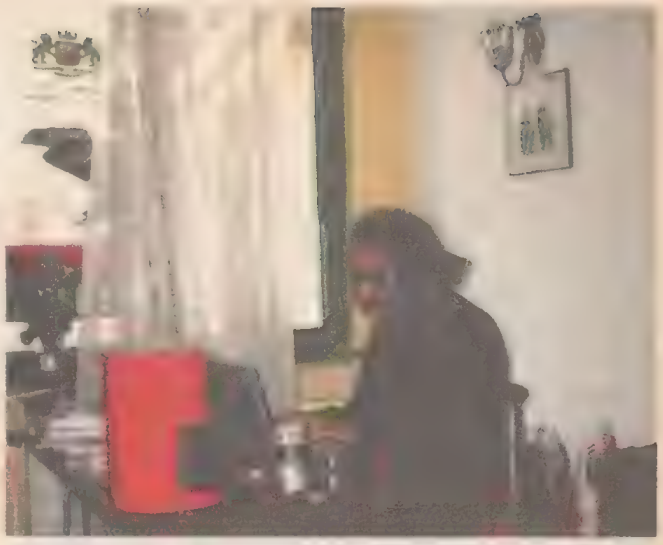

ilk kar felaketinin yaşandığı hafta sonuydu. İnsanlar sanki savaş çıkmış gibi endişeliydi. Y. söylediği gibi pazar günü saat dörde doğru geldi, ancak keyifsizdi. Biz de keyifsizdik. Dünkü işini hallettin mi, diye sordum. "Hayır evden çıkmak istemedim, bütün gün evde oturdum. Akşam da sinemaya gittim, Kill Bill'e, hani sen söylemiştin ya..." Ortam giderek sessizleşiyordu. Karlar erimeye başlamıştı, Y. annesiyle kavga ettiği için fazla kalamayacağını söyleyip saat altıya doğru kalktı. Ben hala Kill Bill'i düşünüyordum, çünkü ona beraber gitmek istediğim için bu filmden söz etmiştim. Ama yapacak bir şey yoktu. Bu durumda ben de eve dönsem iyi olur, diye dedim. Zaten geceyi orada geçirmiştim. Y., akşam biz onu beklerken sinemaya gitmişti. Sokak öyküsünün kitaba girip girmeyeceği hâlâ belli değildi. Y. ile Kadıköy'de bir süre yürüdük, yürüdükçe kızgınlığımın geçtiğini hissettim ve belki bu tamamen geçer, diye onu evine kadar bıraktım. Gelecek hafta sonu Paris'e gidecekti, bayram tatili için. Paris'e gitmeden önce mutlaka görüşelim, dedim. Cuma günü görüşürüz, dedi.

Yatağa saplanan bıçak fikri uygulanamasa da yatak fikri kafamıza yerleşmişti. Mithat Çınar yine dehasını gösterip içinde yatağın ve mektubun bulunduğu nefis bir kapak yaptı. Yayınevine gelen, giden, oralarda dolaşan herkesin ve de Y.'nin tek kelimeyle harika bulduğu bir kapak olmuştu. Söylenebilecek hiçbir şey yoktu. O kadar keyifliydim ki, sokak öyküsünü bir çırpıda kitaptan çıkardım. Böylece hepimiz rahatladık. *Cuma günü Y.' yi arayıp görüşme planımızı hatırlattım. Kendini iyi hissetmediğini eve gidip dinlenmek istediğini söyledi. Sonra Paris'e gitti. Bir hafta sonra döndü. Ç.nin doğum günü için yine onun evinde toplanmaya karar verdik, o gün Ç. arayıp Y.nin acilen Van'a gitmek zorunda kaldığını söyledi. Bu arada bir hafta daha geçmişti. Van'da bir hafta kaldı. Van dönüşü beni aradı. "Haftalar geçti, saçlarımız uzadı, seni bir önce görmek istiyorum," dedim. "Cuma öğleden sonra görüşelim," dedi.* Kitabın adı, kapağı ve içeriği kesinleştikten sonra sıra arka kapağa konacak fotoğrafa geldi. Format gereği bundan kaçınmanın olanağı yoktu. Bir takım fotoğraflar çekildi. Adnan Özer, Mithat Çınar ve ben, fotoğrafları inceleyip sonunda birini seçtik. Biraz sert bir fotoğraftı, ancak benim yumuşak bir fotoğrafımı çekmek de pek kolay değildi. Bu yüzden o fotoğrafta karar kıldık. *Perşembe akşamı Y. mesaj atıp Cuma 5'de iş görüşmesine çağırdıklarını, bu nedenle görüşmeyi ertelemeyi talep ettiğini bildirdi. Ben de talebini kabul ettiğimi, iş görüşmesinin istediği şekilde sonuçlanmasını dilediğimi bildirdim. Bir hafta ses çıkmadı. Bir hafta sonra arayıp, "Ben Sultanahmet'teyim, buralardaysan bir çay içelim, ha bu arada, işe alındım," dedi. Bense Sultanahmet'te değildim...*

O günlerde Y.'nin doğum günü yaklaşıyordu. Ç.'yi arayıp Y.'nin doğum günü için bir şeyler yapalım, dedim. Bende küçük parti yapmaya karar verdik. Y.'yi arayıp doğum günü ya da sonrasında, onun için küçük bir parti yapacağımızı, hangi günün kendisine uygun olduğunu sordum. Pazartesi, dedi. Yaklaşık bir hafta vardı. Arka kapağa konacak resim konusu halledilmiş gibi görünse de herkeste bir huzursuzluk vardı. Nitekim yayınevine gittiğimde fotoğrafın değiştirilmiş olduğunu gördüm. Ancak fotoğraf beni hayal kırıklığına uğrattı. Bana değil de başka birine ait gibi duruyordu. Kesin bir dille karşı çıktım. Mithat Çınar, "O zaman yeni fotoğraflar çekilsin," dedi, "üstelik de gün ışığında olsun." Durumu Adnan Özer'e anlatıp fotoğrafçıyı çağırmasını istedik. Tamam, dedi. Artık herkes kesin bir dille konuşuyordu. *Perşembe günü Y. arayıp partiyi pazartesi değil de cuma ya da cumartesi yapmak istediğini söyledi. Çünkü ertesi günü işgünü olursa insanlar fazla kalamazlar ve de huzursuz olurlardı. Tamam, dedim. Ancak cuma mı cumartesi mi olacağı duruma göre belli olacaktı, belli olur olmaz da beni haberdar edecekti. Cuma akşamüstü mail atıp doğum gününün cumartesi yapılacağını bildirdi. Sabah erkenden kalkıp evi temizledim. Beyoğlu'na gidip uzun aramalar sonucu ona güzel bir hediye, kendime de yeni bir pantolon aldım. Eve dönüp yemekler hazırladım. Saat 4 sularında Y. aradı ve kendini kötü hissettiğini, söyledi. Partiyi birkaç gün erteleyebilir miyiz? diye sordu, söz veriyordu, fazlasıyla telafi edecekti. Bense söyleyecek hiçbir şey bulamıyordum. Hat kesildi. Sonra tekrar arayıp aynı soruyu sordu. Ben, "Ama hazırlıklar... randevular...ertelemeler..." türünden bir şeyler söylerken, "Tamam, geliyorum," dedi. "Boş ver, bu şekilde tadı olmaz artık," dedim, ama o kararlıydı. Saat 8'de Ç. ile birlikte geldiler. Yemek ve pasta harikaydı. Y. ona aldığım hediyeyi çok beğendi. Beklemediğim kadar eğleniyorduk. Ancak saat 11'e doğru gitmek istedi. İşte o zaman içimde engel olamadığım patlama oldu. "Pazartesiden Cumartesiye almamızın nedeni gecenin uzun olması için değil miydi? Ertesi günü işgünü olsa da saat 11'e kadar kalabilirdin!" ile başlayan uzun bir kavga oldu. Son derece sert ve son derece öfkeli bir sesle konuşuyordum, ama engel olamıyordum. Söylediklerimin içeriği değilse bile biçimi bana da yanlış geliyordu. Ertesi sabah büyük bir üzüntüyle uyandım. Arayıp özür dilemekten başka yapacak bir şey yoktu. Çünkü kabalığın haklı bir gerekçesi yoktur. Böyle bir durumda insan sonsuza kadar özür dileyebilir.*

Sonunda arka kapak fotoğrafı da halloldu. Sonuçtan, ben dahil herkes son derece memnundu. Bu arada Mart'ın 15'i olmuştu. Kitabın Balık Burcu olması artık mümkün değildi. Yalnız hâlâ açıklığa kavuşmayan bir nokta kaldı: Acaba Adnan Özer gerçekten de öyle bir rüya görmüş müydü? Yoksa Mithat Çınar'ı başka bir kapak yapmaya ikna etmek için zekice bir plan mı uygulamıştı? Adnan Özer bu konuda çelişkili yanıtlar veriyor. Sanırım gerçeği yıllar sonra anılarını yazdığında açıklayacaktır..

Kitaba hizmet edenler

Kültür yayıncılığımız sektörleşirken yeni hizmet ve uzmanlık alanları ortaya çıkıyor

Doğan Kitapçılık Medya Planlama Sorumlusu Pelin İleri'ye kitap tanıtımı ve reklam işlerinin nasıl gittiğini sorduk...

"Ben kitabı ne bir mal, ne de bir hizmet olarak görüyorum."

Pelin Hanım kaç yıldır bu dalda çalışıyorsunuz?

Altı yıldır yapıyorum bu işi.

Kitap tanıtım ve reklamını diğer sektörlerden ayıran özellikler nelerdir?

Ben kitabı ne bir mal ne de bir hizmet olarak görüyorum. Kitabın tamamen farklı, çok daha fazla saygı ve özeni hak eden bir ürün olduğunu düşünüyorum. Ayrıca, her kitap ve yazar için farklı tanıtım ve reklam stratejisinin oluşturulmasının doğru olduğuna inanıyorum. Her kitabın reklam ve tanıtım mecralarının farklı olduğunu, ilan verilecek yayın organlarının her kitaba göre değiştiğini düşünüyorum.

Yaptığınız işin zorlukları ve keyifli yanlarını neler?

Öncelikle yaptığım işi severek ve keyif alarak yapıyorum. Her yeni kitap ve yazar, yeni bir işi benim için. Yapılan iş her yeni kitapta tekrar ediliyor gibi görünse de her kitap yeni bir keyif ve heyecan veriyor.

Siz daha çok ne tür kitaplar okuyorsunuz?

Türk edebiyatı ve dünya edebiyatını elimden geldiği ölçüde takip ediyorum. Polisiye kitap okumak ise benim için ayrı bir keyif.

Şu anda yayınevi olarak gündemde olan projelerinizden bahseder misiniz?

İstanbul'da pek çok etkinlik gerçekleştiriyoruz.. Son iki yıldır Anadolu'dan belediyeler, üniversiteler, ticaret odalarından da ısrarlı davetler alıyoruz. Ve her ay başka bir ildeyiz. Şubatta Edirne'deydik. Mart'ta Bursa'da. Bu ay İzmir TÜYAP Kitap fuarındayız. Mayıs'ta Selanik ve Mersin'de. Diğer iller de sırada.

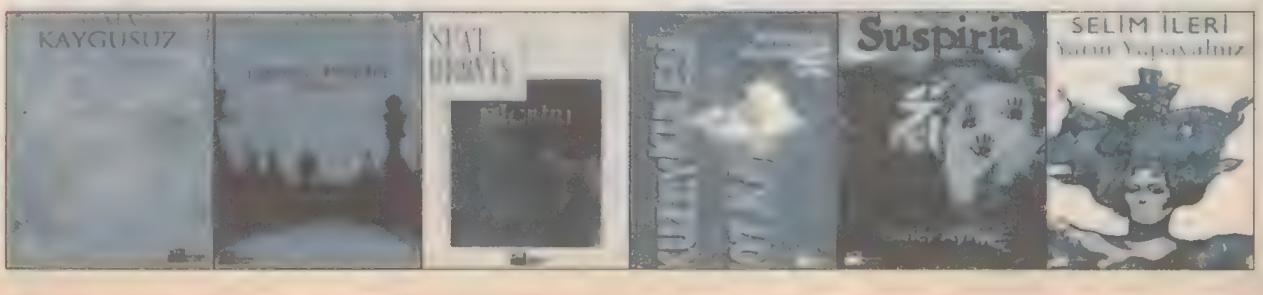

Bülent Karakaş

Karneleri alırken

Seminer notları

* Küçük bir kutucukla başladı her şey, derginin sayfalarına yansıyan; aynı 'çocukluk düşü'nde kulaç atanlara bir çağrıydı 'yazarlık seminerleri'. Yüzlerce el uzandı 'düş'üne, aralarından en güzel, en ihtiraslı 'düş'ler seçildi, düştü Kaçak'ın yollarına... Malatya'dan, Van'dan, İzmit'ten...

* Soğuk bir cumartesi günü başladı dersler, **Leman** binasının son katında, dershaneye dönüştürülen ve kaloriferleri yanmayan bir odada. Hafta sonu faaliyetlerine alışık değildi **Leman** binası, sonradan alıştı. Atatürk portresi, dünya haritası, yoklama çizelgesi, kara tahta...'Çocukluk düşü' derken, bir anda okul günlerine gittik, sıraları doldurduk koca koca yetişkinler. Ah, bir liseli arkadaş vardı aramızda, on altısında henüz, ama yaş ortalaması yirminin üzerinde. Adnan Özer ise 'bırakın' dedi her şeyi, 'unutun',

'bir çocuğun gözüyle bakın, bir çocuk gibi şaşırın her şeye'. Köstekli saatini çıkardı sonra cebinden, sınıfa doğru sallayarak uyuttuğu yazar adaylarını 'çocukluklarına döndürdü'.

* **LeMan Kafe** çalışanları ilk başlarda ellerini ovuşturarak baktılarsa da kalabalık yazar adayı grubuna, sonraki haftalar tek sordukları 'ne zaman bitecek kardeşim bu seminerler' oldu. Seminer çıkışı söyleşmek için grupça birleştirilen ağır masaları düzeltmekten gına gelmişti, bir rivayete göre.

* Her hafta değişse de hoca kadrosu, **Adnan Özer** ve **Aslan Özdemir** ev sahibi olarak tam kadroydu **Leman**'da. Aslan Özdemir'in her daim geç ve uykulu gözlerle gelmesi merak konusu oldu, zira saat 14'de başlıyordu ders. Adnan hocaysa her daim hazırdı akşam saatlerine sarkan söyleşilere. Sonradan anlaşıldı ki Aslan Özdemir oğluna bile vakit bulamamaktadır dergi faaliyetlerinden.

* **Bedirhan Toprak**, Kanat Alıştıranlar'daki acımasız(!) eleştirilerini göz önüne alarak Adnan Hoca ve A. Özdemir'in korumasında geliyor seminere. Dersin ilk kısmında (elbette ki teneffüs de var) herkesin adını, yaşını, öğrenim durumunu, adresini, baba adını, adli sicil kaydını, sağlık durumunu, medeni halini öğreniyor (bu bilgileri ne yapacağını hâlâ öğrenemedik!). Hayran olunan yazarları soruyor, **Dostoyevski**'den **Buket Uzuner**'e uzanan geniş bir yelpazede cevaplar geliyor. (Bir tek Kerem Şenel'den yanıt gelmiyor, o da, dergiye olayın tam aksini yazarak intikamını alıyor.)

* **Atilla Birkiye**, tüm akademik ciddiyetiyle geç kalanlara, 'köşede tek ayak üzerinde dikilme' cezası uyguluyor.

* **Oktay Taftalı**'yı bir ders kesmiyor, Pazar gününe sarkıyor, 'düş'üne sıkıca sarılanlar, Pazar mazar dinlemeden yerlerini alıyorlar derslikte. Yalnız bunda, **O. Taftalı**'nın yıllarca boksörlük yapmış olması ve 'Bakın, boşuna gelmem umarım Pazar günü' deyişi ne kadar etkili, tartışılır.

* Seminere katılan her 10 kişiden 8'i kadife pantolon giyiyor (iki cins de dahil bu rakama). Gene her 10 kişiden 6'sı omuz çantası (gene her iki cinsde dahil), 2'si sırt çantası, bir kişide el çantası taşıyor. %51'i ajanda kullanırken, %36 sı harita metot kullanıyor not almak için (ki bu Adnan hocanın ilk şartı). Bir kişi de saman kağıdı kullanıyor -ki tahmin edersiniz artık kim-. Yalnızca üç kişide kırmızı atkı olmasıysa şaşkınlık yaratıyor (aksesuarlar yazarlığın şanındandır). Her on kişiden istisnasız dokuzunun sigara içmesiyse Fatma Karataş'ı ve **LeMan Kafe** çalışanlarını çileden çıkartıyor.

* Seminerin ilk günü kamerayla çekim yapan ve katılanları fotoğraflayan yaşlıca şahsın polis kameramanı olduğu ortaya çıkıyor. **Kaçak Yayın**'ı kaçak zanneden bir üst düzey emniyet yetkilisinin kaçak seminer olduğu zannıyla o kameramanı gönderdiği anlaşılınca, olay tatlıya bağlanıyor.

* Yazar adayı olunur da lobileşme olmaz mı? Son duyumlara göre, kurulan lobinin ilk kararı, kitap dosyalarını basmayan editörleri kaza süsü verilmiş cinayetlerle ortadan kaldırmakmış, buna da yakın çevreden ve yakın zamanda başlayacaklarmış!!!

* Okullar tatil olur da iki gram kar yağınca, seminerler tatil olmaz mı? İki hafta da kafadan tatil yaptık, 'kış masalı' anlattık kestane patlatırken sobada, şarap içtik Boğaz'a karşı koynumuzda yaren... En çok da üniversitelerin ara tatili dolayısıyla memleketlerine gidenler sevindi, 'ah ne ettik, dersi kaçırdık' dediler, ahları tuttu.

* **Björn Kern** geldi Almanyalardan, '**nerde bir sıfat görürsen öldüreceksin**' dedi. Evvelki yüzyıl başında İtalya'nın 'gelecekçi' yazarı olan **Marinetti** de aynı söylemle çıkmıştı yola (O biraz daha ileri gidip noktalama işaretlerinin, söz diziminin öldürülmesi gibi radikal girişimlerde bulunmuş, kalan yaşamını da Mussolini taraftarlığında, Yahudilerin ve Nazi olmayanların öldürülmesine adamış!)

* Derslik olur, teneffüs olur, kar tatili olur da ödev olmaz mı? Adnan Özer'in, 'öbekleme' çalışması ve 'bir resmin çağrışımlarının kaleme alınması'; Salih Bolat'ın "ben bu işin kitabını yazdım kardeşim" tonlamasında (hakikaten de yazmış yani, Bkz: **Öykü Yazma Teknikleri**, S. Bolat) 'olay öyküsü' yazılması istemleri hâlâ kulaklarda yankılanmaktadır.

Bu yankılanmanın ne zaman kaleme dökülecegi ise faili meçhul bir seminer hâtırası olarak belleklerde kalacaktır.

* Seminerin bitmesini istemeyen bir grubun karne zamanı yaklaşırken birtakım hazırlıklara giriştiği öğrenilmiştir. Aldığımız duyumlara göre **LeMan** binasının çatı katında her ihtimale karşı kızgın yağ kazanları kaynatılmaktadır.

Fatma KARATAŞ

BİR FISILTI

Bir fısıltı seni bana anlatan
Yokluğunda yanımda olan
Sensiz günlerin tek dostu
Bir fısıltı...
Yaşanılmamış hayaller
Yaşanılmış günler
Bir-iki kaçamak bakış
Ve gülüşmeler...
Bir fısıltı seni bana anlatan
Rüzgarla uzaklardan gelen
Ve tüm tenimi okşayan
Bir fısıltı...
Yaşanılmamış hayalleri
yaşanmış kılan
Titremelerim
Zevklerim
Ilık bir yaz akşamında
Seslenmen bana bir
fısıltıyla...
Ve tüm sevgi sözlerini
Kaçırdığın gözlerinle
Alelacele dudaklarından
Dökülen sözlerle yolladığın
Bir fısıltı...
Bir fısıltı
Bedenimi kaplayan
Beni sarmalayan
İçine hapseden
Bir fısıltı...

Ayşe Tamer

YUMURTA

- Anne? Yumurtanızı yemeyi unuttunuz.

Tanımadığım bir ses tonu bu. İrkildim. Ama, madem bu sözcükler benim ağzımdan çıkıverdi; sahiplenmek hatta benimsemek zorundayım cümlemi.

Düşünceliliğimden kaynaklanan bir uyarı değildi. "Bir an boş bulunup ağzımdan kaçtı" bahanesine sığınabilmeyi diledim, reddedildi.

Oysa; kahvaltı düzenine özen göstermiş, çay bardağını doğru zamanlamalarla doldurmuş, ekmekleri tam kıvamında kızartmıştım. İlkbahar sabahının tazeliği; evlendiğim adamın "Kötü bir kadın değildir annem, ama dili sopalıdır biraz, aldırmayacaksın" ricasını anımsamama yardımcı olmuştu.

Sonra, "Savaşlar çoğunlukla basit sebeplerden kaybedilir" sözü doğrulandı:

Kahvaltıda yumurtasını soydu öncelikle. Sarısını parçalamadan ayırdı, beyazını kabukların yanına iteledi. Yarım ekmeği, peynir ve zeytin eşliğinde süratle atıştırdı. İki kaşık balı, çayının son yudumu izledi. Paketinden çıkardığı sigarasını, çakmağının yanına koyarak arkasına yaslandı.

İşte tam o anda, yumurta sarısının akıbetine duyduğum basit merakıma yenildim. Artık, kendi akıbetimle de ilgilenmek zorunda kalacaktım. Sessizliği bozan bendim ne de olsa.

Gözbebeklerini uzun bir süre buluşturdu benimkilerle. Aradığı şeyi bulduğunda; ojeli parmaklarıyla uzandı, tuz ekmeden bir lokmada yuttu.

- Çocukluğumdan beri en sona saklarım. Tadı ağzımda kalsın diye.

Sigarasından ilk nefesi üfleyerek sürdürdü konuşmasını:

- Demek babandan hiç para kalmadı sana.

Yediği yumurtanın sarısı boğazıma takıldı. Keşke, en azından biraz tuz ekmiş olsaydı.

Birşeyler söylemek istedim, sesimi duyamadım.

Babamın; şefkatle saçlarını okşadığı küçük kız çocuğunun hayali geldi gözümün önüne. Babamla birlikte ben de okşamak istedim saçlarını. Yapamadım, saçları açık sarıya boyanmıştı.

7 Aralık 2003

CHP Gaziosmanpaşa Belediye Başkan Adayı
Sabri Öztürk:

GAZİOSMANPAŞA'NIN DA BİR EDEBİYAT ÖDÜLÜ OLACAK

> Gaziosmanpaşa'nın geneline baktığımızda sosyal yapısından çok insanların geçim derdinde, iş bulma derdinde oldugunu görüyoruz. Bunların olduğu bir yerde insanların okuması, sizde hak verirsiniz ki biraz zor.Gaziosmanpaşa'da 84-89 yılları arasında başkanlık yaptım ve bu dönemde bir tiyatro, bir kütüphane açıldı.89 da yeni seçim oldugunda kaybettiğimiz için pek geliştiremedik. Şu anki durum belli ama, bir ilk açısından bakarsak kültür sanat adına Gaziosmanpaşa'da ilk adım benim dönemimde oldu. Seçimlerden ilk parti olarak çıkarsak kültür-sanat merkezlerini mahallelerde kurarak ilçe geneline yaymayı düşünüyoruz çünkü İstanbul'un en kalabalık ilçesi ve çoğu mahallesi bi şehir kadar neredeyse, bunun dışında yöresel el sanatlarını geliştirerek kişilere de iş olanağı sunmayı düşünüyoruz. Bunların en başında -ilçemizde okuma-yazma bilmeyenler de var- ilk olarak okur-yazar oranının yükseltilmesini sağlamak var. Bunun dışında da Gaziosmanpaşa'da sanatçılar, öğrenciler ve kültür-sanat adına bir şeyler yapmaya çalışan insanlar var. Tabii bu insanlar ilçelerinde kendilerini ifade edemiyorlar, bu sorunu da halledeceğimizi düşünüyorum. En büyük nüfuslar ilçe olmamıza rağmen sadece bir kitapçı dükkanımız, ve şu anda kreşe çevrilen bir kütüphanemiz var. Bunlar çözülecek. Bir de bunlardan sonra, daha önce kullanılmayan, açık hava konser alanları oluşturacağız. Edebiyat adına ise; öykü, roman ya da şiir ödülü koymayı düşünüyoruz. Tabii bunları yaparken, samimi olalım ki hayırsever vatandaşlarımıza ihtiyacımız var. Hem onların isimlerinin kültür merkezlerinde sonsuza dek yaşatılması, hem de G.O.P. için güzel bir gelecek hazırlamak adına çok olumlu olacağına inanıyorum.

Görüşme: Utku Varlı

CHP Pendik belediye başkan adayı Mehmet S. Usta:

"Kitap Pendik'e çok uzak"

İstanbul'un Anadolu Yakası'nda, Kadıköy'den sonra adı en başta anılan Pendik bugünlerde oldukça hareketli günler yaşıyor. Gerek havaalanına, gerekse Formula 1 pisti projesine bağlı olarak yapılan planlar Pendik'i heyecanlandırıyor. CHP Pendik Belediye Başkan Adayı Mehmet Salih Usta, seçimler yaklaşırken bu ilçeye yönelik sorularımızı yanıtladı:

Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

1962 yılında Çayeli'inde doğdum. 1971'de Pendik'e yerleştim. Genç yaşta ticarete atıldım. İnşaat ve Eğitim alanında birçok şirket kurdum. Bunun yanında birçok sivil toplum örgütü, dernek ve yardım vakıflarının kurucu üyesiyim. Evli ve 3 çocuk babasıyım.

Pendik'i ne kadar tanıyorsunuz?

Ben Pendik'i, Pendik de beni oldukça iyi tanıyor. Kısaca ben kendimi Pendik sevdalısı olarak adlandırabilirim.

Sizi belediye başkan adayı olmaya yönelten nedenleri sıralayabilir misiniz?

Seçim bildirgemizde ana başlıklar halinde belirttiğimiz konuların Pendik için hayati bir önem taşıdığını düşünüyorum. Bunların geciktirilmeden, bir an önce Pendik'le buluşturulması gerekli. Bu projeleri gerçekleştiren insan olmak istiyorum.

Peki nedir bu projeler? Bu konuları biraz daha açar mısınız?

Genel olarak ülkemizde eğitim, istihdam, sosyal güvenlik, çevre duyarlılığı, kentsel planlama, sağlık, sosyal hayat, demokratik katılım konularında sorunlar olduğunu bilmekteyiz. Ayrıca günümüz gençliği kendi beklentilerine karşılık bulamamıştır. Ve biz de sorunları, problemleri, Pendik ölçeğinde çözmeyi hedefliyoruz.

Pendik yerelinde ve ülke genelindeki sorunlara değindiniz. Size göre kültür, sanat ve eğitimin önceliği nedir?

İsterseniz bu sorunuzu bildirgemizdeki projelerimizden örnekler vererek açıklayayım; öncelikle belediyemiz tarafından arsa temini yapılarak mahallelerimizin ilköğretim ve lise ihtiyaçları karşılanacak. Biri merkezde olmak üzere büyük bir kütüphane yapılacaktır. Önemli projelerimizden biri de ilköğretimden üniversiteye kadar tüm eğitimlerin verildiği bir kampüsü, Pendik'imize kazandırmaktır. Yoksul ve başarılı öğrencilerimize kuracağımız bir vakıf aracılığıyla burs imkanı sağlanacaktır. Çocuklarımızın gelişim ve eğitimleri için her mahallede çocuk kulüpleri kurulacak; onların aynı çağdaş kimliği kazanmaları sağlanacaktır. Ayrıca bu çocuklarımızın velilerine, ücretsiz telefon hatları sayesinde uzman kişiler aracılığıyla psikolojik ve pedagojik rehberlik hizmetleri sağlanacaktır.

300.000'i aşan nüfusuyla Pendik'te, 300 kişiyi bir araya toplayabilecek bir kültür-sanat merkezimiz yok. Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Acı bir gerçeğe değindiniz. Ne yazık ki gençlerimizin çoğu, zamanlarının büyük bir bölümünü kahvehanelerde geçirmektedir. Onları daha olumlu mekanlara çekmenin yollarından biri de çok işlevli kültür-sanat kompleksi yaratmaktadır. Pendik'te hala hizmet vermekte olup ama çok yetersiz fiziki imkanlara sahip olan **Atatürk Kültür Merkezi**'nin yerine çok işlevli bir kültür-sanat merkezi yapmayı planlamaktayız.

Bundan birkaç dönem önce CHP'nin kültür sanat danışmanlığını Ataol Behramoğlu'nun yaptığını biliyoruz. Siz, bu alandaki danışmanlarınızı belirlediniz mi?

Bu alanda donanımlı, yetkin, kişilerle çalışacağımız kesindir. Ancak bu ismi şimdi açıklamak istemiyorum.

İstanbul, Türkiye'nin ve hatta dünyanın önemli kültür-sanat merkezlerinden birisi konumunda olan bir kent. Pendik bu bağlamda İstanbul'un ne kadar içinde, ne kadar yakınındadır?

Bu soruya cevabım kısa ve net olacaktır. Türkiye kültür ve sanat bağlamında çağdaş dünyanın neresindeyse Pendik de İstanbul'un orasındadır. Anlayacağınız, "kitap" Pendik'e çok uzak.

Yerel halkın katılımcılığıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

Bizler; dernekleri, meslek örgütlerini, vakıfları, çoğulcu demokrasinin ve sivil toplum yapılanmasının vazgeçilmez kurumları olarak görmekteyiz. İşlevini yerine getirebilmesi için birlikteliklerin, dayanışmaların aracı olan bu kurumların, örgütlenebilmeleri ve gelişebilmeleri için her türlü destek sağlanacaktır. Belediye bünyesinde kurulacak olan dernekler masası, derneklerimizin belediyemiz ile daha kolay diyaloğa geçmesini sağlayacak, ve böylelikle daha rahat hizmet almaları sağlanacaktır.

Yerel demokrasinin ilçemizde yerleşmesi adına halkımızı ilgilendiren hayati konularda referandum yapılarak, çözümleri halkımızla birlikte arayacağız.

Röportaj: Kemal KAPLAN

Sadece ahlakın tekniği yoktur

KANAT ALIŞTIRANLAR

İletişim

*Sevgili **Ferat Karagöz**, (Diyarbakır) saygı bizden. Biz de sizinle birlikte üzüldük ve utandık.

***Elif Karal** kardeş, ayrılığın ardından öfke duymanı anlıyoruz ama anlık öfkeyle şiir yazılmaz.

***Alp Kıran** (Beşiktaş) Hadi Alp, düzeyi yükselt. Hem ödül hem de ceza olarak Celine'in Gecenin Ucuna Yolculuk'unu oku.

***Erdinç Oğuzkent** (İzmir) Toparla, dağılıyorsun Erdinç kardeş, Sane Nietzsche'nin bir sözü ilaçtır: "Dokunabilir, hissedilebilir süreçler halinde yazmak."

***N. Hakan Alev** (Çapa, İst.) Yazı dilindeki kıvraklığına güvenip, sağa, sola saldırır gibi yazma. Sende yetenek var. Şimdi, en iyisi, madem şiirsel yazdın, **Baudelaire** oku, "Paris Sıkıntısı" adlı kitabını. Belki şiirsellikten soğursun.

***Erinç Özgür** (Ortaköy, İst.) Düşüncelerin gençlik hakkında umutlu olmamızı sağlıyor. Yazmaktaki yeteneğini anlamamız için daha çok ürün göndermelisin.

***Batuhan Akgün** (Ordu) İlk defa karaladığım 'bişeyi' bize gönderiyorsun. Bu ilki bizimle paylaştığın için sağol ama, daha çok karala, karala, karala...

***Mahmut Celaloğlu** (Sivas) Sevgiliyle sohbet yok. Ayrıca 'biz'li duygusallıkları da geç. Şiire inanıyorsun, güzel. **Paul Celan** okur musun...

***Nihat Öztaş** (Antalya) Tasvirleri ard arda sıralama. Hissettiklerini, biraz abartarak da olsa, anlatabiliyorsun. Ama yazı makinesi kullan; bilgisayar. O zaman yazdıklarına biraz daha yabancılaşırsın, bu kadar ağlamaklı olmaz...

***Yasemin Seven** (Batman) Yasemin hanım, önce okunaklı yazın, çırpıştırma mektup gibi öykü olur mu? Tasarım var sizde. Sabır, titizlik, kültür, bu üçlüye dikkat.

***Murat Obay** (İzmir) Murat kardeş, öykülerde olay geçer, geçebilir, bu doğru, ama şu oldu, bu oldu diye olmaz bu iş. Önce okuyanı büyüleyecek bir anlatım dili bulacaksın. Gizli bir müziği de olacak onun...

***Ezgi Sönmez** (Ankara) Ezgicik (kendine lise bebesi dediğin için 'cik'eki alıyorsun), cesaretin için tebrikler. Yazmak, göndermek, eleştiriye açık olmak, işte uygarca bir davranış.

***Ayşegül Gelmiş** (Aydın) Ayşegül hanım, daktilo ya da bilgisayar kullanarak biraz da düşünerek yazın. Daha uzun cümleler kurun.

TUĞBAY BURÇİN GÜMÜŞ

MEVSİM

Öğreniyor insan yalnızlığı
Kılavuzu olmadan.
Ne kadarı kalıyor kazandıklarının
Ya da kelebek mevsimine düşüyorsun kanatsız
Öylesine çıplak öylesine yalnız.
Uzun cümlelerin kenarındasın şimdi
Kısalara vakit yok.
Geç kalmış zamanlar alıyorsun
Sonbahara ait
Sararmış yapraklar arasında
kuru kırk bir dalsın artık.
Hayallerin bir başka mevsimin esiri.
Bolca hüzün getirmişsin yanında.
Kamyon gıcırtısında giden bir
Çocukluğa üzülüyorsun
Beraberinde eski bir sevgili kokusuna belki.
Hava aldıkça paslanıyor özlemlerin
Ve başka geceye ertelenir sevişmelerin.
Ne zaman bir şiir okusam
Hüzünlü, biraz da paslı.
Aklıma takılıyor mevsimlerin
Sonra yağmur başlıyor
Yabancı bir dilin coğrafyasına.
Konuşmalarımız ıslanıyor
Susuşlarımızda...

SU DERİN

DEDİKODU

Sırvermez bir ağaç
Tanırım
Nehrin kıyısında
Ki gölgesinde sevişenlerin
İsmini fısıldar
Gelip geçenin kulağına...

16.02.2004

Not: Su derin adı takma ada benziyor. Günahını almayalım ama, takma ise, ne gerek var. Bir de böyle adlarla tanınmış şairlerin şiirlerini göndermek gibi kötü bir şaka vardır...

Bize Ürün Gönderenler

Mehmet Şimşek- Diyarbakır
Sayfi Yakupoğlu- Beşiktaş
Elif Kural- Zeytinburnu
Murat Seçkin- Ahlat, Bitlis
Ayşegül Menteş- Bakırköy
Erhan Güneş- Alanya
Yılmaz Doğan- Bursa
Kamil Toprak- Siirt
Tarkan Özcan- Sarıkamış

Paul Auster'dan yazının gizli güçleri üzerine:

Kehanet Gecesi

Paul Auster, Can Yayınları'ndan çıkan son romanı ***Kehanet Gecesi***'nde, çağdaş yazının temel formu haline gelen gerçek ve kurgunun manipülasyonunu tüm inceliklerıyle kullanıyor. Anlatı formuyla çeşitli deneylere girişmiş ve onu yaratıcılığın sınırlarına taşımış olan yazarları biliriz. Ancak Paul Auster edebi formun kendisini bir karabasana, yazarın karabasanına dönüştüren ve bundan müthiş bir gerilim yaratan nadir romancılardan. Roman içinde roman, olacakları önceden haber veren kurgular, iç içe geçen gerçek ve kurgu, şans ve tesadüfün oynadığı oyunlar, yazılarını karısının düşlerinde bulan, çevresinde dönen dolaplardan habersiz kendi kurgusuna dalan, hatta öyle ki, kurgusunun içine girip bir süre yok olan yazar. Bütün bunların sonunda da çöpe giden bir roman taslağı. Yazarın ya da yazının yenilgisi, hatta sonu. Auster'in içerik bakımından oldukça basit, ancak form ve teknik bakımından son derece karmaşık *Kehanet Gecesi*, sanki yazarın temel aracıyla, yani formla giriştiği bir mücadeledir. İlk bakışta sadece gerçek ve kurgunun içiçeliğini yansıtır gibi görünen *Kehanet Gecesi*, aslında dedektif romanlarına ya da polisiyeye özgü gerilim tekniğiyle yazma sancılarını birleştiren bir yazar kapanıdır. Auster'in yazarlık kurumunu neden böyle güçsüz ve zavallı gösterdiği ise romanın sonunda da çözülmeyen bir soru olarak kalır.

Sydney Orr ölümcül hastalığını yenmiş ve yeniden hayata katılmaya çalışan bir yazardır. Ancak fiziksel olarak son derece zayıftır. Psikolojik olarak da çok güçlü değildir. Uzun süredir çalışmadığından parasızlık çekmektedir, üstelik hastaneye bir yığın borcu vardır. Evlerini ise karısı çekip çevirmektedir, ama onun da mütevazı bir kazancı vardır. Bu, Sydney'nin bir an önce işine geri dönerek çok sevdiği karısının üzerindeki maddi ve manevi yükü biraz olsun azaltmasını zorunlu hale getirmektedir. Roman, Sydney'nin, kendini iyi hissettiği bir gün yeniden çalışmalarına başlamak için gerekli malzemeyi almak üzere evinden çok da uzak olmayan, Kâğıt Sarayı'na gitmesiyle başlar. Orada gördüğü sevimli mavi bir deftere bayılır ve hemen satın alır. Defterin verdiği ilhamla bir an önce yazı masasına oturarak çalışmaya başlar. Ancak kısa zaman sonra defterin hikmetini kavramaya başlar. Sanki defter sihirlidir ve Sydney'nin hayatının kontrolünü ele geçirmeye çalışmaktadır. Bu noktada birden hikâye yön değiştirir ve Auster, günün birinde evini terk ederek bilinmeyene doğru yola çıkan, editör Nick Bowen'ın hikâyesine geçer. Nick Bowen Sydney'nin yazmaya başladığı romanın kahramanıdır ve pek çok açıdan Sydney'ye benzemektedir. Bir süre sonra Sydney'nin hayatı ile Nick'in içine düştüğü olayların kesişmeye başladığını görürüz, Sydney'nin so-

nunu bilmediği hikâye Nick'in kapanı haline gelir. Ancak, Sydney, Nick'i sonu belirsiz bir maceraya atmakla kendi kaderini de tayin etmektedir. Olayların aldığı yön Sydney'yi huzursuz etmeye başlar. Mavi defterin sırrı nedir? Gerçeği ortadan yok edip yerini yazının gerçeğiyle doldurmak mı? Bir sonraki gidişinde Kâğıt Sarayı'nın kapanmış olduğunu gören Sydney'nin bitmek üzere olan mavi defterin bir yenisini bulma umudu yoktur. Defter olmadan romanına devam etmesi imkânsızdır. Böylece Sydney'nin yazma serüvenine bir süre ara verilir.

Romanın önemli bir bölümünü hikâyeden sapmalar oluşturur. Sydney arada romandan saparak kendi hayatıyla ilgili detaylara dalar. Auster bu sapmaları dipnotlara yerleştirmiştir. Böylece kimi zaman Sydney'nin 'gerçek' zamanda yer alan hikâyesi, kimi zaman da Nick'in kurgusal hikâyesi dipnotlarda gözükür. Auster'in bu ilginç anlatımı, romanın bir bölümünün dipnotlarda gelişmesini sağlar. Roman içinde roman tekniği böylece dipnot açıklamalarıyla zenginleştirilir. Auster, Nick Bowen'dan Sydney'nin dünyasına, ordan tekrar Nick Bowen'in dünyasına usta manevralarla kayarken, işin içine bir de Nick'in okuduğu roman, ***Kehanet Gecesi*** girer ve böylece kurgu içinde kurgular çoğalır. Roman, unutulmuş yazar Sylvia Maxwell'e aittir ve savaşta kör olan Lemual Flagg'in hikâyesini anlatır. Gözlerini kaybeden Flagg'in kâhince yetenekleri gelişir. Olacakları önceden bilmektedir. Ne var ki, bilicilik Flagg'in hayatını olumsuz bir hale getirir ve Flagg'in yaşadıkları bir karabasana dönüşür. Aynı biçimde, Sydney de romana başladıktan sonra yazdıklarının kâhince anlamlarını keşfeder. Gizemli bir dizi tesadüf art arda sıralanır ve Sydney'nin hayatı bundan olumsuz etkilenmeye başlar. Yoksa Sydney'nin yarattıkları kontrolden mi çıkmıştır? Yazdığı roman gerçeğin özünü bulandırmakta, bir yandan da yazının işlevleri konusunda bizi düşündürmektedir. Kehanet ve yazı işbirliği içindedir.

Auster'in anlatısı böyle çoğalan bir kehanetler girdabına dönüşür. Romanın adının öyküde geçen başka bir romandan alınmış olması, durmadan üreyen hikâyelerin nerede başlayıp nerede bittiği konusunu bulanıklaştırır. Auster okura kurguların katlanarak çoğaldığı bir şölen sunar. Bu şölen bir yandan da bize kontrol ve güçsüzlüğün insan hayatındaki anlamlarını sorgulatır. Kendi yaratımlarının gerçek hayatta başına gelenleri önceden haber verdiğini gören 'asıl' kahramanımız Sydney, nihayet kurgunun sandığından güçlü bir boyutu olduğunu, hayatı yönlendirebildiğini anlar. Bu ise, ona kendi güçsüzlüğünü gösterir. Önceden gördüğü halde bazı şeyleri engelleyemez. Tesadüf gibi gelişen birçok olayın Sydney'nin yazdıklarıyla ilişkili olduğu açıktır. Örneğin, Nick Bowen'in yardımcılığını üstlendiği Ed Victory'nin, Nazilerin ölüm kampındaki delirmiş bir Yahudi kadının ölü bebeğine süt aramasıyla ilgili dehşet dolu hikâyesi, daha sonra Sydney'nin *The New York Times*'da okuduğu haberle çakışır. Haberde geçen, bebeğini doğurduktan sonra çöpe atan Bronxlu genç kadının hikâyesi Sydney'nin iyice sinirini bozar. Böylesine acı gerçekler karşısındaki acizliğini düşünerek göz yaşlarına boğulur. Auster kendinden memnun olmayan yazar portresini iyice belirginleştirir. Yazar doğuştan güçsüz bir yaratıktır, gerçeği kontrol edemediği için kurguyu yaratmaya çalışır ama kurgunun da kontrolünü kaybeder.

Ardarda gelen giz dolu olaylar, Auster'ın yazının kendisine ilişkin saptamalarını güçlü bir biçimde ortaya koyar. Öyle ki, romanın Auster'ın yazının işlevine ilişkin felsefi meditasyonundan doğduğunu, hatta bu anlamda alegorik bir metin olduğunu iddia edebiliriz. Sydney'nin romanındaki Ed Victory'nin sözlerini hatırlayalım. Nazi kamplarındaki dehşeti gören Ed, insanlığın sonundan bahsetmekte, insanın insana yaptıklarının etiğin, dolayısıyla insanlığın sonunu getirdiğini iddia etmektedir. Bunca dehşetten sonra yaşamanın bir anlamı kalmamıştır. Ed hepimizin yaşayan ölüler olduğundan söz eder. Bu karanlık yorum Auster'ın, yazı ve yaratıma olan kuşkucu bakışını ortaya koymaktadır. Pek çok edebiyatçı yazının bir şeyleri değiştirme gücünden söz ederken, Auster yazıya son derece kuşkucu yaklaşır. Yazı bu kadar korkunç olan gerçekliği nasıl değiştirebilir ki? Olsa olsa gerçekte olabilecek dehşet verici olayları önceden haber verir. Yazının mantığı sanki kehanetin mantığıdır.

Ortadan yok olan insanlar, bir görünüp bir kaybolan Kâğıt Sarayı dükkânı, sahibi tuhaf Çinli'nin Sydney'nin başına bela olması, gizemli Çin mahallesini ziyaret, defteri üreten Portekiz firmasının kapanmış olması, metroda yok olan Sydney için çok değerli roman taslağı, gerçekliğin de kurgu gibi sabun köpüğünden ibaret olduğunu ima etmektedir. Nesnelerin gerçekte olup olmadıklarını bilmek neredeyse imkânsızdır, onlar bir vardır bir yoktur. Gerçeğin bilinmemesi ya da anlaşılamaması hayatı karabasana döndüren başlıca nedendir. Sydney, köpük olayları birleştirerek kendi dışında gelişen ama kendisini son derece yakından ilgilendiren başka bir gerçeğin farkına varır: Karısının kişisel hayatı. Auster, bunu yine hikâye içinde bağımsız gelişmiş bir hikâye kurgusu biçiminde verir. Sydney'den gizlenmiş olan Grace'in kendi hikâyesi. Karısının ketum yönüne tutkun Sydney, bir gün bu tutumun bilinmemesi gereken gerçeklerle ilgili olduğunu sezer, ne var ki, bunları kanıtlayamaz, çünkü yakaladığı ya da kesin olarak bildiği bir şey yoktur. Ortada salt sezgi ve tahminler vardır. Auster tahminleri ve sonuçlarını gerilimin dozunu çok iyi ayarlayacak biçimde kurgular. Sabun köpüğünden bile zayıf varsayımların sezdirdiği şeyler, korkunç tesadüfler yoluyla bir karabasan gerçekliğine dönüşür. Böylece yazar dostları John Trause'nin, Grace'den nefret eden oğlu Jacob tesadüfen Sydney'nin hayatına girer ve Sydney ile karısının başına felaketler getirir. John Trause, Sydney'ye her şeye rağmen yazmaya devam etmesini öğütlemiştir. Ancak, belki de en iyisi, Sydney'nin, bu tavsiyenin tersine hareket ederek yazmayı bırakmasıdır, tıpkı yazının tehlikelerini anlayan ve yazmayı bırakan Fransız yazar gibi.

Auster'in ***Kehanet Gecesi*** gerçeklerin katılığı karşısında yazarın güçsüzlüğünü ortaya koyar. Auster sanki bir yazar kapanı kurgulamıştır. Hem fiziksel hem yaratım gücünü yitiren, hem de hayatının iplerini elinden kaçıran Sydney Orr için geriye kalan tek çare acaba yazdığı roman taslağından kurtulmak mıdır? Çılgın karabasana böylece son vermesi mümkün müdür? Auster'in yazı ve yazmaya dair alegorisi, onun yaratıcılıkla oynadığı ciddi bir oyundur. Yine de ortaya çıkanı düşünürsek, oyunu yaratıcılığın kazandığını söyleyebiliriz.

karakas-b@hotmail.com

Bülent Karakaş

Ömer Seyfettin'in izinde Gönen

Kaz Dağları'nın ardından süzülen yeni günle birlikte Gönen'e uzanan yola sapıyor otobüs. Henüz uyumakta Gönen, yeşil bir ova içinde göz alabildiğine yeşeren çeltik tarlalarının tam ortasında, kendi halinde bir Balıkesir ilçesi.

"Buralardan çok uzakta bir köydü!
Beyaz, billur bir derecik içinden,
Hıçkırırdı, sevinerek geçerken.
Kenarında vardı birçok söğüdü...

Ben işte bu söğütlerin susmayan
Gölgesinde büyümüştüm.
...
Doğduğum yer, doğduğum yer...O cennet
Buralardan çok uzakta bir köydü!"

(Yeni Mecmua-1917)

Ömer Seyfettin 'Doğduğum Yer' adlı şiirinde Gönen'i hasretle anarken, ben de Gönen Kaymakamlığı ve Belediyesi'nin düzenlediği 15. Ömer Seyfettin Kültür ve sanat Haftası Etkinlikleri için Gönen'deyim. Aynı zamanda, etkinlikler çerçevesinde düzenlenen hikaye yarışmasında gönderdiğim hikayenin 'övgüye değer' bulunması davetli olarak geçireceğim üç günü anlamlı kılıyor.

5 Mart Cuma günü tertip komitesinden Sevcan Hanım'ın davetiyle Yıldız Otel'e yerleşiyorum. İlk gelen benim, aralıksız yağan karın ulaşımı zorlaştırmasıyla uzaklardan gelenler ancak akşamın ilerleyen saatlerinde otele varabiliyorlar. Jüriden bir, ödül alanlardan iki eksik varken, imza günü için davet edilen yazarlar Aslı Durukan ve Altay Öktem tam kadro hazırlar. İlk gece tertip komitesi (otelin halkla ilişkiler müdiresi Sevcan Hanım, emekli edebiyat öğretmeni Ahmet Bey ve gene öğretmen olan eşi) aracılığıyla yemekte ve lobide tanışma, program hakkında bilgi verme sağlanıyor. Hafta çerçevesinde okullarda düzenlenen etkinlikler ve yarışmalar cumartesi günü yapılacak ödül töreniyle son bulacak.

6 Mart, Ömer Seyfettin'in ölüm yıldönümü

1884'de Gönen'de hayata açılan gözleri, 36 yaşında İstanbul'da şeker hastalığının pençesinde kapanacaktır. Bir garip hüzündür yazarın ölümü, her ölüm erkendir oysa, tıpkı bir garip Orhan Veli'nin ölümü gibi. Tıpkı Sait Faik'in ölümü gibi.

Kısa yaşamına çok şey sığdırmıştır yazar, 'Türk hikaye geleneğinin kurucusu' yüzlerce öykü, şiir, makale, fıkra ve anı tarzında eserler üretmiştir.

Ömer Seyfettin ***"yaratıcı yazarlık kursu" olgusunun da öncüsüdür*** aslında. Arkadaşı olan avukat Haydar Yorulmaz'ın kızları Semiramis ve Hamiyyet'e yazma dersi vermeye niyetlenmiş, ancak zaman bulamadığından 'Türk Kadını Dergisi'ne Aralık 1918'de yazdığı "*Genç kızlarımız için altı derste yazma sanatı*" başlıklı yazıyı yayımlatmıştır. Yazara göre yalın bir dil, yazmaya heves etmeden okumak, eski edebiyatı incelemek, manasızlıklardan kaçınmak, tabii aletleri kullanmak 'edip'liğin olmazsa olmazıdır.

Bundan tam 90 yıl önce '***halkımız neden okumuyor***' başlıklı yazısında bir teşhis koymuş Ömer Seyfettin; "2250 nüshalı bir kitabın 1000 liralık masraf pusulasında 3 kalem yer alır, 150 lira matbaa-kağıt, 20 lirası mücellit, hamal, vs., 5 lira tahrir hakkı (telif)". Kalanı kardır yazarın hesabında ve şiddetle eleştirmektedir tabileri (yayıncı), kitabı **kâr alanı** olarak görmelerini. "*Tahrir hakkıysa (telif) hamalın aldığı paradan azdır. Bunun neticesinde meydan telif istemeyen amatörlere kalmıştır ve halk tüm bunların neticesinde edebiyattan, okumadan soğumaktadır.*" Yaşasaydı korsan kitabın doğuşunu da aynı nedene dayandırırdı muhtemelen, Ö. Seyfettin.

Edebiyatta yüzü batıya dönüktür yazarın. Yeni Mecmua dergisinde 28 Mart 1918'de kaleme aldığı makalede Cervantes'in Don Kişot romanının kötü çevirisini eleştirir. Ona göre, "*Arapça ve Acemce kaidelerinden ve basmakalıp terkiplerden arındırılarak yapılacak çevirilerle Batı'nın önde*

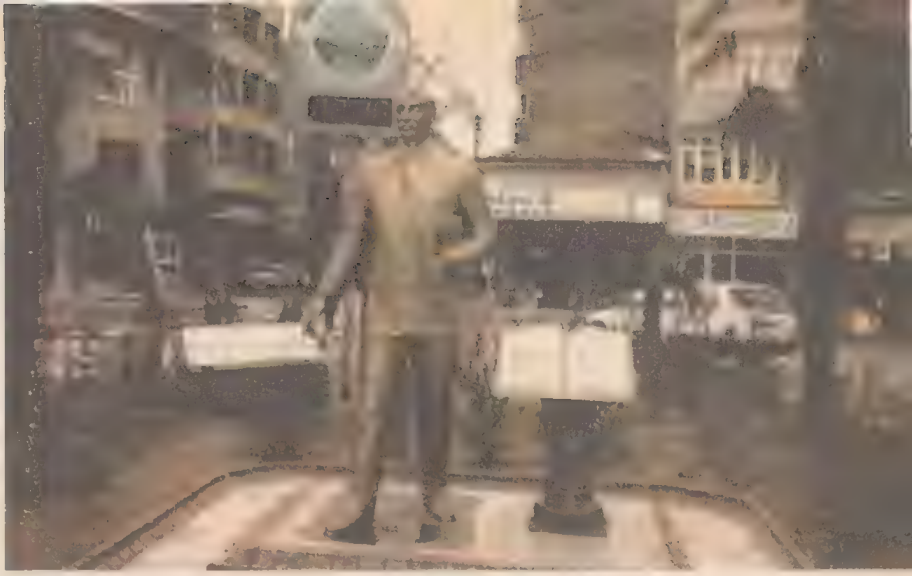

gelen külliyatı ülkeye yayılmalıdır".

Ömer Seyfettin'in İstanbul'da yaşayan kızı Güner Elgen'in muhalefetine rağmen anılarının bulunabilen bir kısmı Bilgi Yayınevi tarafından basılmıştır. Yazar şeker hastalığıyla mücadelesine yenik düştüğü 1920'den üç yıl önce hastalığının etkilerini şöyle anlatır.

"Ben, otuz dört yaşında tepesi dökülmüş, saçları ağarmış, vakitsiz ihtiyar..."

Ölüm 37 yaşında, 6 Mart 1920'de yakalar yazarı, vakitsizce.

Mezarı İstanbul'da, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

Ömer Seyfettin'in izinde Gönen

"Çocukluğumun büyülü mutfağından taşan kokularla yarattığım dünyanın bir anda yerle bir olmasıydı belki de beni en çok etkileyen. Dört katlı, sıvaları dökülmüş boz sarı renkteki apartmanın son katında yaşayan bir evdi bizimkisi, nefes alan, bazen öfkenin, kavganın ama çoğu zaman sükunetin hakim olduğu kendi halinde bir ev"

Cumartesi sabahı yazarın evini ararken, yarışmada dereceye giren 'Büyü' adlı öykümün ilk cümleleri dolanıyor zihnimde. Program başlamadan çarşıyı dolaşırken karşılaştığım tarih kokan evlerin çoğu yıkılmaya yüz tutmuş. Küçük bir kasaba olmayı çoktan aşmış olan Gönen'in kalabalıklaşan nüfusu arasında sıkışmış olan evler, kabahatli çocuk gibi büzüşmüşler, üflesen yıkılacak halde ölümü bekliyor. Çeltiğin, dericiliğin, kaplıcaların zenginleştirdiği Gönen kuşkusuz Ömer Seyfettin'in çocukluğundaki tenha, söğütlerin gölgesindeki köy değil. 'Beyaz, billur derecik' çoktan tabakhanenin gazabına uğrayıp boz bulanık bir hal almış. Ancak yazarın çocukluğunda sıkça gittiği sıcak hamam Gönen'in kaplıca turizmine önemli katkıda bulunuyor. Kaldığımız dört yıldızlı Yıldız Otel şifa bulmak için gelen yerli yabancı konuklarla dolu.

Gönen Meydanındaki Ömer Seyfettin heykelini arkama alınca, asırlara göğüs germiş söğüdün üzerine çakılı 'Ömer Seyfettin Sokak' levhası göze çarpıyor hemen. İlk soruşta gösteriyorlar yazarın evini. Düşlerimdeki çocukluğun evine benzeyen bir ev çıkıyor karşıma. Yazarın 1912 yılında Genç Kalemler Dergisi'ne yazdığı 'And' öyküsünde anlattığı evini, çocukluğunu düşünüyorum.

"Ben Gönen'de doğdum. Yirmi yıldan beri görmediğim bu kasaba hayalimde artık seraplaştı. Bir çok yerleri unutulan eski, uzak bir rüya gibi oldu. O zaman genç bir yüzbaşı olan babamla her vakit önünden geçtiğimiz Çarşı Camiini, karşısındaki küçük, harap şadırvanı, içinde binlerce kerese tomurcuğu yüzen nehirciği, bazı yıkanmaya gittiğimiz sıcak sulu hamamın derin havuzunu şimdi hatırlamaya çalışırım...

O her akşam sürülerle mandaların, ineklerin geçtiği tozlu, taşsız yollar, yosunlu, siyah kiremitli çatılar, yıkılacakmış gibi duran büyük duvarlar, küçük, ahşap köprüler, nihayetsiz tarlalar, alçak çitler...

Büyük bir bahçe...Ortasında köşk tarzında yapılmış bembeyaz bir ev...Sağ köşesinde her vakit oturduğumuz beyaz perdeli oda..."

Yaklaşan baharın müjdecisi, çiçeklenmiş dallarıyla ağaçların yer aldığı ince uzun bir bahçenin sonunda yükselen iki katlı, dört göz odalı şirin, güler yüzlü bir Anadolu evi. İçeri girme hevesim evde kimsenin yaşamadığını öğrenmemle kayboluyor, dışardan fotoğraflamakla yetiniyorum. Gönen için önemli bir kazanım olurdu aslında, burayı bir müzeye dönüştürmek. Bir Sait Faik, bir Orhan Kemal gibi 'Ömer Seyfettin evi-müzesi' oluşturmak. Akşamki ödül töreninde yaptığım konuşmada bu konuyu gündeme getirince, Gönen Belediye Başkanı sayın Hayati Köse'nin "Yıllardır bunun için uğraşıyoruz, ancak Ö. Seyfettin ve ailesi orada kirada oturuyorlarmış, şimdiyse mülkiyeti çarşı camisinin imamında" yanıtı umutlarımı kırsa da bir kültür evi çalışması olduğunu öğrenince seviniyorum.

Gelgelelim 'Ömer Seyfettin Kültür Evi' projesinin de neredeyse 10 yıldır sürüncemede olduğu da bir gerçek.

Heykelin bulunduğu alanda hazırlıklar başlıyor, program burada başlayacak. Protokol, öğrenciler, otelden gelen grup ve seyirciler...Gönen bir kez daha anacak yazarı, her ne kadar İstanbul'da, Zincirlikuyu mezarlığında olsa da mezarı. Halkoyunları gösterisi ve konuşmaların ardından okullarda düzenlenen hikaye yarışmasında dereceye girenlere ödülleri veriliyor. Sonrasındaysa yeniden düzenlenen Ömer Seyfettin Kütüphanesi'nin açılışı yapılıyor. Kütüphanedeki kitap azlığı çarpıcı.

Yıldız Otelin lobisinde kurulan panolara dereceye giren hikayeler asılmış. Birincilik 'Cumhuriyet Çiçeği' adlı öyküsüyle Prof. Dr. Şansın Tüzün'ün. Gene lobide düzenlenen masada yazarlar Aslı Durukan ve Altay Öktem kitaplarını imzalıyorlar. Otelin lobisinde göze çarpan bir pano var, yazar Lütfi Oflaz için hazırlanmış, Cumhurbaşkanlığına adayken kapağında yer aldığı Leman dergisi ve yazılarından oluşan bir köşe. Kendisi de Gönen'li ne de olsa.

Saat dörtte başlıyor heyecanla beklediğim tören. Otelin son katında bulunan, Gönen'e tepeden bakan konferans salonunda yerimizi alıyoruz. Jüri ve ödül alanların yaptıkları kısa konuşmaları Gönen Kaymakamı Saim Eskioğlu ve Hayati Köse'nin konuşmalar izliyor. Bu arada yarışmaya Aydın'dan katılıp ikinci olan Kemal Gündüzalp'in "Ömer Seyfettin'in eserlerinde yer yer ırkçılığa varan tavır..." sözleri salonda gerginlik yaratıyor. Söz alan bir izleyicinin protestosu karşısında yükselen gerginlik kaymakamın sakinleştirici sözleriyle yerini tekrar edebi tartışmaya bırakıyor. Sonrasında ödül töreni, dereceye girenlerin ödülleri sırasıyla veriliyor. Ödülümü ilçe emniyet müdüründen alırken heyecanım dorukta. Aklımda kurduğum 'ithaf edilecekler' listesi müdürün gülümseyişinde kayboluyor.

O yüzden ödülümü bu satırlardan "yaratıcı yazarlık seminerleri"nde emeği geçen, başta Adnan Özer ve Aslan Özdemir olmak üzere hocalarımıza ve arkadaşlarıma ithaf ediyorum.

yudum@leman.com.tr

Yudum Şaşmaz

Yaşayıp yaşamadığını anlamak için, keser insan bileklerini...

"Bana mı sordunuz dünyaya getirirken..." sorunsalının saçmalığına değer atan karar; intihar... Eski çağlarda hem asilik asaletinin gölgesinde saygı görmüş, hem de dinin yobazlığında lanet edilmiş olayım... Bugün, sıradanlaştığı düşünülüyor olmalı ki, tek başına intihar, istatistiklerde ayrıntı olurken, marjinalleşme dürtüsüyle katılımcıların 'yaratıcılığı' prim yapıyor...

Eski Yunan'da idam mahkumlarının, onurlu davranıp intihar etmesine izin verilirdi. Romalılar ise köleler arasında yaygınlaşmaya başlayınca, bu eyleme bireysel çıkarlarını korumak adına hoşgörüsüz davrandı.

Dul Brahman kadınlarının kendini yakması (sati), Japonların 'hara-kiri'si törensel dokunulmazlığa sahip ayinlerdi. Buda rahipleri arasında da protesto amaçlı kendi kendini yakma geleneği vardır. Şimdi benim aklıma tarz olarak benzemeseler de özde aynı amaca yönelik insan manzaraları geliyor ülkemden, bidon bidon benzini üzerine döküp kendini ateşe veren insan manzaraları...

Eski İskandinavlarda doğal ölüm utanç verici kabul edildiği için, yaşı ilerleyen insanlar kendilerini uçurumdan aşağı atarlardı. 17. yüzyılda Fransa'da intihar eden insanın mal varlığı kralın olurmuş. Adamı mal varlığı intihara sürüklemiş zaten, bu kral da ne pis insanmış. Adamın roketi, villası, helikopteri olsa intihar eder mi? Ne şekilde karşılandığı, tarihin hiçbir döneminde intihar eden kişinin kendi şahsını pek de ilgilendirmediğini düşünüyorum. Onun amacı etrafında şekillenen kalıplara sığmaması değil mi zaten? Arkasında bıraktığı neye inancı sürer ki insanın? Bu bir tercih, sizin dışınızda, sizi yok sayan bir tercih... Belki de intiharı lanetlemek, sadece bir iktidar kaybı kaygısı...

Neşeli bir intihar olup olmadığını merak ederim. Her ayrılık cenaze marşının notalarına hapis değil ya. Bourdin ve Esquirol gibi Fransız psikiyatristler intiharın patolojik olduğunu öne sürüyor. Esquirol'a göre, intihar eden kişi bu davranışı aşırı bir hezeyan halinde gerçekleştirir. Bireyin duygusal ve ahlaki dengesini sarsan sosyal ve çevresel faktörlerin bir takım deformasyonlara yol açtığını belirtmiştir. Bir nevi geçici delilik...

Daha sonraki yıllarda "kişi yaşamak mümkünken, ölümü seçer" diyen **Delmas**'a göre bu seçimin üç farklı nedenini de şöyle belirtir;

1) Çöküntü halleri ya da melankoli nöbetleri

2) Kronik çöküntü halleri

3) Yapıdan ileri gelen aşırı heyecanlılıktaki son dönemler

Sigmund Freud ise, intiharın açıklanmasının mümkün olmadığını, sadece zemin hazırlayan psişik durumların incelenebileceğini belirtmiştir.

Hıristiyanlığın batı dünyasına egemen olmasıyla birlikte, kilise öğretilerinin felsefe ile koordinasyonu ve "insan hayatının Tanrı'ya ait olduğu" olgusu savunulmuştur. Eğer gerçekten böyleyse, Tanrı'nın kanına, bilhassa Amsterdam ve yöresinde bol miktarda marijuana karıştığını söyleyebiliriz. Rönesans ile birlikte kilise felsefesi rafa kaldırılmıştır. 18. yüzyılda özgürlük felsefenin gündemini oluşturduğu için, intihara da bir şans verilmiştir.

Öldürmeye teşebbüs ettiğin kişi kendin dahi olsan, cinayete yeltenen bir katil misin?

Bernfeld'e göre: "İntihar eden kişi aslında bir başka insanı öldürmek istemektedir. Çünkü intihar eylemine geçebilmesi için, bu insanı güçlü bir şekilde içselleştirmesi gerekir. Ancak o zaman kişi kendini öldürmekle, önceleri sevdiği ve sonradan nefret ettiği bu ikinci insanı da ortadan kaldıracağına inanabilir. Ayrıca, öldürme isteğinden dolayı duyduğu suçluluğun karşılığını da böylece ödemiş olur." Sağlam bir felsefi gönderme, fakat adam sağa sola milyarlarca lira borç takmış, ya da gönül işlerinden darmadağın olmuş; onu bunu içselleştirecek hali yok ya..

Bir de zamana yayılmış intiharlar var.. "Bu hayattan bir bok olmaz artık.." diyerek vitesi boşa alanlar. Kendilerini, dalı-çırpısı olmayan kel bir uçurumdan aşağı bırakanlar.. Her an ölü bulunabilirler. Televizyon yoktur hayatlarında, gazete, dergi. Hiçbir haber, kuma saplanmış hayatlarını yerinden oynatamaz. Patinaj yapmaktan vazgeçmiş, çokça uyuşturucunun, alkolün sınırları dahilinde... Sağlık problemleri baş gösterince bir düşünürler; "Şimdi dişçiye gitsem ve bir dolgu yapsa ne fark eder ki, yarın akşam parti var, yine düşecek.."

İntihar komandoları ve canlı bombalar ise, aynı acının iki ayrı kutuplarında... Senelerdir haklarında ifade edilen, "Haplanıp, eyleme gidiyorlar" jargonu pek sevilir. Bir insanın inançları uğruna bu kadarını da yapacağı gerçeği ürkütücüdür. Hapı da kendi iradesiyle atmıyor mu? O yapıya hap yardımıyla girmiş ve hap içerek mi örgütleniyor... Ne hapmış be kardeşim, birer tane de Galatasaray Futbol Takımı'na yollasınlar. Varsa böyle bir hap, olay çözülmüş zaten..

İntikam intiharları var sonra... Eylemi gerçekleştirmeden önce, kişi oturup ajite bir mektup yazar ve kendisini intihara sürükleyen birinin varlığından bahseder. Son sözü koyar ve gider. Kendi hayatından vazgeçerken, buna sebep olduğuna inandığı insanın hayatını da kanatır. Araştırmalara göre bu tür öç almak, bir çok olayda işe yaramıştır. İntihar eden hastalar-

la uğraşan ruh hekimlerinin bile, hastaları kendilerini öldürdüğü zaman bunalıma girdiklerini ve kendilerini suçladıklarını ortaya çıkmıştır. Jübileni kelimelerle süslersen, daha görkemli olur..

Herkes bir rock konserinin hedef kitlesine ertelemez intiharını, bir de klasikleşen yöntemler vardır; kendini asmak, kendini boğmak, kendini yüksekten atmak, kendini suya atmak. Kendini... Edwin Sheneidman'a göre intihar, "Kişinin kendi iradesi ile kendisini yok etmesidir ve çok yönlü bir konu olmasına rağmen, zor durumda olan bir kişinin kendisi için bulabildiği en iyi çözüm yoludur."

Güzellik mevzuunda ismi ilk telaffuz edilenlerden biri olan Marilyn Monroe'nun 1962'deki ölümünden sonra yapılan otopside, nedenin aşırı dozda alınan barbitürat olduğu ortaya çıkmıştır. Ama araştırmalar bu dozu hatunun bilinçli mi yoksa bilinçsiz mi aldığı noktasında sonuçsuz kalmıştır. Bu tür ölümlere yakıştırılan isim kaza intiharı.. bir kazaya mı kurban gidiliyor? Peki hani intihar kişinin kendi iradesi ile gerçekleştirilen bir eylemdi?

İrade sahibi olmak bir erdemdir. İrade düşünme ve yargılama yeteneğinin hediyesidir. Peki tek düşünebilen canlı gerçekten insan mı? İçgüdüleri doğrultusunda ilerleyen hayvanlar intihar yoluna sapar mı?

E. Dewey'e göre "Norveç kır fareleri her 3.9 yılda bir, düzenli olarak denize üşüşür ve kendilerini yok ederler." Ev hayvanları sahiplerinden ayrıldıklarında yemek yemeyi reddedebiliyorlar. Atlarla ilgili hikayeler şekilleniyor... Hâlâ araştırma aşamasında...

İnsanlar neden intihar eder? Hayvanlar intihar eder mi?

Platon'a göre kurtuluş ve gelecek yaşama açılım getiren ölüm bir seçenek mi, beklenmesi gereken bir son mu?

Yalom'un iddia ettiği gibi Hemingway, hayatının son yıllarında sağlığı bozulunca, ölümle yüzleşmiş ve "sıradanlığını" fark edince, ölüm korkusuna karşı en önemli savunma mekanizmasını kaybetmiş, son bir çaba olarak "Ölüm ona gelmeden, o ölüme" mi gitmiş?

Hiçbir bilim adamının öngöremeyeceği bir şaşkınlıktır intihar. Sorunu kendi içinde çözmenin problemidir. Yine de "Bana mı sordunuz dünyaya getirirken.:" sorusunun saçmalığına depar atan karardır intihar...

Cevabını alamamışsınızdır... Yaşayıp yaşamadığını anlamak için, keser insan bileklerini...

"en iyilerimizin sonu genellikle kendi ellerinden olur
sırf uzaklaşmak için,
ve geride kalanlar
birinin onlardan
uzaklaşmayı neden isteyebileceğini
bir türlü tam olarak anlayamazlar.."
Charles Bukowski

Kaynak: *Adli Tıp Kitabı Cilt 3 Dr. Zeki Soysal, Dr. Cansel Çakalır 1999,İstanbul / www.intihar.de*

otaftali@hotmail.com

Hümanizmin eleştirisine doğru II

Kuşku yok ki, Gutenberg'in 1455 yılında matbaayı bulmasıyla, hümanizm olgusunun pekişmesi ve evrensellik iddiasına soyunması doğrudan bağıntılıdır. Gerek antik dönemde, gerekse ortaçağlar boyunca Avrupa'da, okur yazar olmak, kitap sahibi olmak zengin ve seçkin olmakla eş anlamlıydı. Okumak, herkesin sahip olması gereken bir yeti olarak anlaşılmıyordu. Hele hele kitap yazmak ve elde yazılan kitapları, çok yüklü meblağlar karşılığı satın alarak biriktirmek, yalnızca kiliseye ve yukarı sınıfların seçkin ailelerine özgü bir uğraşıydı. Ancak matbaanın icadı, bu durumu temelden alaşağı ederek, süreç içerisinde herkesin kitap satın alabilmesininin yolunu açtı. Kitap temin etmenin görece kolaylaşmasına koşut bir biçimde, giderek daha fazla sayıda insan okuma öğrenmeye başlıyordu. Denilebilir ki, Avrupa içinde ilk okuma istikametlerinin (kanonların) oluşumu bu sürecin bir sonucudur. Bu durum ilk başlarda, her ne denli, kilise ve tutucu çevreler tarafından önemsenmediyse de, iletişimin ve din dışı bilgi edinme ağının yaygınlaşması, bir süre sonra belli rahatsızlıklara yol açmaya başladı.

Lorenzo d. Valla tarafından dilin gramer ve yazım kurallarının keşfedilmesiyle birlikte hümanist edebiyat için, ortak bir okuma istikameti oluşturmanın yolları da açılıyordu. Böylece insanlar daha önce gereksinim duymadıkları yeni bir eğilimle karşı karşıya kalmışlardı: Okumak... Ancak ne yazık ki, üzerinde durulması gereken sosyal-psikolojik bir gerçeklik olarak, o zamanlarda da, belirli bir zinciri kırarak çok çeşitli şeyler okumak imkanı bugün olduğu gibi yine pek mümkün değildi. Okumaya yön veren iki ana istikamet söz konusuydu. Kilise ve hümanizm.

İşte Batı medeniyetini biricik ülkü olarak ele almanın insani yetenekleri sınırlayıcı özü, bu tarihsel gerçeklikte ortaya çıkıyor: Batı'nın yazılı kültürü, sadece belirli bilgi ve okuma istikametlerini öngören ve insan zihnini bu istikametlerle sınırlayan boğucu bir zincirdir. Burada yazıya ve yazılı kültüre sahip, Batı dışı diğer medeniyetlerin, matbuat öncesi durumlarının ve önemlerinin yüzyıllar boyu yok sayılacağı, görmezden gelineceği başka bir trajik durumun verileri ortaya çıkıyor. Bütün gezegenin tin'sel varlığını yalnızca belli bir zaman diliminde, Avrupa' da ortaya çıkan bir kültür istikametine indirgemek, insanlığı daraltmak anlamına gelmiyor mu?

Dikkat edilirse, Batı'da matbaanın ortaya çıkışı ve okuma alışkanlığının yaygın bir eğilime dönüştüğü hümanist dönem (16-17yy.) aynı zamanda kapitalin de yeryüzüne çıkışıyla bir eş zamanlılık göstermektedir. Başta İtalya olmak üzere yaygın kentleşmeler, denize kıyısı olan Avrupa ülkelerinin deniz aşırı fetihleri, hep bu dönemde yaygın bir ivme kazanmışlardır. Dolayısıyla, Batı Medeniyeti'ni **kapitalist medeniyet** olarak tanımlayan günümüz İtalyan Filozof'u **Antonio Negri**'nin, bu tanımından ilham alarak söylersek: **Kapitalizmin yazılı kültürü, bir şartlı okuma kültürüdür. Ve bu şartlı okuma kültürünün başlangıcı ise hümanizmdir.**

Hümanizm Avrupa yaşam biçiminin diğer alanlarında da kökten değişikliklere yol açıyordu. Edebiyatın yanısıra, kuşkusuz bunlardan en önemlisi, mimari ve kentleşme alanlarındaki dönüşümlerdi. Vitruvius, Leon Battista Alberti, Brunelleschi gibi mimarlar bugün Avrupa'ya giden turistlerin hayranlık, öykünme ve özentiyle izledikleri mimari kalıtın teorik ve pratik temellerini atmışlardı.

İnsanlar her zaman belli yörelerde toplu halde yaşamışlardır. Ancak kapitalin yeryüzünde ortaya çıkmasıyla eşzamanlı bir biçimde, toplu yaşanılan yerlerde de bir nüfus yoğunlaşması ve bir işgücü birikimi oluşmaya başlaması kaçınılmazdı. Toplumsal bir varlık olan insanın, topluluk halindeki doğal yaşamı, bu süreçle birlikte doğal veye doğala yakın durumundan ciddi bir kopuş göstermektedir. Dönemin görkemli ve dev mimarisi aynı zamanda insanlık tarihinde, daha önce insanoğlunun pek tanık olmadığı yeni bir sorunla karşılaşmasına da yola açar: Konut sorunu. Rönesansla başlayan, hümanist kültürle bezenmiş bu dönemden itibaren, kapitalizmin bütün süreç ve evrelerine damgasını vuran bu can alıcı sorun, bugün bizler tarafından insanlığın ebedi bir derdiymiş gibi anlaşılmaktadır. Oysa bu da kapitalizmin dayattığı bütün yapay sorunlar gibi, aslında insana yabancı, doğal olmayan bir sorundur. Başının üstünde güvenli bir çatı bulunmasıyla, insan ömrünün uzunluğu ve kısalığı neredeyse doğrudan ilintili bir hale gelmiştir. Hümanist kültürün kentleştirici etkisi ve rönesansın görkemli mimarisi, aynı zamanda insanoğlunun doğal hayattan bütünüyle koparak, tabiatın dışında bir **öteki varlık**'a dönüşmesi süreciyle eş anlamıdır.

Genelde yüzölçümü birkaç kilometrekarelik feodal dönemin suriçiyle sınırlı Avrupa kentleri, çok katlı ve süslü yapılarla, bir iki dev katedrali çevreleyen geniş merkezi bir kent alanı, pazar yeri ve bir saraydan oluşmaktadır (yazlık saray bu merkezin dışındadır.) Toprağın özel mülkiyeti dolayısıyla bu merkezin dışına yayılmak, yersiz yurtsuz insanlar için yeni konutlar, hatta kabristanlar inşa etmek çok zor, neredeyse imkansızdır. Evliya Çelebi 17yy. da insan doğasına uygun olmayan bu durumu, kendine özgü üslubuyla anlatır. Avrupalıların, üstüste altı yedi katlı binalardan oluşan tıkış tıkış kent merkezlerinin çevresinde yer alan uçsuz bucaksız arazilere, yan yana evler yapmayı niçin beceremediklerine akıl sır erdiremez. Benzer ifadelere Nietzche'nin "Böyle Buyurdu Zerdüşt" adlı kitabında "Küçülten Erdem Üzerine" adlı bölümde de rastlıyoruz (Bu bölüme, günümüz filozoflarından Peter Soterdijk'de aynı bağlamda dikkat çekmektedir.)

"Zira o, bu esnada insana neler olduğunu öğrenmek istiyordu. İnsan daha mı büyümüştü yoksa daha mı küçülmüştü? Bir keresinde bir dizi yeni ev gördü; şaşırıp, bu evler de ne, dedi. Hakikatte bunları, büyük bir ruh kendisine benzeterek yapmamış! Bu sofalar ve odalar: erkekler buralara girip çıkabilirler mi?

Ve Zerdüşt durup düşündü. Sonunda efkarla, her şey daha da küçülmüş dedi.

Her tarafta alçak kapılar görüyorum: benim türümde biri buralardan geçebilir belki, ancak iki büklüm olması gerekir. Bu halkın arasından geçip gidiyorum ve gözlerimi açıyorum: küçülmüşler ve giderek daha da küçülüyorlar: ama bunu, onların mutluluk ve erdem öğretileri yapıyor." (Bkz. F. Nietzche. Werke. S.432 Caesar Verlag Wien)

Bu alıntıdan yola çıkarak, hümanist mimariyle birlikte, yerleşik düzenin zirvesi olarak kapitalist kentleşmenin, insanın, tabiatla kendi arasına çizdiği en belirgin sınır olduğu sonucuna varabiliriz. Yine aynı bağlamda, tabiatın öteki unsurları arasından seçilen bazı hayvanların da evcilleştirilerek insanın keyfine sunulmasına tanık oluyoruz. Belirtmek gerekir ki, hümanizmle birlikte kendini evrenin efendisi ilan eden insanoğlu, kurduğu her kente, bir hayvanat bahçesiyle birlikte, bir kaç mezbaha inşa etmeyi de asla ihmal etmemiştir. Batı'nın önceleri feodal sonraları da kapitalist yerleşik düzen anlayışı kapsamında, toprağın özel mülkiyeti tayin edici bir rol oynar. Bu öylesine abes, öylesine tabiat dışı bir durumdur ki, başka tarih ve coğrafyaların medeniyetleri tarafından kavranabilmesi kolay olmamıştır. **Milyarlarca yıldır oluşum içerisindeki bir galaksinin bir sistemine bağlı, bir mavi gezegen üzerinde yaşayan bir canlı türünün bazı tuhaf üyeleri, altmış yetmiş yıllık böceksi ömürleri süresince, kendi oluşturdukları ve adına hukuk dedikleri bir kurallar manzumesi çerçevesinde hazırladıkları kağıtlarla güvenerek, milyarlarca yılda oluşan bir toprak parçasını kendilerinin sanıyorlar. Yine bazı kağıtlar karşılığı onu, birbirlerine devrediyorlar.** Bu saçmalığı anlamanın ve açıklamanın imkanı yoktur.

İnsanın küçülmesi, üzerinde yaşadığı bu gezegeni kendi tapulu malı saymasıyla baş göstermiş bir türsel sapmadır. Bu sapma insanı küçültmekle birlikte, onun mutsuzluğa mahkum olmasına da yol açmıştır. Bugün ulaşılan sonuçta, insan evrenin efendisi olmak küstahlığına soyunurken, birbirinin kölesi olmak gibi acınası bir duruma düşmüştür. Büyüdüğünü sanırken küçülmeye uğrama durumuna, daha güzel bir örnek gösterilebilir mi acaba? İnsanın maddi ve manevi varlığının yeryüzündeki mülkiyet ilişkilerinin niteliğine bağımlı olarak, o doğrultuda biçim alması ve bunun batılı burjuva hukuku tarafından hümanizm şemsiyesi altında düzenlenmesi, insanı küçülttüğünün yanısıra daraltmaktadır. Bu özelliği doğrultusunda Batı, sanıldığının aksine çok sesli ve çoğulcu değil, tam tersine istikametlere hapsedici ve daraltıcıdır. Hümanizmin eğittiği veya eğittiğini varsaydığı sözümona ideal insan, yazıyla ve yazılı kültürün batılı örnekleriyle sınırlı bir düşünce yapısına sahiptir. Yazının, matematik ve mantık sembollerinin belirlediği dar alanın dışında bir hayal ve imge dünyası bu insan tipi için geri kalmışlık işaretidir. Çünkü aynı insan için, hümanizmin bir sonucu olarak aydınlanmayla ortaya çıkan ölçüt ve kategoriler geçerlidir. İleri ve geri toplumlar, Doğu ve Batı, akılcı veya duygusal davranışlar, ruh ve madde karşıtlığı, bilim ve sanat farklılıkları, üretim ve tüketim süreçleri, sağ ve sol politikalar, vb. Oysa bütün bu veriler sürekli ve sonsuz bir biçimde insanlığı bölmeye, kategorize etmeye, çatışmalar için meşru ve gayrı meşru zeminler hazırlamaya, insanlar ve toplumlar arasındaki yapay farklılıkları doğal, doğal farklılıkları ise yapaymış gibi göstermeye hizmet edegelmiştir.

Mezopotamya'da, Hindistan'da, Çin'de, kuzey Afrika'da yazının ve yazılı kültürün Avrupa'dan çok daha eskilere dayandığının bilinmesine karşın, sadece matbuat gibi bir teknik ayrıcalığın imkanlarına dayanarak, Avrupa'nın aslan payını kendisine ayırmasında kategorize etmenin işlevi oldukça büyüktür. Çünkü, Hollandalı filozof Baruch Spinoza'nın bir mantık önermesi olan, "her belirlenim, bir yadsımadır" (omnes negatio est determinatio) savından yola çıkarsak, nasıl ki hümanizm, insanı belirlerken başka varlıkları yadıyorsa, görmezden geliyorsa: Batı, Doğu'yu, ileri olan, geri kalanı, akılcı olan, duygusal olanı, sağ, solu, zengin, yoksulu, kısacası herkes ve her şey kendini belirlediği ölçüde, gözüne kestirdiği karşıtını tanımlama ve yadsıma meşruiyetine sahiptir. Böylesi bir dünyanın ise cehennemden farkı olmadığını yaşayarak görmek, belki de en açık biçimiyle, içinde bulunduğumuz yüzyılın insanına nasip olmuştur diyebiliriz. Tam da bu noktada, hümanist Avrupa'nın etkisine sonradan giren kimi ülke halklarında, kendi kültür ve medeniyetini inkar eden, kraldan fazla kralcı eğilimlerin küçültücülüğünü ise, bir başka trajik durum olarak paranteze almakta yarar var.

Hümanizmin filoloji ve arkeolojiyi, medeniyetlerin evrensel ölçüsü olarak ele alan zihniyeti sonucunda, bu verilere sahip olmayan pek çok halk ilkel ve barbar damgasını yemek zorunda kalmıştır. Bir sonraki aşamada bu damgayı yiyen halkların, onlara o damgayı vuranlar tarafından kıyımdan geçirilmesi, zenginliklerinin ve yaşadıkları toprakların yağmalanması meşru görülmeye başlanmıştır. "İlkel" Irak'a, Afganistan'a "İnsanlık" ve demokrasi dersi verme iddiasının tarihsel dayanağı, burada temellenmektedir. Bu bağlamda arkeolojik kalıtla, medeniyeti doğrudan ilişkilendiren hümanist zihniyete, Afganistan'daki Buda heykellerinin tahrip edilmesi girişimi, yaygın bir propaganda imkanı vermiştir. Aynı zihniyet Bağdat Müzelerini yağmalarken de, bu zenginliğe sadece kendisinin layık olduğu varsayımıyla engin bir gönül huzuru içerisindedir.

Öte yandan, ilkellik, barbarlık gibi nitelemelere maruz kalan halklar belki de insanın doğal niteliklerine uygun bir hayat tarzı içindedirler ama temel ideolojisini hümanist Batı kültüründen alan yaygın bir propaganda karşısında bu durumu irdelemenin neredeyse imkanı kalmamıştır. "İlkellerin" ise kendilerini "medeni dünyaya" anlatabilecekleri yazılı araçları, okuma kanonları, görsel iletişim sağlayan ağları ya yoktur, ya da varsa bile çok cılızdır. Eğer seslerini buna rağmen dünyaya duyurmak isterlerse, "çoğulcu Batı"nın dayattığı istikamette bir arayışa girmeleri gerekmektedir ki, bu durumda varılacak sonuç; sayısız sömürgeleştirme örneğinde görüldüğü biçimiyle kraldan fazla kralcılık olacaktır.

Bu noktadan bakıldığında, bizim gibi ülkelerde görsel ve yazılı medyaya, para-roman endüstrisine adam yerleştirmenin, buralarda sosyal-psikolojik harp istasyonları kurmanın, hümanist Batı için ne denli hayati bir önem taşıdığı kolayca anlaşılabilir. Yalnız bu tekniklerin Batı açısından olumlu sonuçlar verebilmesi için, bizim gibi ülkelerde de hümanizmin okuma kanonlarının, ideolojilerinin, kategoriyel ve tabiat dışına taşmış düşünme biçimlerinin belli bir yaygınlık kazanmış olması gerekmektedir. İşte matbaanın ülkemize geç girmesiyle kastedilen "geri kalmışlığımız" yönündeki propaganda burada deşifre olmaktadır. Göktürk ve Uygur Yazıtları esas alındığında, yeryüzünde kendi alfabesini oluşturmuş ender kavimlerden birisi olan Türkler'in, sadece ve sadece matbaa tekniğini "geç" ithal etmiş olmaları dolayısıyla, geri kalmış oldukları veya geri kalmalarında bunun önemli rol oynadığı yönünde yürütülen propaganda, acımasız bir kuyruklu yalandır. Aslında burada kastedilen; hümanist Batı'nın okuma kanonlarına geç intibak edilmesi dolayısıyla, Batı karşısında teslimiyetin gecikmesidir. Bu nedenle Türklerin bütünüyle tutsak alınması, neredeyse günümüze dek sürüncemeye uğramış bir süreçtir.

Tam da bu günlerde, hümanist Batı'nın yazılı kültürün tüm olanaklarını kullanarak, olanca gücüyle üzerimize yüklenmesine bir de bu açıdan bakmakta yarar olduğu söylenebilir.

130 bin kelimelik **Kürtçe-Türkçe** sözlük geliyor

Bir zamanlar Kürtçe diye bir dil, Kürtler diye bir halk olmadığı söyleniyordu, zaman içinde Kürtlerin varolduğu gerçeği kabullenildi. Şimdi Kürtler bir kenara bırakıldı Kürtçe tartışılıyor. 130 bin kelimeden oluşan Kürtçe-Türkçe sözlük çıkınca, kim neyi tartışacak merak konusu. Sözlüğü hazırlayan Kürt dilbilimci ve aynı zamanda sosyoloji mezunu Zana Farqînî ile martta çıkacak olan sözlük üzerine konuştuk.

M.Aksoy: Hazırladığınız ilk Türkçe-Kürtçe sözlük 2000 yılında çıktı. Önümüzdeki günlerde Kürtçe -Türkçe sözlük de çıkacak. Bu çalışma nasıl başladı, ne şekilde gelişti?

Z. Farqînî: Benim Kürtçe'ye olan ilgim 80'li yıllara dayanıyor, daha doğrusu ilkokul yıllarıma dek uzanıyor. Hem Kürtçe'yi tanımaya çalışıyor ve hem de Kürtçe kelime dağarcığımı geliştirmeye çalışıyordum. Üniversite yıllarında Kürtçe'yle ilgili kaynaklara daha rahat ulaşabildim ve kendimi geliştirdim.

Kürtçe basın alanında çalışmaya başladığım 1991'de ise Kürtçe'yle biraz daha haşır neşir oldum. Basın alanına girdiğimde dille daha çok ilgilenmem söz konusu olunca, Kürtçe kelimeler derlemeye ve onları kaydetmeye başladım. Bundan ötürü arkadaşlar arasında adım 'kelime avcısı'na çıktı. Sözlük hazırlama fikri o zaman oluştu. Daha önce de cep sözlüğü şeklinde hazırlamış olduğum Türkçe-Kürtçe sözlük çalışmam vardı.

Daha evvel yapılan sözlükler genel olarak hem hazırlanma teknikleri, hem de kapasiteleri açısında yetersizdiler. Genel olarak kelime türleri belirtilmemişti, kelime eril mi dişil mi, zamir mi, edat mı, bu konuda bilgi yoktu. Sadece basit bir şekilde Kürtçe sözcüklerin karşısına Türkçe açıklamaları vardı. Özellikle Kürtçe-Türkçe veya Türkçe-Kürtçe olarak hazırlanan sözlükleri kastediyorum. Burada D. İzoli'yi tenzih etmem gerekiyor.

Kürtçe dil terminolojisini Kürtçe'yle belirtmeye çalıştık, fiil mi, geçişli fiil mi, aktif mi pasif mi vs...Celadet Bedirxan'ın oluşturduğu dil kurallarını esas alarak önümüze çıkan sorunları çözmeye çalıştık. Sözlük bittikten sonra bir kaç arkadaştan bunu dikte etmelerini istedim.

Türkçe - Kürtçe sözlükte, 40 bin madde başı Türkçe sözcüğün Kürtçe karşılığı ve 20 bine yakın da madde sonu ve deyimler var: Kısaca Türkçe-Kürtçe olarak hazırladığım sözlük 60 bin kelimelik.

M. A: Türkçe sözlüklerden de yararlandın mı?

Evet Türk Dil Kurumu'nun sözlüğünden hem teknik anlamda hem de kelime anlamları bakımından yararlandım. O sözlüğün imlâ kurallarını dikkate alarak Kürtçe-Türkçe sözlüğü hazırladım.

A.Özer: Ben şunu öğrenmek istiyorum: Sözlüğü hazırlamadan önce ve hazırladıktan sonra Kürtçe dili hakkında fikrin ne oldu?

Daha önce de belirttim, ben zaten Kürtçe'yle alakalıydım. Kürtçe'nin gramerini daha derinlikli öğrenmeye ve kelime dağarcığımı geliştirmeye, zenginleştirmeye zaten başlamıştım. Daha önce bu alanda söz sahibi olan insanlar "Kürtçe zengin bir dildir. Kaba, ilkel, yetersiz bir dil değildir" diyorlardı. Kısmen de olsa bu tür açıklamalar bana biraz propaganda amaçlı olarak söylenen sözler gibi geliyordu. Ama işin içine girince bu sözlerin sadece propaganda amaçlı olarak söylenmediğine kanaat getirdim.

A.Ö: Dilin yapısı hakkında mesela ne gibi özellikler gördün?

Kelime dağarcığı olarak fakir bir dil olmadığını gördüm. Sadece bilinen politikalardan dolayı, Kürtçe'nin doğal gelişim süreci sekteye uğratılmış ve Kürtçe bilinçli olarak çoraklaştırılmış.

Dil canlı organizma gibidir, sözcükler zaman içerisinde kullanılmadığı, işlenmediği zaman ya kaybolur ya da anlam kaymalarına uğrarlar. Örneğin bugün normal günlük yaşamda kullanılmayan birçok sözcüğü, deyimlerden, atasözlerinden, hikâyelerden, masallardan bulabilirsiniz. Sözlü Kürt halk edebiyatının muazzam bir dile, muazzam bir anlatıma sahip olduğunu gördüm.

Kürtçe'nin kendisini yeniden üretme, yaratma gücünün ne kadar güçlü olduğunu öğrendim. Kürtçe hem önden, hem arkadan, hem ortadan ek alan bir dil. Diğer taraftan, sadece fiil türetmek için de ayrı fiil türetme ekleri var. Bunlar da hem önek hem de sonek olarak karşımıza çıkıyorlar.

Mesela, yapım eki olarak kullanılan 200'ün üzerinde tespit edebildiğim sadece sonek var.

Biz dili toplum tiplerinden ayrı ele alamayız. Çünkü, toplum geliştikçe dil de beraberinde gelişir. Dile yeni sözcükler, yeni terimler, kavramlar girer. Dil de durmadan kendisini üretir. Dili sosyal ilişkilerden, ekonomik ilişkilerden bağımsız olarak düşünemeyiz.

Örneğin, Kürtçe feodal toplum tipine göre kendisini geliştirmiş bir dildir, ancak kapitalist topluma göre ele aldığımızda, haliyle bir takım eksiklikleri olan bir dil. Bu da dilin kendisinden, bünyesinden kaynaklanan bir durum değildir. Çünkü yıllarca uygulanan o malum inkarcı ve yasaklayıcı politikalar, Kürtçe'nin doğal gelişimini sekteye uğratmıştır. Negatif bir müdahale söz konusu. Bugün ise pozitif bir müdahale var ve inatla Kürtçe konuşulmakta, yazılıp çizilmekte. İşte bahsettiğimiz bu eksiklikler de bugün büyük bir oranda aşılmıştır.

Bilindiği gibi Türkiye'de bu dil yasaklı olduğu için bırakın bu dille okumak, yazıp çizmek, konuşmak bile engellendi. Ama son 10-15 yıl'da bu dil büyük bir aşama kaydetti.

A.Ö: Kürtçe'nin Farsça'dan temel farkı nedir?

Bakınız; diller yapılarına ve biçimlerine göre tasnif edilir. Biçimlerine göre 3 gruba ayrılırlar; tek heceli diller, sondan eklemeli diller ve bükümlü diller. Kürtçe de, Farsça da birer bükümlü dillerdir. Diğer taraftan yapılarına göre de diller beş gruba ayrılır. Hint-Avrupa dil grubu, Sami dil grubu, Bantu dil grubu, Çin dilleri ve Ural-Altay dil grubu.

Birçok dilbilimci ve Kürdoloğun belirttiği gibi, Kürt dili Hint-Avrupa dil ailesi içinde yer almaktadır. Bu ailede yer alan İranî dil grubu, Kürtçeyi de içermektedir. Kürtçe, bu grubun Kuzeybatı kolunda, Farsça ise Güneybatı kolunda yer almakta. İranî dillere örnek olarak Farsça, Kürtçe, Belucice, Osetçe, Yexnubçe, Peştûca ve Pamirceyi örnek verebiliriz.

Hint-Avrupa dil grubu incelendiğinde, bu gruba dahil dillerde birçok ortak yan ve yakın sözcük görülür. Bu durum aynı dil grubunda yer alan tüm diller için söz konusudur.

Kürtçe ve Farsça hem biçim olarak ve hem de yapı olarak aynı sınıflamanın içinde yer alırlar. Dolayısıyla hem ortak birtakım dil kurallarına hem de ortak sözcüklere sahiptirler. Zaten bu benzerlikler olmasaydı aynı sınıflamanın içinde yer almazlardı. Şimdi Kürtçe ile Farsça arasındaki benzerlik, tıpkı Fransızca ile İspanyolca, Almanca ile İngilizce, Arapça ile İbranice arasındaki benzerlik gibidir.

Dil bilimde bir dilin bağımsız olmasını gerektiren beş kıstas var: Kendine özgü bir fonetiği, morfolojisi, sentaksı, kelime hazinesi ve kelime vurgusu. Kürtçe'yle ilgili araştırmalar yapan bütün dilbilimciler Kürtçe'nin bu kriterlere sahip olduğunu söylüyorlar. Şimdi de biraz Kürtçe ve Farsça arasındaki Farklılıklardan bahsedelim. En belirgin ayrılık Kürtçe'de olup da Farsça'da olmayan "cinsiyet"liktir. Kürtçe'de iki grup şahıs zamiri bulunmasına rağmen, Farsça'da böyle bir özellik görmüyoruz. Bu iki grup şahıs zamiri geçişli fiillerde farklı kullanılmaktadır. Bu özelliğinden dolayı Kürtçe ergatif bir dildir.

A.Ö: Kürtlerde dil araştırmaları neye dayanılarak yapılıyor?

Rohat Alakom'un bir çalışması var 'Kürdoloji Biliminin 2.Yüzyılı' diye. Alakom Kürdolojiyi İtalyan Rahip Mario Garzoni'den başlatıyor.Ancak biz ondan önce Ehmedê Xanî'nin Nûbahar'a Biçûkan adıyla Arapça-Kürtçe aruz vezniyle hazırlamış olduğu bir sözlük var. En azında bugün elde mevcut bilgilere göre ilk Kürdolog'un Ehmedê Xanî'nin olması gerek. Bence bu sıfatı Ehmedê Xanî için kullanmamız lazım.

Şimdi Kürtçe ile ilgili çalışmalar yapan bir sürü Kürt ve yabancı isim burada sıralayabiliriz. Örneğin P. S. Pallas, F. Justi, Alekssandro Coletti, Theodor Nöldeke, Albert Socin, Ferdinand Justi, Oscar Man, Karl Hedank, Bazil Nikitin, Roger Lescot, Ely Bannister Soane, C. J. Edmons, David Neil Mackenzie, Prof. Friedrich Müller, Hugo Makas, A. Jaba. Kürt dilbilimcilerden de Xelîl Xeyalî, Salih Bedirxan, Celadet Bedirxan, Kamuran Bedirxan, Reşidê Kurd, Osman Sebrî, Kemal Badıllı, Musa Anter, Feqe Huseyn Sağnıç, Cigerxwîn, Tevfik Vehbi, Giw Mukriyanî, M. Xal, Dr. Abdullah Haci Maruf, Cemal Nebez, İzedin Mustefa Resul, Kurdistan Mukriyanî, Muhamed Mukrî, Qadirî Fetahî Qazî, Şêx Merdûxî Kurdistanî, Sadik Safizade Borekeyî, Hejar, Prof. Dr. Qanatê Kurdo, Çerkez Bakaev, İsak Sukerman, Kerîm Eyûbî gibi isimleri zikredebiliriz.

Diğer taraftan Ziya Gökalp'in de Kürtçe gramer üzerine çalıştığına dair iddialar var.

A.Ö: Peki o İtalyan'ın çalışmaları...

O İtalyanca yapmış, o hem gramer çalışması hem de sözlük yapmış. Garzoni, 1787'de "Kürt Dili Grameri ve Sözlüğü" çalışmasını yayınlar. Bu eserde, yaklaşık 4600 Kürtçe kelime yer almaktadır.

M.A: Yeni sözlüğe gelelim, kaç bin kelime?

130 bin kelime. Bu da sadece madde başı, madde sonu hariç. Yani yardımcı fiiller, deyimler falan hariç.

M.A: Peki bu kadar çok kelimenin Kürtçe'de olabileceğini düşünüyor muydunuz?

Kürtçe-Kürtçe sözlüğe başladığımda bu kadarını beklemiyordum. Hatta daha önce hazırlık çalışmasında bazı arkadaşlar 50-60 bin kelime yapabilirsen ne âlâ diyorlardı. Kürtçe -Türkçe sözlüğe başlayınca 100 bin sözcüğü aşarım diye düşünüyordum, 130 bin oldu. Öte yandan 5 bin sözcüğü de kullanamadım, bunlar bende duruyor. Nedenine gelince; anlamlarını net olarak bilmiyorum, gerçek anlamları hakkında kuşkular taşıdığım için şimdilik sözlüğe almadım.

M.A: Bu 130 bin kelimenin tamamı Kürtçe mi?

Değil. Sözlük hazırladığınız zaman sizin bir tasarrufunuz yok, Yani ben illa Kürtçe olanı alacağım olmayanları da almayacağım diye bir tercihiniz olamaz. Böyle bir lüksünüz yok. Dilinize girmişseler ve yıllar yılı bunlar her alanda kullanılıyorlarsa kökeni ne olursa olsun onları alıp sözlüğe yerleştirmek durumundasınız. Sözcüğün kullanılması tercihi kullanıcılara kalmış bir şey. Çünkü kimisi öz Kürtçe'den yana olabilir, kimisi de olmayabilir:

Şunu belirtmek istiyorum. Eğer bir dil kültür dili olmuşsa, yazı dili olmuşsa artık onda saflığı, anlığı arayamazsınız Bu durum bütün diller için, Kürtçe için de Türkçe için de geçerlidir. Bu dünya dili olan İngilizce için de geçerlidir. İngilizce için de, dünya kadar Latince kökenli kelimeler mevcut. Arapça da yüzde yüz arı değildir. Kürtçe de öyle. Bütün diller birbirinden etkilenir, birbirinden ödünç sözcükler alır.

Bugün Kürtçe'de bırakalım Arapça, Farsça kökenli kelimeler artık İngilizce bilmem Fransızca kökenli kelimeler de var.

M.A: Bu sözlük yapısıyla ya da sözcüklerin kullanma şekliyle tartışılmayacak bana göre, 130 bin kelime olduğu için çok tartışılacak. Bu sözlük bir anlamda imlâ kılavuzu vazifesini de görecek diyebilir miyiz?

Kürtçe-Türkçe sözlüğü hazırlarken mümkün mertebe sözlük tekniklerinden yola çıktık. Daha önce de sözlük çalışmaları vardı ama yetersizdi. Özellikle kelime eril mi, dişil mi, kelimenin türü nedir belirtilmemişti. Neyi belirtmezsen belirtme, ama Kürtçe'de kelimenin eril ya da dişi olduğunu belirtmen gerekiyor, bazı kelimeler hem eril hem de dişildir. Biz bu kelimelere çift cinsiyetli diyoruz. Mesela "heval" Türkçe karşılığı arkadaştır. Eğer arkadaşınız bayan ise tamlama yaparken bu kelimenin sonuna /a/ takısını getirmen gerekecek "hevala min" (arkadaşım) gibi, yok eğer arkadaşın erkek ise bu sefer de "hevalê min" demen icap edecek.

Yıllar yılı bu ülkede Kürtçe'nin bir dil olmadığı Farsça'dan Türkçe'den kırma, bozma bir dil olduğu söylenegeldi, resmi söylem hemen hemen hiç değişmemiştir. Sonrasında bir tartışma başlatıldı: "Kürtçe ilkel bir dil, bu dille eğitim öğretim yapılamaz. Kürtçe okusan ne olur?" gibi şeyler söylenmeye başlandı. Şimdi biz 130 bin kelimelik bir sözlük hazırladık. Bunu yaparken de biz de: "Bakın bizim dilimiz bu kadar zengindir" diye bir iddia ile ortaya çıkmadık. Kürtçe'deki kelime sayısı daha fazladır. Bu çalışmayla biz bu kadarını şimdilik kayıtlara geçirdik, o kadar.

Kürtçe'nin bir dil olmadığını veya çok ilkel bir dil olduğunu ileri sürenlere şunu söyleyebiliriz "Güneş balçıkla sıvanmaz." Her şey ortada.

Kürtçe'ye haksız eleştirilerde bulunan, bunu bilimsellikten uzak, art niyetle yapanlara bu sözlüğün iyi bir cevap olacağı kanısındayım.

M.A: Şöyle bir soru gelebilir. Kürtçe'de ne kadar yazılı eser vardır ki 130 bin kelime çıktı?

Elbetteki bir dil yazılı hale geldikten sonra, onunla eğitim öğretim yapıldıktan sonra, basın yayın faaliyetleri yapıldıktan sonra daha da gelişir. Unutmamak lazım ki insanları insan kılan temel öğe dildir.

Bir kere Kürtler üzerine araştırma yapan bütün halkbilimciler, oryantalistler, Kürtçe'nin sözlü edebiyatına hayran kalmışlardır. Muazzam bir folklorumuz, sözlü bir edebiyatımızın olduğunu söylüyorlar. Kürtçe'deki masalların, destanların, şarkıların, deyim ve ata sözlerinin bolluğunu görmezden gelemeyiz.

Kürtçe sadece günlük konuşmalarda kullanılan bir dil değildir ki. Şarkılar söyleniyor, ağıtlar yakılıyor, masallar, destanlar anlatılıyor. Kürt folklorundaki müzikli hikayelerine ne diyeceğiz? Dengbêjleri, çîrokbêjleri nasıl ele alıp değerlendireceğiz? Cumhuriyetten önceki Kürt medreselerine ne demeli?

Eliyê Herîrî'yi, Feqiyê Teyran'ı, Mem û Zîn destanının yazarı Ehmedê Xanî'yi, Kürt şiirinin minaresi olarak nitelendirilen Melayê Cîzîrî'yi, Kürtçe Mevlidin yazarı Mele Ehmedê Bateyî'yi ve da yüzlercesini nasıl yokmuş gibi davranacağız?

Melayê Cîzîrî, kendine o kadar güveniyor ki, unutmamak lazım o çağda Farsça çok revaçta, ortaya çıkıp Kürtçe yazdığı şiirleriyle Fars şairlerine kafa tutuyor.

Mesela, Cumhuriyet dönemine kadar Türkçe Kürtçe'den o kadar da ilerde değil.

M.A: Soranice'den kelime aldınız mı?

Her ne kadar Kürtçe -Türkçe sözlük diyorsak da aslında Kurmanci -Türkçe'dir. Bilindiği gibi Kürtlerin arasında en fazla kullanılan lehçe Kurmanci lehçesidir. Türkiye'deki Kürtlerin en az %70'i Kurmanci'yi kullanıyor. Geri kalan kısım ise Kırmancki'yi (Kırdki, Dimilki, Zazaki) konuşuyor. Özel olarak ne Kirmancki'den kelime aldım ne de Orta ya da Güney Kürtçe'sinden (Soranice). Bu lehçe hiç yasaklanmadığı için, eğitim üretim, yayın sürekli yapıldığı için, Kurmanci'ye göre daha gelişkin bir dildir. En azında yazın alanında imlâ alanında standartlaşmış bir lehçe: Soranice'den zaten ihtiyaç duyulan birtakım kelimeler farklı yollardan Kurmanci'ye girdi. Mesela basın yayın yoluyla, çevirilerle...

M.A: Bu sözlük son olacak mı?

Hayır benim yapmak istediklerim var. Bu sözlükleri daha da geliştirme gibi bir hedefim var. Onun dışında Kürtçe –Türkçe, Türkçe -Kürtçe deyimler sözlüğü, bir cep sözlüğü, Kürtçe'yle ilgili gramer çalışmaları, Kürtçe'deki eklerle ilgili geniş çaplı bir çalışma, ne bileyim Kürtçe'yle ilgili etimolojik çalışmalarda yapmak istiyorum.

M.A: Kürt edebiyatına ne kadar faydalı olur bu sözlük?.

Şimdi bir dilin yazılı bir dil haline gelebilmesi için üç önemli şeye gereksinim vardır: Alfabe, gramer ve sözlük. Kurmanci için söylüyorum, bizim Kürtçe Latin alfabesiyle hazırlanmış Kürtçe - Kürtçe sözlüğe bir kere sahip olmamız gerekiyor. Benim hazırlamış olduğum sözlük ise iki dilli bir sözlüktür. Elbette bu sözlüğün rolünü de görmek gerekiyor. Özellikle Türkçe yardımıyla dilini geliştirmek isteyenler için çok yardımcı olacaktır. Bununla beraber yazıp çizenler için de çok faydalı olacağını düşünüyorum.

Diğer taraftan bir gerekçe bulup "kendimizi Kürtçe ile ifade edemiyoruz" diyenler için, söylemek istiyorum. Sorun dilde değil sizdedir. Dünyada bir halkın dilini en iyi bilenler, konuşanlar, yazan ve çizenler okul yüzü görmüşleri, aydınları, yazar ve çizerleridir, sanatçı ve siyasetçileridir. Ama bu durum Kürtlerde tam tersidir. Okul yüzü görmemiş bir çoban, okul yüzü görmüş birinden daha fazla diline hakimdir. İşte biz böyle çarpık bir durumla karşı karşıyayız. •

Kütüphaneler Fikir Mezarlıklarıdır!

Kitapları seviyorum. Bu cümleyi asla benim kastettiğim içerikle anlayamayacağınızı bilsem de, kendimi en açık ve en basit terimlerle ifade etmek hoşuma gidiyor. Yıkıcı olmak istediğim zaman hep açık sözlü olmayı tercih etmişimdir. Konuştuğumuz gibi, yanlış anlamanıza da aldırmadan, açıkkalplilikle kendimi ve olup bitenleri anlatmayı deneyeceğim. Acıtırsa karışmam... Yazma fikrinizi sevdiğimi de itiraf edeyim bu arada; iki cümlede bir beni susturup kendi aklınızca tuzak sorularla sinirimi bozma şansınız kalmıyor artık, eh siz de benim edepsizliklerimle uğraşmayacaksınız. En azından arada bir reklamlara bakarak ya da şeker kızınızı dizinize oturtup, yeni öğrendiği şarkıyı dinliyormuş gibi yaparak biraz olsun benim cani dünyamdan kaçabileceksiniz.

"Baba ne okuyorsun, beni dinliyor musun?"

"Manyağın birinin, yarattığı vahşeti itiraf edişini, hatta daha da ileri gidip bu manyaklığı savunmasını yavrum..."

Ne diyeyim, Allah analı babalı büyütsün sayın doktor. Ama benim dünyam çok farklı. Ben kitapları seviyorum. Onları okumayı değil tabii ki, onlara dokunmayı ve onların bana dokunmasını... Yalnızca aptallar ve hayata salt işlevler düzeyinden bakan fırsatçılar (belki de iki ayrı şey değildir bunlar), kitapların okunmaktan başka bir anlamı olmadığını düşünür.

Samimiyetime inanmayacağınızı biliyorum ama onları anlayabiliyorum. Çünkü bu yaratıklar kendilerini de öyle görüyorlar; et yığını!.. Ya da bunun farkındalar demek daha doğru olur. Bu benim vehmettiğim bir şey değil; geçenlerde uğradığım bir barda, hemen yanımdaki masada oturan bir kaltak ötekine şöyle söylüyordu: "Bu hafta tam altı kilo vermişim, düşünebiliyor musun?" Ötekini bilmem de şahsen acayip iyi düşünebiliyorum; altı kiloluk kıyma, fakir bir mahalleyi doyurabilirdi!

Ben farklıyım doktor, iddia buyurduğunuz gibi, kendimi seçilmiş biri gibi hissetmiyorum. Benim farkım nesnelere ve kendime bakışımla ilgili. Ben kitapları okunması gereken objeler olarak görmüyorum işte. Ya da onların içindeki garip şekillerin kodladığı anlamın ötesinde bir hayatları olduğunun farkındayım, diyelim. Onların yaşayan birer organizma olduğunu görebiliyorum. Bunu sizin anlayabileceğiniz somut, gündelik dile tercüme etmeyi deneyeyim: Evet düşleri, rüyaları, bilgileri taşıyorlar. Ama bu muhterem hamalların kendileri de söyledikleri kadar okunabilir şeylerdir. Bunu söylemeye çalışıyorum. Bu kadar basit ve masum bir şey!

Çatlak mıyım? Burada bulunuşumun başka bir anlamı olamaz elbette. Samanyolu'nda yolunu kaybetmiş ve mecburen dünya denilen bu zulüm yurduna düşmüş bir uzaylı gibi bakıyorum hayata; öyle yabancılaşarak, öyle uzaklaşarak. En basit ve en alışıldık kavramları bile yeniden sorgulama şansı veriyor bu hayal oyunu bana. Size bunu söylediğim zaman yüzünüzdeki şaşkınlık ve tereddüt kasılmalarını görmedim sanmayın. Bu alışkanlığı ne kadar zamandır edindiğimi sorarken gözlerimin içine bakamıyordunuz. Bütün bu işaretleri alt alta topladığım zaman, oyunumu tehlikeli, hatta hastalıklı bir hal olarak değerlendirdiğinize eminim. Sizi gerçekten anlıyorum doktor, öyle bir anlıyorum ki, bir bilseniz ödünüz patlardı! Entelektüel bir oyunla psişik hezeyanları ayıramayacak kadar saplantılı hale getirmişler sizi! Yazık, hayatınız boyunca asla eğlenemeyeceksiniz. Sağlıklı yahut da normal olmak adına neler kaybettiğinizi bir bilseniz oysa! Bir kitabın cildini okşarken bedeninde fırtınalar koptuğunu söyleyen birini hasta olarak kabul etmek sizi rahatlatacak. Minik kızınızın sağlıklı bir hayat sürebilmesi için şart bu!

Ama bunun tersi eğilim, oyuncu ruhun kayboluşu, ciddiyetin her şeyi gasp etmesi, işlevsel indirgemeciliğin insan faaliyetlerini ilhâk edişi... Ne kadar iri sözler, yüksek sesle söylemeye kalktığımda gülünç geldi birden! Daha net konuşmaya çalışacağım, özsaygım söz konusu!

Doktor, insanların kendilerini, hayatlarını, nesnelerini ve bütün bunlarla ilişkilerini en basit işlevlere indirgemesine dayanamıyorum. İşten güçten kaçıp kendileri için bir şeyler yaptıkları zamanları 'boş' diye adlandıran bu yaratıklara hem acıyorum, hem de kızıyorum. Her şeyi yiyebilen bu memeliler bazen beni ürpertiyor.

Şimdi bir uzaylı gibi bakmayı deneyin azıcık; adamlar kartvizit bastırıyorlar doktor; "Muharrem Öztürk, Avukat" Avuç içine sığabilecek kadar küçük bir kağıt parçasında kendisini özetlemesi, bir insanın bütün hüner ve özelliklerini yadsımasından başka nedir ki? Böyle gülünç bir şey olabilir mi, bir düşünün Allah aşkına? "Benim hayattaki işlevim, mesleğimdir" demekten başka nedir ki bu? Ben de bir kartvizit bastıracağım tez zamanda, "İsmail Güzelsoy, Profesyonel Çatlak" ya da annem için "Hayırsız Evlat" filan gibi daha samimi bir şey deneyebilirim! Ya da hayatım boyunca tanıştığım ve tanışabileceğim herkes için farklı kartlar olabilir bunlar; "Bahşiş Vermeyen Apartman Sakini", "Sürekli Yoğurdun Tarihini İnceleyen, Ankara Palas'taki Sapık Görünüşlü Müşteri", "Konuşurken İnsanın Gözünün İçine Bakmaktan Korkan, Televizyonlarda Çıkan O Manyak". Burada yazmaya ara verip azıcık eğlenmek istiyorum; bir liste yapacağım, hayatım boyunca tanıdığım insanlar için kaç tane kartvizit bastırmam gerektiğini hesaplayacağım. Pahalı bir iş olacağı kesin!

Beni yıkıcı bulduğunuzu biliyorum. Bunu inkâr etmenize de gerek yok, nazik bir insansınız, ama üç hafta önce bütün gazeteler ve televizyon kanalları beni bir cani olarak teşhir etti zaten. Buna ben bile inanmaya başladım. Ah doktor, insanın kendisine ötekinin nazarından bakması ne acıdır! Evet, kitaplara bir isim vermek, onları anlattıklarına indirgemek, dünkü raporum sonunda maytap geçtiğim o hastalıklı kafanın bir ürünü işte. "Kesik Elin İntikamı/ Roman", "Kelebek Rengine Bürünmek/ Deneme-Eleştiri".

Ortaokul öğrencisiyken bir gün, Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin kitaplık bölümünü ziyaret ettiğim o güne kadar ben de kitapların yalnızca yazdıklarını okuyan bir sefildim. Ama o yarı mistik labirentte, sonsuza yakın sayıda kitaplarla yüklü raflar arasında, iniltiyi andıran metalik bir gıcırtı çıkararak üzerinde kitap yığınını sarsarak savrulup geçen o vagona yol vermek için yana çekilmeye çalıştığımda,

bunu başaramayacak kadar kasılıp kalmış olduğumu anlayacaktım. Sert bahar sabahı ışığının, kırılgan hüzmeleri altında uçuşan toz zerrecikleri, orada hapsedilmiş kitapların çürüyen ruhlarıydı. Hemen enişteme oradan çıkmak istediğimi söyledim. Onun konuşmalarına cevap veremeyecek kadar öfkeli ve korkmuştum. Aklımda salınan tek bir kelimeydi her şeyin özeti; mezarlık!

Tabii ki kütüphaneler fikir mezarlıklarıdır. Bunun çok daha ötesinde, kitaplar ise bu çürüyen insan zaafının zoraki yaşayan tabutlarıdır. İnsanoğlunun ölümsüz olma sapkınlığının kurbanlarıdır onlar. Koynunda bir yığın canlı taşıyan, onları besleyen bu muhteşem varlıklara yapılan bu muamele ne kadar ayıp!

Kitapları sevmeye ondan sonra başladım. Derin bir muhabbet ve merhamet hissiyle onları bedenime katmaya böyle başladım. Ne yazdıklarını hiç umursamadan sevdim onları. Çıkarsız bir yarenlik dürtüsüyle... Ciltlerindeki zarif renklerin solmasını engelleyecek kadar az ışık verdim onlara, onları sevdim, onları öptüm, onları yedim... onları kendime, kendimi onlara kattım. Yavaş yavaş, tenime kağıtsı bir dokunun yerleştiğini fark etmem bu yıllarda ortaya çıktı. Ben bir kitaba dönüşüyordum. Kitapların tanrısı... Ahh, yüreğim çok yaralı, biraz ara vermem gerek şimdi.

Bana "aklın yolu bir" dediğiniz zaman size, "o zaman ona ne gerek var aptal herif" diye bağırdığım için çok özür dilerim. Gerçekten sinirlerim laçka oldu. Aslında sizi kendime yakın buluyorum ve beni bir insanın becerebileceği en üst perdeden anlamaya gayret ettiğinizi de biliyorum. Üstelik aptal bir herif olmadığınız aşikâr. Hatta tanıdığım en zeki insanlar arasında ilk beşe girebilirsiniz. Lütfen beni bu kaba davranışım için bağışlayın! Bu günlük bu kadar!

Önceki gün size terbiyesizlik yapmamın asıl nedeni "aklın yolu" meselesi değildi. İtiraf edeyim, gözümdeki saygınlığınızı yitirişiniz bundan yaklaşık on dakika önce ortaya çıkmıştı; size kitapların nasıl yüce haz nesneleri olduğunu anlatırken bir an coşkuyla, "içlerinde hiçbir şey yazılı olmayabilir hatta!" dememe karşılık, okuma (neden yazma değil?) gözlüğünüzün üzerinden dik dik bana bakıp, "o zaman defter olur" dediniz. Sesimi kesip size bir zafer bağışlayabilirdim ama defter ile kitap arasındaki farkı böyle kaba bir şekilde özetlediğiniz için, evet size bunun için kızmıştım.

Aklımda bir kitabın görüntüsü vardı; sayfaları kenarlarına doğru tabâ rengine dönen, cilde yakın bir noktada altı, belki yedi kurt tarafından kemirilmiş bir kitaptı bu. İlk sayfasında kitap kurtlarına karşı yazılmış dua, ikinci sayfasında da imlâ hatalarına karşı bir başka yakarış yer alıyordu. Sonrasına bakmadım bile! Konuşurken tükürüğünü denetleyemeyen hafif kamburu çıkmış yaşlı Musevi satıcı, bana kitabı şöyle anlatıyordu: "Ceylan derisi üzerindeki şemse, Mücellit Nevzat'ın atölyesindeki nadide kalıplardandır ki, bir tek örneği bile kalmamıştır, saraydan emekli olduktan sonra yaptığı ilk çalışma olduğu söylenir. Hemen iç kapağındaki ebrû Hüseyin Erzurumî'nin en güzel işidir. Bu yaldızı nasıl elde ettiği hâlâ bir sırdır. Mürekkep özeldir; kına esaslıdır ki ileride cildi şiştiği vakit ılık suya atılarak zamkı çözdürüldüğünde yazılar silinmesin. Bunu Aksaraylı Ekber'in oğlu, babası öldükten sonra onun dolabında bulmuştur. Menşei bilinmemekle birlikte en az iki yüz senelik olduğunu tahmin ediyor hattatlar. Bunu devrin önde gelen ustaları kendi aralarında bölüşmüşler ve altı kitaba yetmiştir, dörtü Kur'an, biri dua kitabı ve bu elimdekidir beyzâdem. Cilt işini başka bir mücellit, o devrin büyük ustalarından Nâmi Çelebizâde yapmıştır. İstersen onun mührü de bendedir haddizâtında. Köşelikler ve zencirek kuyumcu Garabet ustanın işçiliğidir. Bunu söylememe bile gerek yok zira o yıllarda dünya üzerinde meşine böyle simkâri işlemeyi yapabilecek yegane ustaydı kendisi, toprağı bol olsun. Kağıt, dikkat et, hakiki sultân-î semerkandîdir. Bir Yakub el Mustasimî çalışmasının dört asır sonraki kopyasıdır elinde tuttuğun. Benim diyen usta aradaki farkı söyleyemez!"

Bu özetle demek istemekteyim ki, kitap ona verilen hayatların toplamıdır. Onu yazan bir hiçtir!

Benim kitapları insanlaştırdığım yolundaki yargınıza itiraz etmiyorum. Hatta bunu fark edişiniz takdire değer. İnsanın da, kitabın da cildi vardır, sırtı, ağzı vardır filan. Ancak hiçbir kitap, kalıcı olmak adına insan kurban etmemiştir. Ama insanlar kitapları kirletmekte beis görmemişlerdir. Bana şaşkın şaşkın bakıp, neden genç kızların derisini soyup kitap kapağı yaptığımı soruyorsunuz. "Bunun ne kadar vahşice bir şey olduğunu gerçekten kavramıyor musun?"

Evet doktor, sizin bulunduğunuz noktadan bir cani, bir barbar ve manyak olarak görüldüğümü biliyorum. Ama dedim ya, aklın ya da hissedişlerin yolu bir değil. Bunu kimsenin anlamasını beklemiyorum zaten... İçlerine hiçbir şey yazmadığım bu güzel kitaplar, güzel insanların derileriyle kaplı! Müthiş bir zarafet! Okşuyorum, hayallerimde hasretle okşuyorum onları, kimse bunu benden esirgeyemez. Hele o çilli kızın kitabı müthiş bir işçilik sergiler. Bunu canice buluyorsunuz çünkü, siz bir insansınız. Oysa bir an için bir uzaylı gibi bakalım; ya ceylan yavruları? Ne farkı var? Daha zeki olduğu için ötekileri yiyebilen, onların derisini ayağına geçirebilen bu yaratıklardan daha zeki değil miyiz peki? Neden güzel bir kitabın kapağını o nazlı, hülyalı genç kız cildinden yapmayalım ki?

"Kurbanlarım" şimdi ölümsüz oldu. Bir çok büyük yazar kadar ölümsüz... Bunu göremeyişiniz, kalbinizin nasıl mühürlendiğini gösteriyor doktor.

Son olarak, Radikal gazetesinin bana "Türk Hanibal" ismini yakıştırmasından çok rahatsız olduğumu da belirtmek isterim. Çok uzun yıllardır bir sıcak memeli yemedim. Bu yamyamlık suçlaması, tek kelimeyle mide bulandırıcı!

E-Posta'da 3 Soru

Erdal Öz yanıtlıyor:

Çocuk Erdal Öz nasıl bir yazardı?

Çocuk ve yazar. Yan yana gelemeyecek iki sözcük. Öyle harika çocuklar çıkarılır ara sıra karşımıza. Olmaz öyle şey.

Ben **'Çocuk Haftası'** dergisiyle başladım okumayı sevmeye. Sururi'nin kapak resimlerini yaptığı o dergiyi ilk sayısından başladım okumaya. Orada **Kemalettin Tuğcu**'nun 'Zavallı Büyükbaba' adlı bir romanı yayınlanmaya başlamıştı. Bayıldım Kemalettin Tuğcu'ya. Sonra da Jean de la Hire adlı bilinmez bir Fransız yazarının yazdığı 'İki Çocuğun Devrialemi' adlı bir dizi romanının ilk cildi çıktı karşıma. O romanın kahramanları iki arkadaştı: Jano ile Yanik. Onlarla birlikte bir motosikletin üstünde, yanlarındaki Sültan adlı köpekleriyle birlikte bütün dünyayı dolaştım. Bu büyük serüven on cilt sürdü. Ama bu on ciltlik kitabın yayınlanması birkaç yılı aldı. Ben de bana okumayı sevdiren bu kitapla birlikte başka kitaplar da okudum. Böylece okur olmanın ilk keyfini yaşadım.

Burada bir açıklama yapmak istiyorum: **İki Çocuğun Devrialemi**'ni bunca yıl sonra, Can yayınları arasında yeniden yayınlamanın hazırlıkları içindeyiz. O günden bugüne dünya coğrafyası öylesine değişti ki, bu değişiklikleri de uygulayarak o iki sevgili çocuğun, Jano ile Yanik'in akıl almaz serüvenlerini bugünkü çocuklara da okutmak için geçtim bilgisayarımın başına, keyifle o serüvenleri bir daha yaşıyor, bugüne uyarlıyorum bu dev çocuk romanını.

Genç Erdal Öz hangi türün yazarıydı?

Ne demekse bu? Genç bir yazma isteklisi, hangi türün yazarı olabilir ki? Elbette yazar olmaya özenen her genç gibi ben de şiirle başladım yazmaya. Sanki edebiyat türlerinin en kolayını seçmiş gibi: şiirle. Hem de edebiyatın en güç türü olan şiirle. Lise son sınıftaydım. İlk şiirim Ankara'da yayınlanan **Kaynak** dergisinde yayınlandı. Kendimi birden şair gibi hissettim. Sonra üniversite: Hukuk Fakültesi. Yazdığım şiirleri gönderiyordum ama, hiçbir doğru dürüst edebiyat dergisi haklı olarak yayınlamıyordu o şiirleri. O zamanlar şimdiki gibi bu kadar çok edebiyat dergisi yoktu. İstanbul'da yayınlanan **Varlık, Yeditepe, Yenilik** dergilerinin dışında, bir de Ankara'da yayınlanan **Seçilmiş Hikâyeler Dergisi** vardı. Doğru dürüst dergiler bunlardı. Şimdi bakıyorum da, her önüne gelen bir şeyler yazıyor, bu dergi bolluğunda da pek çok kötü şiir, öykü, deneme yazısı da yayınlanma olanağı buluyor. Şiirimizin düzeyinin bu kadar düştüğü bir dönem hatırlamıyorum. Bir ara şiirlerim, dönemin en geçerli dergilerinde yayınlanmaya başlamıştı. İşte o sırada ben yazdıklarımın iyi şiirler olmadığını anladım, o anda da kestim şiir yazmayı. Keşke bunu bugünün genç şairleri de fark etseler de, bizler de o çok zor yazılan güzel şiirlerle buluşsak. Az da olsa.

Öykü yazmaya da Lise son sınıfta başlamıştım, ama nedendir bilinmez, şiir yazmak daha önemliymiş gibi, öykü yazmayı ertelemiş, bütün gücümü şiire vermiştim. Kötü bir şair olduğumu anladıktan sonra bütünüyle öyküye yöneldim.

İki de romanım var: **Odalarda** ile **Yaralısın**. Ama ben romancı olmadığımı biliyorum. Öykücüyüm ben.

İstanbul Üniversitesi'de bir buluşmaydı bizimkisi –ki a Dergisi o buluşmanın ürünüdür- : **Onat Kutlar**, Adnan Özyalçıner, **Kemal Özer**, Hilmi Yavuz, **Doğan Hızlan**, Konur Ertop, **Demir Özlü** -daha sonra **Ülkü Tamer** de katıldı bize- , birbirimize hiç benzemeyen yazılarla –şiir,öykü,deneme- çıktık ortaya. Sonra kitaplar geldi. Yazdıklarımızı kitap olarak hiçbir yayınevi yayınlamadığı için, ilk kitaplarımızı kendi paralarımızla **'a Dergisi Yayınları'** olarak yayınladık. Bugün ne kadar çok yayınevi var. Yayınevi sayısından da çok yazar var. Yayınevlerinin sayısının artması, yayınlanan kitap sayısının artması çok hoş bir şey. Genç yazarların böyle bir ortamla buluşmaları da çok güzel bir şey.

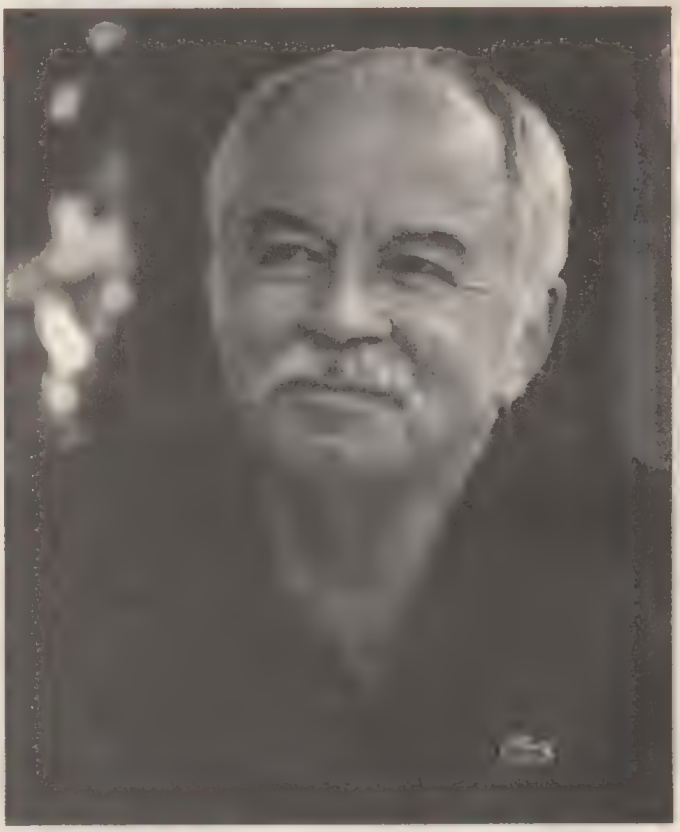

Ama bunca yazar arasında iyi yazarların adlarını sıralayabilir misiniz?

Öykü, son yıllarda büyük bir patlama yaşadı. Ama iyi öykü sayısının yine de az olduğu kanısındayım.

Yılların yazarı Erdal Öz'ün hangi deneyimlerini alabiliriz? Sözgelimi "Edebiyat nedir? –yıllardan sonra- öykü nedir?"

Nasıl bir deneyimden söz ettiğinizi anlayamadım. İyi ki sorunuza açıklık getirdiniz: "Edebiyat nedir? –yıllardan sonra- öykü nedir?"

Bu soruları niye bana soruyorsunuz? Ben Türk Dili ve Edebiyatı okumadım ki. Edebiyat öğretmenlerine sorun onu. Ben hâlâ edebiyat'ın tanımını yapamam. Yapmak da istemem. Edebiyat, tanım isteyen bir şey de değildir. Bakmayın ortaokul, lise düzeyindeki Türkçe ve edebiyat kitaplarına. Onlar bu tanımları yapmaya kalkışarak öğrencileri edebiyattan soğuturlar. Ben de bu kitapları okudum. Oku-

dum ve edebiyat'tan nefret ettim. Ta ki lise son sınıfta karşıma müthiş bir öğretmen –İlhan Başgöz- çıkana kadar.

Yine de, özellikle öykü üzerine bir şeyler söylemek isterim. Bu söyleyeceklerim, yazdığım öykülerin bütününü düşününce çıkardığım düşünceler olacaktır. Yani bu sözlerim, bir genelleme olarak alınmamalı. Bunlar, benim öykü deyince aklıma gelen şeyler.

Öykü yeni bir terim. Hikâye terimini bırakamayan arkadaşlar var. Bunlardan biri de sevgili Fethi Naci.

Ben öykü'yü hikâye'nin yeni karşılığı olarak almıyorum. Hikâye, anlatmak'tan geliyor. O sözcükte, sözlü edebiyatın bir kalıntısı var. Çok çalıştım ama başaramadım: hikâye'si olmayan bir öykü yazmaya çalıştım, olmadı. Anladım ki her öykü, bir hikâye'den yola çıkıyor. Öykü, anlatılmaz, yazılır. Hikâye anlatılır. Daha kısa bir deyişle: hikâye anlatılandır, öykü yazılandır. Şimdilik böyle düşünüyorum.

Ben isterim ki, yazdığım öykü, okunduktan sonra bir başkasına özetlenip anlatılamasın. Onun tadına ancak okuyarak varılabilsin.

Bu söylediğim yeni bir şey değil. Biz, anlatılabilen öykülerin en güzelleriyle büyüdük. Onların benzerleri hâlâ yazılmaktadır, yazılacaktır. Ama günümüz öykücülüğü, bunu aşmıştır. Özellikle **Sait Faik**'in Alemdağ'da Var Bir Yılan adlı kitabı beni allak bullak etmişti. Öykünün gerçek tadını orada buldum.

Öykü, roman'dan çok başka bir şey. Çok ayrı iki dal öykü ile roman. İyi bir öykü yazarı belki bir gün iyi bir roman da yazabilir, ama iyi bir romancının iyi bir öykü yazabilmesi daha zor görünüyor bana. Örnek vermek gerekirse: **Füruzan** da, **Pınar Kür** de çok iyi öyküler yazdılar, ama sonradan romana geçince sonuç pek de iyi olmadı bence. **Leylâ Erbil** için de aynı şeyi söyleyebilirim. Onlar benim sevdiğim öykücülerimdir.

Öykü, romandan çok şiire daha yakınmış gibi geliyor bana. Gereksiz fazlalıkları kaldıramaz öykü. Tıkıştırılmış, üst üste yığılmış ayrıntılarla da yazılamaz öykü. Müthiş bir yalınlık ister.

İlk cümle çok önemlidir öyküde. Öykü-okur buluşması, okura değil, öykünün gücüne bağlıdır.

Öykü, bir baş dönmesi yaratabilmelidir okurda. Roman kesitleri gibi yazılmış öykülerde böyle bir güç göremiyorum.

Bunlar, öykünün ne kadar güç, ama o kadar da güçlü bir tür olduğunu göstermiyor mu?

Şimdi gelelim öykünün tanımına. İnanın bilmiyorum.

Beni niye konuşturuyorsunuz ki? Niye tanımlar üzerinde gevezelik ediyoruz? İyi öykünün tanımı olamaz. İyi öykü kendi tanımını kendi getirecektir. •

Nejat

Yavaşoğulları

Müzikal yapı, memleketin yapısı... ve derken "Harran Ovası"

Bulutsuzluk Özlemi grubunu ilk kez 80'lerin sonunda Değirmendere Belediyesi'nin düzenlediği bir etkinlikte dinlemiş ve çok etkilenmiştim. Biz Limon dergisinden çizer abilerle bir söyleşi için oradaydık. İnsanın içini kıpır kıpır eden bir müzik yapıyorlardı. Ve şarkı sözleri çok etkileyiciydi. Neredeyse hepsi acı doluydu. Dünya tarihinde yaşanan felaketleri, acıları, üzücü olayları, yaşatılan zorbalıkları, katliamları, savunmasız insanların çillerini, atom bombasından kaçamayan bebekleri, halkını boyunduruğu altına almış faşist diktatörleri şarkılarında eleştiriyorlardı. Tabii bunun yanında neşeli ve komik sözlü şarkıları da vardı.

Bulutsuzluk Özlemi, ikinci albümleri **Uçtu Uçtu** ile müzik piyasasında kendine geniş bir yer açtı ve müziğini büyük kitlelere sevdirdi. *Cezaevinde Bayram görüşmesi, Hiroşima, Şili'ye Özgürlük, Uçtu uçtu, Evinde gitarın var mı?, Güneşimden Kaç, Yaşamaya mecbursun* gibi hit parçaları konserlerde ilgi gören şarkıların başında geliyor. Aralıklarla da olsa albümler çıkarttı grup. Türkiye'nin bir çok yerinde konserler verdi. Doğu turneleri özellikle ilgi gördü.

Bulutsuzluk Özlemi denince tabii ki akla hemen **Nejat Yavaşoğulları** geliyor. Grubun kurucusu ve ayrıca tüm parçaların söz ve müziği ona ait. Nejat Yavaşoğulları müzisyenliğinin yanısıra Mimarlık mesleğini de başarılı bir şekilde yürütüyor. Bir çok restorasyon çalışması yaptı. Söyleşi de genellikle mimarlık ve kentler üzerine oldu.

Kaçak Yayın'ın bu ay ki müzisyen konuğunu sevgili dostum **Cüneyt Özdemir** önerdi. Bu yüzden Cüneyt'ten de diğer ropörtar olmasını rica ettim. Sağolsun o da bizi kırmadı ve bu söyleşiyi birlikte yaptık.

A. Ö.

Aslan Özdemir: Nejat bey, söze siz başlayın, kayıt cihazını açmadan önce bize çok güzel şeyler anlatıyordunuz...

Nejat Yavaşoğulları: Tamam, peki. Nerden geldik oraya, hah tamam. Şimdi, **Afrodisyas** kentinin **Tanrıçası Afrodit**'tir. **Afrodisyas**'da heykel okulları falan filan var böyle romantik bir ortam yani. Aslında deniz kıyısı bir yer de değil. Aydın'ın bir köyü. Fakat orada bir arkeolog vardı, kazı başkanı, üniversitesinde profesör. National Geographic'de sponsorluk yapıyor, kazı yapıyorlar orada. Ben de yazın oraya gittim, çalışıyoruz, kazıyoruz, devamlı heykel çıkıyor. Heykel okulları var o dönem tabii. Mesela bir okul buluyorsun, heriflerin çekiçleri, keskileri falan, her şey ufak çapta fakat çok güzel. Neyse herif kendini buranın son kralı falan zannediyor. O kadar havaya girmiş bir adamdı ki, biz böyle törenler tertipliyoruz, mehtap çıkıyor, şaraplarla mumlarla yürüyoruz. İstanbul'dan sosyetik hanımlar geliyor, kazıya para yatıranlar falan geziyorlar buraları. Gece **Odeon**'a kadar yürüyerek gidiyoruz. Bu adam bizi çok fena içkiye alıştırdı. Bir de yemeğe çok meraklıydı. Hatta her sene Meclis'in ahçısı izne çıktığında onu maaşla orada çalıştırıyordu, öbürü izne çıkınca öbürünü alıyor, çeşit çeşit yemekler yaptırıyordu. Sıcakta çalışıyorsun, akşamüstü çeşitli kokteyler yapıyordu. 19. yüzyıl aristokratı bir adamdı; heykel bulunurdu, o gün adam masalara şarap dökerdi, hep beraber yemek yiyorduk. O başta oturuyor. Kral ya, biz hepimiz onun yanında duruyoruz, bir de otorite var. Türkçe de tam bir aristokrat, Osmanlı Türkçesi, yıl 70'lerin sonuydu.

Cüneyt Özdemir: Öyle güzel bir şey anlattınız ki, biz daha 70'lerde ne yapıyorduk, daha ilkokulday mıydık, nerdeydik Allah bilir?

N.Y.: Mesela ben orada mitolojiye merak sardım. Baküs **Şarap Tanrısı** ya, bir heykel bulunuyor ve şarap açılıyor, heykelin kafasından aşağı boşaltıyoruz şarabı. Çok komik şeylerdi.

C.Ö.: Şarap içmenin de farklı ritüelleri var değil mi? Topraktan geldi ve sonunda toprağa bırakmak lazım...

N.Y.: Tabii... Mesela Ay Tanrıçası **Selena** var. Tam hatırlayamıyorum şimdi, Bafa gölünün kıyısında dağlar var, kayalar ay ışığında gümüş gibi parlıyor. Belki granit filandır, bilmiyorum. Ay Tanrıçası Selena'nın aksi geceleri bu kayalara vuruyor. Törenler oluyor, şaraplar dökülüyor, içiliyor.

A.Ö.: Bir hikâyesi vardır, tam nasıl acaba?

N.Y.: Ben hikâyeyi bilmiyorum tam olarak, parmak dağlar ve parlaklık var. Çeşitli hikâyeler var tabii. Bir gün **Bereket Tanrısı**'nın kızını çok beğenen Hades (Yeraltı Tanrısı) kıza aşık oluyor ve kaçırıyor onu. Hades Yeraltı Tanrısı olduğu için bütün ağaçlar yapraklarını döküyor ve sonbahar oluyor. Sonra Zeus araya giriyor, anlaşma yapıyor, kızı bırak diyor. Altı ay yeryüzüne gönderiyor ve altı ay kendi dünyasına götürüyor. Mesela altı ay yeryüzüne çıkınca ağaçlar çiçeklenmeye başlıyor ve yaz geliyor, kuzular yavruluyor. Bereket Tanrısının kızı ya bu, ırmaklar coşkuyla akıyor, çiçekler açıyor. Altı ay gideceği zaman ise yapraklar dökülmeye başlıyor ve sonbahar ve kış oluyor.

C.Ö.: Asos'un hemen sağında Behramkale'de böyle bir hikâye var. Yanımıza portatif cd'yi aldık şarabımızı aldık gittik Behramkale'ye oturduk. Oranın bekçisi de çok iyi, hemen sana hikâyeyi anlatıyor. Bir de şahane anlatıyor. Ortam çok güzel, şarapları açtık arya çalıyor... Gün batımı var. Turistler bizi görünce şaşırdılar, onlar da gelip katıldılar bize.

N.Y.: Çok enteresan günler yaşadık o kazı sırasında...

C.Ö.: Bizde üniversiteyi kazanamayan arkeolog oluyor. Avrupa'da elalemin prensi arkeolog oluyor. Biz Çorum'u burada leblebisiyle biliyoruz, ama adam İngiltere'den kalkıp Hattuşaş'ı görmeye geliyor.

N.Y.: Bu şimdi bilinmeyene yolculuk gibi bir şey, hani geleceğe yolculukla geçmişe yolculuk nerdeyse birbirine çok benziyor aslında

A.Ö.: Peki abi, pişman mısın rock müzik yaptığına ve böyle bir grup kurduğuna. Onun yerine yüksek mimar olsaydın, dekorasyon işine girseydin, paraya para demeseydin, Bodrum'da bir iki tane yazlık yapsaydın...

N.Y.: Ama yetmezdi bu bana, esasında pişman değildim. Mimarlık bö-

lümü mezunuyum ve mimarlık bürom da var.

A.Ö.: Genelde ne yapıyorsunuz, iç mimarlık veya tasarım mı?

N.Y.: Genelde eski eser resterasyonu yapıyorum, eski eserlerle uğraşırken daha çok keyif alıyorum.

C.Ö.: Konaklara mı yapıyorsunuz genelde resterasyonu. Yalı falan da oluyor mu?

N.Y.: Evet yalı da oluyor, arada sırada, ama daha çok boğazdaki ahşap evlerin resterosyonu, falan. Yani bunun müzikteki tanınmışlığımla bir ilgisi yok. Mimarlıkta da ayrı bir şöhretim var.

C.Ö.: Müzikten daha çok vaktini alıyor galiba. Gerçi yanında çalışan bir sürü insan var...

N.Y.: Projesi var bu işin öncelikle. Projeden sonra uygulaması var, bu uygulamayı da genellikle herhangi birisi değil de bu işleri bilen birisinin yapması gerekiyor, uygularken de şekilleniyor çünkü. Siz masada çizersiniz, yapacak adam onu başka türlü çizer.

C.Ö.: Amma acaip bir iş yapıyorsun, Türkiye'de parası olup da eski eser alıp, abi şuraya bir Akmerkez havası yaratalım diyenler de çıkmıyor mu? Yani sen hayır diyen bir insan mısın bu tür tekliflere?

N.Y.: Zaman içerisinde şunu düşünmüşümdür; mesela ben Huysuz Virjin'e ev yaptım. Kaç sene oldu, Bulutsuzluk Özlemi'nin ilk dönemlerinde, şimdi öyle bir zevki vardı ki onun. Hani oymalı, kakmalı dolap kapakları, mobilyalar falan. Ben onu biraz şey buluyorum, yani 19. yüzyılda yaşamıyoruz, çağımızı yaşıyoruz. Ama çok modern de olmasa, akılcı bir yol bulunabilir diye düşünüyorum. Benim de daha da heyecanlı bir dönemimdi o zamanlar ve onunla bir mücadele halinde o işi yapmıştım.

C.Ö.: Peki İstanbul'da yaşamak istediğin, 'şu evde ben yaşasaydım keşke' dediğin bir ev var mı?

N.Y.: Kız Kulesi'nin karşısında kırmızı bir ahşap bina var, meşhur bir ailenin evi. Orada gerçek bir İstanbul'un kokusu var, bakınca hissediyorsun, taşlığı var, çardağı var, manzarası çok güzel.

C.Ö.: Sence İstanbul'un en güzel binası neresi yabancı bir gözle baktığında kardeşim, bu bina mimarlık dergisine konulur, yapım şekliyle içeriğle, özelliğiyle estetiğiyle hani hem klasik olan yerler camiler, Mimar Sinan gösterilir, sen baktığın zaman hayranlıkla..

N.Y.: İster istemez geçmişten örnekler geliyor aklıma. Yani "Gök Kafes" gelmiyor.

C.Ö.: Bakıyorsun, 1400'lü yıllarda, gerçekten yoktan bir şeyleri var ediyorlar. Şimdi teknoloji gelişmiş, hem yapım olarak hem çizim olarak. Fakat bakıyorsun, eskiye yönelik şeyler var. Belki yurtdışında deneysel şeyler oluyor ama burada, İstanbul'da şu yeni gökdelenlere bakıyorsun bir kaç kubbesi dışında, en tepe kapakları dışında bana ilginç gelen bir şey yok. Niye, cesaret mi yok, bir Dubai'deki kadar mimari bir açılım yok, Amerika'dakiler gibi bir gelişim yok.

N.Y.: Geçmişe döndüğümüz zaman, İstanbul'da ne nedir diye, **Amcazade Hüseyin Paşa**-yalısı geldi aklıma. Rumelihisarı'nda, kırmızı yalı derler, bir yalı vardır, perişan vaziyette. Ben bu konuda çok dertliyim. Bu yalı, **Köprülüler Ailesi**'nin torunlarının. Bir tanesi **Saim Akçıl**, viyolonselci. Böyle normal insanlar, kimi bankada çalışıyor, bilmem ne. Ama o yalı Türk kültürünün ürünü. Beyoğlu'nda, Tarlabaşı'nda, Balat'ta, bilmem ne bankadan emekli, falan, öğretmen Hayrunisa hanım, emekli orada oturamam diyor, Zeyrek'te burası it kopuk dolu falan. Bunların binasına eski eser diyorsun, ama bir şey yapmıyorsun. Eski eser demek, Topkapı Sarayı'ndaki mürekkep hokkasından Şah İsmail'in tahtından, Süleyman'ın yediği kaptan bir farkı yok. O kadını orada kaçırtmayacaksın. Amaç gerçek mahallenin kültürünü taşıyan o kadının, İstanbul'un geleneklerini bilen o kadının oradan çıkmamasını sağlamak.

***Cüneyt Özdemir:** Peki abi, pişman mısın Rock müzik yaptığına ve böyle bir grup kurduğuna. Onun yerine yüksek mimar olsaydın, dekorasyon işine girseydin, paraya para demeseydin Bodrum'da kendine bir iki tane yazlık yapsaydın.*

C.Ö.: Geçen bununla ilgili bir haber yaptık programda. Dünya Bankası'ndan bir fon alınmıştı, Balat, Cihangir tarafını yapmak için, o bile kullanılmadığı için, oradan alınıyor bilmem nerenin yatırımına kullanılıyor,

N.Y.: Böyle bir program yapmak lazım, televizyonlarda falan...

C.Ö.: Yaptık işte. Diyorum ya, belediye alıyor başka bir yere yönlendiriyor o fonu.

N.Y.: NTV'de bir haber gördüm geçen gün. Bir kız, gayet hoş bir kız yapıyor programı. Tarlabaşında binalar yıkılıyor, işte ne olacak buralar, Anıtlar Kurulu ne lanet kurul gibisinden bir muhabbet var, çivi çaktırmıyor, ne olacak bu böyle diye, konuşuluyor. Belediyeye gidiyorlar, Fen İşleri müdürünü buluyorlar. Ona soruyorlar, o da, kardeşim diyor, bunu toplu konut idaresine vereceksin, dümdüz ettireceksin. Bloklu inşaatlar, otoparklar olacak diyor. Böyle adamlar var kent yönetimlerinde de..

A.Ö.: Geçen gün taksiyle Tarlabaşından aşağıya iniyorum, taksici de aynı şeyi söylüyor, aynı zihniyet yanı. Tarlabaşı'ndan başlayıp dümdüz edeceksin burayı diyordu.

Bulutsuzluk Özlemi serüveni başladığı zaman, şundan şikayet ediyordum. Biz hep şöyle yetiştik; Türk motiflerini uluslararası anlamda yorumlayarak bir şey yapmak. Türk ressamına aynı şey söyleniyor, Türk şairine aynı şey dayatılıyor, Türk sinemasında aynı şey, köyden gelmiş herif, kan davası, carttı curttu, başlık parası falan gibi konular.

C.Ö.: Bazı güvenilir kurumlar var ya, işte bu Anıtlar kurulu da çok eleştiriliyor, çok bürokrasi var deniliyor. Sen bir mimar gözüyle baktığın zaman Anıtlar Kurulu'nu nasıl buluyorsun?

N.Y.: Ben şimdi restarasyon yapan bir mimar olarak, projesini verip de 4-5 ay bekleyen birisiyim. Buna rağmen şikayet etmiyorum. Bu sorunların azaltılması için bu kurulun geliştirilmesi lazım. Bu çözüm on onbeş memur almakla olmuyor, işin uzmanı profesörlerin falan olması lazım, ve daha fazla adam alınır, onlara iyi doğru dürüst paralar verilir, o insanlar da işlerini severek yaparlar.

C.Ö.: Anıtlar Kurulu'nun aldığı kararları güvenilir buluyor musun?

N.Y.: Üzerinde siyasal baskılar olmazsa güvenilir buluyorum.

A.Ö.: Böyle bir kurumun üzerinde bile baskı oluyor öyle mi?

N.Y.: Oluyor. Kültür Bakanlığı'na bağlı. Ankara'dan telefon geldiği zaman görevinden ayrılmak zorunda kalıyor. Anıtlar Kurulu'nun da çaresiz kaldığı zamanlar oluyor. Mesela Gök Kafes gibi bir binayı ne Roma'da, Paris'te, ne de Londra'da yaparlardı.

C.Ö.: Bir ucûbe anlamında mı söylüyorsunuz.

N.Y.: Hayır gökdelen yapılmasına karşı değilim ama, tutup da Dolmabahçe'nin, Saat Kulesi'nin, Taşkışla'nın bilmem nesinin önüne getirip de, oransız bir şekilde dikerseniz olmaz, şehrin resmini bozarsınız. Birisine imtiyaz verircesine olmaz. Toplumun malı da değil bu. Özel bir şirketin ve bunun için hukukun bütün yolları zorlanarak, onunla bununla mahkemelik olup, hatta yazmaya çalışan yazarları tehdit ederek oluyor bu işler, böyle bir şey olmaz.

A.Ö.: Hatta bunun için ilçe sınırları bile değişti.

C.Ö.: Değişti evet, belgeli bir şekilde. Sen Gök Kafes'i eleştiriyorsun ben de eleştiriyorum ama burası bir şekilde meşrulaştırılıyor.

N.Y.: Ben şimdi Anadolu Hisarı'nda oturuyorum, benim evden köprüye çıkarken bir vadiden geçiyorum. Hep bina var, bolca bina. Orada bir sürü kaçak binalar var. Göksu evlerinin hemen aşağısı, Kavacık falan her yerde herkes şimdi kat çıkıyor. Belediye Başkanı'nın yerine kendimi koyuyorum, bu adam ne yapabilir? Polise dese, bıktık der polis, bir tane inşaat yok ki, bir sürü var böyle. Şu an her yerde böyle inşaatlar yapılıyor.

A.Ö.: Niye bu dönem daha modern ve güzel binalar yapılmıyor, niye bizim güzel binalarımız 500 yıl önce yapılmış.

N.Y.: Şöyle düşünüyorum; hiçbir şey birden bire ortaya çıkmıyor, hep dayandığı bir şey var. Bizim inşaat tarzı, 5000 yıllık. Öyle bir şey gelişmiş ki, biz en iyi ustaları kullanarak o kapıları yapmaya çalıştığımız da ya çok pahalı oluyor, zengin geçinen adam bile o kadar kapı istemiyor. Fakat bakıyorum ki geçmiş dönem balıkçının evinde de var,

A.Ö.: Çizmecinin evinde de var aynı kapı, hatta aynı yapı.

N.Y.: Tabii, evet. Aynı kapı paşanın evinde, bilmem ne ağacından ama. Böyle bir üslûp gelişmiş, bu ahşap mimarlığında belli bir noktaya gelinmiş, Kuruçeşme'de park olan yerde Laila'nın falan olduğu yerde, tahtadan Paşalar'ın sarayları varmış, 1920-30'lara kadar durmuş, O dönemin kitaplarında resimleri var. Eğer İstanbul biraz öyle kalmış olsaydı, bir masal diyarı gibi kalacakmış. Mesela, Beşiktaş olduğu gibi panjurlu taş binalarla dolu, bahçeli, hepsi deniz görüyor.

A.Ö.: Türkiye'deki genel yapıyla ilgili ne söyleyebilirsiniz? Hem bu ülkenin sözü olan bir müzisyeni, hem de bir mimar olarak.

N.Y.: Bulutsuzluk Özlemi serüveni başladığı zaman, şundan şikayet ediyordum. Biz hep şöyle yetiştik; Türk motiflerini uluslararası anlamda yorumlayarak bir şey yapmak. Türk ressamına aynı şey söyleniyor, Türk şairine aynı şey dayatılıyor, Türk sinemasında aynı şey, köyden gelmiş herif, kan davası, carttı curttu, başlık parası falan gibi konular. Fakat bir İngiliz, William Golding, **Sineklerin Tanrısı** diye bir roman yazıyor. 10 tane çocuk bir adaya düşmüş, orada yaşıyorlar. Bunun örneği bizde yok. Hep **Alaaddinin Sihirli Lambası, Uçan Halı** falan. Şimdi ben etnik müziğe sıcak bakmıyorum. Etnik, kendimin ortaya çıkartığı bir taraf değil ki, benim için özgün bir şey değil ki. O bana geçmişten gelen bir şey. Sen şimdi müzisyensen, uluslararası çizgide bir

şeyler yap. Türk'üm diye ya da Japonum diye bir şey yapmaya çalışıyorsan bu senin yerel düşünmene basit düşünmene neden oluyor. Daha evrensel düşünmen lazım. Toplumun her tarafında bu basitlikte düşünülüyor. Adam, Sabancı'nın kulesini geçtiği zaman, tamam, diyor. **Sineklerin Tanrısı** aklına gelmiyor. Mesela bilmem ne plazasının genel müdürü, demiyor ki, Dubai'deki binadan ya da Singapur'daki bilmem neyin binasından daha iyi olacak bu bina. Nasıl ki halkımızın ben bu müziği dinlemem diye bir talebi yoksa, onun da yok. Biz kendi kendimize gelin güvey oluyoruz. Mesela günümüzde gelişmiş dediğimiz ülkelerde, adamın ressamı bildiği gibi resmini yapıyor. Sonra da diyorlar ki; falanizim filanizim diyorlar.

C.Ö.: Barcelona'yı Barcelona yapan biraz da Gaudi'nin şehirle oynaması değil mi?. Yaptığı 12, 15 bina var burda. Bu şehre gidildiğinde, şehir turları bu binaların etrafında dönüyor.

N.Y.: Burada bizim Türk milletinin eksiği olduğunu açık yüreklilikle söylüyorum. Tutup adam MHP'den Belediye Başkanı olup da Kayseri'de 300 yıllık binayı yıkıp, meydanı genişleteceğim diye kendi atasının yaptığı binayı yıkıyorsa, sonra kendi atasının yaptığı Dolmabahçe Sarayı'nın arkasına o yeşilliği öldürüp, fon gibi büyük Swis Oteli yapıp, büyük hizmet yaptım diye övünüyorsa bu çok komik olur.

A.Ö.: Çok ünlü bir ressamın tablosuna sonradan kalemle çizmek gibi, sırıtıyor şehir görüntüsünde.

N.Y.: Tabii. Geç Üsküdar'a bak ordan Dolmabahçe Sarayı'na, saray beyaz, arkasında da adam boyayla yapmış gibi sanki yeşil yeşil yapmış. Saray gözüksün, ortaya çıksın diye. Boşluklar bırakmış arkasında, güzel görünsün diye. Çelik Gülersoy anlatıyordu, Çemberlitaş'ta, anayolda, **Meze** diyorlar, içki sofralarındaki meze oradan geliyor. Yolun etrafında çeşit çeşit şeyler var. Caddeye meze diyorlar, onun ortasına bir sıra daha ev yapmışız biz, İstanbul'u aldıktan sonra. Çemberlitaş binaların içinde baca gibi kalmış. Belediye Fen İşleri Müdürü, Yüksek okul mezunudur, gelip yıkacaksın buraları bilincinde yani. Mesela Afife Batur anlattı bana. Üsküdar meydanında bina yapmak istiyorlar, belediyenin temsilcisi de var. Afife hanım diyor ki, niye meydanın ortasına bina yapıyorsunuz. Onlarda diyor ki, biz muhafazakar olmamıza rağmen yenilik peşindeyiz diyor. Siz ileri görüşlü bir hanımsınız ve bunu engelliyorsunuz, esas tutucu sizsiniz diyor.

C.Ö.: Bir başka konu da, şehirin içindeki heykeller. Beşiktaş'taki heykelin yanından geçince başımı çeviremiyorum, böyle bir ucube nasıl buraya konulmuş. Yusuf Namoğlu'na da söyledim. Bu hangi akla hizmet, nasıl bir anlayış bu, kim bunu denetler.

N.Y.: Ben kökleri hep geçmişte arıyorum. Diyelim ki, bizde bir kere heykel ve resim günah olmasaydı, bugün Sultanahmet meydanında Kanuni Sultan Süleyman'ın at üzerinde böyle bronzdan kılıcını çekmiş heykeli ve yanında yardımcıları Sokollu Mehmet Paşa falan, öyle bir heykelin önünde duruyor olacaktık ki. Ne kadar güzel ve nasıl 3000 yıl daha duracak diyerek bunların hesabını yapıyor olacaktık bugün. Bunların olmaması, bugün işte bu ne biçim heykel dememize neden oluyor. Veya şu Cumhuriyet'in 50. yılında çeşitli heykeller koydular İstanbul'a. Bir tanesi Galatasaray Lisesi'nin önündeki Şadi Çalık'ın yaptığı bir heykel, bir tanesi de Karaköy'de Gürdal Duyar'ın, zincirlerini kopartan bir kadın heykeli yapıyor. Kıyametler kopuyor, o heykeller en son kaldırılıp Yıldız Parkı'na gidiyor, orada da bulamıyorlar. Bir depoda duruyordur herhalde.

C.Ö.: Konu heykel olunca, bak Melih Gökçek dev bir hizmet yaptırmış, Emin Çölaşan'ın heykelini yaptırıp bahçesine koydurmuş. Dönerci heykeli! Sanatsa sanat. İçine de tükürürüm, dönerci de yaparım!(Gülüşmeler)

N.Y.: Benim atalarım bir keçiyle özdeşleştirilemeyecek kadar asildir de-

***Nejat Yavaşoğulları:** Biz düpedüz politik müzik yapıyoruz diye de bir düşüncemiz yok. Politik gibi ortaya çıkan şey şu, herkes gibi benim de bir fikrimin olması.*

di. Antalya'da ***Attalos***'un heykelini yaptıracaktı belediye başkanı, yok dediler. Bu heykel nedir ya, kıyameti kopardılar. Heykele karşı olunca, senin binan da basitleşiyor, evindeki dekor da. İstanbul'u mahveden 60 yıllarında gelen bazı mütahitler. Mozaik binalar yaptılar. Atatürk hakikaten büyük adammış, 1933'te dünyanın meşhur şehircilerinden birini getirtiyor. Bizim eski yarımada dediğimiz, hani Üsküdar'dan arabalı vapurla geçerken, Boğaz Köprüsü'nden geçerken, Galata Kulesi'ne çıktığımız zaman falan gördüğümüz kubbeler, kuleler, minareler falan, bu siluet yüzde yüz korunması gereken suliettir diyor. Hiç bir binanın boyu, bir caminin kubbesini aşamaz diyor. Ondan sonra bir plan yapıyorlar, bugün Maçka Parkı, Açık Hava Tiyatrosu bilmem ne hep onlara borçluyuz. Fakat adam 1951'de istifa edip gidiyor. Çünkü Demokrat Parti gelir gelmez, Belediye planında yeşil alan olan yeri alıyor, Bayındırlık Bakanlığı'na bağlıyor. Belediye karışamıyor. Şimdi, bizim Park Otel'i yıktılar, Yahya Kemal Bayatlı kalmış burada. Benim talebelik yıllarımda cepte 5 kuruş para yok ama asalet var demek ki, kız arkadaşımla gider; Park Otel'in Kafe'si vardı, orada otururduk. Son paramızla bir pasta, bir çay içerdik. Yanımızda Yakup Kadri Karaosmanoğlu tipinde eski adamlar otururlardı. Önünde palmiyesi vardı otelin, o otel başka bir kokusu olan bir şeydi. Adnan Menderes kalmış, Yahya Kemal Beyatlı kalmış. Bırak onu, bir nostalji odası yap, 500 dolara ver. Yok orayı alıyorlar, mahalleyi istimlak ediyorlar, bin tane numara çeviriyorlar. İyi ki o otel yapılmadı, yapılsaydı, Üsküdar'dan baktığın zaman Cihangir kadar bir bina gözüküyor olacaktı. O eski otelin tabağını, çanağını, barını, bile müzayedeyle sattılar. Kıymetini bilmiyoruz. Sen şimdi git bak Alman Çeşmesi'nin, Sultanahmet Çeşmesi'nin de muslukları kırık, saçakları dökülüyor...

A.Ö.: Protest müzik yapıyorsunuz, bir sürü şey söylediniz, çaldınız o kadar. Neler değişti, 15 yılda bir değişiklik oldu mu?

N.Y.: "Acil demokrasi" eskidi, "Şili'ye özgürlük" eskidi. Eskimesi iyi ama böyle bir şarkının vaktinde yapılmış olması da çok iyi. Çünkü niye, bir belge niteliği taşıyor. Değişiklik oluyor ama kafalar aynı kalıyor. Kafanın değişmesi gerekiyor.

C.Ö.: Çok sıkı rock müzik çalıyorsunuz, ama gelen kitle pop müzikle eğleniyor. Sizin çaldığınız müzikle insanların eğlendiği müzik apayrı iki dünya gibi geliyor bana, böyle bir huzursuzluk hissediyor musun ya da gittiğin yerde böyle şeyler oluyor mu?

A.Ö.: Cüneyt'in sorusuna benzer bir soru da benim kafama takılıyor. Bulutsuzluk Özlemi'nin şarkı sözlerinde hep acı şeylerden bahsediyorsunuz. Geçmişte yaşanan üzücü olayları taşıyorsunuz şarkı sözlerinize. Ama konserlerinizde, bir bakıyoruz, gençler dansediyor, hopluyor zıplıyorlar, eğleniyor, çılgınlar gibi kafalar sallanıyor...

N.Y.: Ben alıştım buna. 88-89 yılında çaldığımız zamanlarda böyle bir şeyler söylemişlerdi. İşte o sırada da Duygu Asena, Gelişim Yayınları, bütün kadro gelir bizi izlerdi. Acil Demokrasi, Şili'ye Özgürlük'ü falan çalıyorduk. Orada tanıdık simalardan biri dedi ki, siz Şili'ye Özgürlük şarkısı çalıyorsunuz, millet de onunla dans ediyor, ne biçim iş dedi. Daha statik bir hava bekleniyordu belki. Belki o günün trendinde böyle bir şey vardı. Biz Şili'ye Özgürlük çalardık, millet de zıplardı. Katılırdı bütün düşüncelere, ve bir yandan da zıplardı. Bizim konserlerimiz hep coşkulu geçmiştir ve ben yadırgamıyorum bunu.

C.Ö.: Rock müziğin idelojisine uyuyorsunuz. İdeolojiyi tırnak içinde söylüyorum. Ama en azından bir sözünüz var ve söylüyorsunuz. Ama şimdi baktığınızda tutan rock şarkıları ya aşk üzerine, ya da Allah kahretsin, nedir bu melankoli, ey İstanbul şeklinde dönüp dolaşıyor. Bunda da böyle içerikte bir boşalma görüyor musun ya da bu mu iş yapıyor şu anda? Daha bir poplaşma mı var Rock'ta da...

N.Y.: Ben bu konuda tutucu bir düşünceye sahip olmak istemiyorum. Tabi ki birtakım şeyler de değişecek, ama burda daha seçici bir kitle olmasını isterim. Türkiye'nin genelinde, Cem Yılmaz'ın lafına geliyoruz "Eğiim şart". Daha seçicilik önemli. Kendisi için, ona sunulan müziği mi dinliyor bu adam. Ona sunulan yaşamla yetiniyor mu, ona verilen umutlarla oturduğu yerde bekleyebiliyor mu, yoksa, kendisi için kapılar mı aralıyor, bulunduğu çemberin dışına çıkmak için bir çaba sarfediyor mu? Bir toplumun geneliyle de ilgili bu. Ben şimdi bakıyorum, Türk sinemasında son zaman da bütün filmler de birbirine benziyor. Hani hafif hanzolukla, kırolukla, Kemal Sunal'ın bir başka versiyonuyla güldürecek falan.

A.Ö.: Programı da, reklamı da, filmi de aynı oluyor değil mi? Biri bir damar yakaladı mı hepsi aynı şeyi tekrar etmeye başlıyor...

N.Y.: Bir sürü yönetmen var ve başka filmlere de imza atıyorlar. Ama bizim son yıllarda Vizonteleler, Kahpe Bizans, Nerdesin Firuze, Hababam Sınıfı falan bakın hep birbirine benziyor. Filler Ve Çimen vardı daha evrensel diyebileceğimiz. Aynı film bilmem ne şova benziyor, bilmem ne

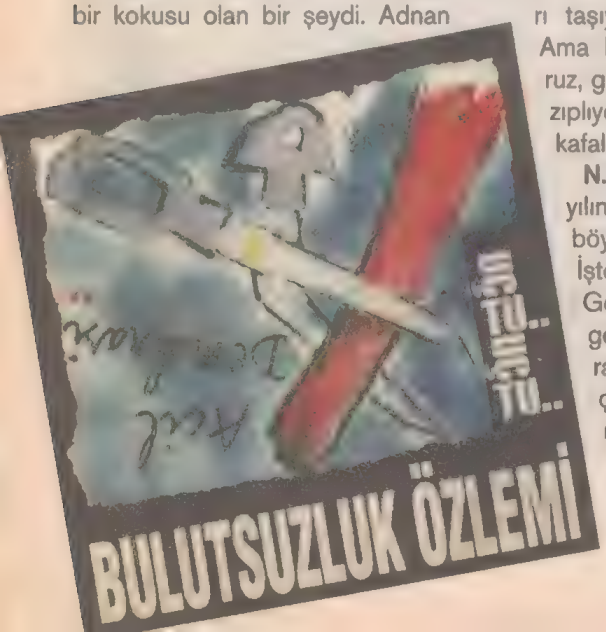

yarışmasına benziyor. Yani popüler kültür hayatın her alanına, özelleşen medya vasıtasıyla da daha çok girmeye başlıyor. Türkiye'yi hakikaten potansiyelli bir ülke olarak görüyorum. Şöyle ki; Türkiye'de uluslararası fotoğrafçı var, ressam var, çizer var, yazar var, müzisyen var, cazcı var, grafiker var, doktor var, fakat bunun yanısıra 3,7 eğitim ortalaması olduğuna göre demek ki hiç okulun yolunu görmeyen adamlar da var. Büyük bir oran eğitimsiz.

A.Ö.: Televizyonda fazla görünmemeniz bir tercih mi, yoksa politik müzik yaptığınızdan dolayı televizyonlar mı kaçıyor sizden?

N.Y.: Hayır, hiç alakası yok. Biz düpedüz politik müzik yapıyoruz diye de bir düşüncemiz yok. Politik gibi ortaya çıkan şey şu, herkes gibi benim de bir fikrimin olması. Senin normal yazdığın bir şeye yansımamasına imkan yok. Sonuçta TRT'deki Yansımalar programı Bulutsuzluk Özlemini çıkarayım diyor, Yorumsuz programı Burhan Şeşen çıkartıyor, böyle bir şey var. Belki fazla fazla seyredilmiyor ama oralara çıkıyoruz. Hülya Avşar şova çıkmıyoruz, zaten onun da aklına gelmiyor. Biz de illa gidelim demiyoruz. Yeni albümümüz çıkacak, senfoni orkestrasıyla açık hava tiyatrosunda kaydettiğimiz albüm dünyada da sayılı bir albüm. Ben bir programa çıktım, o programda kitapçı seçiyorsun bir yer seçiyorsun, falan. Bir gün sürüyor, bir günü ayırmak lazım. Ben onları Tarih Vakfı'nın kitaplığına götürdüm. Orda beni bir yayınevi sahibi dinlemiş. Adamın o kadar ilgisini çekmiş ki, beni Fuarda kendi yayınevinin söyleşisine çağırdı felsefecilerle birlikte. Pop kültür, yabancılaşma falan, çok ilginç bir söyleşiydi.

A.Ö.: **Yol** diye bir albüm yaptınız ya pek ilgi uyandırmadı galiba.

N.Y.: Bulutsuzluk Özlemi'nin en iyi albümlerinden birisi **Yol**'dur. Oradaki şarkıların hepsi çok beğenilir. Daha önceki albüm **Yaşamaya Mecbursun** albümü, daha yumuşak şarkılar olan bir albümdü. Ben Adana'ya gittiğimde **Yol** albümünü yerlerde korsan olarak gördüm. Fazla klip de yapamadık **Yol** albümüne. Çok etkili oluyor klip, ve öyle bir döneme rasladı ki **Yol** albümü, parayı vermeyen adamın klibi çalmıyor. Dolayısıyla yine düştük yollara klip oldu **Yol** albümünde. Ama o klip böyle daha marjinal programlarda seyredildi, birinci oldu. Daha az seyredilen programlarda falan ama, pek kimsenin haberi olmadı. Sonuçta Bulutsuzluk Özlemi'nin şarkılarına baktığınız zaman bu toprakların sesi hissediliyor, aynı zamanda evrensel bir grup olmasına rağmen. TRT'de bizim tanıtımımızı yaparken, işte yüzyılların Anadolu müzik birikimi falan dediler. Hakkımızda ilk defa böyle bir şey duydum. Böyle bir hissediş var demek ki, biz öyle etnik görünümlü bir grup değiliz, ama bu da hoşuma gider. •

HARRAN OVASI

Pamuk tarlasında
Güneşin altında
Kadın erkek yanyana
Yapardılar çapa.

Onbeş çocuk vardı,
İki de kaynana,
Çocuklar çıplak
Oldular sıtma.

Başlık parası artmış
Enflasyon oranında
Ateş de bacayı sarmış
Yoktu başka çare.

Yoktu kızların adı
Erkekler anlaştı
Naylon çadır altında
Değişip tokuştular kızları

Bir çıkar yol yok mu?
Bir çıkar yol yok mu?
Tarikatten şeriatten
Şeyhten şıhtan aşiretten,?

Yok mu,
Yok mu,
Aklın yolu
Yok mu?

Pamuk tarlasında
Güneşin altında
Kadın erkek yanyana
Yapardılar çapa.

Günler gelip geçmez,
Ömür böyle bitmez.
Birey olmak hala zor
Harran ovasında.

("Yol" albümünden)

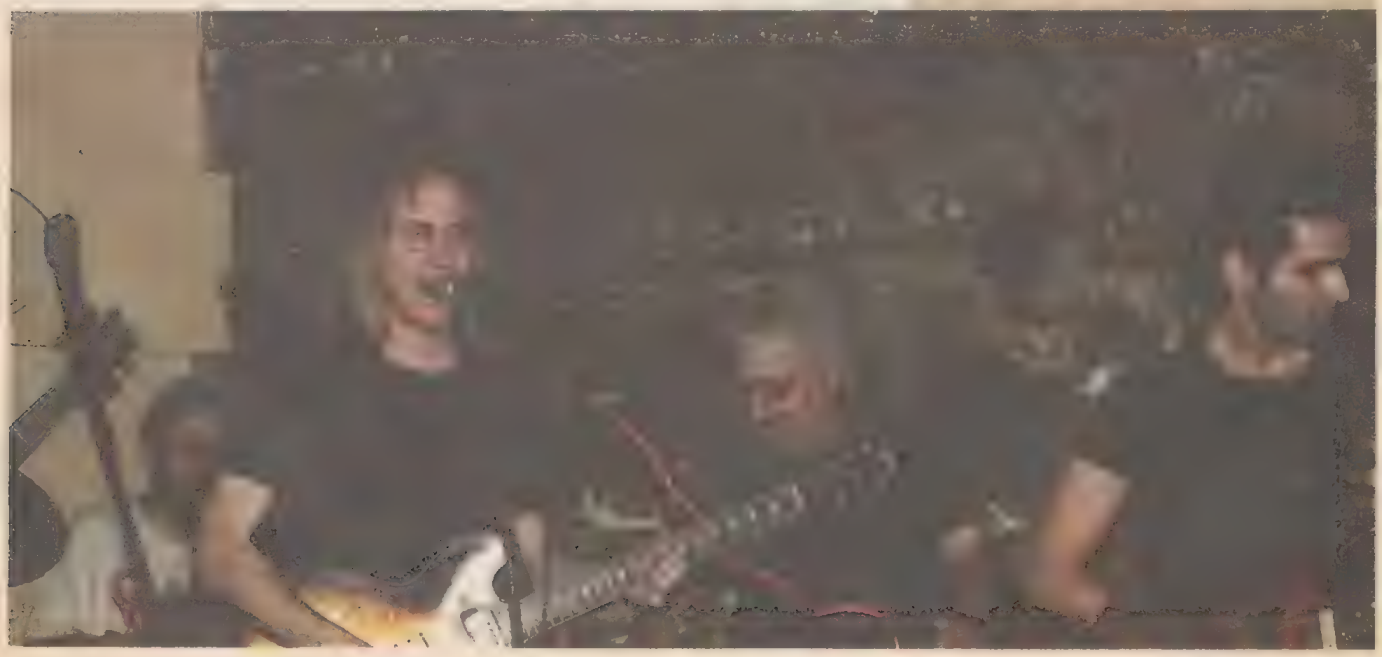

Zweig'ın Çilesi

"Amok Koşucusu," "Dünün Dünyası," "Satranç" ve "Yıldızın Parladığı Anlar" gibi kitaplarıyla dünya edebiyatında kendine haklı bir yer edinen Avusturyalı Yahudi yazar Stefan Zweig'ın mutlu yaşamı, II. Dünya Savaşı'ndan sonra bir kâbusa dönüştü. Yahudi olduğu için Alman, Avusturyalı olduğu için İngiliz tehdidiyle karşı karşıya kaldı; kendine vatan bulamayınca Brezilya'ya kaçtı. Ama dünyadaki sürekli savaş hali, hassas ruhunu yaralamaya devam etti. 1942'de karısı Lotte'yle intihar edene kadar...

Dilimize "Tutku" diye çevrilmesine karar verildi ama kimsenin çarmıha tutkuyla bağlanacağını sanmıyorum. Bu yüzden "**İsa'nın Çilesi**" diyelim "**Passion of the Christ**"e. Mel Gibson'un "Cebimden çıkardığım 25 milyon dolarla çektim" dediği ama bazı lobilerin parmağının olduğu düşünülen filmde İsa'nın çarmıha gerilmesinin sorumlusu olarak Yahudiler (daha doğrusu Museviler) gösteriliyor. Bu ay Türkiye'de de gösterime girecek film işte bu yüzden yeni bir "Medeniyetler Çatışması" yarattı ve iki dinin mensupları özellikle ABD'de birbirine girdi. II. Dünya Savaşı'ndan beri mazlum olarak kabul edilen Yahudi halkının zalimlikle suçlanması pek alışılır değildi çünkü. Hele 50 yılda Yahudiler'in çektiği sıkıntılardan koskoca bir edebiyat yaratılmışken... Bu ayki portremiz, bu edebiyatın en önemli isimlerinden biri üzerine: Yahudi yazar Stefan Zweig.

Okul denen bir zindan

28 Kasım 1881'de Avusturya'nın Viyana kentinde doğdu Zweig; tekstil alanında servet yapmış zengin bir Yahudi'nin oğlu olarak. Kibarlığını ve ağırbaşlılığını aldığı babası Moritz onu diğer burjuva ailelerde olduğu gibi bir dadıya teslim etti. Ailesinin sürdüğü "dünyevi" yaşamdan uzak bir şekilde odasına hapsoldu Zweig. Kendinden iki yaş büyük ağabeyi Alfred sessizliği ve fiziğiyle babasına ne kadar benziyorsa, Stefan da o kadar annesinin kopyasıydı. Belirgin hatları, gülüşü ve siyah gözleri dikkat çekiciydi. Canlı, neşeliydi ama ne zaman ne yapacağı da belli olmazdı.

Stefan 1891'de ailesinin seçtiği, Viyana'nın en iyi okullarından Maximilian Gymnasium'a girdi ve burada ciddi bir klasik eğitim aldı. Çok genç yaşta edebiyat, felsefe, tarih ve sanata ilgi duydu. Bir zindan olarak tanımladığı Maximilian Gymnasium'da ortalama ve sulugöz bir öğrenci olarak dikkat çekti. Vadedilen özgürlüğe kavuşacağı günü bekler gibiydi. "Okula borçlu olduğum tek mutlu an, geri dönmemek üzere kapısından çıkıp gittiğim andı" diyor zira. Şair **Rainer Maria Rilke**'yi bu yıllarda keşfeden Stefan ona gönülden bağlandı ve o yaşta bütün şiirlerini ezbere öğrendi.

O yıllarda en büyük zevki lise arkadaşlarıyla Viyana'nın kafelerini arşınlamaktı. Beethoven, Rathaus ve Reyl adlı kafeler randevu yerleriydi. Buralarda en çok tükettikleri ise kahve ve krem şokolaydı. Stefan bu sohbetlerde kendini huzurlu hissediyordu. Saatlerce arkadaşlarıyla tartışıyor, çok sevdiği satranç oyununu geliştirme fırsatı buluyor ve bütün gazetelerle edebiyat dergilerini okuyordu. 1898'de birkaç yıldır yazmakta olduğu şiirlerden biri "**Gelecek**" adlı dergide yayımlanınca edebiyat dünyasına da adım atmış oldu.

İki yıl sonra, ortanın çok az üzerindeki notlarla Maximilian Gymnasium'u bitirdi Zweig. Sonunda "hapishane"den kurtulmuştu. Fırsatını bulur bulmaz ailesinin evini de terkedip bir öğrenci evine yerleşti. İyi derecedeki Almanca ve tarih notlarına rağmen üniversitede felsefe öğrenmek istiyordu.

Zweig ikinci eşi Lotte ile mutlu günlerinde

20. asrın ilk yılında şiirlerinin sayısı 400'ü bulan (100'e yakını yayımlanmıştı) Zweig gündüzleri felsefe derslerine girmek yerine şiir yazmayı tercih etti. Bu şiirlerin yazıldığı yerler ekseriyetle Beethoven adlı kafeydi; en çok etkilendiği isimse tabii ki Rilke. Zweig ilk şiir kitabını aynı yıl yayımladı ama büyük bir titizlikle seçtiği bu 50 şiirin bir daha yayımlanmasına izin vermedi; hatta daha sonra bunları toplu eserlerinin arasına almadı. 1901'de **Die Welt** gazetesinde ilk hikâyesi yayımlandı: "**Karda.**" 10 sayfalık bu hikâye bir ordu tehdidindeki Yahudi topluluğun şehirdeki gettoları terketmelerini anlatıyordu. Bu bir önsezi miydi acaba? Tarih öyle diyor.

Ufuk çizgisinde kaybolmak için

Ama önce bu tarihten itibaren Stefan Zweig'ın seyahatlerinin başladığını söylemek lazım. Aileden gelen serveti çalışmadan yaşamasına, istediği gibi gezmesine imkân veriyordu. 1902'de önce Belçika'ya sonra Fransa'ya gitti; **Paul Verlaine**'in bir eserine 15 sayfalık önsöz yazdı. Yazarımızın bundan sonraki seyahati Berlin'e, okumaya. O dönemde Avusturyalı bir öğrenci için Berlin'de eğitimini sürdürmek sık rastlanır bir şeydi. Zaten birçok arkadaşı aynı yolu izlemişti.

Zweig Berlin'e gidişiyle birlikte çocukluğunu ve yeni yetmeliğini unutturan Viyana konforu ve rafine burjuvazisinden kurtulmuştu. Bu şehir başka bir dünyayı keşfetmesini sağladı. Lanetlenmiş şairleri tanıdı, bohem hayata daldı ve sefalet, işsizlik, tehlike ve şiddet evrenini keşfetti. Aynı zamanda Dostoyevski'nin romanlarını ve ressam Munch'ün eserlerini de (Çığlık, Sıkıntı, Beyaz Geceler)... 1904 sonunda felsefe doktoru unvanını aldı ki bu, ailesinin onun için düşlediği prestijli bir sıfattı. Bu arada "**Erika Ewald'ın Aşkı**" adlı hikâye kitabı yayımlanan Zweig tekrar Fransa'ya döndü, Cote d'Azur'e, İspanya'ya ve oradan da Cezayir'e gitti. Bir arkadaşının söylediğine göre "Ufuk çizgisindeki seraplarda kendinden kurtulmayı öğrenmek için bu kadar seyahat ediyordu." Yazarın bundan sonraki durakları Prag, Sardunya, Berlin, Roma, Korsika ve 1908 Kasımı'ndan 1909 Nisanı'na kadar Çin Hindi oldu.

İlerde de göreceğiniz gibi Stefan Zweig iyi bir biyografıtır. İlk biyografik denemesi olan "**Emile Verhaeren**" 1910 yılında yayımlandı. Şubat 1911'de, Fransa'ya sayısız seyahatlerinden birinde **Romain Rolland**'la tanıştı; bu, uzun bir arkadaşlığın başlangıcıydı. Aynı yıl yeni dünyaya doğru seyahate çıktı: ABD'nin doğusu, New York, Philadelphia, Antiller, Küba, Jamaika, Porto-Rico... 1913'te **Dostoyevski** portresi üzerine çalışmaya başladı; bu sefil romancı ile genç, heyecanlı, ama daha önemli bir eser vermemiş Avusturyalı arasında büyük bir çelişki vardı.

Ama Zweig, en büyük çelişkiyi I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla yaşadı. Bu savaş gerçek bir travmaydı onun için. Savaşın bir dünyanın sonunu haber verdiğini ve bağlı olduğu değerlerin mutlaka ezileceğini anladı; sonraki eserlerinde de bunu hissettirdi zaten.

Bunu anlamak için 1911'de tutmaya başladığı "**Günlükler**"ine bakmak yeterli. Sözkonusu günlükleri aslında yayımlamak için tutmamıştı Zweig. Hatta, kişisel ya da siyasal bir heyecanı veya değişim anına duyduğu tepkiyi dile getirmek amacıyla tuttuğu bu defterlerin bir kısmını sonradan yırtıp atmıştı. Yine de yayıncılar peşini bırakmadı bu günlüklerin. Terekesinde bulunan dokuz günlükten oluşan kitap, ilk kez 1988'de Almanya'da yayımlandı (Can Yayınları tarafından 1997'de Türkçe'ye çevrildi).

"Almanya'nın kafası ezilmeli"

Bu "**Günlükler**"in 1911 - 1913 yıllarına tekabül eden ilk sayfalarında tam bir "hovarda" olarak karşımıza çıkıyor Zweig. Bir yandan **Rainer Maria Rilke**, **Romain Rolland** gibi dostlarıyla derin edebiyat sohbetleri yaparken diğer yandan kadınlarla gününü gün ediyor. 2 Mayıs 1913'te yazdığı "Fri., geldi. Sevimli ve nazik. Bu kadındaki şehvet keşke olmasaydı dedim. Geceyi bende geçiriyor; onunla olmak beni sevindiriyor, içim aydınlanıyor"; ve 4 Mayıs 1913 tarihli "Neuwaldegg'de bir kadınlaydım, çok hırslı, arzuluydu, bana göre fazla hafif, çok genç, çok budala" satırları bunu gösteriyor.

Bazen de duygusal Zweig'la karşılaşıyoruz. Kadınlara ne gözle baktığını bu satırlardan çıkarıyoruz. 21 Aralık 1912'de yazdıkları buna iyi bir örnek: "Akşam Bayan Win.'le birlikteydim. Herşey çok güzel, ama işin bütünüyle cinselliğe dökülmesinden kaçınmalıyım, çünkü böyle bir tehlike gerçekten var. Güzel gezintiler yapıyor, birbirimizle güzel güzel konuşuyoruz; belki de sözün bütün imkânlarını kullanıyoruz. Kadınlar herşeyi anlayabiliyorlar, herşey açıklanabiliyor onlara; tek sorun bu işin sürekliliği, bu anlaşmanın çok geçmeden yeniden gölgelenip kararıp kararmayacağı. Öylesine narin ki, sevgi ya da herhangi bir duygu göstermek bile ezecek onu. Çok şey yitirmekte olduğu-

muzu ona bir dahaki görüşmemizde anlatmam gerek."

İşte bu "cicim" yılları savaşın başlamasıyla birlikte kâbusa dönüştü. "Erotizm beni dehşete düşürüyor, çünkü ben ona hükmedemiyorum, o bana hükmediyor" diyen Zweig'a 1914 yılının gelişiyle birlikte "savaş korkusu" hükmetmeye başladı. 1 Ağustos 1914'te, Lovcen'de bir alayın tümüyle yokolduğu haberini alan Zweig, savaş gerçeğiyle tümüyle karşı karşıya kaldı. Askere alınma korkusu kapladı içini; savaşa aktif olarak katılmak istemeyen yazar, bununla birlikte savaş arşivinde gönüllü olarak çalışmaya başladı.

I. Dünya Savaşı sırasında tuttuğu notlarda Zweig'ın duygularındaki tutarsızlık göze çarpıyor. Bir gün Almanlar'ın başarılı bir saldırısını överken, başka bir gün şu satırları yazıyor: "Çöküşü hiç olmadığı kadar dehşet verici bir biçimde görüyorum. Dünyada hiç kimsenin Almanya'nın bağışlaması için ricada bulunmayacağını, mahvolana kadar ayaklar altında ezileceğini biliyorum. Çünkü artık onun sahip olduğu güç biliniyor. 50 yıl içinde şeytansı bir güçle yeniden dirileceğini biliyorlar, bu yüzden kafası ezilmeli."

Bu duygusal tutarsızlığına rağmen Zweig'ın emin olduğu bir şey vardı: Çevresindeki insanların "savaşa tapma" hallerinden duyduğu nefret. 2 Ağustos 1915'te günlüğüne şunları karaladı: "İnsanların savaştan, spordan hoşlanır gibi hoşlanmaları beni tiksindiriyor. Varşova'nın ne zaman düşeceği üzerine bahis tutuyorlar, sanki bir oyunmuş gibi uzaktan insanların yazgılarının dönüm noktalarıyla oynuyorlar. Ölümler beni hüzne boğuyor. Biz buradakiler 'biz' diyebilir miyiz o zaman? Ben diyemiyorum."

Zweig, Kasım 1917'de askerlikten iki aylığına izinli ayrıldı. Dışişleri Bakanlığı'nca İsviçre'nin çeşitli kentlerinde konferanslar vermek üzere görevlendirildi. Avusturya hükümeti, tarafsız ülkelere, kendisinin artık Almanlar'ın savaş ideolojisini paylaşmadığını göstermek istiyordu. Sonra da,"**Neue Freie Presse**" adlı Viyana gazetesine İsviçre'den sürekli yazı göndermesi koşuluyla askerlik görevine son verildi. Zweig askerlikten kurtulmuştu ama korkularından, hayır!

"Avrupa'ya da yazıklar olsun"

1917'den itibaren günlüklerine uzun bir ara verdi Zweig. Aynı yıl, tiyatro oyunu "**Jeremie**" yayımlandı; bu, anti-militarist bir oyundu. İlk eşi Friederike ile birlikte oyunun temsili için Zürih'e gitti. Burada barışçı yönünü gösteren "**Avrupa'nın Kalbi**"ni yazdı. 1919'da 15 yıl kalacağı Salzbourg'a yerleşen yazar, ona dünya çapında ün sağlayacak kitaplarını burada tamamladı. Sırasıyla 1920'de "**Üç Usta**" (Balzac, Dickens ve Dostoyevski üzerine deneme) adlı kitabı ve "**Korku**" adlı hikâyesi; 1922'de "**Amok Koşucusu**" (Can Yayınları); 1925'te "**Şeytanla Kavga**" (Kleist, Hölderlin ve Nietzsche üzerine deneme) yayımlandı. 1927'de sıra ona en büyük başarıyı getiren "**Volpone**" adlı tiyatro oyunundaydı. Onunla en çok anılan kitabı "**Yıldızın Parladığı Anlar**"ın (Can Yayınları) yayımlanış tarihi de aynı yıldı. 1928'de ise "Üç Şair ve Yaşamları" (Stendhal, Casanova ve Tolstoy üzerine deneme) okurla buluştu. Ve tabii ünlü "**Joseph Fouche**" (Can Yayınları) adlı biyografik çalışması.

Evet, 1920'ler hayatının en verimli yıllarıydı. I. Dünya Savaşı'nda içine düştüğü ve gitgide artan karamsarlığını, bu dönemde konferanslar, toplantılar, makaleler, yazışmalar ve kitap çalışmaları sayesinde bastırma fırsatı buldu. Ama bu huzurlu yıllar 30'larda doğan II. Dünya Savaşı tehlikesiyle birlikte son bulacaktı.

Freud üzerine denemelerinin ve "**Efsaneler**" adlı hikâyeler toplamının yayımlandığı 1931 yılının Ekim ayında şunları yazıyor Zweig: "Yıllarca ara verdikten sonra birdenbire yeniden günlük tutmaya karar verdim. Bunun nedeni, kritik, savaş zamanını andıran günlere doğru gitmekte olduğumuzu ve bugünlerin, tıpkı büyük yolculuklarda ya da savaş sırasında olduğu gibi kaydedilmesi gerektiğini hissetmemdir." Zweig, yavaş yavaş nasyonal sosyalist tehlikenin farkına varmaya başlamıştı. Hitler'in şansölye seçildiği 1933 yılında bir hikâyesi sinemaya uyarlanmış ve bu eser kitapta ve filmde provokasyon gören Naziler'in büyük tepkisini çekmişti. 1933'te Münih gibi pek çok şehirde kendi kitaplarıyla birlikte diğer Yahudi yazarların kitapları yakılınca ve Thomas Mann, Hermann Hesse gibi pek çok yazar ülkesini terk edince tehlikenin boyutunu anladı. Yayıncısıyla iplerinin kopması ve Salzbourg'daki evinin aranması sonucunda orada da rahat edemeyeceğini

*Zweig'ın seyahat tutkusuna başka dillerin keşfi tutkusu eklenmiş ve yazar, aynı zamanda önemli bir çevirmen olmuştu. Özellikle **Verhaeren**'den, **Romain Rolland**'dan, **Baudelaire**'den, **Verlaine**'den, **Rimbaud**'dan, **Keats** ve **Yeats**'den çevriler yaptı Zweig.*

gördü. "**Marie-Antoinette**" adlı biyografisinin yayımlanmasından hemen sonra, 27 Eylül 1935'te, "**Marie Stuart**" biyografisini hazırlamak için Londra'ya gitti. Elbette bu gidişi Avusturya'dan bir kaçış olarak algılandı. Zaten hemen sonra da Avusturya, Nazi Almanyası'nın güdümüne girdi.

"**Bir Kadının 24 Saati**" (Oda Yayınları) yine 1935'te yayımlandı. Bu dönemde yazdığı uzun sayfalarda, dünyanın bu haline lanet okuyordu Zweig: "Savaş başladı mı, başlamadı mı? Akılcılığımızın silahını kullanarak insanlık alemine daha iyi bir alınyazısı çizeceğimize böyle umarsızca bekleyip bu soruyu sorduğumuz için Avrupa'ya da yazıklar olsun, bütün soyumuza da!"

Morfini hazır tutmak gerek

1936'da Brezilya ve Arjantin'e birer yolculuk yapan yazar, 1938'de "**Merhamet**" (Can Yayınları) adlı romanını ve "**Macellan**" biyografisini (Kabalcı Yayınları) yayımladı. Zweig eşi Friederike'den boşanmıştı ama sıkı ilişkileri sürüyordu.

1939'da İngiltere'ye döndüğünde Almanlar Polonya'yı işgal etmiş, savaş başlamıştı. Aynı yıl ölen yakın dostu Freud'un mezarında dua okuyan Zweig, Almanya'ya karşı savaşan İngiltere'de Yahudi ve Avusturya kökenli bir yazar oluşunun doğurduğu sıkıntıyı şu satırlarda anlatıyor: "Gazetelerde giderek artan bir öfkeyle Avusturyalı ve Almanlar'ın gözaltına alınması isteniyor. Savaştan sonra bizi neyin beklediğini biliyorum, hem Alman dilini konuştuğumuz hem de Yahudi olduğumuz için nefret edilecek bizden. Tam yedi yıl boyunca Almanlar'dan kaçtıktan sonra onlarla karşılaşmak korkunç bir şey olurdu, savaştan sonra bizi burada Yahudi ya da Alman olarak bekleyen de ötekinden daha az korkunç olmayacak. İngiltere'de savaş sonrası dönemi ve boşalacak kini kabataslak görüyorum şimdiden. Yalnızca yeniden itilip kakılmakla, elimizdekini yitirmekle kalmayacak, nefretle de karşılanacağız. Ama nereye gideceğim? Şu anda nereye gideceğimi bilmeden yeniden eşyalarımı toplayacak, yola çıkacak gücüm yok."

Buna karşın 1940'ta İngiliz vatandaşı olup Lotte Altmann adlı sekreteriyle evlendi Zweig. Birlikte Amerika'ya gittiler, New York'un banliyölerinde birkaç ay kaldılar ve Zweig "**Amerigo**" adlı biyografisini yayımladı.

Tutunduğu değerlerin silinip gitmesi; nefret, milliyetçilik ve antisemitizmin dünyaya egemen olması onu derinden yaralamıştı. Ama sonunda kendine bir "**vatan**" buldu Zweig. 30 Mayıs 1940'ta New York üzerinden Brezilya'nın Petropolis kentine gittiler Lotte'yle beraber. Yola çıkmadan, 26 Mayıs'ta şunları yazdı günlüğüne: "Herşey yeniden başlıyor, hızla da gelişecek, çünkü eski yıllarda şöyle böyle uygulanan teknik artık kusursuzlaştı; işimizi daha hızlı görecekler, çünkü artık uygulamayı biliyorlar. Kader ve şanssızlık hem insanların hem ulusların hayatını zehir ediyor, şimdi Hitler'e öykünmeye çalışan muhterisler için bütün kayıtlar uygun durumda. Yanımızda bir şişe morfini hazır tutmak iyi olacak. Belki kullanmak gerekir..."

1941'de, savaş öncesi Avrupa'sının portresini nostaljiyle çizdiği otobiyografisi "**Dünün Dünyası**"nı gözden geçirdi Zweig. Ertesi yıl, 22 Şubat'ta şu mesajı yazdı: "Kendi isteğim ve bilincimle dünyayı terketmeden önce son bir görevi yerine getirme ihtiyacını duyuyorum: Brezilya'ya derin teşekkürlerimi iletiyorum, bu mükemmel ülke işime ve bana çok misafirperver ve arkadaşça bir ortam sundu. Günden güne onu daha çok sevmeyi öğrendim ve kendi dilimin dünyasının kaybolduğu, ruhani anavatanım Avrupa'nın kendi kendini yok ettiği bir durumda başka bir yerde yeni bir yaşama başlamak istemiyorum. 60 yıl geçtikten sonra hayata tepeden tırnağa yeniden başlamak için bazı özel güçler gerekiyor. Benimkiler uzun göçebelik yıllarından sonra yok oldu. Aynı şekilde, zamana başı dik bir biçimde son vermenin daha iyi olduğunu düşünüyorum; entelektüel çalışma hâlâ en saf eğlenceyken ve bireysel özgürlük bu dünyadaki en üstün malvarlığıyken... Bütün arkadaşlarımı selamlıyorum. Uzun geceden sonra yine korkuyu görebilirler! Ben çok sabırsızım, onlardan önce gidiyorum."

Bu satırları yazdıktan bir gün sonra, "hazır tutmak gerekir" dediği morfin lazım oldu ve karısı Lotte'yle birlikte intihar etti Zweig. Arkasında 13 mektubun yanı sıra "**Satranç**" adlı bir roman, bitmemiş Balzac ve Montaigne biyografileri ve **Clarissa** adlı yine bitmemiş bir roman kalmıştı. Bunlar "**Dünün Dünyası**" ile birlikte 1946'dan sonra yayımlanabildi.

Zweig'ın çilesi böylece son buldu...

Lotte ve Zweig'ın son günü.

Deniz ve kadın 'Domuz'a döndü mü!

Özellikle Afganistan ve Irak savaşında televizyonlarda söylediklerileyle belleğimize kazınan akademisyen, uluslararası ilişkiler uzmanı ve deniz tarihçisi **Erol Mütercimler**, bu kez okurların karşısına bir öykü kitabıyla çıktı.

'**Kadınlar, Otomobiller, Gemiler**' (Alfa Yayınları) adını taşıyan bu ilk öykü kitabı bir zaman makinesi niteliğinde. Yazar önce küçük çocuk Erol'un gözlemleriyle sonra da akademisyen Erol Mütercimler'in gözüyle başlıyor anlatmaya bir dönemi.

Kimi zaman Ertuğrul Gemisi'nin içinde gezintiye çıkarken, kimi zamanda kuyruklu bir Plymouth'un içinde buluyor kendini okur. Bazen de askeri tarihe dünyanın ilk kadın amirali olarak geçen Karya Kraliçesi I. Artemisia ile yolculuğa çıkılıyor. '**Kadınlar, Gemiler, Otomobiller**'de bu üçlünün aralarında nasıl bir bağ kurduklarının stratejisini çizen Mütercimler, Bahri adlı arkadaşının dedesinin yıllar önce söylediği, **"Denizi tanımıyorsan, kadını hiç tanıyamazsın. Tekneyi bilmiyorsan, kadını anlayamazsın. İkisi de domuza'a döndü mü, artık Allah yardımcın olsun!"** sözünü hiç unutmuyor. Daha doğrusu büyüklerimiz dediği gibi bu sözü 'kulağına küpe' yapmış. Tüm bunlara rağmen söylemeden de edemiyor: **"Tanrı iyi ki kadını yaratmış, onlar olmasaydı dünya ne kadar renksiz olurdu."**

Yazarın kitapta çocuk gözüyle anlattığı **'Otomobiller ve Kadınlar'** bölümündeki olaylar, İstanbul'un iki tarihi semti Rami ve Eyüp'te geçiyor. 3. Selim'in yaptırdığı kışlayı bir kenara atarsak yazar, Rami'deki mor leylaklı bahçeleri, güzel kadınları, yüksek tahsilli insanların yaşadığı ve sınırlı sayıda Amerikan arabalarının bulunduğu bu semti bir çocuğun gözünden yüreğinde bıraktığı izleri anlatıyor.

Mütercimler bu kitabında, ilk çağlardan 20. yüzyılın sonuna kadar bir seyir yapmaya çalışmış. Bu seyir esnasında da özellikle bir nokta üzerine yoğunlaşmaktan kaçınmış. Öykülerinde, kimi zaman çocukluğun duygusal bakışları, yerini matematiksel ve stratejik bakışlara bırakıyor.

Bir deniz tarihçisi olan Erol Mütercimler bu kitabında denizcilerin yaşamlarını, düşüncelerini ve artlarında bıraktıkları kadınların yaşamlarını adeta bir tülün ardından bakar gibi aralıyor.

Kitapta yer alan **'Kaptan Henry Stoker ve Karısı Olive'** başlıklı öyküde binbaşı Henry Stoker günlüğüne şu satırları yazmıştı; **"Deniz hem bir metres hem bir anne idi benim için."**

Yasak aşkın riski, heyecanı, denizin cazibesi, fırtınası ve kabarması, bir annenin sıcaklığı.... Deniz aşkının tutkudan öte bir şey olduğu her satırda anlaşılıyor. Özellikle tarihe mal olan gemilerin yaşamlarını ele alan öykülere bakınca deniz insanının ne kadar duygusal ve kadınına yaşadığı özlemi görmemek, hissetmemek mümkün değil.

Türk ve dünya deniz tarihine damgasını vuran gemilerin yaşamları ile ilgili pek çok kitaba imza atan yazar Mütercimler, bu öykülerinde de gemilerin yaşamlarını aralamaya devam ediyor.

Gemilerin acıklı hikayeleri, mürettebatlarının trajik öyküleriyle çoğu kez paralel gider.

Kitapta yer alan **'Karı Dırdırından Ölüme Giden Amiral'** öyküsünde, şair Can Yücel'in Ertuğrul gemisinde çalışan dedesi Tekirdağ'lı yarbay Ali Bey'in bir sefer esnasında kadınına yazdığı mektuptan aktarıyorum; "...derken mektup olduğu hatırıma geldiği zaman bir memnuniyet ki; aynı görüşüyorum gibi bir lezzet. Amma öyle bilfiil oynaşır, sevişir gibi olmayacağı tabiidir. Zira ne o koku var, ne o yumuşaklık var".

Satırları dikkatli okuyunca bir erkeğin kadınına duyduğu cinsel istek adeta bir oya gibi ince ince işlenmiş.

Zarif, duygulu ve buram buram aşk kokan. Merak ediyorum, günümüzde bu kadar güzel mektup yazan erkekler kaldı mı artık. Gelişen teknoloji, internet, cep telefonları galiba her şeyi öldürüyor. Sevgililer birbirlerine mis gibi kokan yasemenler değil, cep telefonundan sanal güller yollamayı tercih ediyor.

Ertuğrul gemisi bir siyasi gücün yanı sıra aşklara muhatap olmuş bir mürettebata da sahipti. Kitapta yer alan bir diğer öykü ise Missuri Zırhlısı'nı anlatılıyor.

Missuri Zırhlısı'nın ülkemizde çok önemli siyasal olayların simgesiydi. 68 kuşağının **'Emperyalizme Hayır'** diye ayağa kalktığı dönemi simgeler. Daha sonra Amerika bunu çok ağır bir bedel olarak ödetmiştir 68 kuşağına. Bu gemiye, bu denizcilere yapılanlar çok ağırdı. Amerikalılar, bizde olmayan bir şey de yapmışlardır bu gemiye. Bu gemiyi müzeye çevirmişlerdir. Oysa bizim gemilerin hiç birine sahip çıkılmamıştır. Kitabın sayfalarında Erol Mütercimler'in yaşamında iz bırakan kadınlar, kız gibi tekne ve arabaların öyküleri de yer alıyor.

Korsan savunucusunun marifetleri

Yapı Kredi Yayınları'nın (YKY) prenslerinden olduğu söylenen Cem Akaş geçen ay Radikal'de yayınlattığı yazılarla yazarlara ve yayıncılara veryansın etmiş. Korsan yayının serbestçe basılıp satılmasını, kitapların yayınlanmasından bir yıl geçtikten sonra yazarına telif ödemeye gerek kalmadan basılabilmesini savunuyormuş. Bununla da kalmıyor korsan yayıncılığın iyi bir şey olduğunu iddia edip, korsan yayına karşı çıkan yazar ve yayıncıları "yavuz hırsız"lıkla suçladıktan sonra hakaretleri yağdırıyormuş. Sizi bir elemanınız hırsızlıkla, yüzsüzlükle ve daha bir çok ağıza alınmaz hakaretlerle suçlasaydı ne yapardınız bilinmez, ama onun patronu bu tavrı ödüllendirmeye (!) karar vermiş. Cem Akaş'ı Akşam gazetesi'nin haftalık kitap eki Akşam-lık'ın başına getirmiş. Böylelikle Cem efendi, telif haklarına göz diktiği yazarlarla ve hırsızlıkla suçladığı yayıncılarla yüzyüze mesai yapma şansına kavuşmuş. Hürriyet'in Keyif ekinde yazan Kültürazzi'ye göre Bu talihsiz açıklama üzerine yayınevleri de dergiyi protesto kararı almışlar. "Biz yayınladığımız kitapları o dergiye göndermeyeceğiz ve ilan da vermeyeceğiz, madem korsan yayıncılığı savunuyor, korsan kitapların haberlerini koysun dergisine" diyorlarmış.

Yayıncılar böyle galeyana gelirken bazı yazarlar kıs kıs gülüyor ve Cem efendinin korsan yardakçılığının çok normal olduğunu söylüyormuş. Çünkü Cem efendinin ilk vukuatı değilmiş bu. Geçen yıl da yayıncılığını yaptığı Adalet Ağaoğlu için "kim okur onu" gibisinden laflar sarf etme cüretini gösteren ve hak ettiği cevabı Adalet hanımdan alan bu efendi meğerse "hırsız"lığı ile övünürmüş. Cem efendi, dergi hırsızlığı ile başladığı mesleğini kitap hırsızlığı ile geliştirmiş ve işin çok kolay ve verimli olduğunu anlayınca kendisine bir ekip oluşturmuş. Cem efendi ve beş kadından oluşan bu çetenin "şık giyim mağazaları, kotçular, ayakkabıcılar, marketler, kuruyemişçiler savunmasızca kurbanı" oluyormuş. "Terbiyesizce çalıyor"larmış. Zamanla iş çığrından çıkmış ve bu efendi bir kitapçıda kaset çalarken yakalanınca mesleğini bırakmak zorunda kalmış. Cem Akaş'ın hırsızlık maceralarının ayrıntılarını merak edenler Kitap-lık dergisinin Mayıs-Haziran 1996 tarihli sayısında yayınlanan "Siz Kimin Kitaplığından Çalıyorsunuz?" adlı yazıyı okuyabilirmiş. Bizzat hırsızlık yapıp ve bunu yazıyla savunan Cem efendinin yazarların telif haklarına göz dikmesi ya da korsan yayıncılığı cansiperane savunmasının garip yanı yokmuş. Nasıl bozacının şahidi şıracı ise korsanın savunucusu da hırsızmış.

Ayın elemanı

Bursa'da yayınlanan Akatalpa dergisindeki (Mart 2004) "Şair Yıllıkları Çöpe!" başlıklı yazısı ile hoşuna gitmeyen kitapların çöpe atılmasını önererek dikkati çeken Ramis Dara, bu "kitap düşmanı" tavrı ile ödüllendirilmekte gecikmemiş. Bir eleştirmenin görevinin kitapları çöpe atmak değil eleştirmek olduğunu bilemeyen Ramis Dara'yı Tüyap yöneticileri "**ayın elemanı**" seçmişler. 6-14 Mart 2004 tarihleri arasında yapılan 2. Bursa Kitap Fuarı'nda Ramis bey bir joker olarak görev yapmış ve toplantıların, panellerin aranan elemanı olmuş. 6 Mart Cumartesi günü "Anadolu'da Yazın Dergiciliği" panelinde konuşmacı olarak maratona başlayan Ramis Bey, 7 Mart Pazar günü saat 13.15'de "Türkiye-Fransa Arasında Edebiyata Dair Bir Yaşam: Nedim Gürsel" adlı toplantıya Nedim Beyle birlikte katıldıktan sonra saat 14.45'te bu toplantıdan çıkıp, saat 15'de yine Nedim Gürsel'le birlikte "Tarih ve Roman" başlıklı söyleşiye katılmış. 8 Mart pazartesi günü "Şiirin Dergilerdeki Serüveni" başlıklı panelde konuşmacı olmuş, 9 Mart salı günü "Günümüz Şairi Şiirin Neresinde?" adlı paneli yönetmiş. Kitap Fuarı'ndaki bu yoğun maratonda çöpe atılacak yeni kitapları da tespit ettiği, önümüzdeki ay isimlerini tek tek açıklayacağı konuşuluyormuş.

yahyakebir@hotmail.com

Yayıncıların mal varlığı

Korsan yayın tartışmalarına katılan bir kişi de İsmet Berkan'mış. Radikal gazetesi genel yayın yönetmeni ve de baş yazarı, bir dizi yazı ile korsan yayın belasından kurtulmanın yolu olarak yayıncıların kitap fiyatlarını ucuzlatması önerisini getirmiş. Kitabı ucuzlatmanın yollarından biri de yayıncıların mal varlıklarından fedakarlık etmeleri imiş. İsmet bey 24 şubat 2004 tarihli yazısında şöyle diyormuş; "kıt kanaat geçinen çok yazar ve şair tanıyorum ama henüz fakir bir yayıncıyla tanışmadım. Maşaallah hepsinin evi, arabası, ofisleri, sekreterleri var." Bu sözler üzerine yayıncılar mal beyanlarını hazırlamaya başlamışlar. Çoğunun ne evi, ne de arabası olmadığı ortaya çıkmış. Bazı yayıncılar ise mal beyanı vermeyi reddedip "Bu çok saçma bir mantık. Niye ekmeğin ucuzlaması için fırıncılara, giyim kuşamın ucuzlaması için tekstilcilere böyle bir çağrıda bulunmuyor? İsmet Berkan biz zavallı yayıncılarla uğraşacağına gitsin patronundan mal beyanı istesin. Bakalım ne cevap alacak!" demişler. Bilindiği gibi İsmet Beyin patronu Aydın Doğan aynı zamanda Doğan Kitapçılık'ın da sahibi imiş. Kitap fiyatları ucuzlayacaksa "en zengin yayıncı"dan bu işe başlamak en doğrusu imiş. Sıra sonra Yapı Kredi Yayınları'nın sahibi Mehmet Emin Karamehmet'e, İş Kültür'ün sahibi Ersin Özince'ye, Koç Kültür Sanat'ın sahibi Rahmi Koç'a, Ak Sanat yayınları sahibi Sakıp Sabancı'ya gelirmiş, ki bu patronlar mal varlıklarından vazgeçerse değil kitap fiyatları memlekette hemen her şey ucuzlar ve Türkiye refaha ulaşırmış. Tabii İsmet Berkan patronuna bu lafı söylediğinde "deli saçması lafları" eden birinin yayın yönetmeni olamayacağı düşüncesiyle kendini kapı önünde bulmazsa!...

İSMET BERKAN

Bazı yayıncılar da "bizi mal beyanına çağıran İsmet beyin vaziyeti ne?" diye merak etmişler. Arnavutköy'de tarihi bir köşkte oturan İsmet Beyin evden, arabadan, sekreterden, ofisten yana bir eksiği yokmuş. Tek hedefi varmış: 1 milyon dolarlık bir banka hesabı. O hedefe ulaşmasına da çok kalmamış. O parayı 10 Haziran 2004'de 40 yaşını doldurunca tamamlayacak ve New York'a gidip felsefe okuyacakmış (4.02.01, Hürriyet Pazar, Ayşe Arman Röportajı). Eh, böylesi bir mal varlığına sahip olan bir gazetecinin de "paran kadar konuş" demesi normalmiş.

Yılın en iyi kitaplarını açıkıyoruz!

Geçen ayki "Şaibeli Anket" başlıklı yazımızı okuyanlar hatırlayacaklar, Picus'un Şubat 2004 tarihli sayısı'nda yayınlanan Berran Tözer'in "2003'ün en iyi romanı ve öykü kitabını açıklamıyoruz" başlıklı editör yazısından söz etmiştik. "Berran Hanım, verilen oyların azlığı nedeniyle sonuçları açıklamama kararı aldıklarını yazıyormuş. Ama "az" saydıkları oyların kaç tane olduğunu açıklamıyormuş," demiş, "Picus'çular az oyun manipülasyona neden olacağı endişesi ile oylamayı iptal etmişler," diye sözü sürdürüp, "Genel kanı, ortaya çıkan sonuçların Picus'çuları memnun etmediği, kendilerinin beğenmediği, belki de onların düşündükleri kadar medyatik olmayan yazarların kitaplarının yılın kitabı seçilmesinin işlerine gelmediği şeklinde imiş" diye bitirmiştik. Bu yazımızı okuyan Berran Tözer e-posta yoluyla bir mesaj yollamış. Aynen yayınlıyorum; "Picus'un, kalkıştığı bir işi aslında başaramamış olmasına rağmen, bunu açıklamaktan çekinmemesini, böyle bir ankette kimseye haksızlık edilmemesinin, Picus için kendi imajından çok daha önemli olduğunu siz ve yazılarınızın çıktığı dergi çalışanlarının anlamasını beklemek çok fazla iyimserlik olacaktır, biliyorum. Ancak, yazdığınız şeylerden, attığınız çamurdan bir nebze utanırsınız belki diye (bu da başka bir iyimserlik) size anket sonuçlarını iletiyorum. Arzu ederseniz (ki etmeyeceğinizden eminim) size sitemize gelen oyların resmi dökümünü yollayabilirim. Her ne kadar bu bir tekzip yazısı kesinlikle değilse de, eğer bir nebze onurunuz varsa, listeyi bir özür yazısı eşliğinde önümüzdeki sayı yayınlarsınız. Sonuçlar şöyle:

ROMAN

1. Hamdi Koç (2. sayımızın kapağı)
2. Mehmer Murat Somer (Yazarımız, gay lobisi (!) yazarlarından, danışma kurulu üyemiz Barbaros Altuğ'un yazarlarından)
3. Tuna Kiremitçi (Bu ay kapağımızda)
4. İnci Aral (Picus'u çıkaran Epsilon Yayınevi yazarı)

ÖYKÜ

1. Buket Uzuner (Çok satanlardan, Barbaros Altuğ'un yazarı)
2. Haşmet Babaoğlu (Picus'la bugüne dek bir alışverişi olmadı ama çok iyi arkadaşımdır)
3. Sefa Kaplan (2 sayı önceki dosya konumuzu o hazırladı)

Size hayırlı günler diliyorum.

Berran Tözer, Picus Yayın Yönetmeni

Berran hanım e-postasında "Arzu ederseniz (ki etmeyeceğinizden eminim) size sitemize gelen oyların resmi dökümünü yollayabilirim" dediği için oyların dökümünü de kendisinden istedim. Sağolsun, oy dökümünü posta yoluyla yollayacağını bildirdi. Ama, yazıyı teslim ettiğim bugüne kadar bu döküm bana ulaşmadı. Gelse oyların adetini de yayımlayacaktık. Burada bir kusur varsa ve eğer ben suçlu isem açıkca özür diliyorum. Amacımız bağcıyı dövmek değil üzüm yemek. Berran Tözer gibi bir hanımefendi dahil hiç kimseyi üzmek, kırmak gibi bir niyetimiz yok. Biz sadece dedikodulara malzeme olan soruların cevaplarını bulmaya çalışıyoruz.

Gelelim Vehbi'nin kerrakesine!... Bir kere benim yazılarımdan dolayı neden tüm Kaçak Yayın çalışanlarının "anlayışsız" olduğu kanısına vardılar anlayabilmiş değilim. Onların ne suçu var! İkincisi ben yazılarımda uydurma şeyler yazmıyorum, belgelerden, gazete kupürlerinden, internet haberleşme sitelerinde yazılanlardan yararlanıyorum. Sözlü dedikodulara itibar etmiyorum. Oysa siz Picus olarak, yılın kitaplarını seçerken, antidemokratik bir biçimde "açık oy, gizli sayım" yöntemini uyguluyorsanız kuşku ile karşılanmanız doğaldır. Ben "birileri böyle konuşuyor" diye yazınca neden gocunduğunuzu anlayamıyorum. Yazdığınız yazıya, yaptığınız oylama iptal işlemine böyle tepkiler geleceğini beklemiyor muydunuz! "Oy sayısı az, az oyun manüpilasyona neden olacağından endişelendik" diyorsunuz, internet yoluyla yapılan bir oylamada oyların az olacağını ve bu sistemin manüpilasyona açık olduğunu bilmeniz gerekmiyor muydu? Okuyucunuza saygınız olduğunu söylüyorsunuz, öyleyse sonuçlar ne olursa olsun açıklamanız gerekmez miydi? Oylar az olsa da yılın kitaplarının Hamdi Koç ve Buket Uzuner imzalı olmasının ne sakıncası vardı? İki yazar da geçen yılın en çok okunan ve hakkında konuşulan yazarlarından değil miydi? Hamdi Koç'un Çiçeklerin Tanrısı (YKY) ve Buket Uzuner'in Şiirin Kızkardeşi Öykü (Everest yay.) kitapları yılın kitapları ilan edilse sizleri utandıracak mıydı?

Çamur atan kim?

"Çamur atma" ve "onursuzluk" meselesinde ise öyle örnekler var ki, bize sıra gelmez. Şimdi onlarca örnekten rastgele bir örnek vereceğim ve bu hakaretamiz sözleri kime kullanmanız gerektiğini Berran Hanım'a soracağım. Picus dergisinin editör yazısından sonra gelen ilk yazısını yazan (yani en önemli yazıyı) Ada Kohen adlı bir yazarı var. Ada Kohen, Mart 2004 tarihli yazısında şöyle diyor; "Partimin en çok konuşulan konularından biri Oğlak Yayınları'nın dergi ve gazetelere verdiği ilanlardı. Yeni telif hakları yasaları sayesinde yazarın, neredeyse ölür ölmez, serbestçe herkes tarafından yayımlanabilen eserleri artık mirasçılarına devrediliyor ve aradan 70 yıl geçtikten sonra serbest kalıyor. Ahmet Haşim'in ölümünden itibaren 70 yıl geçmiş, bunu Oğlak sayesinde hatırladık. Ama aralarında yaşayan ve başka yayınevleriyle çalışan tüm yazar isimlerinin yan yana yazılarak 'Hepsi Oğlak Yayınları'nda' anlamına gelen bir ilana pek akıl sır erdirememiştim, ilanı okuyunca dehşete düştüm. Çünkü Oğlak Yayınları 'Bu yazarların ölmesini bekliyoruz. O zaman telif vermeden yayınlayacağız,' demek istiyordu, ki, akıllara sezâ."

Oğlak Yayınları'nın ilanı Kitap-lık dergisinin Ocak 2004 tarihli sayısında yayınlanmış. Ortaokul düzeyinde edebiyat bilgisi olan bir okuyucu bile rahatlıkla orada isimleri sayılan yazarların halen yaşayıp yaşamadığını bilir. Ama Ada Kohen dersini bilmiyor, Sait Faik'le başlayıp Halit Ziya Uşaklıgil'le biten bu listedeki yazarların yaşadığını sanıyor (!). Bir yazarlar sözlüğüne bakmak gereği duymadan bu yazıyı yazıyor. Hadi o bilgisiz ya da artniyetli, peki derginin editörü ne iş yapıyor? Niye, yazıda yazılan bilgiler doğru mu diye kontrol etme gereği duymuyor? Yoksa bu, bir "çamur atma" değil mi!.: Bu tavırdaki "onurlu" yan nerede, söyleyebilir misiniz? "Akıllara sezâ" olan ne, "dehşete düşmesi" gereken kim? Oğlak Yayınları mı, Berran Tözer mi, yoksa bu gerçeği yazan biz mi? Kim "onursuz", kimin "utanıp özür dilemesi" gerekli! Bir özlü söz vardır; "Kendine yapılmasını istemediğini başkasına yapma!" diye. Bir başka atasözü de "iğneyi başkasına çuvaldızı kendine batır" der!... Berran Hanım'ın hanımefendiliğini, eski gazetecilerden olduğunu, yol, usûl, âdap bildiğini, kimseyi kırmak istemediğini duyuyoruz. Yakın dostları onun ne kadar hatırşinas, hassas biri olduğunu anlata anlata bitiremiyor. Yine duyduklarımıza göre, Picus çalışanları da aynı iyi niyetle dergilerini hazırlıyor, faydalı olmak istiyor! O zaman daha çok merak ediyoruz!... Nasıl oluyor da oluyor, Picus böyle yazılar yayımlayabiliyor!

Faruk Kaya KaçakTozlu Raflar

DALLAS

Batı'nın tüm özelliklerini yaşatan, kudret, para, ihtiras ve çılgınlıkların doludizgin at koşturduğu efsane kent. Olay yaratan TV dizisini hatırlamayan var mıdır? Yoktur. Yayınlandığı dönem herkes televizyon başına mıhlanırdı, nüfus sayımı varmışçasına sokaklar ıssızlaşırdı, o derece yani. Peki kimdi bizleri böyle esir edenler?

Jock Ewing; bizdeki adı Ceyar, tüm yaşamı boyunca servetine servet katmayı amaçladı ve Texas'ın en zengin petrol yatakları üzerinde küçük bir imparatorluk kurdu... Ellie Ewing; Jock'un, petrol hisseleriyle birlikte ortağı Barnes'tan kopardığı kadın... Bobby Ewing; geçmişteki çapkınlıklarını bir anda unutup ailesinin ezeli düşmanı Barnes'ın güzel kızıyla evlendi ve kendi ailesine karşı fazilet mücadelesi verdi... Pamela Barnes Ewing; ihtiraslı olduğu kadar da duyarlı. Bobby'nin, aile imparatorluğunu yolsuzluğun batağından çıkarmasına yardımcı oldu... Lucy Ewing; ailenin en karanlık ilişkilerinden dünyaya gelen şehvet dolu bir genç kız. Ailesine karşı hıncını, çiftlik kahyasını baştan çıkartarak alıyordu...

Lee Raintree'nin aynı adı taşıyan TV dizisinden romanlaştırdığı bu yapıt 1979'da E Yayınları'ndan çıkmış. Dilimize çeviren: Ali Doruk, Eski fiyat: 200 Lira, ben bir milyona aldım.

Mayk Hammer/BELANI BULACAKSIN

Mayk Hammer da güzel bir dedektif ağbimizdi ve yanılmıyorsam onun da TV dizisi mi, yoksam filmi mi ne vardı. Tay Yayınları'nın 1990 yılında başlattığı mükemmel serinin 4. Hikayesi Belanı Bulacaksın, orjinal isim ise; Vangeance Is Mine. Eski fiyat:3000 TL. Türkçe çevirisini yapan: Yakut Güneri. Bu şahane çeviri diline bir göz atmak için aynen alıntı yapıyorum, başka da bir şey demiyorum. " Askerlik arkadaşınıza rastlamışsınız, kafayı çekiyorsunuz ve de sızıyorsunuz tabii. Bu hepinizin başına gelmiştir. Ama ya sonrası?... Ertesi gün gözümü bir açıyorum, oda aynasız dolu, arkadaşım yerde ve beyninde de bir delik. İşin rezilliği orada başlıyor zaten. Adam, benim 45'likle vurulmuş. Yetkililer intihar diyor. Ben yemiyorum. Tek kurşunla vurulmuş. Şarjörü açıyoruz, dört kurşun çıkıyor. Bu işte bir uyuzluk var diyorum. Çünkü bendeniz, silahımda hep altı kurşun taşırım...

Yerli Mayk Hammer İsmail Parin SARIŞIN CANİ

"Parin, son kez Nesteren'le sevişti. Bu, hayatında unutamayacağı birleşmelerden biri olmuştu. İlk defa suçlu olduğunu bile bile bir kadınla yatıyordu. Yine de büyük bir keyif aldı ve haz dolu dakikaların uzaması için elinden geleni yaptı." Mayk Hammer olayı öyle tutmuş ki; Oku Yayıncılık Ltd.Şti. hemen yerli malı araştırmacı gazeteci dedektifimizi piyasaya salıvermiş. Kadıköy'de eski kitap satan tezgahlardan bir milyon lira karşılığı aldım bu şaşırtıcı çalışmayı. Hikayede adı geçen diri vücutlu hatun, aslında katildir ve yerli Hammer İsmail Parin'in olayları aydınlatması için illa ki onunla sevişmesi gerekir. Kapakta köşedeki bıyıklı küçük fotoğrafa bakınca neden her kadının İsmail Parin'le sevişme arzusuyla yanıp tutuştuğunu anlayıveriyor insan...

faruk.kaya@mynet.com

Fransız edebiyatının çılgın çocuğu bu kez ciddi bir konuya el atıyor. Tabiî yine kendi tarzında!

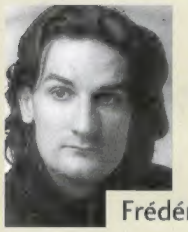

Frédéric Beigbeder

"Frédéric Beigbeder'nin sivri dilinden rahatsız olanlar, yine önyargılı davranarak bu romanı da sevmeyeceklerdir. Ama kötü niyetli değillerse ve 11 Eylül 2001'i unutmaya çalışmak gibi bir niyetleri yoksa bu romandan çok etkilenecekleri kuşkusuz."

Le Monde

"*Kuzey Kulesi 107. Kat*, edebiyata yeni bir misyon yükleyen, heyecan verici ve güçlü bir yapıt."

Le Magazine Littéraire

"11 Eylül olayı hakkında çok sayıda belgeyle beslenen etkileyici bir anlatı. Üstelik, melodramdan çok uzak."

Les Echos

"Roman türünün kendini yenileyebilme yeteneğini gösteren yetkin bir kitap..."

L'Humanité

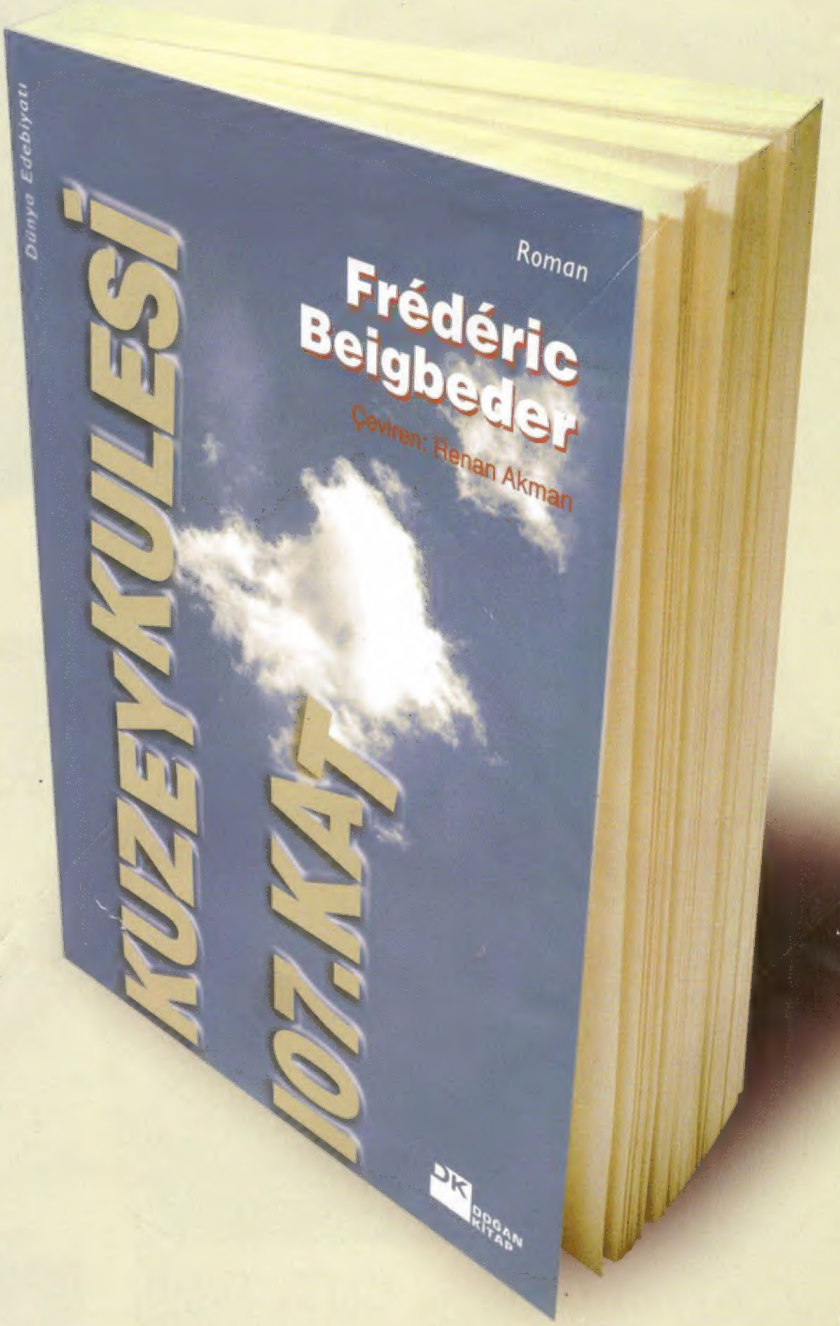

DK DOĞAN KİTAP

www.dogankitap.com.tr

Cadde, Türk Edebiyatı'na
Türk edebiyatı/İki güçlü yazar

"... Korkulu günler bunlar. Kimse tek ışık yakmıyor. Bu gidişle, gemilerin ışıkları görününceye kadar da yakacakları yok... Gemileri bekliyoruz..."

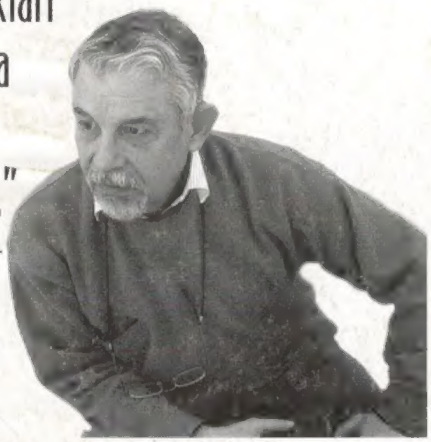

ÖLÜMSÜZLÜK ÜLKESİ ÖMÜR CANDAŞ

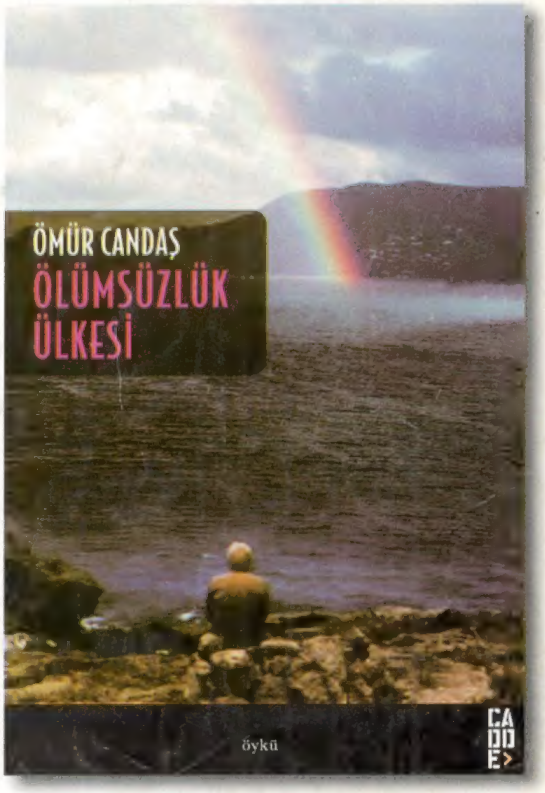

O hep sözünü ettikleri aşk, bu aşk mı, benim yaşadığım aşk mı?

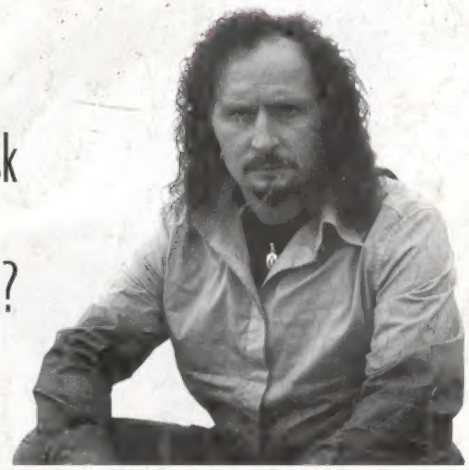

ÖTEKİ AŞK NAFER ERMİŞ